

Ашәкәтыжырта “Алашара”
Ақға – 2006 ш.

Заур Кәарҗиа

Июымтақәа реизга

ҘШЬ-ТОМКНЫ

Ашәкәтыжырта “Алашара”
Акәа – 2006 ш.

Заур Кәарҗиа

Июымтақәа реизга

АҖБАТӘИ АТОМ

Ашәкәтыжырта “Алашара”
Акәа – 2006 ш.

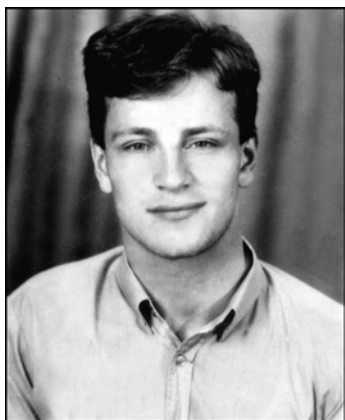
Заур Куарциа

АХАРА АЗААНГУАХАРА

Ижелар геакъа ржөйтө-рфатө, иахьатөи рҕагылазаашья, уацөтөи рҕеицш, урт рыдгьыл, рбызшөа, рдоухатө мал ахьчаразы, аиқөырхаразы фырхацарала ақөцара, иаҕаххозаргы ахақөцара – абарт роуп, аҕхьаза инаргыланы, тема хаданы иагөылсны ицо Заур Көарциа ипөезиа.

З. Көарциа. Иөымҕақөа реизга цшь-томкны. Акөа. Аөбатөи атом. 2006 ш. – 316 дақьа.

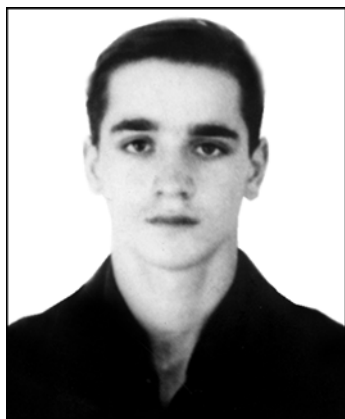
© З. Көарциа 2006 ш.

Алхас

Ахра

Алиас

ИҖЫМЦӘО АХӘШТҘААРАМЦА

Аибашьра ианалагацәкья, аңзхьатәи амшкәа инадыркны, сыхыюҗацәа Алхас, Ахра, Алиас (аитцбы шықәсыла дшацанамкуазгы) насываргыланы абцъар скит, ихәқәлаз аҗа хәмга ихымца снаәагылеит, сықәра ишахыңахьазгы. Иаххәап, сҗацәеи, схи, сыңси срыцәшәаны сыехьаскызтгы, шьюуки-шьюуки реиңш анавагыларта-аавагылартақәа сыңшаазтгы, ускан сҗарагы, сырцафрагы сьздыңцәаланы исаазаз сыхшарагы, саб иңынңь аҗы исыргылаз сьонгы изакаразаалак мчы рымазамкәа икалон, еихаракгы «уаҗа сашьтам мазарак, сахәоит җ-җсҗазарак: җсҗазарак – сьдгыл гәакьаз, аҗбатәи – сажәеинраалаз» – хәа исхәахьюугы доухадахон» – хәа азгәеитәит апоет Заур Кәарҗиа имшынцак акны.

Итцабыргыцәкьяны арт аҗәәқәа ауаҗы инарцауланы дзырхәуа аҗоуп. Урт иахдырбоит апоет иңсадгылы ижәлари дшырзыкоу, рлахьынца патриотк иахасабала дшаргәәтеиуа, иара изы зегы ишрыцкыу.

Ари ахшыюҗак иҗегы ашьақәргәҗәаразы иаагап дәәа факткгы; аибашьраҗы аҗәыларакәа руак аантәи аби аҗацәеи рдиалог:

Хәҗа дахьтәоу аҗәзар, имҗацәгьоуп акыр бҗьюуп,
Хәб, угәы иалымсын, иубоит, нас убжоуп.
Хәмҗа унақәныхәан, хдәықәҗа уҗацәа.
Иара усгы иееим, хдәықәлар таацәак,

Есышьыҗ шәҗәы зьргәҗәоз, иргәәны зьбҗыы,
Шәбаталион акомиссар, шьтахь сангыҗыы,
Нас сабуп хәа сзышәҗахуи иласгәыдцан
сышәшыы,
Аҗәәан иацалом уи азыхәан ашәшыы.

Шөһөбөк ишөһөмшөөит уи ашьтахь ажөөк,
Саахынхөны иаашьтых сөһөнасхт ашөөкь.
Хцон хгөы еибархатан, хижеларц ага,
Шьтахь шьяфак камцакөа, хнеиуан хаха¹

Аибашьрафөы аиааира анаага, хапстазаара атынч мөа (ахкьа-пкьакөа иахьанзагы инагзаны ишеикөмтөацгы) иананыла аамтазы «ар ирнымиаз дхатцагөгөоуп» хөа ишырхөо еипш, ацөажөара, апафос харакыла ажөөкөа рхөара уажөшьта зеггы ихалшоит. Аха аибашьра амца кьоукьад анкашьпкьаз, апсрей, абзареи, аказаареи, акамзаареи рхөаакөа анеидыггөалазоз агөмшөареи, афырхатареи, ахамеигзареи аазырпшыз, зажөеи зуси хтак еицтазыршөөыз роуп Ацсадгыл ацеихара иапсоу, игылоу абицара рзгы иөырпшыгоу.

Сыззааиуа, уажөтөи аибашьраан Заур Көарциа ицацөөи иареи Ацсадгыл аөапхьа иаадырпшыз ахамеигзара ауп. Насгы апоетцөа Заури Алхаси роымтакөа тыцзаауа ауаөы абри агангы – аибашьра атөы зхөо рбиография – дазаатымгылар амуа акынза «аматериалкөа» ыкоуп, иахзырбо (дара рхатакөа рнаосгы), Ацсны ахакөитразы ицоз аөөарафөы хцеицөа хазынакөа ихьзырхөагаз рфырхатара атөы зхөо адакьакөа.

Заур Гьаргь-ица Көарциа поетк иахасабала апхьаөцөа дырдыруеижьтөи акыр цуеит. Уи апоезиатө шөкөкөа жөаба инарыцны итижьхьөит. Убарт иреиуоуп: «Ахьышьтрахь», «Аблакөа анеикөшөо», «Азаза-хөымта», «Ихароу агөыгракөа», «Апстазаара амаза», «Ахатца данхатцоу», «Ашьаөацөа», «Алхас», ухөа убас ицеггы.

Арөиаөы ипстазаара, казак иахасабала ишьаөгылара еснагь псабарала иацуп ауадаөракөа, акьыба-зыбакөа арымзаа, ус хыцөрыртак ыказамкөа, тагөтасрада, цыкөсыларада икөшьшы цашьа амазам. Хатала апоет Заур Көарциа итөы ххөозар, иамыцхөнгы (еиуеипшым апстазааратө мзыккөа ирыхкьаны) ауадаөракөа ирнысит ирөиаратө мөа, иара аханатө

¹Заур Көарциа, Алхас, Акөа, ад. 51-52.

итөышьтрамкөа ииашареи, икьиареи ирыхкьаны илахьынца иакөнцаблеит амацкөикракөа рацөаны. Аха уи апстазаара гөмбылцьбарала иага дкьднакьазаргы, деиланаргьөжьызаргы, насыпны, апсабара инатаз абаөхатөреи иггөөоу ихатареи рымчала хмилать литературафөы даөазөы иламоашьо иара иитөу иажөа ихөартө еипш дзыниоз ауадаөракөа дыриааит. Уи знык иадамхаргы ауаөы дхаракны дызкьу апсадгыл абзиабара, амилать абызшөа, атоурых, уацөтөи аөөипшхө бзиа агөрагара, насгы аламыс, апату, ахьз, ахьымзг изкөа реимьрхөит, нцөахөк еипш ипхьазоит, дымшөа, дмырха агьарахөа рлакта дтапшуеит. Урт ахаташьатө казшьа бзиакөа роуп апоет ибаөхатөра аамышьтахь ипоезия хыцхьиртас, фьирцөажөагас иамоу.

Заур Көарциа диит 1936 шыкөсазы Очамчыра араион Цлоу акьитан. Абжьаратө школ далгеит Гөдаута, нас Акөатөи арцаөратө институт афилологиатө факультет, Ауниверситет аныкала ашьтахь атоурыхтө-иуристтө факультет. Уи изанааткөа аөбагы рыла акыр шыкөса инеипынкьланы Очамчыра араион аөтөи ашколкөа рөы рцаөыс, ацара көша еихабыс, директорс аус иухьөит. Арцаөратө-аазаратө ус пшьафөы ицьабаа мацзам, азгөатара апсаны икоуп. Уажөы Заур Көарциа Ацсны арбцьар мчкөа рподполковник аус иуеит Гөлрыпшь араион, арратө комиссариат актөи акөша еихабыс, арратө комиссар ихатьпуаөс. Аха Заур Көарциа ибаөхатөра иаша ахьаапшыз данкөөыпшаз инаркны азыхь еипш ицхөраа зөаазхаз апоезиафөы ауп. Уи апстазаарафөы иага амыкөмабаракөа дрыкөшөазаргы, азнык азы иөымтакөа ртыжьра дыруадаөзаргы, апоезиөи иареи бзанцы еицөыхьшөашөаны икамлацыт. Уи иахылцуаз амцапшь еснагь дарпхон, арөиара игөы ахөо дканатон – апстазаарафөы дызлагылаз, иибоз, иныруаз, дзеигөыргьоз, изгөакьаз дазышөахөартө еипш, мамзаргы ицөымгьыз, ипсадгыли ижөлари ирпдырхагаз, рыхьз-рыпша лазьркөуаз, ихьыз зхөоз поезиатө хөфсахьала игөлыршөаны дрыкөзбон. Уи ирөиаратө мөа дазнысыз, дызхьысыз, игхаз, ипхаз, дызхьымзаз, дзыхьаз, ипшыкласыз

уҳа ибиографиятә элементқәа заманала иахзырбо ақоуп
ипоема «Сымәи» егырт играждантә жәеинраалақәеи.

Апоет Заур Кәарциа ибаохатәра ақстазааратә
тәагашоурақәа жәпакы ирылашәазаргы, акырынтә
иахәнәтәыртц инығанаргыжь-аағанаргыжьзаргы, зегы
ақоуп уи нцәахәс иззылқхаз ауауы дамқсахит, аханатә
дызнылаз амоа, ишитәышьтәро дырны, арәиаратә шәахәақәа
ақәртқо, агәазықәара бзиа итә, игәы қәцо иаауеит. Уи аиашазы,
мачгы алымшазац, ахатә хәғра аманы адоухатә маткура
анагзара иағуп.

Егырахь, еилкаау усуп, апоетцә азәыроы рыкны еипш,
Заур Кәарциа ипоезиағгы ишупыло ақсыәрақәагы инагзаны
игәлтәааны иаартшым, ихәам ахшыотқәа, ацәахәа
еизадақәа, жәеинраалақәак рғы ашьтрақәларакәа,
ахейтақәарақәа. Аха афилологиатә наукақәа ркандидат,
адоцент Шоґа Салақәа иара изкны ишиқәо еипш: «Ирейгы
уи ирейамтақәа имоашы ирнықшуеит автор, меижарада
апоезиатә баохатәра акәиц шигроу, ақәатәы мақымкәа ишимоу,
насгы марцеицас дынхымшәо азәы ишьта дхымгылакәа, абри
дқәа дууп, сихьчап қәа азәы ишьашәыр иеыцамкыкәа,
иахынзаилшо ихатәы моа ақшаара дшашытәоу, ихатә бжыла
ажәақәара, ашәақәара дшазхиоу» (Заур Кәарциа, Алхас, Акәа,
1995, ад. 4).

Заур Кәарциа ипоезиа ажанртә-тематикатә еилазаа-шьала
шьардаза итбаауп, насгы иагыеиуеипшым, иахқәап, аинтимтә,
ақсабаратә апоезиатә, аграждантә лирика иақанакәа
ажәеинраалақәа, аепикеи алирико-епикеи ржанр иатәу
инеицыхы апоемақәа. Урт зынза аа-поемак ықоуп. – «Алақәа
ртәылағ», «Ари адунеиағ», «Сымәа», «Ахатә данхатәоу»,
«Ақхәызба ар матәа зшәу», «Алхас», «Ақақ», «Амшқәа
қшума!..»).

Арт апоемақәа (еиуеипшым атематика ишазкыгы уақәа
еиуеипшым ахтысқәеи ақаларақәеи иргәылан еиуеипшым
афырхатәеи аперсонажқәеи шаартшугы, ус иааизакны ухағы

иааганы урыхәапшуазар, ауауи ақсадгыли реизықәазашьеи,
уатәтәи рлахынцәи роуп изыхқәажәо, доухатә қсымчхарас
ирымәо) лагала бзиоуп иахьатәи ақсуа поема атаацәарағы,
насгы абри ажанр ағиара иақхраауа рақәны иқәлеит. Убри
ақынтә мақарагы урт қлитературатә қстазаарағы инартбааны
ахқәажәарагы рыхәтоуп.

Поетк-патриотк иақасабала Заур Кәарциа дазә-лымқәап,
ипоезиа хықхыртас иамоуп ақсуа жәлар ржәйтә-рәатә,
иахьатәи рполитикатә рекономикатә, ркультуратә
тагылазаашьа, уи ақазара, уатәтәи рлахынцә ақеипшхә,
рқынцә-дгыл, рхатәы бызшәа, рдоухатә мазара. Урт
рейкәырхаразы ақәара, ианатаххагы, хьахә-хьахрада
ахақәара. Аа, абарт роуп апоет Заур Кәарциа итема хадагы.

Ақсуа жәлар ижәйтәзатәиу зларакәу ала ирымәоуп
азқышқәсақәа ирықәлоу адоухатә бақәа, иаагап: Нартаа
дуқәа, Абырскыл, ақан ирызкыу ақәамтақәа, алақә ссирзақәа,
иара ус аасқәатәи ашәышықәсақәа ртәы хқәозар, реалтә
қстазаарағы иқаз афырхатәа гәмшәақәа, зықсадгыли
зыжәлари рзы хейгзара зымдыруаз Пшькәағ-ица Манча,
Инақәа Қыағәа, Қыахьба Хәцәарат, Бғажәба Салуман уқәа убас
ирақәауны. Урт ажәлар ашәа рзырхәеит рыхьз-рықша атоурых
иазынхартә еипш. Абри атрадиция – афырхатәа рзышәақәара
– ақсуа сахьаркыратә литература анығәа инаркны еихақәауа
иааргоит. Ари атрадиция аасқәатәи абиқарақәа ирейуоу қашә-
қәықәа рғы атық бзиа амоуп. Ус шақәу арца-быргуеит Заур
Кәарциа ипоезиагы. Уи аханатә дрыз-флымқәап ақсуа жәлар
рфырхатәа, репостә хәсахьақәа гәадуралагы
дырзышәақәоит. Ақсадгыл ажәйтә фырхатәа рхәсахьақәа
раартшра, нас урт ирыхьчоз рықсадгыл айқәрхара, арәиара,
уи ззеилымкаауа, мамзаргы иашьтам агәлымқәа рәағ-әра
аидеиа ауп иахнарбо еихышәшәо иоу Заур Кәарциа ипоема
«Ари адунеиағ». Нартаа дуқәа, Абырскыл, Инақәа Қыағәа,
Қыахьба Хәцәарат ирейшү афырхатәа рыжәлар уатәтәи
рлахынцә айқәрхаразы фырқштәыс иқан, иара ус иаанхоит
есымшагы.

Апоег иага апстазааратэ зыблара еикэшоэаргы, еилашэа-еилыцуазаргы, ари адунеиаф гекаҳарада ижелар уацетэи рымш агэра игоит:

Икоуп ҳадгыл,
Зегь геазто, избо.
Ҳзаазо, ҳанзырхо,
Иарашкагь ҳазго.
Ҳабдуцаа рызқеатып,
Иахьпыршэоз зны рымч.
Икоуп ҳахэштаара,
Ҳақсуара, ҳдынць.
(Апоема «Ари адунеиаф»).

Заур Кэарчия илирикафэ апсуа желар нацьнатэ изнысхьоу ртоурыхтэ цстазаара иагэылань иаауа аепикатэи ареалтэи фырхацаа зака хшыюзацара рзиуа атэы зынза ииашаны июеит Шоҗа Салакаи: «Апсуа желар ахақеитразы, рыцсадгыл ахьыпшымразы иааи-пмырқьазакэа изэфыз рықецара баша илыцшэаданы иаанымхеит. Ҳабцаа ажэйтэтэи ргышэа ду ҳара ҳзгы, ҳақхьака игылоу афар рызгы ихшыюрцагоуп ифырцш бзиоуп.

Зқышықэсала ҳабцаа зышьтаз аиаша,
Ирыпшааз, иалырхыз амоа пхьа ишьтоуп.
Сасрыкэа... Абрыскып... ирацеоуп зыгэра хҗаша,
Урт рыхьз-пшьа афапхьа ххырхэарц ҳахэтоуп.
(Ажэеинраала «Зқышықэсала ҳабцаа»).

Мамзаргы еиҳа иахьатэи атоурых аамтақэа иреиуоу афырхацақэа рыхэапшышьа.
Сыварафэ дгылт Акьахьба,
Шэартак сымоуп, сгэы иргэҗэоит...

Са сизхэыцуеит Напҗа Кьагэа,
Ипсы шысхылапшуа агэра згоит...

Доухак сымоуп сара арака,
Сатэазымбо игэы дажэоит,
Моа тшэарак аф дгылт Баҗақэа.
Абцар шытыхны уи сихьчоит!
(Ажэеинраала «Сыдгыл геакьа»).

Атоурых хафсахьа уеизгы-уеизгы атоурых салацаажэандаз хэа акэым апоег дзазхьапшуа. Уи ахафсахьа еснагь еимадагоуп, ажэйтэи афатэи ирыбжьюу цхауп, уи ацхадагы калашьа амазам абицарақэа реигэныюра, рдоухатэ традиция афиара. Ари ахшыюцак даара дақешэаны иааирцшуеит Заур Кэарчия иажэеинраала «Кьагэа ирацлақэа афэ».

Кьагэа анысхэо избоит са сыуаюра,
Сқьиара, сыламыс, сдынць, са сыюны.
Кьагэа анысхэо, избоит са сапсуара,
Сабацаа рабацаа рыдгыл Апсны.

(Заур Кэарчия, Апстазаара амаза,
Акэа, 1994, ад. 55).

Апсуа желар рфапыцтэ хэамтақэа реы ахацаа рымацара ракэзам ифырхацаэаны, рыцсадгыли руаажэлари ирпатриотцаэаны, уи азы рхы иаеиҗго иаабо. Урт агьарақэа ирывагылан аҳэсагы. Фырцш-тэыс даагар азхоит Баалоу-пҗа Мадина лымацарагы. Абри азцаарагы хшыюзышьтра азиуеит Заур Кэарчия иреиамтафэ. Уака апоег ашэа рзиҗэоит ақыртэа фа-шистцаа иахзааргаз аибашьрафэ рашьцаа, рхацаа, рабацаа, рҗацаа ирывагыланы хацатас еибашьуаз апсуа хэсақэа, желар рашэа наунагза ианылаз афырхацаа Баалоу-пҗа Мадина илфьырпшуа.

Ақхәызба, ар мағәә зшәу,
Ирацәәууп, аиеи, ба бзыхәшәу.
Шақантәгы бмыцәә ибыршеи,
Анцәә ду быссирны бимшеи.

Илакәууп, илакәууп бказшьа,
Ибылоуп Баалоу-қха лшьа.
Уи лфырқхәызбара еиғх ибырфәыцт,
Амала қарала уи лқынза бымшәыцт.

Апоема ақхәызба «Ар мағәә зшәу» аконкреттә цәцгәи амазаргы, автор қазарыла изеипштәны, атипра аланы иааирқшуеит (ажәтәи ағәтәи еиғырқшуа, нақ-аақ еигәныюа) абыржәтәи аибашьрағәи ақсуа қхәызба иаалырқшыз афырхацара атәи поезиатә хәсахьаны.

Апоема хәтала ахьз, ахьымзғ, ахатцара, ақсадгьыл абзиабара ухәә иреипшу ауааы зда дхәартам, ашьаб еиқш деидкылан дызкыу ақазшьақәә ақстазаарағәи дшырзықоу, ишыныруа, насгы ихадароу урғ зеггы еизыркәкәаны иреирағәи дшықәнықәә, ишанықшуа атәи еилыхха қара иаабоит илирикатә поема «Ахатцә данхатцоу» ақны.

Ари аоымта ақсымчара уажәи еихагы иғәғәоуп, ақак қыда амоуп, избанзар аибашьра хьамта зхызгаз ажәлари уи ашьтахьтәи хәзтагылоу имариам хәқстазаареи ухағәи иааугозар, еиғырқшны анализ қауцозар. Изхысхәәауа, уи иатцо апафос қараки изыргәғәә аидеиеи еилатцаны урыхәәпшуазар иахьатәи ауааы иғакқхықәра шырацәоу, ишәәтәу, изатәу, икацатәу, қыр шықоу қнарбоит, зеипшлашәә акәымкәә нацәықәкыла:

Ахатцә данхатцоу,
Зегь ичқар, фыогарароуп.
Ахатцә данхатцоу,
Цәгәеи бзиет еилиргароуп.

Ацәгәара аналцуагь,
Амақаз дымгәамцроуп.
Ахатцә данхатцоу,
Дшәәны шьтахь дхьамцроуп.

Ақсадгьыл аншәартоу шыағәак ахьамцра, есымша хшыюла аныкәара, ачқара, алымша идгыларә ухәә зақә хәцанахәәоузеи ари апоема... Ақстазаарағәи зхы-зықсы мацара иашьтоу, еихаракгы ижәлар гәакәа ағәәқра ианғагылоу аамтазы – уи дуаоым длықсаахь-шәәшәоуп...

Автор иоымтағәи иатцшны иазгәеитәит ицоуроу ауаа рымч-рылша, рус зеггы рыжәлар рматериалтә, рдоухәтә культура ашьтыхра, ағәиара иазкызарц, уи ала еилашуазарц рықстазаара. Урғ роуп апоет зыгәра иго, ииғхыу, иажәагы, иашәагы зыхьзныоылауа. Егьырғ ақстазаара иарблақаз, ацәгәа-мыцәгәарақәә рықатцара иалагаз апоемағәи еицгәәутаратә иәәғәууп, ирықзбоуп.

Апоема «Ахатцә данхатцоу...» узлазнейша аганқәә рацәәны иамоуп, еихуршәшәаша ахшыюцәкқәә мақымкәә иқоуп, аха сгәанала, зеггы иреихазар қалап аоымта зхыркәшо ацәәхәәқәә хәздырқхьало ахшыю-зышьтрақәә:

Ихәхьчап хәбацәә
Рабацәә рыламыс.
Ианрааз уаа нагацәән,
Ацәгәара рыламызт.

Ихәхьчап хәуаәра,
Хдоухә, нас хамч.
Ихәхьчап хәқсуара,
Хәеицыка, хьынць...

Хәжәлар рцеицәә хазынақәә ақсадгьыл ахьчарағәи иқартцоз, иаадырқшуаз агәмшәәреи ахамеигзарей хәтала иалагыланы избоз, иалахәз Заур Кәарциа ипоезиағәи қыдала иалкаау атығ рымоуп; урғ рхәса-хьақәә аазырқшуа ажәеинраалақәәи апоемақәәи инапы ицыгцхейт. Аринахсыгы

Ишдыру еипш алирикатә-бзиабаратә жәеин-раалақәа ианрысакьахәымтәу апоет иәаратә шықәса раан ауп. Ускан апоезиеи аәареи еибазыркуа амцапшь еиха адоухатә псымчхара гәғәоуп. Аха иага убас иказаргы, абаохатәра змоу апоет пшьыноажәа шықәса дырҭагылазаргы, ипоезиатә нцәахәы изылпхарала иреиарафәы иргәлмыччалар ауам, ауафы дзыркәм-шәышәуа, дзырцьбароу, агәалакара бзиа изто, ацәанырра пха зхылцуа алирикатә-бзиабаратә жәеинраалақәа. Ус шакәу афырпштәқәа алитературафәы зака ыкоузеи, аха зегы харкәацаны иагап фарпштәы зацәык – Дырмит Гәлиа. Уи 80 шықәса дшыртыс-хьазгы апхьаф игәы зырхытхытшаз абзиабаратә жәеинраалақәа аҗицон.

Акритикафәы ишазгәартахәоу еипш, Заур Кәарциа иәаратә шықәса раан абзиабаратә жәеинраалақәа еиха дрызхьапшуан (иагап аизгақәа «Ахышьтрахь», «Аблақәа анеикәшәо», ирынқәоу), аха уи иаанагом итәымтазтәи ашықәсқәа данырҭагылоу аамтазы афар ргәы «ахәша ықәзшыуа», «амца рыцразцо», рцәанырра мышьцақәа ирзышәәхәо, изыреыхо алирикатә пцам-тақәа дырцәыхьшәашәеит, мамзаргы иаҗицом хәа ахәара. Амала акызатәык иазгәатамзар ииашам аибашьреи уи ашьтахьтәи итрагедиа гәғәаны Алхаси Ахреи рҭахара, заамурала рыцстазаара афәхцәара. Ари ашьтахь алирикатә-бзиабаратә «нотақәа» знылоз амотивқәа цәырызгоз изыреыхоз, ионуцкәтәи-дунеи акынтә иаауаз, ацәанырра лашақәа аанызкылаз, изхуеуаз ахьаақәеи агәроақәеи изыкалаз (аамтала акәзаргы) ашьтамтақәа апхьаф ибартахеит...

Ицоуроу, изыдоу, ахачхара змоу, ашьха зыхь еипш ицкәоу абзиабара иазкыу, иазышәәхәоу ажәеин-раалақәа мацымкәа икоуп Заур Кәарциа илирикафәы, еихарак иәаратә шықәсқәа раантәи ипоезиафәы. Убарт иреиуоуп: «Бара фәапхьа», «Абла ссиркәа», «Бабакоу?», «Бцома, бымцома?», «Аблақәа анеикәшәо», «Быхәмарзом, быччазом», «Анахь сыот, арахь сыот», «Бгәы нхар хәа сшәоит», «Бтәитпш, бсахьа ба ианбааз», «Сыңсы былоуп...» ухәа ицегы.

Еизааигәоу, еибатахыу агәқәа роуп апоет абрака зсахьа тыхуа:

Акыр цуеит, ааигәа хәицыкам,
Ихәбжьоуп азқәа, ахәқәа.
Аха, хәицрызкьауа, мап, мчы ыкам,
Ианеизааигәаха хә хәгәқәа.

Абзиабара икыдкәо иамоу, иаргәтәиуа арҗыс абар иихәо:

Анахь сыот, арахь сыот,
Мооуп еснагь сызқәу.
Анс схәеит, арс схәеит,
Сақәмшәт бара бгәы.

Зны блашоит, ба быччоит,
Дәеазных бгәрооит.
Зных хәицуп, са сыбжьоит,
Агәроа сагоит.

Алирикатә фырхатә, мамзаргы апоет абзиабара иага датәнәтәыргы, даркараргы, дароашьыргы, игәы ипнаказ, иалнахыз апхьызба иага дылфынцәауа бзиа дибозаргы, иаххәап зегырыла дынцәахшазаргы, уи амца шоура иеитарц итахым, ихы ахәтыр ақәицоит. Уи, анемец поет ду Гиоте ишихәаз еипш, ахшыфәи ацәанырреи иахьалагои иахьынцәои рхәаақәа идыр-уеит. Ус шакәу агәра хдыргоит абарт ацәәхәақәагы:

Сыңсы былоуп, сцәа-сжыы балоуп,
Аха бзыхәан схы еилагом.
Быбзиабара сыткәа самоуп,
Аха сымч сылхынгь иазгом.

Егырахь зынза дәеакыуп, ипсабаратәуп гәты-гьгәла ицәәжәо, абзиабара иамехак иамоу арҗызба дзыргәтәиуа атәы:

Сылацә нтаар, сыпхыз балоуп,
О, истахыуп сыбжы бахарц!
Бара бзыхәан сара исуалуп
Ажә хаала еснагь сшәәхәарц.

Поетк, казак иахасабала Заур Кәарциа ипоезиа ацсымчхара еихагы иғәғәаны, ицарны, «амахәта-шьахәтақәа» аманы, аграждантә позиция апафос харак ацаны хара иаабойт аибашьра хлымзаах ашьтахь иацтаз аоымтақәа жәпаки рәы. Ари «арығарахьала ақәцәиара», арфиаратә дуней әагәлахалара апоет ацсабара инағаз ибаохатәрей иңышәеи рымацара ирыбзоуразам, уи ачыдара иабзоуруп аибашьра инағаз ацстазааратә материал, ипацәеи иарей ирхыргаз, ирхтынкьаз зегьы. Урт арымзаа ыкоуп: – аибашьоы гәмшәә; дзыцәнымхо аға хәмга ихы шилоугьы уи имца иағалоу; зыызцәә еихьзырпшуа; ашәыргәнда; абналао; ачархәаоы; амарадиор; ацсы дзырхәуа; абза дызшыуа; ацсуа тыпхәцәә амца иалагыланы ахәцәә еикәзырхо, ркәәкәә икәжьны иалызго; аибашьра аатра ицагыланы Ацсны аиааира агарц изныхәауа ухәа убас зака персонаж, хтыс, сахьаеилапса еизыкәкәаны икоузеи апоет ирфиаратә “лабараториафәы,” аус рыдулара ада уаха еизгатәы, пшаатәы, тцаатәы ыкамкәә.

Хәарас иаҗахыузеи, абартқәә зегьы Заур Кәарциа ипоезиафәы ацсы рхалашт, даәакала иухәозар, иапхьака иацтацараны икоу иоымтақәа рәы ихафсахьақәан ицәыртцышт, уажәнатәгы ицәыртцхьоу шмацзамгы.

Абри хыхь исхәаз ахшыюцак арцабыргуеит аң-хьажәә згысто ашәкәы «Ахара азааигәахара». Зегьы харкәацпы уи ахыцәкьагы асимволтәтакы ацаны икацоуп. Ахара хәә апоет дызәу, еитарсны ихәоу ари Аиааира ауп. Уи аагеит ашьа катәаны, ирейгу хәеицәә дауапшькәә рхы ақәцаны аға хәмга хәцсадгьыл имехакзаны дшыказ, далахцеит. Аха макьана инагзаны икам аиааира, азааигәахара хәәуп. Уи анынагзахо, ххы хәцсы хәиааины, хамгычуа, хәибамырхәуа, хрыц-хәибашьо, хәибашәто, хара хтәгы даабо, атәымуаогы дгәәто, ханхауа-ханцуа ханыкало ауп. Убаскан ауп Ацсуа хәынтқарра

(хәеицәә гәлымцәахкәә рхы зкәртцаз) ашьақәргылара анхалшо, амәә иаша хананыло. Ааи, хәоньтқагы, хантыцгы иага рыла ауадаоҗақәеи аңсеихәлахарақәеи хрыниазаргы, иаакәымтцакәә хәғацәә аус еицакәәкәәкәә хзыкацара иафызаргы, апоет иажәала иухәозар – аиааира иасимволу азааигәахара хәәуп, хәгьнеиуеит уи афиниш афәы.

Абри ахшыюцак ашәкәы «Ахара азааигәахара» еидызкыло аоымтақәә, шамахамзар, иргәлсны ицоит. Апоет хәарас иаҗахыузеи, уаоытәыоасак, патриотк иахасабала акырза ихьааигоит аибашьра аҗагашоура иннажыыз арыцхарақәә, амыкәмабарақәә макьанагы хәхьырзымиааиц, насгы иахьынзахәто хәхьыр-фамгыло, хәхьзрақәмпо, убри акынтә уи аргамату дрықәзбойт, иеаңиуеит аграждантә позиция харакыла дазнейны иажәеинраалақәә жәпаки ипоема «Амшкәә цшума» афәы.

Арфиаоы ибаохатәра цсабарала зегь реиха аха-қәйтра аҗахыуп, уи ахәәакәә ртакра «аҗәра аҗацара» аҗахыцәкьам, ахақәйтроуп цсыкәарас иамоу, изызгәшыуа. Ари афилософиатә хшыюцак (апоетцәә азәыроы жәынгы-фәнгы гәцхас ирымоу, изызхьуа) ауп Заур Кәарциа иоымтагы «Схы са сақәйтзарц сҗахыуп» иаанарпшуа.

Хәизызроып апоет:

Азә икынтәи дцак

Истахым зынзак.

Схы са сақәйтзарц сҗахыуп,

Уаха акгы.

Аха ажәеинраалафәы икоуп ихадароу даәа хшыю-зцаракгы: – уи убриоуп – апоет ишитахыу, дзызхьуа ахақәйтра ихала ирфиара азы мацара акәзам. Уи акырза шатцанакуагы ижәларгы ахақәйтра рымазарц, инхо-инцуа, иеио, рдоуха гәғәаза уаоы дырпыхагамхо иказарц иҗахыуп. Ускан ауп уи ахақәйтра иашацәкьа аниоуа.

Абар уи шыақызыргөгөо ацәахәақәа:

Асытхәа схала иңны,
Саңсуа бирак кны...
Сыюнаҕа сабны,
Схы са сеиҳабны,
Са схы сақәитзарц сҕахыуп,
Уаха акгы.

Абри хыхь сзыхцәажәаз ажәеинраала идеиала акырза иақәәнаҕеит аоымҕа «Сцъынцъ». Апоет дазгәдуеит игәы раҳатны дахьынхо юны, иашҕа-игәара пшза. Уа даныкоу игәы раҳатуп, иңсы тынчуп. Избанзар, уаҕа дамоуп иара апшәымас, идагь ихәартам. Аха уи еиҳагы агәалакара инаҕоит иңынцъ змеидо ицеира ахыкоу. Абар апоет ииҳәо:

Гәҕырҕасгы шәарт шәсымоуп,
Цъынцълагь уа шәатәуп.
Сыканац са саңшәымоуп,
Шәартгы са шәыстәуп.

Апоет игәы инархьеит аңсҕазаараҕы ицәаңыгоу, ицәырҕашьягоу ацәырцрақәа, ашьцыларақәа. Убас икоу акы акәны дахәаңшуеит аибашьяран, ашәартара ду ханҕагылаз абцар анктәыз ибналаз, уажәы зыңсадгыл «игәкы-цәакуа» иахылаз, насгы маң-саңла акәмкәа иагәцхәаны аҕазаара зҕахыу ауаа. Урт рееибыртеит, апоет ираецниҳәо, уаф дызцәыпхашьартә икарцаз дара уажәшьҕа агәхьяа ркзам, ирхаштхьейт, избанзар, амал рхарей аҕың татақәеи ихаргалт, иатәнатәит. Аха ажәлар акгы рхаштзом, ираюшәазом, асаркья иафызоуп, зегь рбоит. Абри аоыза аҕагылазаашья, уафы гәахәара изымҕо, агәхкәа иззырцысуа атәоуп иахәо ажәеинраала «Пыхья ибналаз». Апоет баша иауиҳәахуа: «О, урт роуп уажәы уахьнеилак иказоу... Арахь икам акгы ркынтәи икацоу. Имоапыргоит еа усқәакгы иртыутыу... Уажә шыоуки ишьтырхуеит пыхья ибналаз рыпату.

Хайлышшарақәа, хы азымамааирақәа, ххәаш-гашрақәа ххәапызыпуа хрылахара, ацәҕа-мыцә-ҕақәа, аңсытбарақәа зцу ракәмцрақәа ухәа иреипшу арыцхарақәа риааиразы икоу хәшәы зацәык ауп:

Ххәоу акны, хҕацкәымкәа храцәароуп,
Хҕак еицҕахаршәроуп, хайлацәароуп,
О, асцәкья ижәбахьюма еикәмшәара,
Иаҕахыуп ахатара, агәмшәара.

Апоет иңсадгыл ахьяа хатә хьяак еиңш дар-гәәтеиуеит, дартынчуам. Уи икацатәу, иутәу, ихәатәу – хамч зықәхоугы хавсны хәхьцо, ламырба ахьязаауа, агәхьяа ахьякым гәнигоит. Насгы ианба, аибашьяра ду анаххаага, ханхамоа зегьы еилакәбаса ианышьтоу, хәхәрақәа зырҕаша алшара анхамам аамҕазы. Абас еиңш икоу апроблемақәа роуп ишьтнахуа, мехақыла рацәак идуум, аха апублицистикатә пафос бжыы ҕаца аханы хәқла ицәажәо апоема «Амшкәа пшума».

Аибашьяра аҕәагашоура иннажыыз ацәҕьоурақәа аанкыламхар, иаахцәаны иаххәар ами, хусқәа хнапала ибжәахкуеит, аҕа хайааит, аха хы хзымиаикәа хкалеит. Баша иаурхәах аңсуаа: – ухы иазумуа, уаҕа иузиуам хәа. Ас хныкәо халагар, зегьы зыдхәалоу хамшкәа пшум, хәанрыжьюам.

Абри аҕагылазаашья уадаф, иахья иҳаму, апоет иаҕы иааганы хәгәлаирцшуеит хәаңсҕазаара иацу, икаҳмыжыыр зымуа иҳалаңсны хазкыу ашьцылара бааңсқәа, насгы агәҕра ашәахәацгы аахәқәрччауа:

Амшкәа пшума,
Кырза икьяҕу...
Хархыпшума
Урт зегь башоу?
Игәмбылцъбароу,
Хамшкәа шңашоу!
Агәра хгару,
Уи зегь башоу?

Зынза икөөдоу
Дафт игэхьра.
Зегь ирхадоу,
Пҕьяака агэҕра...

Гэҕрас икоу досу ҳахьгыло ламысла, псыцқала, дыррала (ҳакны ҳаибато, ҳнибарцёо, ҳшьа ҳацеи-бажөөауа акөымкөө) аус ааур, ҳақсадгьыл иамоу ахөрақөа рырғьара ҳалшоит, ҳағацеи урт «руацеи» аблокада амацеаз иага ахы ҳтацаланы ҳаркызаргьы. Ақсны адгьыл чашө ҳара ҳныкөнагоит уаоцас хшыолагьы махөфалагьы аус ааур. Амала уи иаҕахыуп аиҳабгьы аицбгьы напеикөршала русеицура, аицбы иус көнимшьо, аиҳабы итөы-дахнамҕауаа атышөынтөалара.

Апоема «Амшқөа пшума» идеиала иажьра-цөароу, уи иаамданы иақөфызтуа аграждантө жөеинраалақөа маҷымкөа иагөлоуп ашөкөы «Ахара азааигөахара». Уақа апоет иҳөоит: «Псуацас ҳаҕыр ҳзеикөмцазеит, ихымжьыжькааит ҳгөы ахөрақөа, ҳрыцҳаибашьо ҳзыкамлазеит, кыр илцшөадахт ҳгөҕрақөа. Инибарцөеит шьоук мышкала, амацаз, ргөы анеизынха. Ҳқалоит ҳөа сгөы иабон өакала, еибатөу ҳанеизынха.

Иага ҳгөы иалакьакьаргьы, иаҳнархьыргьы, аиаша цөахышьа амазам. Апоет иажөеинраала «Псуацас ҳаҕыр ҳзеикөымцазеит» иаанарцшуеит ҳабзатаратө тагылазаашьа иалкаау ҳҕрақөа хызтуа асахьақөа.

Агөаҳара амотивқөагьы – агөалакамзаарақөа Заур Көарциа илирикаөы иаҳдылоит рхатө философиатө хөцрақөа рыманы. Уи иқсабаратөуп, апоезиа адиалектика иатөышьтөроуп, ақстазаара иацуп, уиоуп изхылөиаауа. Аха уи амацара акөым ара икоу «адунеи убас сгөы ахшөеит, уа исзыхгом, сгөы сыхьуеит» ҳөа иҳөартө еицш дқазцаз афактқөа иқстазаараөы икагөышьоуп (ус иагьаанхоит иара), апоет акымкөа өынтөгьы игөыфызкаауа рыла дбылхьеит...

Апоет игөы зақа ачҳарызеи. Уи иақөғөғөо аидара ауп арт ацөаҳөақөа зыоуа:

Сгөы! Шака улшахьей,
Иучҳахьей, иухыугахьей!

Шака уцөа иҕазахьей,
Жөак мхөо игөнугахьей!

Заур Көарциа ақстазаараөы акыр гөакра-цөакрақөа збахьоу, дреиуоуп, аха иөаҕхьа ицөырцуаз аҕын-гылақөа акы ихы рыцамырхакөа, ихатара ламыр-көыкөа имариам, аха насыпс иипхьазо, агөахөара изтө арөиаратө моа даныланы, иацсуаразы дпатриот иашан дааиуеит дшааиц. Ари акыр аҳөоит апоет ихатареи ирөиамтақөеи инагзаны реилкаараөы.

Апоет иқстазаареи, иқөңареи ртөы иашала иҳазхөо цөаҳөақөоуп абрака ҳзыцхьоугьы:

Зны еихацқөак стадырхеит,
Сусқөа-схөысқөа сыпдырхеит.
Сладырхеит уа, сөадырхеит,
Сыбжамөамны сындырхеит.
Урт сеитцазкьозгь мфеидахеит,
Саргьы кырза сөадахеит.
Сымч иагхеит, сшьамхы цеит,
Аха усгьы са сгөы мцеит.

Ицбабыргьцөкьаны, апоет згөы цо, мамзаргьы ихьахөхьачо дреиуам, агөакрақөеи азалымдарақөеи идырзрыжөыз иөыргөғөаны иҳөоит: «уашьта зегь сзеипшуп, гөакреи хьааи срыцөшөазом» ҳөа. Даөа-цөарагьы ҳаҕхьоит: «өөырлаҳөыхуа са сызбо рөы, иҕасцөахп сгөакра зегь сгөаөы».

Ахьааи, агөрөеи, харанацшреи, ахөцра цөулақөеи ирхылцит апоет Заур Көарциа иажөеинраалақөеи ипоемақөеи. Убри азоуп аҕхьаөгьы изизааигөахо, ицөа-ижьы изаныруа, игөтаҳөыцрақөеи ицөалашөарақөеи изрыкөөнатуа.

Апоет Заур Көарциа ақстазаара иага дкьыднакьазаргьы, гөмбылцьбарала изныкөазаргьы дзыкөгөыгуаз идаракөац аракуа еихазҳауаз ичкөынцөа адауацшьқөа, Алхас, Ахра аибашьра иннажьыз арыцҳарақөа ирыхьаны заамурала ицөтаҳазаргьы, макьана игөы каҳам, дыгөғөоуп, ус аламала ақстазаараөы иабцьар шьтөитцом, деибашьоуп, дырөиоуп. Уи азы зегьы иреиғуп иара апоет ҳаизызырөыр:

Сыблақәа гәубара рхым,
Зынғы сзахымҗеит сзынишаз.

Сымға макьаназ сахьхум,
Сышкаҗа-бҗалахьоугь даара.
Мап, сыбҗамеамзар стахым,
Снархьыпшуеит гәыҗрақәак рҗәаара...

Ааи, убарт агәыҗрақәа роуп апоет Заур Кәарҗиа иҗсҗазарей ирҗиаратә мөей хәаакәзҗо, имилат литература иахәо, иаҗахьу апоезиатә җымҗақәа, насғы ихатәроу рыора илзыршо, агәахәара изҗо.

Апоезиатә шәкәкәа хәчи дуи жәаба җзыжьхьоу апоет Заур Кәарҗиа ирҗиамҗақәа ридеиатә җакы, рформа, рбызшәа рстильтә хырхарҗа ухәа ишрыхәҗоу инартбааны рыхҗәажәара, реилыргара ишаанагара иҗоу статиак иузалагзом, иага уәазушәаргы. Уи иаҗахьууп иҗегьы иҗбаатыҗәу аҗҗааратә усумҗа. Араҗа маҗара сара зейпшлшәа иаинырсланы, насғы Заур Кәарҗиа диижьҗей хьноажәа шықәса хьҗра инадхәаланы сылапшхәаа иҗызгеит ирҗиаратә мөа еиҗа иаказшьарбагоуп хәа сгәы иззаанагаз маҗк аҗара иналкааны. Сыстатиа хсыркәшоит, апоет иҗәахәақәа рыла:

Сызмырҗынчуа мазак сныруеит,
Схы-сгәы иҗыхоит, мчык пхьа исыхоит.
Исылшахьоу шмаҗу здыруеит,
Исылсмыршаҗ сылшарҗ сгәҗуеит.

Зҗәымҗа иҗагылоу апоет Заур Кәарҗиа «сгәҗуеит» хәа ииҗәо агәра аагоит, избанзар уи ирҗиамҗа аса-кьахәымҗаҗәкьа дҗагылоуп.

Руслан Қапба,
алитератураҗҗааҗы, акритик, адоцент.

1996 ш.

АШӘКӘЫ «АХАРА АЗААИГӘАХАРА» – 1996 ш.

СХЫ СА САҚӘИҗЗАРҗ СҗАХУП

Исҗахуп мшынҗак,
Аәа лахьынҗак.
Азә иҗынҗәи дҗак
Исҗахым, зынзак,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Сымға агәра го,
Са схатәы бжьы рго,
Схаҗламхә еибаго,
Сыкәнимшьо сызбо,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Азәгы сизмыршәо,
Сҗамло схы-сгәы ахшәо.
Азәгы сизмырҗьо,
Сыуаҗра сыхьҗо,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Азә сара симбжьо,
Мамзаргы симжьо.
Ус хәҗҗас симжьжьо,
Сышуаҗу сишьо,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Сыкан ишсказшьо,
Схы ақәҗо сзын иҗшьо...
Схы-сыҗсы мҗәҗахо,

Сгәы раҳат сынхо,
Схы са сақәйтзарц сҭахуп,
Уаҳа акгы.

Азәгы сныкәимцо,
Сиазцаан цәа сымцо.
Схала сус сахьзо,
Схы ақәкафы сназо...
Схы са сақәйтзар сҭахуп,
Уаҳа акгы.

Асытхәа схала ицны,
Сацсуа бирак кны...
Сыюнаҭа сабны,
Схы са сеиҳабны,
Схы са сақәйтзар сҭахуп,
Уаҳа акгы.

20.11. 1994ш.

* * *

Сашьтазам амал, аҭара,
Уи сҭахьцәкәам, исҭахы.
Шьоукы игәартан уажә ус спара,
Иааиуеит иқәлан, сышьта ихы.

Илакәушәа рбан сыхцыста,
Инахыҭарцы иафуп.
Хилгап рхәазаап ацлаҳәыста,
Сгәы сеанырцан, сырзыцшуп...

Адәы сықәым саргы усда,
Сымч макьаназ агәра згоит!
Ас исышьтоу, мшәан, изуста,
Урт сатәарбазом, избоит.

Исычхәуеит, макьаназ фыстуам,
Саргы исылшо ыкоуп мацк.
Ргәы ишабацәкьоипш ус сыерыстом, –
Исхадыршәратә еихатә дацк.

19.1. 1995ш.

ЦЫХЬА ИБНАЛАЗ

Цыхьа ибналаз, уажә еихәеит рышьтамта,
Иаасцылоит цәа рымамкәа есышьжымтан,
Цыхьа ибналаз, зәырофы хынхәит рышьтахька,
Ианеилыркаа ус азәгы дрышьтамкәа.

Цыхьа ибналаз, о, уажә цәа рымазам,
Урт еилоуп уажә азәи-азәи рымаза.
Еицныкәоит, бзиа еибабоит, еибаҭахыуп,
Уажә уиакарагы рыхьз ахәара абаҭахыу.

Цыхьа ибналаз, о, ишьтибахт даараза,
Уажә уахьнеилакь дара роуп еихаразак.
«Рус рдыруеит», хықәкык рымоуп, иушьтазам,
Учац кыддыршәоит, урт ирылшар, улышьтацан.

Абарт ракәну, мшәан, харт амәа хәқәзцо,
Ххыцкы мырцәо, ртәала хәтыр хәқәзцо.
Икарцалакь, ус дара иахәҭацәкьоушәа,
Сқам татақәак рбоит уажә ирыхәҭацәкьоушәа.

Цыхьа ибналаз, уажә харт хартәыртәцәкьазоу,
Рхы дырдыруа, ус ма цытк хнырмыкәцәкьазоу.
Егәа схәыцыргь, дыршьа сымам икацәкьоу...
Ицәашәахәуп, иара лакәшәоуп хшыкацәкьоу.

Дара роуп уахьынацшлакь иказоу,
Арахь икам ркынтә акгы икацоу.

Имџапыргоит ѳа усқѳакгы ыртуу-тыу,
Шьюуки ишьтырхуеит пыхъа ибналаз рыпату,

Зыбга гѳгѳоу, акры зымчу ирышьтамда,
Игѳгѳазоуп уажѳ пыхъа ибналаз рышьтамта...
Инадгылар ацъцлатѳкъа нхынаауеит,
Еидгылоит, азѳи-азѳи еицхыраауеит.

Аара иаѳуп, уажѳ арахъ, азѳ днымхакѳа,
Уаанза ицъыкѳыз, уажѳ еицырхит рыбгакѳа.
Хѳеира, ишырну урт ркынтѳ хтыпкѳакгы,
Иааныркылоит уажѳ иреихау тыпкѳакгы.

Ицырѳкаца идыргѳгѳоит ргѳашѳкѳагы,
Хара иѳоуп дара рдац-пашѳкѳакгы...
Рымаза ахыцѳахыу... адгыл ацатѳкѳоуп,
Инырѳагылан ириааиуагъ дхататѳкѳоуп.

Хѳѳо акны, хѳаткѳымкѳагы хратѳароуп,
Хѳак еицѳахаршѳроуп, хѳилацѳароуп.
О, асѳкѳа, ижѳбахъома еиѳымшѳара,
Иаѳахыуп ахацара агѳымшѳара.

О, урт роуп уажѳ уахынацшлак иѳазоу...
Арахъ иѳам акгы ркынтѳи иѳацоу...
Имџапыргоит ѳа усқѳакгы ыртуу-тыу...
Уажѳ шьюуки ишьтырхт пхъан ибналаз рыпату.

15.2. 1995ш.

ШАКА ХКЫ ЫКОИ...

Тынч сымтѳакѳа шаѳа сныкѳеи,
Мшѳан, сзахъымзеи нас схыѳкы?
Снапы зхъымсыц шаѳа хкы ыѳои,
Исывси, срывси, шаѳа хкы?!

Сымѳахѳаста, пхъаѳа самгацт,
Малдук-шьалдукгы смырѳацт.
Шаѳа хкы ыѳои сыбла иамбац,
Шаѳа хкы ыѳои исмаѳац.

Шаѳа хкы ыѳои уаѳ изгѳамтѳо,
Ивс ицѳзеи шаѳа хкы...
Ипѳстазаара хы низамтѳо,
Данахъымзо игѳѳакы...

Урт зегъ уажѳы шаѳа исылси,
Схъаакѳа реезак иансызѳырѳ...
Шаѳа сывси, шаѳа срывси,
Шаѳа хкы ыѳои сара сѳѳыз?..

Иѳазар ипшьоу сзыхзызуа,
Иапѳрхагамхт сыгѳѳакы.
Зегъы ирылмшо, зегъы зхъымзо, –
Са сахъозар пхъаѳа акы.

4.10. 1995ш.

* * *

Иуын, иѳѳан,
Ирѳѳан, иуѳѳан.
Иѳѳеит, ирѳѳеит,
Иуѳѳеит, исѳѳеит.
Димам анѳѳа,
Нас уи раѳѳа,
Уа, данѳѳаѳѳа,
Ирхихт рѳѳа.

Дныѳѳоит, деимдоит,
Игѳы ирдоит...

Ана ак ибоит.
Ара ак ибоит.

Днеиуеит, дгэагэоит,
Агэра уиргоит:
Ианым, икам,
Уао еei дшыкам.

Уаоыс дызшыуа
Дыкам, дызшыуа.
Ма изылшауа,
Дшыбзоу дызжуа.

Ихэан – ихэеит,
Исхэеит – ихэеит.
Избо, исахауа,
Ишысхэара ихэеит.

Ус сара Анцэа
Сишеит – ихэеит.
Исахауа сымхэар
Ауам – ихэеит.

Уажэ дытк сажэа
Сразоит – ихэеит.
Зегытцэка схэом,
Иззоит – ихэеит.

Иуын, ихэан,
Иухэан, ирхэан,
Еитах дакэымцт,
Ухэан – схэан...

Ус са Анцэа
Сишеит – ихэеит.
Кырынтэ смыцэа
Исыршеит – ихэеит.

Ғахрак уаоы
Иғразоит – рхэеит
Уара ажэак
Уғрамзеит хэа рхэеит.

Уёы касыжэ
ицахоуп рхэеит.
Убыз, уара
Иуағоуп – рхэеит.

Са иансоухэа
Исхэоит – ихэеит.
Еигьми исоумхэар,
Исхэом – ихэеит.

Ус, нахьнатэгы,
Исказшьоуп – ихэеит.
Исзырхэоггы,
Уи, сшьоуп – ихэеит.

Иухэан, исхэан,
Ирхэан, иухэан,
Уи дзакэымцит,
Ухэан – схэан.

1995ш.

ИУААРОУП

Адуinei уаароуп...
Ажэлар рхэамта.

Хашьха-зышкэаггы уаароуп,
Иуаароуп.
Хамшын еикэаггы уаароуп,
Иуаароуп.

Абна ккарақәагь уаароуп,
Иуаароуп.
Аңта шкәакәақәагь уаароуп,
Иуаароуп.

Хабла иабо зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Хлымха иахауа зегь уаароуп,
Иуаароуп.

Хамшқәа, ҳацхқәа, зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Ххәыцра-хгәыграқәа уаароуп,
Иуаароуп.

Аңсҭазаарагьы уаароуп,
Иуаароуп.
Адунеи цшзагьы уаароуп,
Иуаароуп.

Ихамоу-ихахзу зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Хусқәа-ххәысқәа зегь уаароуп,
Иуаароуп.

Адунеи зегьы уаароуп,
Иуаароуп.
Аха ирыцкыу, ирхадоу
Ауаа роуп.

Адгылоуп иуаарам,
Иуаарам.
Уанамардагь, лахынцоуп,
Уахьтә аарам.

Хахахәлабгогь уи уаарам,
Иуаарам.

Анышәарагьы мариам,
Имариам.

Адгылоуп наунагза
Харт ҳазго.
Хаңсы нтоугьы, иантамгьы,
Харт ҳазбо.

Адгьыл ауп харт ҳагьызфо,
Ҳагьызаазо.
Ахараҭахь ҳанагагьы
Уахьтә ҳзаазом.

Аарцәы иҕоу зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Нырцәы хьаацәгьоуп, иагьмариоуп,
Иагьгәырооуп.

Егьы зегьы-зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Адунеи-ду, дад, уаароуп,
Иуаароуп.

1995ш.

ЦХЫЗ

Сгәы ацағара иақәшәан хык,
Цхыз, сыңсызшәа збеит уахык.
Иаасхагыл, шьоук цәыут, ихьит,
Шьоук еакала игәамцт, иағьит...

Сара схьаа са схықәкы.
Иас ианырхәоз зегь рыхкы...
Ибжьарыжьит ихадаз,
Са сыңсҭазаара змадаз...

Игылт, ицѣажѣахт, ѣа шьюуки,
Уртгы... сызлакам рхѣеит шѣкы...
Са сеицѣѣаа, акѣыба сѣан,
Анышѣ сартарцын уашьѣан.

Сгѣатѣагара иакѣшѣан хык,
Пѣхыз, сыцсызшѣа збеит уахык.
Сызѣажѣомызт, сгѣы сагон...
Исыгрыжьуаз зеггы збон...

5.12. 1994ш.

* * *

Сыкам сѣахѣѣа хык сызрымѣо,
Зынзак хшыюлаггы сажѣым.
Аха сѣалеит уажѣ сызѣымѣуа,
Пѣхыѣеицш сыказам уажѣы.

Пѣхыѣеицш иѣам сахаитѣкѣитѣѣа,
Пѣхыѣеицш иѣам сымч-сылша.
Жѣак сыхѣламшѣо сгылоуп ѣымѣѣкѣа,
Иаасѣашѣшѣалоит зных аѣша...

Сѣиараггы смыхѣазазаап,
Аѣх-лашѣ салахт имшазо...
Аѣсѣазаара иѣазшьазаап,
Иаауѣалашан ѣаазо.

1.11. 1994ш.

* * *

Цѣа мшгароуп, еимакроуп,
Рышѣ-гѣашѣѣа аркыуп.
Цѣа хьѣакроуп, цѣа млакроуп,
Цѣара амѣа еиѣѣуп.

Цѣа ѣызшѣоуп, еиѣѣароуп,
Шѣаѣѣѣакгы еиѣоуп.
Игѣѣыѣроуп, имѣыѣроуп,
Мычлагъ еиѣоуп.

Цѣа гѣакроуп, цѣа хыхьроуп,
Уа, лаѣырзуп...
Игѣыхьроуп, иѣсхыхроуп,
Абжыы игогъ ѣсзуп.

ѣа шьюук зѣыу, аѣѣыхроуп,
Ирыѣѣжью хыымзѣыуп...
ѣа цѣара лаѣѣыхроуп,
Фырхатѣароуп, хьзуп...

1995ш.

* * *

Сара усѣан, акгы схарам,
Акгы схарамкѣа сырѣит...
Нас сазхѣѣѣеит кыргы схала,
Азѣгы хѣаасгы симѣит.

Азныказы сыѣѣѣѣеит сшьара,
Сшьа кѣапеила саѣа итеит.
ѣырдагѣа рун сиашьара,
Ирмаѣазшѣа зымѣа итѣеит.

Зныказ, кырза сгѣыкы-ѣѣыѣит,
Аха сеасымѣеит зынза.
Сыршьѣит шьюуки рхыѣкы-ѣсатѣкы,
Исыхѣѣѣѣѣѣошѣа ѣхѣаза.

Азѣгы ибла мап, сыѣамшѣеит,
Азѣгы иѣымѣѣѣѣеит сыбзырзык.

Ацэгъа-мыцегъа са исыцаршөөит,
Снахеларыжьит, цөкөрцазык...

Ицеит сама, сынбжыхахаа, –
Ихэашьны илеиуаз аеырғы...
Скыдкъа-чыдкъан, сцөыхаа-жыыхаа,
Сықөнажыт нас ақәарахы...

Хъаас мамзаргы сызкыдаз,
Ибла ус сынтәмгшт тынхак.
Схы-сыцстазаара зызкыдыз?!
Исыхөтамзу ажәа пхак!..

Иқалоит, ианыкоу мачым,
Азә данцо зегы рхыцкы.
Ускан, уи уаорам, ихақым,
Ибла уцамшәар азәгы.

13.9. 1995ш.

ШАКАНТӨ...

Шақантө, шақао алагеи схы-сгәы ахдыршәарцы,
Шақантө, шақао шақарыла сусқәа срыгдырхеи.
Ианаму хаала, иалагеит насх, сдыршәарцы,
Исылшашаз шақа ус хкы сара исыпхеи!..

Шақантө, шақао сыхъзи сыжәлеи цәағәа
рхыыршыи,
Схы-сгәы хыршәо, шақантө исыртәзи шыаңаршә.
Шақа жәеинраала илыргәдца исцөыршыи,
Исылшашаз шақа ус хкы сара исыпхеи!..

Шықәса өажәа сцөызит, сымшқәа ак
сызрылмхкәа,
Инсықәбабаз, ирықөымшәакәа ицон сгәрцса.

Өнак иадамзаргы, мшы-лашак мцеит сгәы
сдмырхкәа,
Исышьтан, уаха иаасыцрымцуа, еицырцсса.

Схала сзалмцит, дқамлеит салзхуаз цъа
тынхакгыи,
Өыстааи-цъныши рхықәкы нагзо, игылан иччон.
Тынч, ашьшьыхәа, имццакзакәа, ицөырцуан
схақгыи.

Сара фымт, ашьшьыхәа снейуан, сгәы
ейкәыцчон.

Пыхъеипш иқам, кыр ргәы қахауп уаанза
исеисыз,

Имацөымкәа зәырөы рыбақәагы пыцәтәоуп...

Ишхъаазгогы сымшқәа иреигъыз, баша
исеиөсыз,

Уашьта, кырза, сгәы злакамхашагы рацөоуп...

Саргы, ишсылшоз ус, сеихон, уа схы сшыуам
хәа.

Сгәыгон, иахъамазаргы, иқалап хәа сымш
уацөы

Баша ирмхәозаап, «Уара иушыуа Анцәа
дишыуам хәа,

Ацъма имцсша иазылакәуеит, рхәоит мацөык.

28.6. 1994ш.

АПОЕЗИА АНЦӘАХӘ-ПҘӘЫЗБА

Зны бсызгәаан са сынбыжьит,
Ус исхарацаәкью? Бымцааит.
Кыр сбырцөыуеит, сгәы кабыжьит,
Даара кыргы сааигәа бмааит.

Ҳаибамтиит, ҳаибамқсахит,
Ҳқаибамыжьит, ус ҳаицәхкьеит.
Нас аамта аеақсахит,
Скаҳа-бғалеит, цъа санкьеит...

Уаҳа быбла стампшт, баацәырцны,
Цъара бызбахәгы смаҳаит.
Ҷажәа шықәса нақ ҳаицәызны
Ҳшыказ, ҳарт еиҗах ҳаинеит.

Исхарақәазгы цыт-чытк ықан,
Ихъаазгеит, исгәырөеит...
Гәыла-қсыла са сыбзықан,
Баргы ус бшыкацәкьаз бсыниеит.

Уи аахыс, шыта жәафшқәса ирықәуп,
Цъа ҳнеицыршәан хқамлазацт.
Уахгы-еынгы ҳамөа ҳақәуп,
Ҳҳаларташқа ҳамназацт...

18.10. 1994ш.

СЦЪЫНЦЪ

Исзыцшуп сара уақа,
Сыюны, сышта, сгәашә.
Исзыцшуп рызегь уақа,
Икоуп уа сдац-қашә.

Уа саныкоу, са сраҳатуп,
Сееицых сыцәоит тынч.
Анцәа дуза дшаҳатуп,
Уақа шакәу сцъынцъ.

Уақа самоуп сара цшәымас,
Сыдагы ихәартам.

Са саныкам, шәарт ишәымаз,
Сцеира, цҳа, уашьтан.

Гәыгыртасгы шәара шәсымоуп,
Цъынцълагь уа шәатәуп.
Сықанатцы са сацшәымоуп,
Шәартгы са шәыстәуп.

30.12. 199ш

* * *

Ааныжьра ансықәшәо ари адунеи,
Ианаасыдгыло цсыхәа змам суахта,
Ианеиқәшәо изеидымцуа схәаи сгәырөеи,
Ускан азәгы хәаас сқашәымцан, иахәтам.

Ацәыуара, ахьрагы аҗахзам,
Тынч ашьшьыхәа исхыцааит уа сыцсы.
Инахаркьан сызбахәгы ҳәатәзам,
Санышәоит сыдгыл гәакьа, лассы.

Сагьызфо, уаанза сагьызаазаз,
Иарей сарей уақа ҳнеихәлацәап...
Исхшаз қалозар, уаццас исаазаз,
Уи ашьтахьгы, сымцахәгы еихәламцәап.

Уа уақы хәаас, симкыргы дсызхәахә,
Иқәғьацааит сцеира, иаанхо сыюны.
Ус, исхчнышәц хчнызс идуцәамкәа хаҳәк,
Ианышәц: саниз, санцсыз, еилырга ионы.

29.11. 1994ш

АХАРА АЗААИГӨАХАРА

Ахара азааигөахара
Мариам, ицөгазоуп.
Ахара азааигөахара
Иаартым, имазоуп...

Ахара азааигөахара
Иазхау зныхгы цөкьоуп,..
Ахара азааигөахараз
Са сгөы кыр ицөкьоуп...

Уи шыта, азкөа аирхара
Шуаорам агөра згоит.
Ахара азааигөахара
Уамак бжьамшөа збоит.

Ахара азааигөахара
Ихьяауп, игөырооуп...
Ахара азааигөахараз,
Иатахыу гөгөароуп...

1996ш.

АИЦЫЗАРАТӨ ШАРЖ

Ан. Лагөлаа изкны.

– Сыгөтыхакөа зегь назеит,
Сышөкөкөа тыцит ааигөа Акөа,
Схы иааташөоз ак сымзеит,
Срылст ашөкөоцөа еилакөакөа.

Шыта сыцсыргы исыхызым цсы,
Урт соымтакөа тсыжыт иреигыыз.
Дысшыуам сара уи дуаоцсны –
Ирмыцхьакөа зышытахь реихаз.

Са исапызго уао дызбом,
Баграт дугы сигөацхоит.
Уаха азөггы игөра сызгом,
Исыцашыыцны сырнацхоит.

Баграт икынза сзымназаргы
Зөыроы тасцалоит амагө.
Алыкьса шыта икалап сихьзаргы,
Ихабжьамшөа збоит уамак.

Схы агөра згоит, сагьазгөдууп,
Цхьака исылшашагь рацөоуп.
Спрозаикуп, слирик дууп,
Урт аобарөггы са сынцөоуп.

Сара сзакөу, сара издыруеит,
Цытөык ыкөскьахьеит ршыапы.
Цхьака цөицш дук шсоуа сныруеит,
Сацөшөом уи азын акы.

Хлитература, шытых, зегь ахра,
Са снапы иакушөа збоит.
Сышцөажөоггы жөдыруаз хақла,
Сых көыш дуззагь агөра згоит.

Ацө атөыоа хызжөоит мчыла, –
Схөцра моасит Дөаб лбаа.

Зэыроы рыхъз ацэы ныхшыла
Срылст, сыннамкыла абаа.

Шьха хракырак схалт, сажьхьцуеит,
Кырзагы слахэит, сбаазоуп.
Уи сбаохатэра дугь сазхэцоит, –
Ирхэоит, уажэцэашэа уазоуп.

Урт рыгха бо, цас ишцэылсхуаз,
Фымта дуззакгы сзацымцт.
Зэыроыгы ыкоуп сара исылцкээз,
Аха исказшьоуп, уи сзакэмцт.

Аиеи, зэыроы са исызгэаауп,
Уи ххэарым шьта, нак хакэцп.
Слагвилавам, сшэом, Слагэлаауп,
Ижэдыр, хышьытра дук сахылцт.

1996ш.

А А Б А - А А Б А Ц Э А Х Э А Л А

Мызкыуп ақэа кыдцэа илеиуеит,
Азқэа хьцит, ацха нымхт.
Сгэы пжэо, аонагэта слеи-оеиуеит,
Хацкэреикэацэкэа хазэымхт.

Амшқэа акырзацэкэагы хдыршэеит,
Аеа хьяакгы сыцрыхуеит...
Адуinei убыс сгэы ахшэеит,
Уа, исзыхгом, сгэы сыхьуеит...

30.11. 199ш.

* * *

Цсуатцас хатыр хэеикэмцазеит,
Ихымжыжыкэаит хгэахэрақэа.
Хрыцхаибашьо хзыкамлазеит,
Кыр илцшэадахт хгэграқэа...

Инибарцэеит шьоук мышкала,
Амачаз, ргэы анеизынха.
Хқалоит хэа сгэы иабон-еакала,
Еибатэу ханеизынха.

5.12. 1994ш.

* * *

Зны еихацкэак стадырхеит,
Сусқэа-схэысқэа сыпдырхеит.
Сладырхеит уа, соадырхеит,
Сыбжьамеамны сындырхеит.

Урт сеитцазкыазгы мфеиддахеит,
Саргы кырза скэадахеит.
Сымч иагхеит, сшьамхы цеит,
Аха усгы са сгэы мцеит.

15.11. 1194ш.

* * *

Таха снағазом слапықэшэа,
Таха снағазом сыңхыз.
Исыздыруам уажэ исықэшэа,
Саазқэылаз, ицоит сгэы тыц...

Ацх-лашә сартынчуам, сышгәажәажәо исыршоит,
Суада тбаа-тыцәзара самкуа.
«Ацъма ушыргы – аблақәа аапшуеит»,
Сыкоуп, сыцсымкәа, сыбзамкәа.

24.11. 1994ш.

АЗЫ АХЫШЬТРАХЬ...

Зны ишымџахъазгъ азы, ахышьтрахь
ихынхәит,
Акыраамта ишавазгы иқәпа-қәсуа ганк...
Асы сықәнаут, ачыхь сылсит, кыр слахәит,
Нас ацыхәтәа, саргы сықәнажът сыршәны паок.

Цъара ифәтәит, цъара ижәылеит, цъара игфәст,
Ахахә-амфыхә зегы рбылгьо, цъа ашақә иаст.
Уи акыраамта амоа иқәхеит, инахәит, иаахәит,
Зегь акоюп, ацыхәтәан, ахышьтрахь ихынхәит.

28.11. 1994ш.

* * *

Шақа итамзо тазахьоузеи сара сцәа,
Ацсәаха сыбга қицәеитеи рацәа,
Скаитцеит исхәо сфамшәо, сацәшәо сцәа,
Лахьынцас исәтәеишьеит ус Анцәа.

Уажәраанзагъ сыцсы тоупеи, мшәан, рацәа,
Шақа итамзо тазахьоузеи сара сцәа,
Дысаармгахьеи сычкән рыцқа игәатқа фцәа.
Лахьынцас исәтәеишьеи ус Анцәа?!

20.11. 1994ш.

АЦСАБАРА АЗАКӘАНҚӘА...

Уазхәцыр ари Адунеи! Шақао аонаххьеи,
Шақа хшыџ цхафыр афахьеи анышә?...
Шақао қәрахьымза азқәа раинархеи,
Шақао назаза ианархьоузеи рышә?

Кырынтә еилагоуп ацсабара закәанқәа,
Уаџ игәы ацәцаратәы икоюп акыр.
Аб дшыкою, ақа иуахта нааи, иахәтамкәа,
Уи ашьтахь, иарбан излақәцатәу хәтыр?

15.11. 1994ш.

САБЦЪАР

Сара исхатәытцәкьоу, абри сабцъароуп,
Саға иқәкны санацәахагъ, уи самжъароуп.
Ақамафәицш ицнаком џыцъара,
Сыхәчиижьтәи исызнауеит џызара...

Са исхатәытцәкьоу, абри сабцъароуп,
Уи зынза аархагаргъ снабжъароуп.
Хгәы нибырхо, азәгы хәиниршәом,
Схы здыруеижьтәи хара хәицыршәом.

1994ш.

* * *

Мап, сыбжамеамзар стахым,
Сыгәгы цызжәом абашаз.
Сыблақәа гәџбара рхым,
Зынгы сзахымцеит сзыниашаз...

Сымға, макъаназ сахъхәым,
Сышкаҗа-бғалахъоугъ даара.
Мап, сыбжамеамзар сҗахым,
Снырхьҗшуеит гәҗрақәак рҗәара...

20.4. 1994ш.

* * *

Сызмыртынчуа мазак сныруеит,
Схы-сгәы иҗыхоит, мчык рҗаа исыхоит.
Исылшахъоу шмачу здыруеит,
Исылсмыршац сылшарц сгәыҗуеит.

Зны сызцәыхъаз, сызхыз ашьтоуп,
Иҗоуп кырза уажә игәнызго...
Исымҗшаац цәахәак сашьтоуп,
Исҗшаахъоу ираҗызго.

3.10. 1995ш.

* * *

Сыхәшҗаарамца хәжажаза еиқәуп, –
Иғымцәаауа. Скәацаб хәыҗгы аркыуп.
Шәак цаҗхахан сгәәә аира иағуп,
Сейгәырғазом, сылабжыш ахьшуп...

Алаҗшхәаахь сыбла җраа сыҗшуеит,
Сышгәәҗеиуа, сышуазыруа исыршоит...
Сыхәшҗаарамца хәжажаза еиқәуп,
Иғымцәаауа. Скәацаб хәҗгы аркыуп.

3.12. 1994ш.

ЗАУР
КУАРҖИА

АХАҖА

ДАНХАҖОУ...

Ашәкәы «Ахаца данхацоу» – 1994 ш

ААҘЫНРОУП

Ааңынроуп уажә, зегь быбышза,
Схы ахызбаауеит.
Кырза исыгхеит, сгылоуп сцәышза,
Зегь гәнызгауеит.

Ишәәхәоит ацар, чырчыруеит,
Уицәкәагь сзычхауам.
Саңхәа игылоуп, шьоук кыуцәыуеит,
Сгәы сартынчуам...

Сааигәә-сигәә агәәкра икоу,
Зегь са исныруеит.
Цәгәа нагзагьы, о, ишыкам,
Уигьы здыруеит.

Ишәтит ацлақәә быбышза,
Зегь иацәарахт.
Псы схазамкәә, сгылоуп сцәышза,
Хәыцрак салахт...

Зных, сцәәжәошәә, схы нахызгоит,
Сгәы сыхьт, икылкаа...
Ааңынра цшзахә схы ахызбаауеит,
Итаһаз рылымкаа...

6.3. 1994ш.

* * *

Указшьа цэгьоуп хэа шьоукы исархэоит,
Өңныхэак сыртоит Өа цьоукы...
Сызлакамзам шьоукы еиҗархэоит,
Зныхгы ирымоуп еимагы.

Ус рымамкэа, шьоук, ргэы ғыҗны,
Ухэан-схэанқэагы ирыхзоит.
Сыкахыушэа са сымөыҗны,
Зэыроы усгы ирқхьазоит.

Шьоукы срымоуп зынза скыдцал,
Азэгы имхэартэеипш сыбзырзы...
Өа шьоукы иржэуеит аоы сыдцал,
Икнархауеит сыхьзала ахьуарзы.

Сызтахымгы, сызтахугы,
Сеицырпылоит сгэы аартны.
Иҗоуп зиашамра иахьхэугы,
Зыҗа сазхэо иаахтны.

Са сызлакам сыдызбало,
Мышкы, рхалагы иахьхэып.
Ауао ацэгьа иҗазгалом,
Еснагы сихэарцы сҗахыуп.

23.4. 1994ш.

* * *

Ипысцэеит схэагэыжьқэа,
Сҗыцит аихац...
Саанхеит сымқсыкэа,
Пхьақа снеихарц...

Анцэа ду дшахатуп,
Пыҗк аҗа збеит.

Сгэы уашьҗа ирахаҗуп,
Иааиракгы згеит.

Иамуит уаорала,
Сгэаҗит мыцхэы.
Уашьҗа зегь рыла,
Сақөитуп схы.

Мацкгы снаиааироуп,
Снеихароуп пхьақа.
Схықэы моа... саиааироуп,
Сгэы пхэахьеи шақа?

Исхызгаз шьҗа сашьҗам,
Уи шьҗахьқа инхеит.
Сгэара, сыюны ашҗа,
Уажэ мрак нҗақхеит.

19.3. 1994ш.

ЧЛОУ

Егьа шықэса цыргы, Егьаҗара сҗаргы,
Сыхнымхэыр ишамуа здыруеит мышкы.
Сгара ахьдырцысуаз аброуп, зны, сзыхшазгы,
Исхызо, иахьсырзбуаз пхьа сҗеипшаз шэы...

Сабацэа, сабдуцэа, абракоуп иахьызгы,
Саниз еигэрҗан абракоуп иахьхыс.
Амыкэмыбара ду рхыргеит уи нахысгы,
Саргы уи ашьҗахь имацзам сыхтыс.

Пыҗтрак сахнагазаргы, уск цьа сагазаргы...
Удлапса иамуит, ғөҗэала сгэы сыхьт...
Уара уөоуп сызқэатып, егьаҗара сҗаргы,
Издыруеит, уыда ишсымазам псыхө...

20.2. 1994ш.

* * *

Мыцхэароуп,
Мыцкъароуп,
Шьтахьцароуп, –
Хгэы мцароуп.

Еилшэароуп,
Хгэахшэароуп,
Гэыңжэароуп, –
Хамшэароуп.

Ихароуп,
Ҥахароуп,
Пхьеихароуп, –
Хайқэхароуп.

Өыхароуп,
Хөыхароуп,
Хгылароуп, –
Хайдгылароуп.

Хгэы мцароуп,
Хамшэароуп.
Хәехаркәшроуп
Хайқэхароуп, –
Хшьақәгылароуп.

7.1. 1994ш.

АҦША

Шьыжь анша,
Ухыңша
Цэгьоутәт, аңша,
Ахтыңшша.
Цлак хыужәеит.
Өнык хыушәеит.

Уқәңеит, уеушәеит,
Цьа утагәтаст,
Ашақә уаст.
Уқәст арха,
Ахәыста.
Икаүцеит аңхаста.
Өнык уоналт,
Насх убналт,
Аршәаа уаст,
Бахәык уаст.
Иузырбгеит,
Агәра умгеит.
Ус уқәңеит,
Пытк унңеит.
Кыргь умшәеит,
Умч ушәеит.
Умч мхеит,
Ухы лахеит.
Умч уңхеит.
Шьтахь уеихеит,
Уышьта нхеит...
О, Аңша, ахтыңшша.

* * *

Инеилыюры-ааилыюрит ажәәанаә аңтақәа,
Сгәы раҳаҕ сышьтамлацт снацтампшкәа,
игәамтақәа,
Саахьахәыр, сыбла рхыуп сыдәхәыпшқәа,
сырхақәа,
Сшьанцара бҕацамкра, сыбахәқәа, сыхрақәа.

Сабацәа рыцхақәа... снахьңшит рышьтақәа...
Еихашәы-еихаңсы игылоуп сышьхақәа.
Ах, срыехәароуп сырәашқәа, сзиасқәа,
Сдәы иацәара-ңшза, иахьықәхәуаз сеыласқәа...

5.3. 1994ш.

ИАЦТӨИ АМШ

Иацтөи амш, сымшқәа иреиғьыз, исцәызыз,
Исгәыхьроу, исхьаау, исхәцроу еснагь.
Иацтөи амш, сцәахәақәа сышәкәы исзанымцаз,
Урт сыблақәа ирхгылоуп, са сахьцалакь.

Иацтөи амш, әеа мшык, мап, исзалацом,
Хнырхәышьагь амам, ицеит, ицазеит...
Иахьатөи амш, уиақара сзанаалазом,
Аха сгәы усгьы зынзаск имцазеит.

19.2. 1994ш.

* * *

Шьтахь сынхазаргь,
Кыр сыпхазаргь,
Ус сгәы қахан
Сныкәазом.

Ак сызгәамто,
Ахы сзамто,
Унсыгәтасуагь
Сыказам.

Исымоуп гәыхьрак...
Аха гәыгьрак,
Сынхыпшылоит
Ашьтақәа...

Икоуп сцеира,
Урт рцеира,
О, иагьмацзам
Сышьтамта...

Моакы сықәуп,
Инасыпуп,
Схықәкы афьынза
Сзыназар...

Сынхазаргьы,
Иамузаргьы,
Шьтахька хьацшьа
Сымазам...

24.2. 1994ш.

УСКАН СА СААУЕИТ...

Ускан са саауеит –
Схы-сгәы зегь зыхәшәтәуа,
Ацлақәа анышәтәуа,
Саапынра сазхьуа.

Ускан са саауеит –
Сгыланы шьыжьы,
Сазызырдырц рыбжьы,
Ацар аншәахәуа.

Ускан са саауеит –
Ихәлазаргьы, цхьыбжьон.
Уи насыпс исшьоит,
Лакә-сирк уа исзыпшуеит.

Ускан са саауеит –
Сзиас хәц әекьа,
Еипшны ахыткьа,
Ианлеиуа әекынца.

Ускан са саауеит –
Пытк сыгәгьы пшаауеит.

Сцәызқәа сыңшаауеит, –
Исаур лахьындак...

Усқан са саауеит –
Схы-сгәы зегь зыхәшәтәуа,
Ацлақәа анышәтәуа,
Сааңынра сазхьуа.

25.2. 1994ш.

АНАХЬГЫ – АРАХЬГЫ...

Дрыбжьоуп уи нақ-аакгы дымшәакәа,
Анахьгы дырдыруеит, арахьгы.
Уахгы-еынгы дныкәоит дымтәакәа,
Изеипшуп уи арахьгы, уахьгы...

Ицәгьамкәаны итоуп иқьафгы,
Ихықәкы ацыхәтәахь инеицоит.
Дырцәнымхошәа уахьгы-арахьгы,
Аоыңьарагь ишхам рыбжьеицоит...

4.2. 1994ш.

* * *

Анаңьалбеит, икамландаз уашьта еикәмчрак,
Аикәлашьцара аназараф мцак еикәуп...
Сеалазоаны, тынч, ашьшьықәа ацх атынчра,
Сцәашьы ххаза, сымоахәаста хәыч сануп.

Хьаак снаҗоит о, еҳагьы ацх ағымтра,
Сааигәа-сигәа иара ус игом шьтыбжьык.
Ацәгьа-мыцәгьа иагазошәа збоит уажә амчра,
Аеихахан, аеарғыцуеит, уи уажәык...

13.3. 1994ш.

АБАС НАС ИАНБАНЗА?

Ҳнеидгылоит,
Ҳааидгылоит.
Ҳнеивысуеит,
Ҳааивысуеит.
Ҳнеиңылоит,
Ҳааиңылоит.
Ҳаикәшәахуеит,
«Ҳаицәшәахуеит»...
Сынбәаңшуеит,
Бынсәаңшуеит.
Ҳнеихәаңшуеит,
Ҳааихәаңшуеит.
Жәак бхәом,
Жәак схәом.
Ҳнеиңырцуеит,
Ҳааиңырцуеит.
Ҳаикәшәахуеит,
Ҳгәы пжәахуеит.
Ба ғыбтуам,
Са ғыстуам.
Шақа мшы?
Шақа цхы?

Шака мзы?
Шака шәкәса?
Абас нас
Ианбанза?!

16.3. 1994ш.

* * *

Сыказаргы сыхәчиижьтәи машәырк схымпо,
Шьта сақәгәгуеит сшьапы сныкәгылап хәа абар.
Ма икамло ус сымәасыр сара сшыкәпо,
Сыказамкәа ашәа шысхәо сынкабар...

Ҙаха снатом ауаа ргәакра ирымоу рхьаа,
Сыбла иабо, уи бао-бао сеиғнаршәшәоит.
Ауаа ргәамцреи урт реикәмчреи иамам хәаа,
Уи зегь гәаҗо, саназхәцуа, кыр саршәоит.

Ауаа чынчаны еибамкуа, еибамфо,
Адунеиағ уаха цстазаара стахым.
Икыдды ауаа тамхо, анышә иамфо,
Еитах сзыхәо: ажәоан цкьаны. Пҗтак анхым.

Сыхәчиижьтәи ислахьынцазаргь машәырк схымпо,
Шьта сақәгәгуеит сшьапы сныкәгылап хәа абар.
Иамузозар, наҗ сымәасаит, сара сшыкәпо,
Истахыуп ус ашәа шысхәо сынкабар...

25.4. 1994ш.

ИҚӘШӘЫРГЫЛ АЦӘЦАҚӘА...

Иқәшәыргыл ацәцақәа,
Иҗахҗәап аоы.
Ишьтышәх, хәбаццакуа,
Иахжәыроуп аоы.

Азәгы акеоқәа,
Шәак ааҗыркьа.
Ғазәгы ағьеоқәа
Унапқәа еинкьа.

Хаҗаки, җыҗьхаки,
Пҗытк иааикәкьашап.
Ҙкәнки, җыҗьхаки,
Иқәпҗраа икәашап.

Ус, насх, даҗахәхәан,
Даақәлап арҗыск.
Инхәыҗак аҗыкьхәа,
Уаҗа еазә дхысп.

Ҙынч, хамццакзакәа
Иашак хазнеип.
Хғәы иҗыхо мзакәа
Харт хәибыреип.

Хәикәмгәамцзакәа,
Хәидтәалап, хәицчап.
Еимакра камцакәа
Хәицгәрҗап, хәччап.

Хәцәцақәа хәшкьафуа,
Ижә инҗхаркәкәап.

Ҳашцәажәуа, Ҳашлафуа,
Ус иаашырккап.

Ииашам Ҳавнаркьар,
ЕилаҲгар Ҳдас.
Зынза иахаҲмыркьап,
ИаҲжәып аҲсуатцас.

Ихыхәхәа ацәцақәа
ИҲаҲәоуп аоы.
Ишьтышәх, Ҳабаццакуа,
ИаҲжәыроуп аоы.

20.3. 1994ш.

АХЬЫШЬҲРАХЬ

Игәбылра ахьаду дахьизоуп
Ауаоы, азымоас даоызоуп.
Дымццакзакәа уи днеиуеит тынч,
Ҳазных, еакала ишәоит имч...

Азиасгы есымша еиҲшым,
Зных, уи тынч, иалалоит амшын.
Ҳазных, инеиаанза, иқәҲа-қәсуеит,
Ицәиуеит, илакьоит, игәасуеит...

Ауаоы, азиас даоызоуп,
Игәыбылра ахьаду дахьизоуп.
Азиасгы иамам агәхашҲра,
Егьа еикәшаргы уи мышкы,
ИхынҲәуеит иара ахьышьҲрахь.

21.3. 199ш.

АХӘЧЫ ДЦӘЫУЕИТ...

Ахәчы дцәыуеит, ахәчы дцәыуеит,
Иан игара лыртцысуеит.
Ибжы нтыган, ахәчы дцәыуеит,
Иаб хаз ибла Ҳраа дыҲшуеит.

Ахәчы дцәыуеит, ахәчы дцәыуеит,
ДызцәырҲази, мшәан, уи Ҳхыз?
Ибжы тыган ахәчы дцәыуеит,
Иан дшәазызо, ицоит лгәы тыҲ.

Ахәчы дцәыут Ҳәа иҲырҲагам,
Кырза изеигьуп, дарыгәгәоит.
Ашьыжь шараз, амырхәага,
Ибла Ҳшаша ирҲаҲхоит.

1987ш.

* * *

ШаҲа икьасан сымоа сықәлеи,
Срыцәкьаланы соызеи сықәлеи.
Сеикәмшәо, разкьи насыҲлеи,
ШаҲа мшьтыцәгьа бааҲс сҲылеи...

ШаҲаамҲа амоа сықәхеи,
ЛахьынҲас уи зсынасыҲхеи?!
Исылшашаз шаҲа сыгхеи,
ШаҲагь сцәа-сжыы цаны исыгхеи.

ШаҲа мчы-Ҳхы баша исырзи,
Исылахьшәашәан цәаи сырзи.
ШаҲао шаҲантә срыҲадырзи,
Рхы снакәхшан, шаҲантә сдырзи...

Уи зегы-зегь шака иснырзеи,
Сгэы амаза шака исмырззеи.
Шака схэыцзеи, шака сдырзеи,
Агэакраз – шакао ирапызгеи.

Шака еидара оада ихэнызгеи,
Сгэы пжэо, ус, шакантэ игэнызгеи.
Шакао шакантэ ус схы рцэызгеи,
Анацьалбеит, шака схызгеи...

24.4. 1994ш.

* * *

Издыруеит, дытрак ашьтахь сара исфеицшу,
Иаасыдгылап, имццакзакэа, зегь иахзеицшу...
Иканатцаргы сгэы цнажэоит хэа егья цас,
Агэхьяа мкы уи сапылап хацацас.

Икаумцароуп иуатэеимшьаша изахуагы,
Иахэтоуп ускан аеыргэғэара ехагы.
Акыжыхэа сцэыуарым, хэццас стэаны,
Мап, избом ус аңсуа хаца ихэтань.

Сара издыруеит, о, издыруеит, цхьака исфеицшу,
Ишаасыдгыло имццакзакэа зегь иахзеицшу.
Усгы идыруп, уи, хэарада, ишхантоу,
Аха ианааи уи сапылоит ишсыхэтоу...

1994ш.

ЗЫЦСЫ ЕИҚӘХАЗ...

Иастар стахым сымшқәа ацәа,
Ианааиуа сышка ацәахәа.
Аус зуроуп, смагра хьарцәа,
Цаса ацкыс уажәы еихә.

Иааиуеит, иааиуеит, таха сыртом,
Зегь еидгәпланы еихеит.
Сыбжы рдыу уиакара ғыстуам,
Уажә акырза сеилахеит...

Рааира кьасоуп. Пытк ихьшәазаргь,
Исыхәеит сығәғәара. Сгэы мцеит.
Зны аамтала схы сацәшәазаргь,
Уашьта исызхьяам, уи сацәцеит.

Савахазаргь ганк аамтала,
Зны ирхәазаргы, «дтахеит»...
Хьяакәак соузаргы хағала,
Зегь аоуп уашьта сеиқәхеит.

Сыбжы рдыу уиакара ғыстуам,
Исывс ицеит ачыхь, ақәа...
Исықәпапеит таха сыртом,
Урт зыпсы еиқәхаз сцәахәақәа.

1994ш.

* * *

Сымшқәа схибахәа ицоит, нак, еишьталаны,
Ирылсхуа, ирцэызго о, акгы збом.
Сааимнадоит сцәа-сжы ус акы нғаланы,
Схыцәкьягы уиакара уажә агәра згом.

Цәсеицш сыкам, зегы-зегы сылазо,
Аха уеизгы, акала сахьхәым...
Саазқәылаз хьяас аоуп исымазоу,
Азәгы рххатәыс сиоурацы стахым.

Сыңсуа лабашья тынч инсыңарсуа,
Сыңшуеит, сыбла траа, сышьха халартахь...
Цырааф дсымам уахь џада исыңасуа,
Сызқәа тыңроуп уажә сара исхәңыртоу...

1994ш.

АБНЕИ АҚЫРШИ

(Ажәамаана)

Цлак ахыңәқәа иныңәтәан, ақыршы,
Абнарахь ағы рха, инаңшы,
Иара атәала ахы агәра ганы,
Абна иазцааит уамашәа ибаны.

– Абна, угылоуп, ууапа уғашьшы,
Иуғахызар, инасгәдцан сшы,
Аха дыршьа сывам улыңсоу,
Шәырк уғалом, ҳаңәкыак ихәәңсоу.

Хәартарас иулоу нас исаңә? –
Ус ишңәажәоз, зываа нақ ианхьаңә,
Уи иабейт, хыхьынтәы, икәлаауа,
Иара ахы ақәкны, ахышьыңба шаауаз...

Агәы нтыңсааит, нас иңрит, еихейт,
Аәазарцы абнахь ахы архейт.
Иахьцаз амбейт, ахышьыңба шанхейт, –
Ақыршы аңсы абна еиқәнархейт.

Ианыкало ыкоуп, ус, аамғала зны,
Ауааы ақыршы аңкыс дгазаны.
Цқәа иатәамбо, иа дзаазо, дзыхьчо,
Дазымхәыңкәа дгылан ианирңьо.

1994ш.

* * *

Икои уажә насыңны? –
Пхьака еихароуп.
Снейуеит моакы сықәны,
Акыргы ихароуп.

Дсымазамкәа оыза,
Снейуеит, џада схалан...
Ех, дзыңсозеи цызак,
Сықәхейт сара схала.

Сываа зкыз рцасгы,
Тынч исымам цшышьа.
Сывмшқәа, сыңхқәа ицазгы,
Ирымам шыта хнырхәышьа.

Сеатә жәоан икыдзар,
Снейлап ус, цәа снымхап.
Сывра гыла иңәыртцар,
Анцәа ду дысзылңхап.

* * *

Уажәшьта иаңсома азхәыңра,
Иҳафсыз, хнырхәышьа змазам...
Иамгакәа еиқәхаз азхыңра,
Усңәкыагы, ртәала игазам...

Ианыказ амитә, ахысра,
Иңәыңатәа икылңшуаз маза,
Икалозар хәа еихсыгырак,
Ишәақаны ажа еиңш рьеза.

Ирымаз еснагь игәцарак,
Изызхәцуаз акакәын – рхы.
Иашьтан урт еимгеимцарак,
Иацәшәон зегь реиҳа ахы.

Җацкәынцәа амца иаәалан,
Азәазәала, икыдды иантахоз –
Шьюкы леи-әеиуан пшахәала,
Итәы-ипҗа икан инхоз.

Әа шьюкгы алага-әага,
Уиакәзан ирымаз усс.
Урыхәацшыр, ауаа нага,
Җа хгәақра рымамызт хыс.

Икәын шьюкгы Урыстәыла,
Икацо зегьрыла җыцгак.
Аға иишьәеуаз хтәыла,
Хәаас имкыкәа зынзак.

Сыдгыл рыцҗа, о стәыла,
Шака рыла урыцҗаи, шака...
Згәы еицҗауаз уцеицәа леидгылан,
Рхы уқәцан, урхьчхьеи шакантә.

СНЫРХЬЫПШУЕИТ...

Мап, сыбжәамеамзар стахым,
Сыгәгы цызжәом абашаз.
Сыблақәа гәыәбара рхым,
Зынгы сзахымцеит сзыниашаз...

Сымәа макьаназ сахьхәым,
Сышкаҗа-бғалахьоугь даара.
Мап, сыбжәамеамзар стахым,
Снархьыпшует гәыгҗақәак рцәаара...

24.4. 1994ш.

* * *

Са сыцстазаара ацәа исзәтом,
Ацәа иастарцы стахым, мап, сыцҗыз.
Сымчи сылшарей среигзом, исшәтом,
Арахь сыцсы ахьынхәлоуп ахәыц...

Сыкоуп сҗәбаала, сыцәгәазам нхарала,
Исымоу-исыхзу снапала икастеит.
Исылшаз, сызхьымзаз, исцәызыз схарала,
Хнырхәышьә шьта ишамам збоит, исыцәеит.

Уажә сыцстазаара ацәа исзәтом,
Сгәы раҗат баша сызгылом цәа тынч.
Сцәа-сжы, сыбаә сеигзом, исшәтом,
Исылшо ахәцала ицысшәоит са сымч.

1994ш.

* * *

Тынч цәара хәикәшәандаз,
Базымзыроуа бзык.
Аәазнык бызбандаз,
Сныбәапшындаз знык.

Са сгәы итыхуа изыюуа,
Уажә азәгы исырбом.
Аеазныхгы сыюуа,
Сбышьтоуп, җаа бызбом.

Исхьаау, сызәу сусгы,
Дашьтазам уаюҗсык.
Сыкоуп иара усгы.
Сеиҗымкәаны җсык.

Аҗх лашьца саюзыоуп,
Җымтүа жәак мхәазо,
Бышьтақәа сшырхызоуп,
Сниакәкәа сышцо.

1986

ЖАНЫХӘ АШТА

Жаныхә Ашта! Сызкәыхшоу,
Сдәеиужь-җшзара, сызәхәароу.
Җстазаарас исызшоу,
Уара ушкоуп сымәа хьхоу.

Зны сабдуцәа абра инхон,
Уара иулан рхы-рыҗсы.
Урыман гәдурас, ула иехәон,
Рызқәа тыҗсгы уроут ианҗсы.

Лагани иахә өадахьшәа
Уара ухәамца иамоуп хыс.
Аимара акәзар, уамашәа
Иҗшзоуп, иухоуп уара җсыс.

Амәа рзылуххьейт зәырәы,
Уҗейцәа, җарт уажә җазлаәхәо.
Ааи, урымоуп зеггы бҗасы,
Уара уоуп урт блас ирхоу.

Жаныхә Ашта! Сызкәхшоу,
Сдәеиужь-җшзара, сызәхәароу.
Җхьа җстазаарас исызшоу,
Уара ушкоуп сымәа ахьхоу.

1987ш.

АПОЕЗИА НЦӘАХӘ-ҖҖӘЫЗБА

Зны-зынла лгәы акы алсыр хәа сшәоит,
Схы-сыҗсы лықәсымҗар, уи лгәы сыхшәоит.
Ла лымца... ескынггы сгәтца иташуп,
Есымша лара лыла сыҗхқәа җеуп –
Зных дысыҗшуп, аеазных, сылзыҗшуп...

Уака зных, аеакала, хьаак сзапшьуп,
Аҗықхәа лымшала инсгәдҗан сшьуп...
Аеазных, лыблақәа җраа дысыҗшуп.
Есыуаха, уи лыла сыҗхқәа җеуп, –
Зны дысыҗшуп, аеазных, сылзыҗшуп...

9.5. 1994ш.

* * *

Иҗымтзакәа стәан зны тынч,
Җәғәала сшақәгәыҗозгы сымч.
Исмычхашаз зны исычхәит,
Сгәы ныҗжәа, еазных сыҗәхәит...

Ацэгъеи-абзиеи еилсыргон,
Иказ гѣастон... Сгѣы сагон.
Сықѣра мачым, акры збеит,
Шьта хѣчык шсымчугъ агѣра згеит.

1994ш.

СХѢЫЦРА

Исгѣалашѣоит, мап, исхаштуам, са схѣыцра.
Сыхшыѣ аѣы хааназ иамазам хѣашьра.
Уи сазхѣцыр, зны сартѣыуеит, зны сыччоит.
Даѣазныхгы, сгѣы амца ацралан еикѣыччоит.

Иара усгъы, ишѣассиру ахѣыцра,
Сгѣы нѣазызоит, уажѣ ианызбо оѣы акацра.
Саѣхъа-сышьтахъ, испынгылаз закѣ моаз,
Сыѣстазаара, ех, ишѣацеи, наѣ имѣас.

Ииашоуп, зныхгы аѣѣыргыла са сахыѣт,
Даѣазныхгы, салахѣмаруан нас асып.
Ѣреи, ѣареи, аѣаскъын ѣа уа ишьаѣы,
Нас аѣѣара, аѣандар ѣла ашьаѣѣы.

Инеибыѣѣан ахъаѣѣшѣара хѣдон аѣста,
Амра анѣеиуаз, ѣнак хѣагымхеит Ааѣста.
Азмыжь дуѣѣа, усѣкан иамаз, изеипшраз.
Аѣхъа игылаз, акакан ѣла, зеипш раз.

Араѣ ѣѣаѣѣан, иѣѣаѣѣуан, зных азмыжь,
Акалмаѣѣѣа уаѣа иѣѣаѣѣгон, акы нмыжь.

Ашѣшьыраѣы, зных, ѣарахѣмар ѣаѣѣарын,
Мшѣан, ишѣѣаказ, зегъы ргѣашъамхы ѣарын.

Сыхшыѣ аѣы хааназ иамам уи хѣашьра,
Исгѣалашѣоит, мап, исхаштуам, са схѣцра.

1978ш.

* * *

Исѣѣызлакгы сгѣы уашьта иасырсуам,
Сеасыршьѣѣылеит, исѣѣаѣѣаргы ѣшзам.
Ус ѣѣгъарак иѣоу, сара ак сывсуам,
Иаасыдгылоит, зынза сгѣы шѣѣынзам.

Исымоу-исыхзу имарианы исѣѣызхѣеит,
Исзаанхазгы сѣѣызра уажѣ иаѣуп...
Ахъааѣѣагы маѣымѣѣа исызѣѣырѣхъеит,
Аамѣтала ѣыѣ-ѣыѣѣѣакгы хѣуп.

Слахъынѣа аѣѣѣхъа кыр сѣамамхеит,
Ѣаса иалшоз алазом сыгѣгы.
Доуѣалагы даара кырза сѣархеит,
Уаѣа исѣѣызуагъ сымазам акгы...

29.1. 1994ш.

АН, АГАРА РѣЫСЛА

Ирѣысла уа, ирѣысла,
Ан, агара. Ирѣысла.
Ус еихаѣѣалааит бхы-бѣы,
Дѣынѣа дѣѣѣазааит бхѣѣы,
Гъамоуп, ишыѣ гѣабан, ихчы.

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!
Далоуп быңшқа хәч аңхыз,
Бара былаңш хаа ихыз.
Иаңхья иңеиңш, зеггы брызхәыц...

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!
Икыркыруеит бңа иецыс,
Қарала ишмаңуггы иаңкыыс.
Ирашьцырқоуп ан аеыз.
Пңхьяка уиггы изыңшыз.

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!
Дмааңшааит уажә дцәырҳа,
Изҳалааит уи мшызҳа.
Иаңхья аус дуқәа изыңшуп...
Жәлар рзыҳәа уи дымшуп.

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!

22.11. 1985ш.

* * *

Пңхәыс даазымго дарбан хаңоу,
Фынәажәа шқәса шьта дыртыст.
Дзыстахыуи ихәеит, дарбан таңоу,
Исшәап, иззап, цқя сазхәцп...

Уахггы еынггы уа маапала
Дықәуп дықәмцкәа маакы...

Азәы иабжәеигеит акала,
Ғазәы, еихәеит аеакы...

Избоит, аңсуа хаңа угылоуп,
Уаамтагь қяфла иугахәеит.
Аңсыцқя ухоуп, ламыс умоуп,
Аңгәеи-абзиени қры убахәеит...

Жәала иухәо збом иахәала,
Цқя уазхәыц ухы уашьта.
Иулахынңоу далх ухала,
Ғынч, улаңәажәа ухаңа.

1994ш.

СЫШЫҚӘСҚӘА

Хымәаск иааиуаз санаңәымшәоз,
Ианысзеиңшыз са зеггы...
Икан амшқәа, сымч аңңсышәаз,
Сгәы нсаңысуаз уа зынггы.

Сықәра аңаңхья кыр стамамхеит,
Акгы сымамкәоу хәатәы?
Ус уажә пыткгы сыбла иагхеит,
Мшәан, нас сеиңшхарцу аты?

Сымч қаңсошәа збоит есаaira,
Хьяас искимшәагь пңхья сыңшуп...
Саңаңәа ирысымтт аиаaira,
Сышқәсқәа сиаair – уи еакыуп.

17.4. 1988ш.

* * *

Ишцакоу, мшәан, абцар аказша,
Еицшугь дубап, зынза ахаҭа.
Иаатыганы иалеиуеит аша,
Ахаҭа изы ихәартоуп, ихәарта.

Аха икалар уаҭа инапаҭы,
Деигәырҭоит, еихаччоит ихы-иҭы.
Уара иукнаҭы, уа умаҭ ауеит,
Уаҭа иҭыхьашәар – чархәара ауеит.

12.9. 1987ш.

СЦӘАХӘАҚӘА

Исыҭхызыз,
Са сгәы иҭыҭыз,
Сцәа-сжы иалҭыз,
Сыҭс иахшаз.

Шәзакроу ҭеицуп,
Шәеиҭшу кәицуп,
Сшәышьтоуп, сшәыцуп,
О, хазшаз...

Харт хатала,
Ионатала,
Шьала-дала,
Хаймадоуп.

Шәсымоуп гәҭыхас,
Шәысшьоит ныхас...

Схы сыхшыю зегь
Шәырхадоуп.

Зных хәицәызит,
Сцәа сҭазызеит...
Кыргы шәцәырмҭит,
Са сеимдон.

Нас хәибаҭшааит,
Хҭәкәа еибарҭшааит,
Хамшкәа ихәосыз
Зегь гәнго...

Хәгәкәа ҭжәазаргь,
Зназы зшәазаргь,
Хаан хәицәызуам,
Шьта хәицуп.

1994

ААҢЫН

Ицәаз ахаскын ҭа ҭыхеит,
Иааҭшит, аблакәа аркәычуеит.
Зазакгы ҭынч инаҭыхәеит, –
Ҷыцбарах зегь бо, иҭшуеит...

Царақәак рыбжы неикәдыргеит:
«Еиҭах, зегь арака хәикәшәеит».
Амра ҭхеит, амшгы еилгеит –
Март мза, харт баша хәршәеит.

1994ш.

АЛАДА, АҘАДА

Алада, АҘада,
Сыюа сшәыбжьоуп.
Инеиуада, иааиуада?
Сызльцыз шәшьоуп.

Алада, АҘада,
Исымоу шәказшьоуп.
Шәйдлаңса исауада?
Сзыхәан шәыпшьоуп.

Алада, АҘада,
Шәа зегь шәыцьшьоуп.
Сыкану цәааада?
Исылоу шәа шәшьоуп.

Алада, АҘада,
Сымәа... кыр бжьоуп.
Санҗаха харада,
Шәкынтәи са сжьоуп.

4.4. 1980ш.

ҘЫРИҘА¹

Схәчра зегы
Хымәапысыз,
Ҙыриҗа,
Усхаштуам,
Усгәалашәоит,
Сҗыитрҗа.

² Аацы иалсуа зыччоуп.

Сыпсҗазаара,
Ирейгыз
Сқәпшра
Удхәалоуп.
Уанызбо
Сызудымцуа
Судхалоит.
Амра нцеиуаз,
Акамбашьқәа,
Укны иҗатәон.
Ухауа цқәа ыфо,
Ашәшьыраә
Са снатәон.
Пыф-чыф хәа,
иухырцалон
Рфақь зны.
Аиашаз, рзыхәан
Укан уразны.
Иамоуцт сыхшыю
Уара узыхәаны
Хәашьра.
Уара уғы
Сара исхызгеит
Схәчра.
Усгәалашәоит,
Са, Ҙыриҗа,
Усхаштуам,
Уансхаштгы –
Ахақ пхәака
Сашьтуам.
Уа уааигәа
Зны сыхәмаруан,

Са сьччон.
Сагьузгәдыуан,
Уа сүцеины Са схи сшьон.
Сөызцәа хәцқәа,
Сахьрыцхәмаруаз
Сцьитрҭа,
Усгәалашәоит,
Мап, усхаштуам,
Цыриҭа!

1978ш.

ИГӘЫ УЗҢОУП АҢСУА ХАҢА

Шьоук урәыхеит, шьоук уфьцшит,
Рыбла хьутит, иуркәышт.
Аәа цьоукгы рыграра аацшит,
Рыуаоымрагь иахьнырхәшт...

Акыр гәәкра гәгәа ухтыст,
Измахацда уи ахтыс.
Аха умшәеит, угәы мыҭрыст,
Амилаҭ мац уроут гәхәтәыс.

Ахьыцшымрахь жәлар кылугеит,
Макьаназы иумам гра.
Рхы умардеит, уажәа ылнадеит,
Зегьы ирыцкыу, иргеит угәра.

Ихзыргарам узфьу уара,
Игәы узҗоуп аңсуа хаҗа.

Кьахь Хаҗьараҭ иаҗугт цьара,
Уқыҭа иалцыз афьрхаҗа.

Иахьа жәларык уреихабуп,
Уныхәан иржәуеит ааы кәеи-кәеи.
Ңсабарала иа ус иаҗуп,
Шьықәсышәк рахьтә знык диуеит Аҗеи.

Духаумырштит Наҗа Кьагәа,
Аңсуа игәашьымх, ауао нага.
Духаумырштит Манча хаҗа,
Иубоит, дыҗцәом, аңсуа игәаҗа.

Духомырштит Гәдиса хаҗа,
Зыбао ьцәоу адгьыл аҗа.
Иахьагь ижәлар далоуп ражәа,
Ихьыз кашәом, ирхәоит иашәа.

Еснагь иашьтан урҗ аиаша,
Ирбон рыжәлар цхьа изыниаша.
Иҗкьомызт ус, баша-маша.
Рхықәкы: аңсуа цхьа дызгаша.

Ицәгьазаргы ауаодура,
Ауаа зегьы рыпатура...
Аха иҗоуп амәа инымцәо,
Ауао ижәлар ргәы данҗымцәо.

Жәлар узгәдуеит, хьхь зыхьз схәаз реицш,
Урыдыркылоит зыхьыз камшәо.
Илашарцаз аңсуаа цхьа рҗеицш,
Зқьышықәсала реаҗә җамшәо.

14.6. 1994ш.

* * *

Сгәы иабойт, зных са сыхәчушәа,
Сыбжьахыуп сыю амәаду.
Дсыцәшәаны лыблақәа схыушәа,
Сыхьыз хәо, ҫылтүеит санду.

Сабдугь, ақәатара ицаз,
Ихы ларкәы, еизызгоз афархь,
Доеиха, илабашья наитцарс,
Харантә дыцшыхуеит са сахь.

Сыжәахыр икәу кәеи-цеиуеит,
Саншья ицәызгаз зны чынк.
Сыҫкьаса сыюа са снейуеит,
ҫушәа, уа, сақәтәахыуп чынк.

Иамамызт шыапылагь аршья,
Сахьтаз азымәас Уахәыр¹
Исымазма схала уа тыцшья,
Мамзар избозма слахәыр.

Дсышьтахыуп сан, хазы дыюа,
Дсыхьзаны уака сылкырц.
Даангылахт, илзымдыруа илуа,
Дышсышьтаз дахақалт қәыцк.

Игәхьяаго, зныхгы снагылоит,
Еитах, избонда уаәцас...
Сыбла лассы-ласс ихгылоит,
Схәцра, исызгәамта исыцәцаз.

8.9 1979ш.

Ацандара иалсуа зыццоуп.

СБЫЗШӘА

(Ақсуа мхәцъыр ибжьы)

Сбызшәа – исыгәтыхоу,
Исныхоу, исхьяау.
Исцәызхьоу, сызцәызхьоу,
Исгәыгроу сзышьтоу.
Исхәцроу, исцъынцъу,
Исқашәу, исхәаау.
Иҫатәзоу, ижәытәзоу,
Са сзыхәан ицшьюу.
Сбызшәа – исгәакьоу,
Сызгәакьоу, итыхо сыцсы.
Идгьылтәу, ижәәантәу,
Иңаимбару, инцәоу,
Сабдуцәа иркәрчахоу,
Иаҫыхәхәагоу с-Ақсны.
Сбызшәа – исхацхәу,
Исшьяцкьоу, исызхәкроу.
Исабдуруоу, исыгәдуруоу,
Исшьяму, цхья исцагоу,
Иоҫахәхәагоу – сгәыхәтәы.
Сбызшәа – исыуаөроу,
Исыцсуароу,
Сзыхзызо сразкы.
О, сбызшәа – схақәйтра,
Сыгәтыха, схықәкы.
Сышьхара, сшьанцара,
Сыдәкаршәра, сымшын.
Сбызшәа – са сдоуха,
Слахьынца, сцәажәага.
Сабдуцәа рыуаөра,
Рыламыс ахьчага.

Сбызшәә – адунеи.
Иақәлазоу.
Сызкәхшоу, ижәйтәзазо.
Уара уоуп исгәығыртоу,
Хәыцырғас исымазоу.

1979ш.

ДЫСНЫХӘОИТ, АУАҠЫ

Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы,
Истахыуп дысныхәарц сара АуаҠы.
Агәрғара дуқәә иаңхәа ибаларц,
Аиааира дуқәә шиго игаларц.
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы,
Истахыуп дысныхәарц убас АуаҠы,
Адуinei ахаан аибашьра имбауа,
Атынчра ыканы, абцьар имкуа.
Намысла, ҳағырла ҳағәра еибагуа,
Нхыци-аахыци тынч ҳаибабуа,
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы
Истахыуп дысныхәарц убас АуаҠы,
Цәғьарак дунеиаә игәампхо уаҠсы,
Ҳагәхәааибаго еихәланы ҳаҠсы.
Ҳқазшьа еизааигәан, ҳаикәшәо уаҠсас,
Ҳабшьтра мырзуа, иаҳхамштүа ҳдас.
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы,
Истахыуп дысныхәарц убас АуаҠы:
АуаҠы ахаан ауаҠы димшьуа,
Иаҳағыр гәаҠо, уаҠыс дишьуа,
Азәы иәаңхәа азәғы дымпхашьуа,
Аиашьа ишьацқәа хаан имхәашьуа,
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит, аҠы,
Дысныхәарц стахыуп сара АуаҠы!

15.4. 1979ш.

АҠЫЗЦӘА ИРЫЗКНЫ

Шәталозар ҳәә сыштә, сгәара,
Сгәашә еснагь шәә шәзын иаартуп.
ҲаиҠызара иақәмыз пғара,
Ҳарт ҳаизааигәоуп, ҳаибатәуп.

СыҠны шәәаира, ижәдыр шаргәрғьо,
Сас дқамлар аҠны закәхой?
АҠны дыкоуп сара сзықәгәыгуа,
Лыбла нхылаа уи дзыпсой.

Хаз лнап ыргьежь, уа дышәпылап,
Сан, ахцәышла аҠны итәоу.
ИқәҠыт дааҳғап ҳааигәә гәылак,
Иахуп шәымац ишахәҠоу.

Аамта хҳаҳғап, ҳдасла, ҳтәала,
Кәытқәак рыхәда ныхцәаны.
Тынч, ашьшьыхәә, цәа ҳнеидтәалап,
Цәыцақәакгы неинкьаны.

ҲаиҠызара иақәмыз пғара,
Уи зегь ҳапсуара иатәуп.
Шәәаины шәтала сыштә, сгәара,
Сгәашә еснагь шәә шәзын иаартуп.

1.11.1982ш.

*(1992-1993 шықәсазтәи АҠсны Ацьынцьтәылатә
еибашьра иазкны.)*

* * *

Ашәқәә зегь аартуп,
Стәоуп, уаха оеыртынчзан.
Ииашан ихәатәуп,
Избоит акгы сымчзам.

Ашәкәа зегь аартуп,
Сазыңшуп уажә псыцкәк...
Сцәашькәа пхоит, иаркыуп,
Скәацаб таауп, импсыцкәан.

Икацәкьоуп аңсы...
Иаҳмырпхашьар, цсра ақәм.
Ишимбацгыы уаоңсы,
Иаҳхаҳарштыр – ҳақым.

Сылағырз ахьшуп,
Сзамоа, исымоуп гәыхьрак...
Ашьыжь сазыңшуп,
Исынаңоит гәығрак...

2.4. 1994ш.

АИБАШЬРА

Азә дарбеиеит, еазә дарғарт,
Азә дархәыцит, еазә дарцәыут.
Азә дланаркәит, еазә дышьтнахт,
Зынза акалагь еазә дыбжьнахт.

Азә даргазеит, еазә даркәышт,
Афырхацара гәғәа иныңшт.
Азә дыбналеит, еазә ихы ақәитцт,
Иңсҗазаара идгыыл иақәирзт.

Азә дымшәеит, мап, шытахька дхьамцт,
Еазә, иңсы изеит, деиңшны аламц...
Азә ихшара зегь тахеит,
Еазәы ипхьеикит, еиқәирхеит.

Ари адунеи ус ишоуп,
Цьара ихаарадоуп, иашоуп.
Еа цьарах ицхоуп, ихәшоуп,
Ех, акалашәагы хшоуп.

10.3. 1994ш.

АГРАНАТАМИОТ ЗКЫЗ АРУАЮ...

Шьынқәба Руслан изкны.

Дцәырҳаны ашьыжь зегь рапхьаза дфыхт,
Аены акалашәа дықан длафых.
Дцырпыруа, ифызцәа ибеит, зегьы дрылст,
Амшын-хықә ацәкьараф зныкакрагь дхыст.

Иааигәаны иччабжь, ицажәабжьы гон...
Зегь реиҳа аены дгәрғозшәа збон...
Гранатамиотын иикыз, аибашьра данцоз,
Х-оык арпарцәа ицын, иара дзыхьчоз.

...Ус ирлас Ешыра иналалт дара,
Аиааирагь шыртәыиз иргон урҗ агәра –
Гәмсҗа нырцә аснаипер дықәтәан ахәы,
Дбаны дкылкаан иаатиркьаз иқәшәеит ахы.

Дкамлеит уаҳагы ихәартәеиңш ажәак,
Инкаҳаит импыцкьан иикыз ашәақь...
Аға хәмга цәкьарас дказцаз изынгь цас,
Знык иадамхаргь дхысратә имоут лахьынцас.

Зңыынңьаз хацала аңсра иаңылаз заа,
Шықәсыла макьаназ дыртымсыңызт жәаа.
О, уи арңыс сыбла дыхылоуп еснагь,
Сахьнеилакь, сахьааилакь, са сахьцалакь!

Снаңшыр, дңырңыруа уи дызбошәа
Скалахуеит, саатғылоит са сқәзгашәа.
О, шақааы уи еиңш иаҳзымхьча итахеи,
Шақааы ҳарала рыңстазаара иаңхеи.

19.3. 1994ш.

АИБАШЬОЫ ҚӘҢШ

*Аңсны афырхаца
Роберт Кәарциа изкны.*

Уабцьар ажәангәы арлашеит,
Уабдуцаә иркәыхын иңшьан.
Афырхацара улуршеит,
Уңсны ңшзаз, икаутәеит ашьа.

Сазхәыцыр, уи зегьы, сгәы снархьуеит,—
Ирацаәоны ура уоызцаәагь тахеит.
Шәфырхацара аәаңхьа схырхәоит,
Ҳаңсадгьыл шәара шәыла еиқәхеит.

1994ш.

АИААИРА АМШ

Ахәшәбылфәы, абзарбзанқәа рхысра,
Ҳаға дааиуан зны, ҳақәихрарц, шытахька дхьамңш.
Иҳазцәырнагои шақа хьаа, хәцра,
Аңсныжәлар ианазгәахто абри амш.

Азәгьы иҳәап ҳәа сыкам изурәыцуеи,
Шақа рехәаңхьыз рыгхазеи изыхәтаз?
Шақа гәтыха уи аены иҳазцәырцуеи...
Зхабар ыкам, хацала итаҳаз?

1994ш.

ЗЫХЬЗ ЕИЛКААМ АРУАӨ

Игылоуп аңсацла, итынчза, изацәза,
Жәак уи иафьцшәом, изцәажәом зынза.
Аха избоит, гәгәала агәы хәуп...
Иара атәала ак аҳәарц атахьуп...

Амцан зыхьз еилкаам ҳар уаө қәңш джуп,
Иан лыбла траа агәашәахь дыңшуп.
Аибашьәы абрақа иқәшәеит ахы,
Ңхьақа ҳаңстазара иақәицеит ихы.

1994ш.

АХЬЗ-АҢША

Ахьз-аңша! Уерумтан уажә зыңсы тоу,
Рхы акала икам икәныршьо.
Агәгәа-фырхацаә ҳәа ҳарт зных хзышьтоу,
Унапала икоуп ианушьуа.

Ахьз-аңша! Зыңсы там урзеиғьуп иаҳа,
Урт шыта, урңырхагам.
«Рыңсы таца», ирылшаз, изхьзаз зегь ҳазхәа,
Указ убарт урызгәакьан.

1994ш.

* * *

Аруао иаидгылт ахэцкэа,
Рыюнаштае, еихаччо рхырэкэа.
Ус иоуа ицылтоуп иара,
Уажэадагь дрымбацшэа дара.

– Шэаб соуп, сышэзымдырт схэцкэа! –
Инапы аалишьит рхахэкэа.
Хьаак игеаефы еилашуан,
Рыбла траа ихшаз иеацшуан...

1994ш.

* * *

Ари аибашьра хлымзаах, шака хнарбеи,
Шакарыла шакантэ ххы агэра хнаргеи.
Цьюокгы, рыюныцка рыграра цэырцт адэахьы.
Ауаора еиха иашьталеит амазара, ахьы.

Инеикэца уахгы-еынгы реи-ркэадыри,
Изышьтаз Еакзан... Ирбомызт ианшоз...
Ари аибашьра шакао хнардыри,
Уаанза еакала харт хазхэацшуаз...

20.2. 1994ш.

* * *

Изакеы рпарцеозеи, рыцха, итахаз,
Изакеы цеицеозеи, рыцха, ихацхаз.
Иацылт рацхьатэи иаиуаз ахы,
Иакэрцеит урт рыцсадгьыл рхы.

Уаха иабом урт, назаза ихацхеит,
Дара рхы хактынца, харт хаикэдырхеит.

Рцеа-ржыи нас рыбао иафеит анышэ,
Имаатуа зэыроы иакгэшьеит рышэ.

Икоуп изытнымхаз атэоаншьап – атцеи,
Аха афырхацара урт икарымцеи.
Рдоуха назазаз абрака иаанхоит,
Цсыуак дыканац, рыхьз-рыцша еикэхоит.

28.1. 1994ш.

* * *

Сара избеит ауаоы ианикэшэоз ахы,
Илшара ыказамкэа, дамыхэо ихы.
Азэггы дизхьамцшкэа ианихысны ианцоз.
Икан уа, иабцарггы ихыхны иззоз.

Аха еихан гэшпыла иапылоз ахы,
Шэарак хэа рзымдыруа, иаеигзо рхы.
Ага иахгэдицоз иазтоз атак,
Рхэоу еикэыршэаны, еицтазыршэуаз хтак.

Сара избеит: хфырхацэа шнеиуаз еицеак,
Урт шытахька хаан икарцомызт шыаеак.
О, урт рыла еикэхеит хадгьыл Ацсны,
О, урт рылоуп иштоуггы харт зегь хацсы.

7.3. 1994ш.

АС ХАНЦА...

Ацстазаара зегь рыла ихаарадахт,
Акала икалеит уажэы зегьы.
Шьюкы цыкэкэеит, ицэхэит, ицарадахт,
Еа шьюк атцыс хшада ирыгым акгы.

Тәа збаз тәа ихәхәеит хәоуп шьоукы зәүгы,
Иахазыркьаз даара ирацәоуп.
Зцеира тахаз, зыбла траа ицшугы,
Зәыроы ргәыграқәа рацхьак?а иццәоуп...

Ға шьоукгы шыта рычхара хыцуеит,
Пхьака изымцо, рхала инхеит.
Гәтыхашәкы сацхьа исызцәырцуеит,
Ас ханца, о, хазит, хтахеит...

1994ш.

* * *

Зегы еилахает, зегь еилахает,
Акгы гыланы избом...
Зегы еилахает, зегь еилахает,
Сааигәа зәыроы рыгәра згом.

Азәгы сицәшәом, са саниашоу,
Уи ауп исымоугы бгасы.
Имачыюзахеит, ицшьоу, ииашоу,
Еихарак, – иашьтоуп рхы-рыцсы...

1994ш.

УАЖӘ ХААЗҚӘЫЛАЗ...

Уажә хаазқәылаз аизызыроура харт хакәцит,
Хабжьқәа еиниюуам, зегь хаиццәажәоит, ххәоу
еикәшәом.
Хыроаа захто, хазқәзбыша ус шәкы цәырцит,
Азә иларкәра, еазә ицарза, шьоукы ргәы ахшәом.

Ичынчаны зәыроы уажәы еибакыхит,
Азә мазала ицижаауеит еазә анышә.
Цьа инейдтәалар, еибарехәахуеит,
еибаныхәоит,
Бадақк дасуеит азәгы гәгәала оык анижә.

Азқьышықәсақәа ирылсны иааиуа, ицшьоу
хцасқәа,
Иныкәзымго, урт еицазкуа рацәаохеит.
Ауаодура ззейкәмшо, шьоукгы еизцасқәан,
Изейвымсуа моа тшәаракаф еивахеит...

Агьәохәа инейны хәцәа тқьақәак лырбжьагылан,
Ирыхәтоу рахәан, нак иааикәхны имгьежыит.
Иааиуа-еицоу илеиндацло илеиғагылан,
Ацыкь-сықьхәа илеигәдцә еибашыит.

Иахдыркьацәеит өа чкәынцәакгы, избойт даара,
Итәуам рыцсы, уахгы-еынгы ижәбойт изәу...
Ргәы иабойт иацырцошәа рыонра-ргәара,
О, рацхьака ирыздырзуам ирзыцшу...

Хшыкоу ала ихамазам цхьака цашья,
Ирабжьатәуп зәыроы хцеира имоахкьаз...
Икоуп, ика, ауадаофрақәа рыцәцашья,
Иазхазароуп уашьта харт хзынпаз-хзынкьаз.

Аәа шьоукгы паса изәыз... збойт иаәушәа...
Угәакуа усказ унрыдгылар, рьедырчоит.
Иратәашьян иумырхуам унапы, кьшьушәа,
Рьехарззалан уаскьацала уажәгы ичоит.

Хәга иакәзар, дшафьц даәуп амақарра,
Агәра гоуп уи зегь рыла игәы дшажьо.
Ишьақәхаргыларц ханалага ххатә хәынцқарра,
Хтак еицтаршәуа, хайдгылароуп, ххы хмжьо.

Хаибарееироуп, ҳагха-пхақәа цқәа иазхәцтәуп,
Дгәықәтамыжкәа зымәа иацәхкәаз ирбатәуп.
Макьаназы бжъ-шьхакы, о, ирхыцтәуп,
Ихаразаргыы ҳшацәхымкьо агәра гатәуп.

Хрыцхаибашьо ҳашьтибахроуп, ххәоу
еиқәшәароуп,
Хгәы еизыбылроуп, ҳаиқәмгәамцроуп кыргь
чхатәуп.

Ианатәххогь – ҳаға иғапхьа ҳарт ҳамшәароуп,
Митә зхызгахьоу хцьынцъ, о, ҳапшьагыц
хьчатәуп.

Хырәаа захто, ҳазқәызбыша ус шәкы цәырцит,
Азә иларкәра, еазә ицарзра, шьоук ргәы ахшәом.
Уажә ҳазқәылаз аизызырәра ҳарт ҳақәыцит,
Хбжьқәа еиныоуам, зегь ҳаиццәажәоит, ххәоу
еиқәшәом.

2.2. 1994

П Ш Ъ Б А-П Ш Ъ Б А Ц Ә А Х Ә А Л А

* * *

Мазалашәа сацәажәеит суахта,...
Иаркьәрац сыцстазаара ацыхәтәа.
Ахы нхәцакшәа исынаҗеит аҗак:
– Иаачха, уигьы иамоуп аамҗак...

* * *

Тынч, ашьшьыхәагь снаиааироуп,
Сара схы, са саиааироуп.
Еиҳа гәгәала сгәы ныпҗәо,
Икамлароуп схы-сгәы ахшәо.

* * *

Ибызкны кыр ажәеинраалақәа зәит,
Аха избоит илцшәадахеит.
Ацьыкхыш азы зцартәаз еицш сызтит,
Сәахәхеит, сагдагәахеит...

* * *

Пытк сеицахазаргыы,
Шьта пхьақа сласыроуп.
Сышцәыуоз сизаргыы,
Сышшәахәо сыпсыроуп.

* * *

Схы збоит уажәы еилагошәа,
Иснархәом сыхшыю иҗыцу.
Сыртыслым, пхьа сагошәа,
Сышьтахька сыгага сыцуп.

* * *

Аамтеи аңсҕазаареи моасуеит,
Ишнеи-шнеиуа аразкы бжъазуеит.
Зеггы-зеггы адунеи иаңхоит.
Абзиабара ңсрақәм, иаанхоит.

* * *

Сыбзиабара бышьтоуп
Бара гагацас.
Ҳаицөыхарахацңхъаза
Ацлара иаәуп.

* * *

Қералаггы сыцөгғам, ңытқ нысцит,
Макъаназ сусураггы ңкым.
Иреиғьыз сымшқәа ба ибыхтнысцит,
Иреиғьыз сашәақәагь бызкын.

* * *

Шә-ңсҕазарак сымазаргь
Ишбысҕоз агәра га.
Ңсҕазаарак исымазоугь,
Са саегзом, – ига!

* * *

Зных бара сбимбошәа,
Ус цас икабцоит.
Бхыбаара, цәқәрңошәа
Исзааиуеит, ицоит.

* * *

Сшәан, сыгагахь снейхеит, снамцаст,
Зных, бынкабеит, саңхъа шәахцас.
О, зегь рыла ба бышәтыцуп,
Гәылагь-ңсылагь сара сбыцуп.

* * *

Аеазә ишка ба быңшуеит,
Сара гәақрала исыршоит.
Ба бымшала са сгәы хәуп,
Ҳарт ҳаиөыбшарцы бҕахыуп.

* * *

О, иңуазеи, ба сбызңшуп,
Аха избоит, ба бгәы ҕацәуп.
Мап, дысҕахым, са згәы шьюу,
Ахыөба-өыөбара зказшьоу.

* * *

Сыбла нҕаан, бизбеит уа ңхыз,
Сааңшын, еиҕах сбызхәцт.
Ңхызлеи, хәцралеи ҳаицуп,
Ңәа ҳаицыкамхәо? – Имцуп.

* * *

Азәых,игарц даәуп бжыла,
Дқахауеит иикыу данңаны.
Акггы илшом иамур мчыла,
Ихала ихы изшом дықәңаны.

* * *

Агәақра цәгәа ацкыс, аңсра бзиа
Еиғьуп хәа рхәоит, ижәаңканы.
Ауаөы иааигәа имааир бзиан
Аөбагь, шәышықәса иреиханы.

* * *

Иахъа сгылеит са шыжыы,
Иамам схәцра хәаа.

Ашәә сәәшәә игоит сыбжы,
Иацпоит еҳагь сәәа.

* * *

СГӘЫ

Уццакцәаны, уеиҫаласхоит,
Сыҫсы царҫацәкәа уакьымсын.
Знык иуасхәеит, еиҫауасхәоит,
Уеыртынч, сгәы, усапымсын.

* * *

Сыбзиабара шааиз еиҫш ицеит,
Аха хәаас зынза иҫасымцеит.
Аҫҫазаарае, зных ус иақәнагоуп –
ҫытк сгәы ҫжәазаргь, уи сара исывбоуп.

* * *

Усҫахым хәә ба иансабхәә,
Еҳагь сыесырғәгәеит цасхәә.
Азмыжь сыҫан сеаласмыжьит,
Сҫазшьа-сҫасқәә зымәә инсмыжьит.

* * *

Иҫоуп игәықәҫажьтәым, зымаршәә ктәу,
Уаурала, ламысла, иҳәатәу, иутәу.
Сгәы ахәа иамоу макьаназ имтәацт,
Амахә фәхызцәә, дакьымсроуп адац...

* * *

Иаазқәылаз иалагт цәгәа ихьҫахуа...
Абааҫс, ижәбароуп, харт хашҫахуа.

Хәхшыә еилахамҫар, цқәа ееила хамхәцыр,
Уажә хшыҫоу... Иалшоит зегьы-зегь хцәызыр.

* * *

Ууаәбжара уахымскәә
Имариазам әеыркәшра.
Ацәкьарае умхысцкәә,
Ицәгьоуп икылкаан ахысра.

* * *

Ухала ухы ужьозар,
Иустом са гәбған.
Ууаәуп хәә ухы ушьозар,
Ацәгәа угәумырҫхан.

* * *

Мацк угәы бжәажьозар,
ҫакала уеумырххан...
Сыҫсы нҫоу сурцъозар,
Санҫслакь сумырехәан.

* * *

Ицәуроу, иҳақыу,
Зегь рыба иабоит.
Аиаша мәә иқәуу,
Аиааирагьы игоит.

* * *

Кыр сацқлацшны изжит,
Анышә зәыроы асҫеит –
Сылагырз сзамәә инахьшит...
Сыҫсыр са сызцәыуоз
Шысмауазгьы гәасҫеит...

* * *

Уаха сашьтам мазарак,
Сахэоит ѿ-цстазарак.
Цстазарак – сыдгыл гэакъаз,
Аобатэи – сажэеинраалаз.

* * *

Сылацэа нтаар, сытрысны сцэырхоит,
Фымт исызхгар... снахэуеит, саахэуеит,
Сгэы аца акынтэи бжыцэгъак сахауеит,
Зны, амаза итасшыуаз, уахынтэ ихэхэуеит.

* * *

Разкыуп, насыцуп, лахынцоуп,–
Ханишоз уи халахь ианцоуп.
Ацстазаарае икоуп зегь рыхэта,
Ауауы дзахыцом иуахта.

* * *

Рацхьатэи абзиабара,
Икоуп цсраенынза.
Ашьтахьтэи –
Адрыоаенынза.

О Б А-О Б А Ц Э А Х А Л А

Ауауы ихы мчыла изшазом,
Аамта рашьуп, иузыцшзом.

* * *

Икоуп аиаша, ахэахэа, амц,
Ухацоуп умшэакэа аиашаз уанхьамц.

* * *

Анацалбеит, нырцэы илашьцахарыма?
Лашарак ыказаргь сеидрыу...

* * *

Зегь реиҳа истахыу –
Уажэы – афымтроуп.

* * *

Цоа рымазам ауауы ихэцрақэа,
Еицшуп амшын-цэқэрпа, азхьцрақэа.

* * *

Адунеи ду – Анцэа имаза.
Анцэа ду – Ацстазаара амаза.

* * *

Бсымтиит, бсымшэиит, бсымшьит,
Избан, изыбкыу сгэаг?..

* * *

Сгэы амца гэгэала иацрабцаццхьаза,
Ажэеинраала аора сгэацхоит.

* * *

Мышкы ииуа – мышкы дыңсуеит,
Иахъа хшла иркѣабо, – уаѣы дкъашъуеит.

* * *

Азѣ дыңсны ахъатѣ кѣуба дѣаѣа днаргон,
Ѣазѣ дахъгылаз уи даѣашъыѣуан.

* * *

Са сзы акѣзар узааиз суахѣа,
Избан, сызѣаумырѣшуеи улаѣа?...

Заур Куарѣиа

**УЛАХЪЫНЦА
АНУЕИЖЪО**

АШӘЖӘЫ «УЛАХЬЫНЦА АНУЕИЖЬО» – 1996

Зегьы-зегьы сара хьаас зны искын,
Исыркъацыр сҭахьцәкьамызт аҳаскьын.
Сааигәа-сигәа, зегь са исзааигәошәа збон,
Ҙынха-оьыза, зегь са ускан рыгәра згон.

Дара сыртәуп хәа, сара истәуп хәагьы исшьон,
Уи сазхәыцуеит, ускан, гәғәала са схы зжьон.
Уажә санҭаха, са сыззтымцуаз амацәаз...
Избеит, издырт... Урт сыгха-пхақәа шрацәаз...

20.5. 1996ш.

* * *

Оык ныхтәало, ицсацоуп хәа,
Сычкәынцәа ахьжу снатәалоит.
Азәгьы ихеимцааит сыңсы тоуп хәа,
Урт сышрыццсыз блала избоит.

Испыло рәы исхәоит ацсшәа,
Кыр сөыкажо, зегь гәнго...
Схы нахызгоит, ансшәа-арсшәа,
Сыңсы тоу цьыршьоит сызбо.

30.9. 1996ш.

* * *

Изыюхьоу зегь, ргырак нхом,
Мышкызны ипхьацуеит.
Азәгьы дапхьарц иҭаххом,
Цьалла уртгы мөасуеит.

Шаҗантә смыцәакәа исыршаз,
Сцәа-сжыы шыта ианыруеит...
Сда-сшыа итыцыз, сгәы иахшаз,
Урт, еикәхоит, издыруеит.

7.10. 1996ш.

УАХА АЦХ ЛАШЬЦА...

Ашәкәа сынрыхеит, саарыхеит,
Сыцәарцы, ацәашыы сырцәт.
Ҙатынкацак сахеит, сеитәхеит,
Снахәит, саахәит, аха сызмыцәт.

Сыкоуп аарла, сымчкәа сылзаа,
Сыгәгәара сгәароа исзавгом...
Уажә алоа җанчит еишыылза,
Суада, сыцсыпгыы сзеивгом...

2.11. 1996ш.

ИШҘАЗУРИ?...

*Ақарахымза сычкәын Ахра
игәалашәара иазкны.*

Дысзааргт, сычкәын игәацга әцәа,
ИшҘазури?
Срыцәаимшыеитеи мшәан, Анцәа,
ИшҘазури?

ИҘадыртәеит сгәацга ахы,
ИшҘазури?
Схала сахәарцу са схы?
ИшҘазури?

Чхашьас икои? Кыр сазхәцт,
ИшҘазури?
СҘазырхаз ирылмшеит хәыцк,
ИшҘазури?

Схыкәкы, сгәгракәа цсаҗкәеит,..
ИшҘазури?
Ҙыстаа кәцәал дук уа сҘахеит,
ИшҘазури?

цәсеипш икам шыта сҘазшыа,
ИшҘазури?
АхәынҘқаррагь иамуит сшыа,
ИшҘазури?

Схала сзацәзаны сынхеит,
ИшҘазури?
Иихарамкәа сҘа дҘахеит,
ИшҘазури?

Хазшаз, улапш схыжь, уа сба,
ИшҘазури?
Уәапхәа исысҘар сҘахзам вба,
ИшҘазури?

Исымои цсыхәас? Сара нцәа?
ИшҘазури?
Усыхә, усыцхраа, о, Сынцәа!
ИшҘазури?

Ишысхарам уара иубоит,
ИшҘазури?
Сухәоит: сақәршә ақәнага,
ИшҘазури?

7.15.6. 1996ш.

УА, ИЦӨГЪАН САЖӨЫМТА...

Ари Адунеи! Ак сзаланы збом...
Сааигәа-сигәаггы уафы игәра згом.
Уа ицәгъан сажөымта, сажөымта цәгъан,
Шьта, сцацәа ахыыкоу, сыказаргы цәгъам.

Урт ркынтә, исыгыу-исыду кастоит,
Схы-сыпсы ақәсцарггы, уи насыгзоит...
Сгәы итыхо зегь сызхәом, уажөы, иззоит,
Цқра өеила сазхәц, исшәоит, исразоит.

Уа ицәгъан сажөымта, сажөымта цәгъан,
Шьта сцацәа ахыыкоу, сыказаргы цәгъам.
Зыблақәа тхаха, уа, ҳаикәшәара иазцшу...
Өңныхәак сырымто, срызнеирацы стахыуп...

28.8. 1996ш.

* * *

Сшәахьейт сара, зегь рыла сшәахьейт,
Бжык сахар, изакәи? Сцаауейт.
Уа, сшәахьейт сара, цсрала, сшәахьейт,
Цхла бжык гар, сгәы нтыцсауейт.

Ирмхәошәа збоит, ак раҳаны...
Снатәалоит, сылахь еикәшьшы.
Сылацә нтааргы, саапшуейт сцәырҳаны,
Сгәы ианықәолагь сцацәа рыбжыы...

Уа, сшәахьейт, гәгәала сшәахьейт,
Шьта уаф дсыхәом, цкән-лагажәы...
Сымчқәагь такәы исшәахьейт,
Сцеи-зацә иоуп сзыкәгәгуа уажөы.

6.10. 1996ш.

* * *

Исыздыруам, иахьызгара уажә са схы,
Исыцрыцуам, исышыклахәит хьааи-гәрөей.
Акггы стахым, истахыцәкьам истахы,
...Уи зегь рыла сцәа-сжыы зегь амырөей...

Ислахьынцаз уи акәхарын, сара стәы...
Иагьарыла сыөсыргәгәарггы исзыхгом...
Сцацәа рылмкаа, са сахьықәхаз уажә адөы.
Цсеивгашьяк хәа пхьа ак соураны избом.

Исыцрыцуам, исышыклахәит хьааи-гәрөей,
Уажә зегь рыла схы ахызбаауейт Адунеи.

18.10. 1996ш.

* * *

Ах, ишпакасто,
Исашәхәей, ишпа?...
Ах, ишпапхьасцо,
Сгәакра-цәқәрца?

Уажә сзыцәшәо, сзыхзызо –
Уи акәым сахьтахо...
Сыбаққәа ахьшәцөызо
Убри ауп са сзынхьо.

18.10. 1996ш.

АЗӨЫ ИЗКНЫ

Сышәкәкәа итыцхьоу, здыруейт ушырмыпхьац,
Унзыдгыло рәапхьа иурцөит.
Жәак зөымшөогь ыкоуп, угәы нымхарц,
Уара бадақь уасуейт, зөырөы ужьоит.

Хъаас исымам, зынла сгэы узыпжэаргы,
Ирацэоуп са сеипш изхыушыуа ацэы...
Икалоит еакала зны хайкэшэаргы,
Уи, иахъакэмзаргы, ма уацэы...

Иуыюуа ада, аеазэ итэы уапхьом,
Сэгы уаангылом, ирхыухуеит зэыры рцэа.
Угылошэагь убоит уажэ, зегь рацхъа,
“Учмазэуп” ауп, ус уишеит Анцэа.

19.10. 1996ш.

* * *

Изыстахыуи желарык срылахэ?
Икасцо сызэу?..
Сыюнра, сгэара, сырахэ-сышэахэ
Ахцэара назцшу.

Изыстахыуи сызэу зегы?
Икои пхъа сызго?..
Сагыкэгэыгуеит уи сца зацэы,
Сыкам игэра мго.

Аха стахеит, стадырхацэкеит,
Фыцъа еихабцэа.
Шьюк сыпсырта иадырбацэкеит,
Срыцхаимшьеит Анцэа.

Шьтахька схьапшуеит, уажэ са сирахь...
Сқэашьдацэкьангь сыми.
Ичышэзаарын сара сылахь,
Иабаздыруаз уи.

Изыстахыуи, желарык срылахэ,
Икасцо, сызэу?..
Сыюнра, сгэара, сырахэ-сышэахэ,
Ахцэара хьсызпшу.

19.10. 1006ш.

СЫЗЫПШУИ?

Есымшааирагь са сыцшуп,
Сыззыпшуи?
Уажэ сызкыцэкьаз уи лацшуп,
Исызпшуи?..

Сзамоа сылагырз ахьшуп,
Сыззыпшуи?...
Снеилоит сыцкэынцэа ахьжу,
Сыззыпшуи?..

Ах, сеилызкаашаз азэы
Смизыпши...
Са сзын икамкэоу уацэы?
Сыззыпшуи?..

25.10. 1996ш.

* * *

Мап, иказам акгы, са сызхьымзо...
Ус зны-зынла баша сгэы сышьтуеит.
Сахьзафымсуа иарбан шьхоу, сахьзымцо,
Еицэа, пхъа сыммоа инымцэо ахь сыпшуеит.

Акрыказоуп еицэа сара исылшо,
Шьтахька уа баша-машагы сгыжьюам.

Ишмаҗымгы са сзын ацэгъа зыршо,
Ргэы ишабоицш, инысгэйдцаны сырзшыуам.

Мап, сашьтазам амшгареи, баша ыжэреи,
Исыдымцыцт сара исзааигэоугь сынказь.
Мышкы ирхэарц, ирфеыц, сыхьзи, сыжэлеи,
Хацаракае, исоур калоит кэашь.

Сымч зкэмхо икоуп хэа уи са ихасцом,
Ислахьынцоу мышкы сымсаефы саниап...
Сгэы кахангы сара шьтахька схьацуам,
Пъхака цъара исылшогы калап.

Ахахаи! Истахым сгэы сышьтыцкэьаргь,
Сатэамбо исывалахьоугь ахьсырхэоит.
Инысгэдцан нас азэы сишьыцкэьаргь,
Стахарала сыхьыз еикэсырхоит.

19.10. 1996ш.

* * *

Сныкэоит, са зегь реицш,
Сымсаггы снацеицшп...
Хэышра-гэаоак стыст,
Гэгэалагь ақэа сыст...

Моа цэгъазак саныст,
Сцэа-сжыы кыр иардыст...
Пытк сахаит, избеит,
Сықэрагь, такэы згеит.

Сиқэшэеит агаза –
Икэшызгь уамаза.
Ацэгьыршыюгь синейт,
Згэы аартызгь дызбеит.

Гэгэалагь ақэа сыст,
Сцэа-сжыы зегь ардыст.
Хэышра гэаоак стыст,
Моацэгъазак саныст...

1996ш.

* * *

В. А.
Ублакьеит,
Ушьақэкеит,
Умоахкьеит.

Унацшы,
Уаацшы,
Улацшы...

Убла хты,
Угэахэтэы
Уахьзаратэы.

Пытк ухэыц,..
Угэы утахэыц,
Ма уакэыц...

Ублакьеит,
Ушьақэкеит,
Умоахкьеит.

1996ш.

ЛАЦКЭЫТ

Лацкэыт, лацкэыт,
Ашьха беркэыт.
Хык иқэшэт, дымқыт,
Хьаасгы имкит.

Игәы пжәо дымгәкит,
Ихы шытых дагыкәит: –
Пъаҕа дышцо,
Иаҕа дшихъзо.

Лацкәыт, лацкәыт,
Ашьха беркәыт.
Иаҕа дицрымцт,
Ицәа дтаирзылт.

Дымшәеит, дыкәпәит,
Ғыц икәшәт, инпәит.
Цымауац цыишьеит,
Хымызгыс иршьеит...

Иршәеит, ирзеит,
Икәшан еизеит.
Ирхәеит; «утәхеит!»
Дыркырц ртаххеит.

Зынза имаҕхеит,
Иара дмитәхеит.
Кыр еибарххеит,
Рымч имырхеит.

Лацкәыт, лацкәыт,
Ашьха беркәыт.
Дырғалт, игәыхт,
Роу-ршәацъхәао днымхт.

Чантыкә – лацкәыт,
Иоура лакәуп,
Аха дмитәуп,
Доухак датәуп...

Дығәғәоуп, деилкәоуп,
Уи дыфцыркәоуп.
Амцабз ду далст,
Нартаа ршьа далцт.

23.2. 1996ш.

* * *

Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Уи зегъ сара издыруан, сгәы шәзыпжәон.
Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Исаҕацәкьаргы шәтахымызт, пытк шәсыцәшәон.

Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Икамларцы, икәзаарцы са сдац-қашә...
Ак шысхарам шышәдырузгы сышәшәиуан,
Хәацъашәкәкгы ацашәцеит рхәеит уа зны
сгәашә...

Ианухарам, ииашам уи уацәшәар,
Иара ашәигъ... ахаан агәра сымгацт.
Аха, уаакәымц есымша иушәилар –
Ацъцлацәкьагы, ицәаар алшоит уи зны адац...

Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Ак схарамкәа, зынза ҳақда, сышәшәиуан,..
Са сҕахара... шәарт шәеигәыргыашт уажә рацәа,
Аха, игәеиҕап, уи зегъ-зегъ мышк Анцәа...

5.6. 1996ш.

* * *

Лада исархәоит: Уоадатәуп.
Ғадагы ирхәоит: Уладатәуп.
Зиас дукгы сақәмшәт ыршьа,..
Сахьатәицәкьоугь исмоут дыршьа.

Ус ацә сылхра, шьоук ргәы иахәоит,
Дара азхәцуам, сара сгәы ахәоит.
Җныцкала исымоуп хьаас,
Абри ажәа, иамои хәаас?..

Уашьта смачым, икоуп сықәра,
Ма иашьтада сара снықәра?
Ладеи-Җадеи срыбжьахацәкьейт,
Иара уиалагы сыбжахацәкьейт...

Лада сыкан, саб цьынць хьаазгеит...
Җада санца, сан дыгәхьаазгеит.
Цьа ак сыгхейт, цьа ак сзымхейт,..
Стышәынтәалан цьа сзынымхейт...

10.11. 1996ш.

* * *

Слымха бжьык нтаот, сишы! Уа чарашәоуп,
Нырцә ихарамкәа радеда бжьык геит.
Амза шеи-шеиуа иаагылт ирхалашо,
Җнаҗакаә гәрҗароуп, таца дааргеит.

Ус инашьтархх игейт ахысбжькәа,
Анапеинкьабжькәагы гоит дыдрацас.
Ацх-цәца иалыюуейт уаха агәрҗабжькәа,
Инарзгоит ишахәтоу зегь ацсуацас.

Җацьара, иааигәаны, игейт ахәрашәа,
Дааргеит фырхацак, гәгәала дыхәны.
Иаагылт еикәаҗга, уа иашәақәлацәа,
Шьаәакгы еиҗамцуа, рылацш ихны.

Зегь абоит, иахәоит, уажә ацх-лашьцагы,
Ари Адунеиаә, мшәан, зегь уаароуп...
Абзиени-ацәгьей еишьтоуп есымшагы,
Уаха, цьа гәрҗароуп, еацьара гәрҗоуп...

1994ш.

* * *

Санаақәхалогы ыкоуп сызәымтуа,
Санзмыцәо, снахәы-аахәуа исыләшәа ахы.
Цәсеивгашьяк са схьаа иансзамто,
Насх, сыбжьы рмац сацәажәоит схы:

«Җаи, абаацсы» Цытк сыесыргәгәап,
Саҗацәа саиааира разарым.
Хызда-цшада схы җасмырхап,
Ус агәкаҳара хацарам».

Иаасықәгәгәахоит акы еҳагы,..
Избоит, схы иааишьа сывамкәа.
Сыбла дыхгылоуп сца есқынгы,
Скалейт мычкәарак сыламкәа...

24.10. 1994ш.

ИЦАГӘЫШЬЕЙТ УИ СХӘЦРА

Җаҗа иабцаркәа тыкькьон,
Цсхәы даахыцхьан – ҳара ххәаа.
Җашьха зышкәагы гәнқуан,
Уртгы ирыман ҳаипш ахьаа.

Ҳақла қсыуан изызшаз,
Игылан қағья, рхы агәра ргон.
Дыдырқшь Ныха ду иңшьаз,
Уи зегь гәанатон иабон.

Адуinei мцала ибылуан,
Ицон аибашьра хлымзаах...
Ҳаға ихға зымға ибыруан,
Аха джәылахуан еиҫах.

Ианаҳмоузоz уахҫаҫса,
Аҳагы жәны иаҳфахьан.
Иаҳақәмшәарц аға игәарҫса,
Ҷаҫахьакгы каҳҫахьан.

Иабақәагәышьаз ачыроы,
Уаанза ихамаз нцәеит еидгал.
Ҳааигәа агәылара, зәыроы,
Ахырхә иалархуан амгьал.

Са сраазон рнапы еилаҫса,
Зәырыо сыгәгы ндырхахьан.
Аоны шсакәзгь аҫаҫса,
Шьоукгы саҳаҫыр рбахьан.

Ицагәышьеит ус схәчра,
Мап, сахьцәыуазом зынзак.
Изыхьязи сәы акычра?
Иацоуп хәашья змам мазак.

31.3. 1992ш.

* * *

Шьоук алаццышәт, шьоук алаблит,
Рыбао ыкамкәа ичыҫит.
Шьоук алаҫхаҫьт, акралыргеит,
Иҫахаз рҫсаҫа ркьяшьит.

Рызбахә ыкам, еа шьоук бжъазит,
Рыбао рмоузеит изыхшаз.
Урт рыбжьара цшак ныбжьамсит,
Илҫха рмоузакәа хазшаз.

Ацыс ҫахәоит шьоук рхылҫа,
Наныкьара рбеит, ирбеит.
Дара ртәала, раҫьал хырҫа,
Иаарҫыхьашәоз рзеит, иргеит.

Дыкамкәа шьоук роыза, рыуа,
Риаҫымцәа хәҫқәа еилаҫса,
Рыюны иахьуп икау-цәыуа,
Ирымазамкәа уахҫаҫса.

Шьоук «рус нагзо», инеиуеит цшьала,
Изәыз нахьнатәгы хжьароуп.
Ҷа шьоук чоит уажә быюлашала,
Ирымоу гәрҫара ччароуп.

Азә зынзаск агәыхь изцәырҫит,
Иибо аиашымра данымшәт...
Ҷазә имал ак нымхт, ицәызит,
Наунагза иакит ишә...

Шьоук ирымаз кыр иахзызит,
Ижны иарҫеит иумбо анышә.
Агәбылра зыхьзу икам, изит,
Азәы дҫасуеит еазә иҫышә...

Шьюкы иргаз амал рзеиошом,
Еибакит ичынчаны...
‘Еа шьюк ргэы каршө зегь рзеицшуп,
Цьа икылатэоуп рхы хьчаны.

Аеа шьюкгы амақарра
Иаәуп, изёыц, ргэы ахшөом.
Иапырхагоуп, ахэынтқарра,
Уск иаргөамцуам, ргэы пжөом.

Бжыы шьхаки макья ирхыцтөуп,
Моабжара ижэбоит ханхеит.
Даара тынч зегы ирызхэыцтөуп,
Уажө хашцо ханца, хтахеит...

1994.

* * *

Са саныкам, азэгы риашатэыс симоуроуп,
Тынч, ашьшьыхэа, сыцсы нсхыцуа, цыанат
соуроуп.

Ахаангы са сыкамызт сыцсы цэганы,
Сгэы итасмкт сбеиахап хэа азэы ицэганы.

Сеиха-еигэуа, исылшоз ала, моакы сықэын,
Сымоа хьантан, цыара ишэартан,
цья инасыпын...

Икасцарцы истахымызт цыара гөнахак,
Сыцх сызхомызт, сымш сызхомызт,
уа сыкнахан...

Схы мшаца, сыцсы мшаца, моакы сықэын,..
Иаансыжълон скөачаб хэчы мырцөазакөа.
Сылшарала цөахэакөакгы са исчышөуан,
Имацзамызт атх анызгозгь, смыцөазакөа...

28.11. 1994ш.

АҢСЦӨАХА

Дыюуа дсышьтоуп, уажө аңсцөаха,
ацөгьацөпхамшьа,
Схы-сыцсы злаз сца игарагы азимырхеит.
Уажө даазқөылаз ххапыц ифеит еипшны
ацөамшьа,

Хцеи-дауапшькөа данрылагыжь итаирхеит.
Дыршьа сывам иареи-сарей ихабжьо хэаас,
Сара стөала уи дакароушөа збоит кыиңаак.
Итахызаргь даасөагылааит, дсывам хьаас,
Икасцом мап, уи сицөшөаны шьтахь шьаөак.

Сылацө нтаар, избоит уи камбашьк дакроушөа,
Сгэы иабахуеит итахыушөа снйөаңкар.
Дыюуа дсышьтоуп, зных сзықөгылоу збоит цха
поушөа,

Цка днацатөан уи даөушөагь иөаөарц.

Истахыуп сыбжы рдуны уа зных ыыстыр,
Сааигөа-сигөа дышуаө жьыфаоу дсырбар,
Насгь, истахым, имарианы уи сьөистар,
Истахыуп снйөагылацөкьан сықөпар...

Жэынгы-өангы аңсцазаара уи дагазаап,
Заанатс имоу ацөгьа-мыцөгьоуп, игэы ахшөом,
Атахызаргь еигьарыла уи дыгөгөазааит,
Мап, дсымазам зынза хьаас, сагыицөшөом.

Азөазөала ушрыцрасуаз өегьы уаакыдгылт,
Уа унапала сөейхаб рыцхагь думфахьей.
Ацөгьа-мыцөгьа зегь зырөиауа, аңсцөаха
гөымбыл,

Уаөымрала шакаө уыла итахахьей.

Ауаа қыа рцәеижь, ршьацқя уґрагәацәкьоуп,
Харт ихамам еиґацшышьа хайнианы.
Ииашацәкьаны уаргы-саргы хайґацәацәкьоуп,
Схы шысцәымґыугь, ус сьеустом, имарианы.

1995ш.

ШЬОУК АДИССЕРТАЦИЯҚӘА РЫХЬЧОН

Пґхьаґа хґеипш «Зхы-зыпсґазаара азкыз»,
Амикрафон иаазәымхкәа изәакыз.
Ускан, изхәоз ажәа «кәышқәа» рацәаны,
Хауаажәларгы изхәапшуаз, уа инцәаны...

Иаакәмц ицәажәоз, атрибунаә ипшзаны,
Арантә ицеит урт, иангәакраха рьезаны.
Хґеира нґахоз, дара қяф руан, иржәуан,
иччон...

Аеа шьоукгы уа адиссертацияқәа рыхьчон.

Аеа шьоукгы, рус моацыргон имазаны, –
Дара ртәала, рхықәкы зегьы... нагзаны.
Жьацас, чықкаә икылатәан, рыцсы цаны.
Уа, рхы рпґхьазон уртгы, хґацәоуп хәа цаны.

Дара ракәмыз уаанза кыр зылшоз, избоз...
Ирыздыруамызт ускан дарбан зтәы иагоз.
Икоу-иану ееила цқя иршәон, ирзон,
Рыхшыю рхаәы ирзаамгархәагь иацәшәон.

Аеа цьоукгы лагаоагарак иафын,
Зымәа иргоз... хара хґеира ршьа ахьшын.

О, уи ала урт зынза ипжәеит, иґкәацт,
Рыхьз ахәара ма иацсома, нак харкәацп...

Иаакәмц ицәажәоз атрибунаә ипшзаны,
Иангәакраха, ибналт, ицеит урт рьезаны.
Ианрыбжяагылаз хәуажәлар, азра, ацсра,
Еа шьоук, адиссертацияқәа рыхьчон Москва.

18.2. 1995ш.

1978 – 1989 ш.ш.

АДУНЕИ ЕИБАРКУП ҚҰААДЛА

Адунеи еибаркуп құаадла,
Құаадуп аусқәә кәзцо...
Ана унеир құаадуп,
Ара уааир құаадуп,
Құаадуп иуцу уахьцо.

Адунеи еибаркуп құаадла,
Құаадуп угәы уазмырго.
Иудыркуа құаадуп,
Иуцырцуа құаадуп,
Құаадуп, ухы агәра узырго.

Адунеи еибаркуп құаадла,
Уусқәагь құаака изго.
Ухазгалуа құаадуп,
Улазыркәуа құаадуп,
Құаадуп зегь зыгәра рго.

Адунеи еибаркуп құаадла,
Құаадуп икоу иахьа.
Узнырцуа құаадуп,
Узнырхуа құаадуп,
Убыс икаларцу аақхьа?..

28.7. 1978ш.

* * *

Сызизи? Схы иастоит азцаара, –
Вбак ато, сгәы пжәо...
Избомеи сынасың ацәаара,
Уи аупеи сзыршәо...

Уа, бзиарак цәара исымбакәә
Гәроопеи сызцо.
Уа, егәа зургьы, икастцаргьы,
Пқхьака сызцом.

Аха, әәазных, сгәы касыжьюам,
Ишсылшо сеихоит.
Сара уаанза сразкы исцәызыз,
Сыхшара ирзынхоит.

4.12. 1979ш.

* * *

Схәцра моаст, наптәымла, -
Ашәахста анцоуп...
Сызҳаит, са иағымла,
Абыда саазоуп.

Ацара сцон, са стәала,
Срышьтан зегьы...
Сызтахым рыцтәала,
Стәыуон зынгьы.

Хьаас ма сызкыдаз,
Ицәгьамызт снапхы.
Иашьтадаз схы ахькыдыз,
Инықәсуан шьюк схы...

Сшьапқәа хыркәәкьа,
Зынза еикәдды...
Сгәы сақхьа итырхьахьа,
Зны, сықәын адәы.

Схы-әәы ишьадаз,
Әажьрак аныңшуан.
Уа... ма исашьадаз,
Сгәы шпжәоз исықәшон.

Схэычра цеит, исеосит,
Иахьцаз сымбазеит.
Пытфыкгы нас, среисит,
Ус, тынч сымтэазеит.

Схэчра моаст, нап тэымла, –
Ашэахста анцоуп...
Сызхаит са иатымла,
Абыда саазоуп.

19.10. 1980ш.

* * *

Ажэа мшэыкэан изиуам,
Иаласхыузеи гэхьс иансоу.
Исцэагои хэа са сзыоуам,
Изыюзарггы кыр иацсоу?..

Абаохатэрақэагы еиңшым,
Ак ацкыс, аеак еиғьуп...
Ажэа, угэацағ ианташым,
Иумыюзар хара еиғьуп.

26.10. 1980ш.

* * *

Исычхап, исычхап,
Санақэшэах, исычхап...
Ахаца дызкэымшэо
Егьыкам, дызнымшэо...

Уажэ акгы сазхэыуцам,
Снеиуеит сыбгаго...
Избоит, хэык сызхыцуам,
Исыздыруам сахьтахо...

26.11. 1980ш.

* * *

Схы-сгэы зны бынталан,
Сбышьтан, акы оны...
Ускан, са сөырқьалан,
Сааиуамызт аоны.

Пыткгы беиха схьцуан,
Аха, сыбла бхын.
Бышка сымоахьцуан,
Са ббара стахын.

Сыюуа бахь сышныкэоз,
Схы-сыңсы бгазеит.
Стэала, бакэн иказ,..
Кырггы сбыргазеит...

Хайоызара бырзит,
Уажэ, уи сгэы пнажэом.
Бхарала хайцэызит,
Уахаггы хайкэшэом.

Пхьан айңш, сыюуа сбышьтам,
Уаха ус кастом.
Цыа избазарггы бышьта,
Схыланы сызцом.

29.10. 1980ш.

* * *

Пытфыкгы цэыцаччоит, ишьтысхлоит ргеағ.
Ирхэозар акэап, баша иеиргэағт.
Ицкэнраз «дхаган» дақэтэан аңша,
Уажэ игэы дажьоит, издыруам илша.

Ибжыы гөаоаза баша иргоит,
Дызныкэом, дзыюуам, дхағ-хыңоит, дгөагөоит.

Ажәеинраалаә? Дзыңсозеи дажәуп,
Иаңхьака икоу изгәәтом, длашәуп...

Избоит, исыларцоит игылан ацәы,
Исхәоит ус, гәаныла: хәикәшәап харт уацәы...
Уаха сҭахымызт ирхәондаз оҭаәы,
Аеказа дҭыршәоит, данәыжәу иеаәы...

4.12. 1980ш.

АЧЫМАЗАЦ

Уи игәыгра иамам хәаак,
Зных, иччахоит илакта.
Имоуп уи дзылымгуа хьаак, –
Шьта идыруеит ихата.

Даәуп имшқәа баша рныхра,
Есымшааира дцыкәкәоит.
Аха усгы имоуп гәыграк,
Уи дазхәыцны зегь ичхауеит.

Дышзацәымцо уашьта идыруеит,
Блала итәоу зегь ааимиркәоит.
Аеазныхгы, уи дуазыруеит,
Ихата, ахәрашәа аатиркәоит.

Аңсҭазаара шака аңшьузеи,
Мшәан, уи дгәгәонеи шьыжы?..
Илоу мамзар шака мчузеи,
Иирхауам азәгы икыбжы.

Дазпшыхуеит зных, ашара,
Ускан ихәцра рацәахоит...
Усгы ицьюшьап имч-илшара,
Зегь игәацаә ицәахуеит.

Зны-зынлагы ибжы нхәыцак,
Ицкәын ицәызхьоу... дизхьуеит...
Ускан, дцәажәо дгылоит хацак,
Иблақәагы ааразхоит.

Чхашьа змам уи имоуп хьаак,
Дышзацәымцо блала ибоит.
Аха, игәыгра иамам хәаак,
Еиҭах, аңсҭазаара агәра игоит.

6.7. 1980ш.

* * *

Уала-тынхала
Ицоит пхьа шьоукы.
Са исҭахуп схала
Сықәгылар сшьапы.

Зны хәык ағы схалеит,
Ҷыхәан сзықәтәаз.
Уахьынтә сыбғалеит,
Ссызак дсыгәҭаст...

Скахаит гәгәала,
Кыргы сжы сцеит.
Ишсышьҭаз ҭала,
Сымшқәа сыцәцеит...

Имачым ахтысқәа,
Уака сзықәшәаз...
Цоа змам аусқәа,
Икоуп сзыршәаз...

‘Еа шьюукгы сышьтан,
Сымоакәа ркырц.
Еимацсуа сышьта, –
Илеиуан акырцх...

Ахьтацәгья, ацаа,
Иасуан ацша.
Схахәы ашла заа
Иалалт – анша.

Зны хәык ағы схалеит,
‘Еыхәан сзықәтәаз.
Уахьынтә сыбғалеит,
Сөызак дсыгәтаст...

Уала, тынхала,
Ицоит пхья шьюуки.
Са сықәгылар схала
Истахыуп сшьапы.

25.5. 1980ш.

* * *

Уажә са быжықәак таха сыртом, стынчза суадағы
сдыртәом.
Ацша слымха итахәт-хәтуеит, аергәгәеит,
зынзаск еикәтәом.
Слахьынца! Истахыцәкьям, ус мышгашақә угәра
згар,
Схәыцуеит, схәыцуеит, сара схала
истахыцәкьюуп хымзг сымгар...

Сааигәа-сигәа уажә уао дааиуам, мшәан,
сырхаштырц ртахыу?

О, ииашан агәра згацәкьюит, зынза ишмачу
сызтахыу.
Аха уиггы сгәы канажьюам, иахьынзасылшо
са сықәпоит,
Цәалашәарак зынза измамгы уи дуаоуама,
нас дгазоуп.

Ацстазаара иашьтам дарбан, адәы дықәнацы
уаццас,
Ауао изы икоу гәыгрупп, игәыгра анызгы
дбашоуп нас,
Ажәоангь иамоуп ахатә цасқәа, зны ашәшьыра
хыуп, нас амра пхоит,
Адуinei ду хкааны ихармтеит, ус қашнеиуа
зны қапхоит.

Сызак мамзар уажә дабакоу, уск азыхәа
дыстаххар?
Изыцсозеи, мышкы имызкәа ажәак аажәак ма
истынхар...
Аиашазыхәа истахыцәкьям, сапхья сусқәа
пхастахар...
Лажьынцак нас пхьяка исмоукәа сзацәза
сымала сынхар...

Агәра згоит, сара иахьацкыс, сусқәа шеигьхо
уацә шыжыы,
Уи снардыруеит, са исанахәоит, слымха итаоуа
ақтыбжыы...
Иагья хьяа сымазаргы, сгәы касыжьрацы
стахым,
Ех, сыгәтыха, саргәәтеиуеит, ацәа сыблақәа
ирхым.

1980 ш.

* * *

Сныкѳоит, амѳа сықѳуп,
Сақхьа цъара сыпуп.
Хақѳеракыуп, ишьанцоуп,
ѳацъарах, ишьацроуп.

Амѳа сықѳуп, сныкѳоит,
Мчыкгы цъака исыхоит.

Азѳ игѳра сымгозар,
Схала са сеимдозар.
Икоу зеггы збозар,
Зынггы сгѳы сагозар,

Амѳа сықѳуп, сныкѳоит,
Сарггы стѳала сыкоуп.

Икан амш анызгоз,
Зегъ еикароушѳа нызбоз.
Сырцъазон шьоук хыдас,
Мамзар зылацш схыдаз?..

Сара стѳала снеиуан,
Ус ишѳозггы среиуам.

Икоуп са сгѳы цызжѳо,
Сказшьа гѳаѳо, ицызшѳо.
Уажѳгы са сеилкаамзар,
Нас, адунеи хкаамзар.

Сыкоуп сара схала,
Сашьтам ак цынхала.
Хақѳерахыуп, ишьанцоуп,
ѳацъарах, ишьацроуп.

Сықѳуп амѳа, сықѳуп,
Сус сахьзар насыцуп.

24.4 1981ш.

* * *

Сгѳы нтыцсаауеит, исыздыруам исыхьыз,
Зныхггы, слапықѳшѳа еееимшѳа збоит.
Ибжъ цъаѳае нхѳыццак, ихѳошѳа азѳ сыхьыз,
Аштѳа апынцаѳ, усшѳа сақѳауеит...

Уи еееирак иазқѳамкѳоу? Сақхьака икои? –
Слапшықѳѳа самоуп акы сыхѳаки...
Асцѳѳа сыкамызт, исыздыруам исыхьи?
Моакаѳы стѳахарцу, ма сыхьѳакны?..

Сгѳы нтыцсаауеит... иееим слапықѳшѳа,
Исыхьи? Уа, исыздыруам исықѳшѳа...

4.1. 1982ш.

АѳНЫКА

Мап, ацѳа хылазом са сыбла ужѳы,
Исывсыз, исыгхаз, срызхѳыцуеит зеггы...
Быгѳшѳа зны исзымқѳазаргъ, уи са исывбоуп,
Сара сахьцалакгы сгѳы иѳыхуа ба боуп.

Цыѳтрак сынидцыр дысзычѳауам Алхас,
Ахра, Мадина, зегъ реихагъ Алиас.
Мап, сара исылшом, исылшом хара,
Қаѳоны снакѳыган, схала анхара.

Сгѳы иқѳѳоуеит уажѳы, Қѳмарча абжьи, –
Сыбла аахыстыр, сшыцѳоу шыжьи.
Хѳѳысхѳѳы збарцы стѳахыуп ижақѳауа,
Ардѳына гѳыразгъ ашѳа шақѳауа.

Ажѳѳа ирымоу апқѳе рызхара?
Иагнархама Мура азқара?
Ашьыжьи арахѳе абоура иѳшѳыжьи,
Аанда уашѳшѳыроуп, шѳыблақѳа ахшѳыжьи.

Ахьта шәылымлааит, шәеицаҗа шәхы,
Амҗы ишәымоу шәласны ишәхы.
Уажә ара илеиуа сҗырхагам асы,
Заа амҗа сықәлоит, снейуеит лассы.

13.1. 1982ш. Москва

АБРОУП

Нап цқа исыдкыл,
Сахьгараз зны тынч,
Аброуп, сара сьдгыл,
Аброуп, сара сьынць.

Исгәалашәоит, хаҗала,
Исхаштуам уи ус,
Рақхьа ашкол санҗала,
Акырцх гәгәа шауз?..

Исмаҗац бызшәала
Ишцәажәоз шьоукгы.
Уи ашьтахь тызшәала
Сыштәазгы аоны.

Сахьцәыуоз, исаиаины,
Сгәы аброуп иахьыҗжәоз.
Абнатә рбаҗ аины,
Аонатә ахьаршәоз.

Дарбан, нас сахьырхәуа,
Исышьтаз иацы?
Абра, са сахьынхуаз,
Иахькастәоз аҗзы?..

Аброуп, са сахьыччо,
Сахьцәыуагь уажәы.
Сраҗатны сыҗсы шьо,
Сахьықәу адәы.

Аброуп, са иахьсеиҗшу,
Исхылцыз сҗацәа.
Мышкызны иахьсеиҗшу,
Сырцәыуарц сҗахцәа.

Нап цқа исыдкыл,
Сахьгараз зны тынч,
Аброуп, сара сьдгыл,
Аброуп, сара сьынць.

Зны, сахьцәыуаз, исаиаины,
Сгәы аброуп иахьыҗжәоз...
Абнатә рбаҗ аины
Аонатә ахьаршәоз.

15.3. 1982ш.

* * *

Уахгы-еынгы сныкәуандаз,
Смыцәо, сымлаго...
Схала зацәык сыкандаз,
Җытрак, уаҗ дсымбо...

Бнарак, ккарак сыцандаз,
Бжык смаҗауа, иахьго.
Мамзаргь, цьмақәак срыцындаз,
Рреит! – хәа сыбжы рго...

11.1. 1983ш.

ҒЫНЧРОУП

Ғынчроуп. Аецәа рыцх,
Амзагы җхоит иҗааза.
Сыблақәа хыркуеит рыццхь,
Ғшак ныоҗаст ихааза.

Уажә азәгы игәра згазом,
Исымам дыршыы изызхәо.
Ғынчроуп, бжык җара игазом,
Зегь сааигәа хәыцроуп излоу...

24.10. 1984ш.

* * *

*җ-Аҗсны аҗеицәа-апатриотцәа,
Харада ахара зырҗоз ирызкны.*

Иоагылан жәак зхәада?..
Ғыҗоык җынч итәан.
Авба рырҗеит урҗ, гхада,
Уажәгы рус еиқәтам...

Ирхәоз ражәа ма изахада,
Мдыр бзамыкәс ишьоуп...
Усгы исашәхәи, еиқәзырхада?
Урҗ? Анцәа иҗышьоуп.

Ғхәака хзымцуа ханзырхада?..
Хашьтам ихахәтам.
Хазлахада, хазлахада,
Ғәи-Ғәацәеи зызтам.

АБРАКА

Икоуп, зегь ыкоуп,
Зегь ыкоуп рыхкы...
Абрака! Ус баша хамоасуам.
Хзышьҗоуггы хәоуа,
Акоуп, уи, ххықәкы...
Хәбацәа хазқәырҗаз
Хәгәҗасуам.
Ханыччогы ыкоуп,
Ханцәыуогы еихәуп.
Хзышьҗоу мшәан,
Иарбан? Хзыргәақуа?..
Ғазных,
Шәацхәакгы
Хәҗхәака ихәуп...
Аҗҗазаара, мамзаргы,
Ишҗакоу!
Икоуп, зегь ыкоуп,
Зегь ыкоуп рыхкы,
Абрака.
Ус баша хамоасуам.

8.11. 1984ш.

СҒӘЫ

Шака хәаа урыҗозеи еидаран,
Шакаогы ипыржәахәеи уҗсы.
СҒәы, умәа еснагы иоадаран,
Ғҗҗазаарас думан ауаоҗсы.

Ғәәкра-цәәкра угым, мап, наҗьнатәгы,
Аха, пылак уманы узбом.

Ус, зынзаскгы укам удырцъартэгы,
Уеилызымкааз, угэнаха изгом.

Днауфрагыла дцар азэ, нас газакгы,
Уизымгэаан, ауаора нимоу.
Сгэы, псҗазара дук умазам зынзакгы,
Ғың пхакгы уашьтамлацт, мамоу.

Зегы зегы укам уреицэатцэкан,
Цэгьарак уашьтам, азэ изын маза.
Узларыцхау ыкоуп, сгэы, цэгьалацэкыа,
Ухы-уцсы уашьтазам зынза.

Хаихалап ус, пхьака ғынч, иауазар,
Хахькылнаго хамоагы аабап.
Хус хазхымзо, еиқэылан ирацэазаргы,
Сгэы! Сухэоит, асҗазара агэра хгап.

20.10. 1984ш.

* * *

М. Г

Садтэалазааит ахыз,
Еиғыу сгэы азтазам.
Сашьтамлазацт ахьыз,
Хаангы истахзам.

Бсықэымшэар аиашаз,
Сусқэа пхастахон...
Сапхьака сзыниашаз
Здыруадаз, стахон.

Ихалшоз ала ххала
Хыцъагы хаицынхеит.
Хмачым уа-ғынхала,
Зэырыогы хпхейт...

140

Хаилибакаар хакыуп,
Хакгы агэра хгап.
Хамоа пхьака хакэуп,
Ихалшогы аабап.

9.3. 1985ш.

АМОА СЫҚЭЫЗ...

Сэы нкэадырны салацап,
Ча еиқэатцэакгы салазап.
Акгы са сазпагыазам,
Тэарта дук сазгэакыазам.

Ахьтэи-амлеи схьаазам,
Гэыроуеи-хьааи саазейт.
Схы уи ағы ипысшэахьейт,
Сыгэгы гэгэала ипызжэахьейт.

Са сзы цэгьара нымцэазо?..
Сыгэтыхақэа сдырцэазом.
Са сзызыкоу гэыкала,
Амоа, сықэыз, сныкэалап...

18.4. 1986ш.

* * *

Зны икалап ус, анышэ снаған,
Сыкэмалк ныхца, хпыкгы ркып...
Икажэ-быжэо уажэы смаҗа,
Са сзын пытраамтақ дыгэкып.

141

Зхы-сгәы салзхыз, сҗынхеи-сыуеи,
Зегь рыюныкақәа еимпып.
Насгь сырхаштып, хәыҗи-дуи,
Азәггы хәасггы симкып.

17.9. 1987ш.

* * *

Уа, зхәы змырзуа, иҗоу җасоуп,
Иларҗеит заа, измаз ахы...
Уажә сызәу? Кырза икьасоуп,
Ишахыҗаз збоит сымхы...

Хаскын цырак аанмыжкәан,
Стәала сеичахан мыцхәы,
Исрашәеит, сгәы камыжкәан,
Ишахысхьюггы сшьамхы...

8.2. 1988ш.

АЖӘА

Ахақә ыршәны иалоудт ажәан, –
җаҗа икахар, ухы җнаеуеит.
Уазымхәцкәагь иухәаз ажәа,
Ғхәаҗа ууаора хнаеуеит.

Умццакыкәа ухәыцны заа,
Ажәа, иаҗатәуп аҗак.
Ажәа, иацуп зных ахәа,
Ажәа, иацуп шә-гәырәак...

Ажәа иахәшәтәуеит зных угәахәра,
Иаҗнагахуеит ахәрбҗыц.
Дала-шьала зынза уҗахра,
Мап, уи, иуқәнаршәом быбыцк.

Ажәа ныкәоит, адггыл иқәуп,
Уи бырбалҗас икәыруа.
Аәазныхгы, ажәан иалоуп,
Шәуардынҗас ипыруа.

Аиааира дуқәа рышҗа иҳахоит,
Ажәоуп, ҳарт изхәо ҳагәтых.
Хшьамхы арғәгәоит, нас хгәы шьҗанхуеит,
Иахьҗоит ҳабызшәа, хҗоурых.

Абаагәара дуқәа шьҗнахуеит,
Ахра еиҗшуп мчыла зных...
Иархәашоит, еазных иарбгахуеит,
Уи зегь цкәа-шәкәа, наҗ иғәых...

Иалшоит, дала-шьала хҗахра,
Ажәа, иаҗактәым ҳамхәыц.
Ажәа, иахәшәтәуеит зных, хәа хгәахәра,
Иаҗнагоит уи, ахәрбҗыц.

2.3. 1988ш.

* * *

Иаҗкәымҗт, ақәа аура иаәуп,
Абар хымшуп.
Шьҗа ихкәозархәагь сыҗшуп,
Сусқәа хыркәшоуп.

Амш әеиҗанакт зынза,
Иамам хәаак...
Аҗсабаратәкәа маза,
Иамоуп хәаак...

28.1. 1988ш.

* * *

Амш иснаҗо збап,
Аҗх иснаҗо згап.
Исзыруама җас?
Срыхъазом уаоҗас.

Зных, урҗ сгәы рзыпҗеоит,
Җәгәлаза сдыршәоит...
Скаҗауа, җа санҗьо,..
Срышьҗоуп, сыблаҗьо.

8.1. 1989ш.

* * *

Шыжь амра җәырҗуан,
Шәахәак ахылҗуан.
Пҗақәакгы нхалан,
Иалан аҗауа...

Амш иаҗан хаарак,
Сгәы иҗьҗуан пҗарак.
Зегь ыҗан, зегьы ыҗан...
Сагон ак пҗа исыхан.

Иччон, шьоук гәырҗьон,
Җә шьоук, ргәы рыхьуан...
Рбаҗьқәак еикәҗырҗуан,
Шәа-зызрак сырҗон...

12.1. 1989ш

ИАБАКОУ?

Иабакоу? Зны исымаз аоызҗәа?
Иабакоу? Иказмыршәуаз схаҗкы?
Ишьҗызхуаз сныхәәә, аоыҗәҗәа,
Иазымҗоз са сажәа аҗкы...

144

Иабакоу? Есымша сзыҗныкәоз,
Схәаи сыгәҗыхеи засҗәоз?..
Иабакоу, есымша сзыхзызоз,
Схы зқәыҗоз, сзықәгәыҗуа исырехәоз?

Кырынтәы игәнызгеит аиашаз,
Скаҗа-бҗалт, аамҗала зынгы.
Уажә сааигәа уао дыҗам, ижәбоит нас,
Урҗ рахьынтә дсызнымхеит азәгы.

6.1. 1989ш.

* * *

Шьоукгы акы җахьҗшуп...
Акгы җҗахыуп...
Җазных, еакы җазҗшуп,
җагәқәагы хәуп...

җахәҗәқәа җкаауп, ихәроуп,
җнапқәа җаҗәоуп...
җгәыҗра... кырза ихароуп,
җаҗьал ааигәоуп.

24.1. 1989ш.

* * *

Сгәы ак ыҗхуеит, аеырмазан,
Изыҗьои? Дыршәа сымазам.
Мшәан, иҗалеи? Исыҗалеи?
Ас, саазқәылаз сзыҗалеи?

Аоҗтаа сыбҗа дықәҗәоушәа,
Схы збоит уажә акалашәа...
Хыхьынтә ажәоан сықәҗаушәа,
Сгәы иснаҗоит җәалашәак...

13.1. 1989ш.

145

СХӨЦРАМШҚӘА – ААЦЫ...

Сыюуа снейуан, сөызцәа хәцкәа уа срацгыла,
Хәфкәса, амарда зны хнаәалон...
Сара ара, зны сахыцон ацәыргыла,
Атурник скәал-кәало снахьынхалон.

Хшьамхы цахшәон, әазныхгы, ирацызгеит,
Шьоукгы ирхәон: «Уа дзакәи, дахоуп ацәы!»...
Схәцрамшкәа, сара зеггы ара исхызгеит,
Сызкәа адггыл иаимырбацызт мап, азәгы.

Исгәалашәоит, Аацста азиас харт ханталоз,
Азмышь агәта хамч шцахшәоз, уа хәәша...
Хаштшьа сымам, иаины акәара иаахтәалоз, –
Хацкыс зхьцуаз, Аозы Султан имахәәа...

Нас ацыхәтәа, амашәыргы са сзахымцәит...
Зынза цьара уа иакуамызтеи сыцсы...
Цәоанцәы иоаган ацәыргыла зны сахыцәит,
Иара уиакәхеит... Ивбазам уа, мап, уаоцсы.

Уи ашьтахьгы, даара кырза са стагәтасит,..
Цьара скахәит, цьа сыбгәлеит, насгы сгылт.
Зегь акоуп, тынч ашьшьыхәа саанымфәсит,
Сыцстазаараф мыкәмыбырра кыр сыцгылт...

Снейуан, сөызцәа хәцкәа уа срацгылан,
Амардара хәфкәса зны хнаәалон.
Сара ара, зны сахыцон ацәыргыла,
Атурник скәал-кәало снахьынхалон...

Схәцрамшкәа! Зегь сара арака исхызгеит,
Сызкәа, адггыл иаимырбацызт, мап, азәгы.
Хшьамхы цахшәон, иара ускангь, ирацызгеит,
Зәырыы ирхәон: «Уа дзакәи, дахоуп ацәы!...»

1989 ш

АШӘКӘБИ «АШЬАҘАҚӘА» – 1994 ш.
АХӘЦҚӘБИ АҘАРИ РЗЫ

АЗЫРКӘБИ

Азыркәби хәчы, азыркәби,
Иамеи хьаас? Уи закәби?
Амца ахылкьоит, илашоит,
Имыцәазакәаны иаршоит.

Уи, агәтыхақәа мазоуп,
Уи, ахәыцрақәа разоуп.
Зегь уахынла ирыхьзоит,
Ҙынла икам, аәазоит.

23.11. 1984ш.

АДӘЫКРЫН

Амчқәа акыргы
Ҙнашәеит, ицәгьазам.
Адунеиахь ацәырцра
Ус имариазам.

Аха азынра ашьтахь
Аапын азыңшын.
Убриоуп иалымшаша
Залшаз адәыкрын.

5.1. 1985ш.

АМЦА

Амца еикәстцеит, сеигәырғьоит,
Амца сьәхәатәоуп.
Сымца еикәылеит, сеигәығоит,
Амца са схатәуп.

Еиғьу иарбан мамзаргы!
Сньәхәатәар – сыңхоит.
Жәоан икыду амзагы
Еиңшуп, уи сгәәңхоит.

Адәы ицәу, иныкәогы,
Цәгьаза игәы азцоит.
Аңьыкәреи аныкало,
Сньәхәатәан иззуеит.

Ашәкәы аброуп сахьаңхьало,
Саауеит сахьцалак.
Ааи, аброуп иахьсеиҳәало
Са сабду, алакә.

15.11. 1985ш.

ХЬЫРҘЫС ИҘБА

Аҳабла хәцкәа зегь еизан,
Дәаб ахыкәәфы, еисан,
ХьырҘыс иҘба хырцт азы,
Урт рыхәмаршьа збон иацы.

Инапала уи кәицәит,
Ауасташьа заа ицәит.
Ағба ихитаз азтачы,
Иңыршәон иамаз шака мчы.

Хьымцагь днашьтәлеит дызсо,
Игәеитон ахара изцо.
ХьырҘыс дгылан дырзыңшуеит,
Игәәфы хәцрашәк еилашуеит...

Изсо инеиуеит, ңхьака ицоит,
Ртәала ағба ныкәрцоит.
Иалшоит, урт нас мышкы зны,
Иркыр ағбацәкьагь аңскы.

1994ш.

АШАҘАҚӘА

Са икастцароуп,
Ҙхьа шьәәк.
Са исыгәтыхоу –
Ҙа шьәәк.
СгәыҘра иргәҘрақәоу,
Шьәәк.
Схәцра ирхәцрақәоу,
Шьәәк.

ЕиҘа икастцароуп,
Ҙхьа шьәәк,
Ускан, ааңын
Ааигәахоит.
Исылсыршароуп
Ҙа шьәәк –
Ускан,
Аңхын мреиңш
Скаңхоит.

Схы сацәымшәакәа –
Шьәәк,
Иластцаз аарыхра

Сахъзоит.
Шьяафак, нас
Еиҭа шьяафак –
Адуinei ду
Сықелан сцоит.

1985ш.

АМРА

Амра лбааны исеаччоит,
Аццхькәа оҕаҕхоит.
Омашәаҕәкәа иҕьасшьоит,
Исыцуп, уи сарҕхоит.

Амҕа сшықәу хәларҕы,
Мап, сара сшәазом.
Ҙьа харак сынхарҕы,
Сымра ҕашәазом.

Сахьцалакҕы исыцуп,
Аблақәа ҕыҕыҕоит.
Есымшааира иҕыцуп,
Ҙҕазаарас исшьоит.

1985ш.

АРБАҒЫҚӘА РЕИҚӘҒЫҘРА

Кари-какәу, кари-какәу,
Абжыи нтыга рбаҕк ғнаҕуан.
Кари-какәу, Кари-какәу,–
Ацәа салнахт шыжымтан.

152

– Иухьыз саҳәа иухьыз саҳәа, –
Игон харантәи еак абжыи.
– Иааит, иубома иахьоуп нанҳәа,
Сыхәда хырҕәоит уажә шыбжыи.

– Кари-какәу, кари-какәу,
Ацшәма ҕхәыс азы лыршуеит.
Хьаас мамзар уи сылкру,
Уажә санбалшьри хәа сыҕшуеит.

– Умшәан, абааҕс, аҳаҳаи!
Иаргеит уахьинтә еак абжыи.
– Уаанза исхәахьоу шәмаҳаи,
Сыжәан иаҕалеит ашәшыи...

– Кари-какәу, кари-какәу,
Уа узыҕшузи, нас уҕры!..
– Кари-какәу, кари-какәу,
Еиларҕсеит арбаҕықәа рыбжыи.

1980ш.

АСЫ

Аҳәылыхәа, аҳәылыхәа,
Шыжь аахыс иауеит асы.
Ари ныхәоуп, илашоу ныхәоуп,
Уара узыхәан, сара сзы.

Асы сылоуп, асы сылоуп,
Сышьҕақәа еимаҕсоит.
Ажәан саҕаҕшуа саагылоит,
Асы-ҕалқәа оҕаҕсоит.

153

Ахэылыхэа, ахэылыхэа,
Шыжь аахыс асы ауеит.
Изсыцэшэаз сыздыруам, хэыхэқэак,
Иахшэартам хара ипыруеит.

Шэсыламкысын, са схэчуп хэа,
Чынчакгы абжы сахаит.
Рдэынақэакгы уахь «фықэ-фықэ» хэа,
Абардрафы ртыцкэа рхаит.

Ахэылыхэа, ахэылыхэа
Шыжь аахыс иауеит асы.
Ари ныхэоуп, илашоу ныхэоуп,
Уара узыхэан, сара сзы.

3.12. 1985ш.

АЦЫС

Ацыс гэырғоит ишэахэоит,
Ажэоан иацоуп, илацоит.
Жэлацас ашэа канацсоит,
Жэоан амхурста итанацсоит.

Ацыс гэырғоит, ишэахэоит,
Ажэоан иацоуп ирашэоит.
Ажэла жэоанаф иазхауеит,
Нас ишнеиуа ииацэахоит.

12.1. 1987ш.

АЦХА

Қэмарча хыц измыруа игылан,
Шьоук иацы.
Сашьтоуп уажэы, ацха хысцарц,
Уи азы.
Жэытэла схэцуа избом, мап, ус,
Цсағань.
Икалааит уи, иқэсуа рзыхэан
Ихэартаны.

1987ш.

УЛАША, СИЕЦЭА!

Улаша, сиецэа, улаша!
Зынза имацзаргы улша.
Макьаназы умташэан,
Ажэоан уалкьан умкашэан.

Сара сашьтазам митэы,
Сушьтоуп, сиецэа, схатэы.
Мшэан, укоума утааза,
Уаасөацхандаз ухааза!

Улаша, сиецэа улаша!
Зынза имацзаргы улша.
Мацк иадамхаргь сгэы қаца,
Уара уоуп са слахьынца.

Улаша, сиецэа улаша,
Зынза имацзаргы улша.
Пытк сыгэтыхақэа нагза,
Сгэыхэтэы, сухэоит, сахьыгза.

10.7. 1992

АШӘА РҲӘОИТ АШӘЫРЦЛАҚӘА

Ашәа рхәоит ашәырцлақәа,
Ааңын, шыжыы.
Ашәа рхәоит, ашәырцлақәа,
Исахауеит рыбжьы.

Ашәа рхәоит ашәырцлақәа,
Рымахәқәа кәашоит.
Жәәанаф аиецә иацлабуа,
Имыцәакәа идыршоит.

Цхьака уртгы гәыгуеит,
Ирықәмлааит машәыр.
Ацлақәаггы гәырғоит,
Ианырғало ашәыр.

1987ш.

АЖӘЦАРАҚӘА ААҢЫН

Ажәцарақәа реибаркны,
Хашка рхы дырхеит.
Хәәны абарца еигәғны,
Ртыпқәа цқәа идырхиеит.

Ғеила еилкаам рымаза...
Цәгәа сынтәа ирацәоуп.
Зынза тынчрак рымазам,
Зных изцоу хәынцәоуп.

Срызгәкыуп, сагьрейхырхәоит,
Урт нацьнатә имшуп.
Ажәцарақәа среигәырғоит,
Раара сазыңшуп.

Иааңса, уаха нрыламкәа,
Ганха зны ибыруа,
Жәәан иацәара иналашәкәа,
Ицахуеит урт цыруа.

Ицырчыруа, ицәажәауа,
Инталахуеит цака.
Рымч-рылшара цышәауа,
Икоузеи шака.

Цақантә ишызбо ргәштцалоуп,
Иаггыгәғәатцәкьоуп рымч.
Ахандеира иашьцылоуп,
Изтәом цәара тынч.

25.3. 1986ш.

СЗИАС

Игәамцуеит,
Игәрымуеит,
Еибафуеит.
Иццакуеит,
Цхьа еихоит,
Аәаргәакуеит.
Ладароуп
Есымша
Моас иамоу.
Уи иара
Иаңсҗазароу,
Иагәамоу.
Ицәиуа,
Цәа ихалуа,
Цәа иҗасуа,

Ахаҗәқәа
Ырбылҗауа,
Ирыгәтасуа,
Иамамкәа
Цьа тынчрак,
Ма җсшьарак,
Иазымдырзо
Хаан ааҗсарак,
Иқыҗаха
Неихыркәа
Амамкәа,
Җхьа ишеихуа,
Ишжәылуа,
Хьаас имкы,
Имшәакәа,
Амшын ду
Иналалоит.

1884 ш

АСЫ

Иауеит асы, иауеит асы,
Ашәыб аҗлақәа ирхьыссы.

Нас иахькаҗауа абжьы,
Сахьио исаҗауеит шьыжьы.

Иауеит асы, иауеит асы,
Снылалоит сара сласны.

Иаҗам ихьшәашәазаргь цәҗара,
Сылахәмаруеит сызхара.

Иаҗызытуеит иара лассы,
Иаҗлан ихьҗырҗаз хьҗсы.

1884 ш

САРА АЧААЛА СҖЬОИТ

Сара ачаала сҗьоит,
Сара ачаала сҗьоит.
Сымҗгы агәра згоит,
Уи насыҗны избоит.

Аамҗа уажә шьыжьуп,
Амшгы җыҗк ишәшьуп.
Арҗуқәа җысзом,
Урҗ сара исышьзом.

Исыхәаҗшуеит иччо,
Рыблақәа тыҗыҗыо.
Рҗынҗәи бжьык саҗауеит,
Уи сгәы азнарҗауеит.

Җәарақәак жаҗәоит,
җарақәак шәәхәоит.
Сара ачаала сҗьоит,
Сара ачаала сҗьоит.

Иҗоуп сымч-сылша,
Сгәыҗуеит есымша,
Сәызҗәа хәҗқәа рыгәҗа,
Ишыҗоу саргь сыхәҗа.

Иарбану сзынхьуа?
җәоуп уажә исырхуа.
Сара ачаала сҗьоит,
Сара ачаала сҗьоит.

13.8. 1984ш.

АХӨЦҚӨА

Адунеи ҳамеҳак пхьака ҳцоит,
Иаҳзымдыруа ҳашьтоуп, иаҳцоит.
Зны ҳғәы пжәаргыы, еазныхгыы ҳаччоит,
Ҳаццакуам, кырггыы ҳачҳауеит.
Ҳара атынчра ҳахьчоит, иҳахьчоит.

Агәәкра захьзуггыы аабахьеит,
Аиааираггыы такәы аагахьеит.
Ҳарт, аиашаз, есымша ҳақәцоит,
Уацәтәи амш зегь реиҳаггыы иаабоит,
Ҳара атынчра ҳахьчоит, иҳахьчоит.

1984ш.

АҢСНЫ

Аңсны, Аңсны, са сгәгра, са сымч,
Сабацәа рабацәа рыдггыыл, рцьынць.
Уа сажәа, сашәа, сыдггыыл, сдунеи,
Рапхьаза сыбла нхыст усымбеи.

Сшьа-сда итаггыжьюа, схы, са сыңсы,
Исзааигәоу уеиҳа дарбан уаюңсы?
Аңсны, сгәадурә, сара слахьынца,
Иуағоу сиңылоит шәарак камца!

5.1. 1985 ш.

АҢШАҒҒЫ

Аңша хага,
Аңша цагга,
Аңшағгыы.
Ғынч изымтәо,

Хаан згәы мтәуа,
Зыхиақәитү.
Тәамоахә змамкәа,
Хәарта зламкәа,
Ус адә иқәу.
Зны убжыы ғга,
Ушәышәуеит.
Уи абжыцәгга
Ҳа ҳаршәоит.
Аңсабара
Уа уағоуп.
Узышьтацәкьоу,
Мшәан, ухоуп.
Хәартарак цья
Иулазамкәоу?
Угәы раззамкәоу? –
Исызхатом.
Баша уқәну
Ус адәы?
Ускан икам
Цьярггыы утәы.
Аха икоуп,
Икоуп, ика,
Бзия узлазбо
Аеакы –
Есымшааира
Ғынчрак умам,
Тәамоахә умам,
Амоа уқәуп,
Ескьынггыы.

18.9. 1985ш.

АШЫЖЬ

Хынтә ажәәа җшзақәа аҗьейт,
Җарбаҗь, абжыы аатнарҗьейт:
– Шәҗыха, ашара ааигәахеит,
Иахькыдыз амзаҗь аашанхеит.

Нырцә-аарцә, атак быжькәа анга,
Атх лашьца аҗшшәы ахыгга,
Наҗ инхьатцын, иаашарккейт,
Ашьацраҗь азаза аакәеицеит.

Дыҗ-дыҗ... еитә ажәәа аҗьейт,
Маҗк иахьт, акәтыцара ианҗьейт.
Аха усҗыы иаргеит абжыы,
Ашкол җаҗхар җәа ишәеит шьыжыы.

6.1. 1986ш.

АЦӘАКӘА

Ажәәанаҗь ацәәкәа хшьуп,
Иуаркәалеиуеит, иҗаҗшьуп.
Иахрыжь-хрыжьшәа иҗәаҗсатуеит,
Аҗша сышәкәа аанартуеит.

Җзиас Қәмарча ахы җакны
Иажәуеит, уи иагәарҗханы.
Цәҗара збом агәы иҗакны,
Сыҗшуеит ашҗа сшанханы.

җштәы рацәала еилыҗьҗьейт,
Санахәаҗшуа ссирс исшьейт.
Зных, уи сыбла иаатҗҗейт.
Ақәа рыцқәа аҗышәшәейт.

1986ш.

АШЬХЫЦ

Ашьхыц, са сузхәцуеит,
Зных узкьоггы җшоуп.
Ашьхыц, суҗашьыцуеит,
Уамашәаҗҗәкәа ушоуп.
Аҗхзы аҗәҗәәхәа икаутәейт,
Уҗамала уеимдоит.
Зегь ублала игәаутейт,
Амати ааугоит.
Умҗцакзакәа еизугоит,
Ашәтыцқәа уҗәшәейт.
Зегь шәынтә убла рхыугоит, –
Ихаамхар җәа уаҗәшәейт.

28.1. 1987ш.

САРА СБЫЗШӘА

Сара гәадурас
Исымоуп сбызшәа.
Сара җсҗазарас
Исымоуп сбызшәа.
Сара җахәҗәагас
Исымоуп сбызшәа.
Сара сшьа, сда,
Уи ауми сбызшәа.
Сара нцәахәыс
Исымоуп сбызшәа,
Сара сдунеи,
Уи ауми сбызшәа.
Сара сгәеисра
Азкыуп уи сбызшәа.
Сара сбызшәа

Еиҳау мчыказам.
Сара сбызшәа
Иаиааиуагы ыказам.
Сара сбызшәа
гәаҕхьейт кырҕара.
Сара сбызшәа
Рдыруейт тәымҕара.
Сара сбызшәа
Рыхьзоит сышьхақәа,
Иғәғәаны еиларсуп
Уи архышьнақәа.
Сышьхақәа реиҕш
Изуада шаҳатра,
Сбызшәа аҕеиҕш
Ианамам раҳатра.
Сышьхақәа рнаос
Издыруада ҳамаза,
Сышьхақәа дреиос
Аға ааишьа имазам.
Сара сгәеисра
Азкыуп уи сбызшәа.
Сара нҕәахәыс
Исымоуп сбызшәа.
Сара ҕыхәҕәагас
Исымоуп сбызшәа.
Сара гәадурас
Исымоуп сбызшәа.

1987ш.

* * *

Мшәан, уажәоуми нас анша,
ҕаха сынаҕом аҕша.
Иасны сҕенҕыыр аанартуейт,
Саҕхьа абҕыцқәа аанархәуейт.

Ма уаоышьак ма ҕазшьак,
Мап, уи иалатәҕкьам уао шьяк.
Хымхаҕаҕа аҕшаҕы,
Снықәлар амуит адәахьы.

Зных, игылан ишәышәуейт,
Имақарны ҕас саршәуейт.
Насх, идәықәлоит, иҕазоит,
Усх, аамҕала аеазоит.
Хымха ҕаҕа аҕшаҕы,
Снықәлар амуит адәахьы.

2.10. 1982ш.

АЗЫН

Сынтәа азын заа иаазаап,
Зегь ҳаршәейт.
Акамбашьқәа, ижаҳәо игылаз,
Аазқәаршәшәейт.

Ашьха иқәыз ашәарахқәа
Лбаанацейт.
Ааигәа-сигәа ҕхастакәакгы
ҕанаҕейт.

Аҕсабара шьыршьаф шкәакәала
Ихнаҕьейт.
ҕысыҕракгы аҕенҕыыр-саркьа
Аеыннаҕьейт.

Ғуаоык дниуейт аҕкараҳәа,
ҕытқ длаҳәы.
Ажәодан иалшәшәоит аҳәылыҳәа
Асырҳәы.

1983ш.

ААҘЫН

Аапынра, аапынра,
Шьта аеахнарбоит...
Заацеаны иаамтамкэан,
Уажэы иеырбоит...

Снацапшит агэшца,
Хыхь акэараса.
Зынза ибыбышза,
Ишэтит ахэаса.

Амра ацпхь лашаза –
Инаццит ашэшы.
Рдэынакгы игэыкза,
Игоит уажэ абжы.

Март-мза, анирахь,
Знык снахыпшит.
Еицырхит зегь рылахь,
Уажэ зегь аапшит.

25.2. 1981ш.

АҘСҘХЭАҚӨА

Амшын ду ран ауп, уажэоуп ианахша!
Ишиыцэкьаз ажэоан ихалеит.
Инырцыркэеит урҘ ирыцыз аҘша,
Зынзаскгы ирымхалеит.

Ажэоан иатэара урҘ нахаҘеит,
Амрагы абла хырөеит.

Рылабжышқөа цака инкаҘеит,
Адгыл иазыруам хырөа.

Бзиарак иашьтам, рыбжықөа газом,
Рныкэара иамам хэаак.
УрҘ рыгэра хаан сара исызгазом,
ИсырҘоит гэҘыхак, хьаак...

Амшын ду ран ауп, уажэоуп ианахша,
Рымчқөа еразнак иҘалеит.
Ажэоан иатэара ду хырөеит рыеша,
Зынзаскгы иадымхалеит.

3.2. 1986ш.

* * *

Кыкы-кыкыы! Какы-кыкыы!
Нырцэынтэ игеит рбаҘк абжы.
Кыкы-кыкыы! Какы-кыкыы! –
СаанарҘшит сара шыжыы.

– Узыргэамци, икалеи хэа,
Ахышэахьтэ исыргеит сыбжыы.
– ИузэыҘны ишшаз сымхэар,
Игыло уакэзамызт шыжыы...

1986ш.

АЛИАСИ АҘСЫЗИ

Алиас ркыцла икит аҘсыз,
ИҘаҘ-ҘаҘуеит, имыҘсыҘт.
Акыркы уи гэгэала ихэуп,
Азы ажэраҘ аҘахыуп.

Импыцкыа еихоит азахы,
Аха иааиуам ихахы –
Рыцхашыарак шазутәу,
Аңсыз ахатыр шбатәу.

6.7. 1987ш.

АХАХӘҚӘА

Шака хьаа рымои арт ахахәқәа,
Шака гәакра рхыргахьои дара?
Анка зны, шытахька урт мхьахәкәа,
Харт хабдуцәа еибашьуан абра.

Дыршыа змамоуп, сыжелар рхаан, ирбаз,..
Рышьтахь, мап, еидмырхеит рага.
Имачума рымч мырхакәагь иргаз,
Рыдгыл-гәакьаз, инеиуан пхьа хаха.

Изхаану рацәоуп арт ахахәқәа,
Аха усгы, ирфьцшәазом ажәак.
Сыңсы рылоуп ашьанца лых ахахәқәа,
Шьанцямзи итзыркьозгы ашәақь.

Уамеикәацәа зхызгахьоу ахахәқәа,
Ашәакәа иацәа ршәуп урт ирхьыссы.
Сыдгыл-гәакьа иақәлоу аңсуа хәхәқәа,
Са сыңсуара иамоуп урт бгасы.

Абаагәара дуззақәагы злеикәу
Дара рылоуп. Рылацәкьагь хейкәхеит.
Иззеилмкаауада рылахь урт иззеикәу,
Харт хабдуцәа рәаңхьацәкьа ирыңхейт.

Сыңсы шәылоуп, шьанца лых ахахәқәа,
Нас шьанцямзи, итзыркьозгы ашәақь.
Шәызхаану рацәоуп шәарт хәхәқәа,
Аха усгы, ишәфьцшәазом ажәак.

1985ш.

АДАГЬБЖЫҚӘА

Иаасыкәыршан адагьбыжықәа гоит,
Сывараф змахкгы газгоит.
Слымха цырхит, рыбжырду ихәхәоит,
Дара ртәала акы рхәоит.

Иаасыкәыршан адагь быжықәа гоит,
Раңхьака урт акы рбоит...
Исаәтом о дыршыа изыкәшәаз,
Ргәы тынчымра, насгы изыршәаз.

Аха уртгы ирымоуп ацас,
Цәаныррак, шәартак, уацас.
Слымха цырхит, ужәы ихәхәоит,
Дара ртәала акы рхәоит...

22.11. 1985ш.

АЖӘЦАРАҚӘА

Ичырчыруа ажәцарақәа игоит рыбжы,
Аапынрала, еидгәпла хәхь иаауеит.
Сдырлахьыхуеит, ацәа салырхуеит шыжы,
Урт гәаныла ирхәогы саҳауеит...

Аңсуаа рхәамтақәа ркны ирхәоит,
Үсаатәс икоу реиҳа ишразу.
Ажәцарақәа ҳааигәа рытра рхауеит,
Изаҳцәымшәо сашәхәа, изакәу?

Снатәаны срызхәыцхәеит акыргы,
Акыраамта, сусқәагы нырха.
Аха икоуп сгәы еихъызшыуа әеакгы,
Ажәцарақәа, иргацәозар ҳарт ҳагәра?..

20.4 1981ш.

* * *

Ахәцқәа неины азы итарыжыит акыр
Иртахыуп, урт зегь, аңсыз рацәа ркыр.
Агәарбжьара ибжьаз абрака еизеит,
Еиҳа зкуа хәаны еиндаплан еисеит.

Ғашьюукых, Ғадахьшәа, итарыжыит араң,
Ирхәоит: акыр ацкыис иашьюазар калап.
Ғадагы-ладагы аңсызкра иафуп,
Индырцәеит, иқәырхт, рыбжеиҳара хәәеуп.

6.3. 1987ш.

* * *

О, ажәәан цаула,
О, ажәәан амшын.
Сажьазом сыбла,
Уа ушка снаңшын!

Уцқәоуп уажә асаркәеипш,
Иухым зынза цтацк –
Исараза исхәартәеипш,
Сыгәтыха сымхәацт...

20.6. 1987ш.

АҚӘЦЬМА

Дарбан ақәцьма агәра хазцо,
Икоу, иаразыхәан дгамкәа?
Ашьамхоуп ақәцьма крафазцо –
Хәарада, ахәдагы гәғәамкәа!

Уи абға азбжакы Ғамзар,
Исашәхәа ақәцьма закәхоз?
Ма ус изгәағрыдаз мамзар
Дарбану амч иамоу зықәхоз?

Ирхәоит ус иахәоит хәа инхәцак,
Ға шьюукгы ус иажәаны:
«Ани-ңеи еибасыраазомызт,
Икамзар сыбға Ғаны».

1986ш.

АЛА

Иауамызт азә ашта дааталар,
ИҒуа ипылон, уи ахыухәа ишуа.
Аоны, агәара, ахьчон хатала,
Еснагь игылан агәашәахь иңшуа.

Апшэмагы иаразын дыкамызт харамла,
Гэыкала-цсыкала бзиа ибон.
Аонафы хаангы иакуамызт амла,
Абжы хэанчаза есымша иаргон.

Апшэмапхэыс, енак ашта аандаф ианфалхэа,
Иархэцт, иазымдырт иауз уи мыцхэыс.
‘Ееила дазымхэцт, ус ишыгэнахаз,
Амра ицэхалейт, ишьтылмхит уи хыс.

Нас днеизар, илбейт ицсны ишыкнахаз, –
Иаанамтаз, иангэакуаз илымбейт.
Ахы танархейт, аанда изахымпейт,
Уи, атакар гэгэа иказ азхымгейт.

13.6. 1981ш.

АДАГЪ

– Кэаф, кэаф, кэаф...

Оакъ, оакъ, оакъ...

Сыжэоан иацалейт ашэшы...

Сгэашэт, сеилышэкаа, цэгъала сгэакт,

Ма исгэдцаны сышэшы.

Убас игоит, игоит, абжы,

Итнарцэажэауейт азмах.

Хэлбаэхакам, ма шыжы,

Абжы нхэцакны иаргахт.

– Анцэа исзааигуа хэа сыцшым,

Дарбан сзыхэа ма згэы нхо.

Ирхэоит, икоуп хэа амшын,

Уахьюуп, уахьюуп, сымоа ахьюу.

Иуазыруейт, насх, еихоит,
Хэцрак абла кэбаркэа ирхыуп.
Зных, изтоу азмах арэхэоит,
Аха итыцрац атахыуп...

1986ш.

...Изышэымхэозей

Азыркэикэа шэызбылуа?..

Р. Смыр

АЗЫРКЭИКЭА

Иарбан, исашэхэи амца зшэыцроу,

Шэзафу абыпра?

Уады изымдыруа ус имазоу,

Ишэымоу агэблра?

‘Еынла шэцэыртцуам, шэтэоуп шэыезаны,

Илашьцар хэа шэыпшуп.

Амра шынташэаз, нас шэласзаны,

Апырра шэафуп.

Шэцэимшьарцаз залшом шэызбауа,

Ишэымоу атас.

Шыри, издыруандаз шэа шэызбылуа,

Шэгэы ыызкааз абас?

1986ш.

АПОЕЗИА

Апоезиа – мзашоуп,

Шьянцоуп, еихамцоуп.

Нацънатэ ус ишоуп,

Зных, иацу гэамцоуп.

Апоезиа – бцъаруп,
Бцъарцас иагъхысроуп.
Ма ухы умжъароуп,
Узѣу уакѣцроуп.

Апоезиа – еибашьроуп,
Шьѣтахъкагъы хьамцроуп.
Гѣыла уи азгѣшьроуп,
Иаѣтахым еиѣтамцроуп.

Апоезиа угѣы иѣтыцыз,
Иалцроуп ашьацкъа.
Иазымхѣар иѣыцыз,
Уи иакуеит ажъакца.

Апоезиа иаша –
Ижѣоантѣуп, идгъылтѣуп.
Уааѣсозар баша,
Уи заанаѣ идыртѣуп.

Апоезиа – цѣанырроуп,
Гѣѣыхоуп, ѣыхѣѣагоуп.
Мчыла хѣа – уи мдырроуп,
Зынза игѣыѣжѣагоуп.

18.7. 1986ш

«СЫБГА, СЫБГА!...»

(Ажѣлар рхѣамѣа иаѣырѣшшѣа)

Иаѣа ихы ѣиеит лабала дласын.
Иуа, иѣынха зегъ еизеит, ргѣы иалсын.
Иара дахъгылаз сыбга-сыбга хѣа дыхѣѣон.
Икалаз збаз, иакѣшѣаз уи ажѣа ссирс иршьон.

Ус азѣ даарылцын ибжы наиргеит:
– Харт ишаабо ала, уара уеилагеит.
Уаѣа ухы ѣиеит, арахъ сыбга хѣа ухѣѣоит?
– Мап, схы изѣеуамызт сыбга ѣѣѣазѣгы, – ихѣеит.

22.5. 1987ш.

* * *

Дѣаб азы аѣы агѣыз хѣа акы ѣкѣаѣт,
Хѣибарыѣит хѣзегъ, хѣзѣыз хус хѣкѣѣт.
Хѣгѣѣка-ѣсыѣкѣаха, абжыѣѣгѣахъ хѣаихеит,
Ус зегъы иакѣахѣеит, азѣ уака дѣахеит.

Хѣахънеиз ѣыѣа хѣыѣа арѣаѣѣѣа,
Аѣсыз иркыз ѣыргон, азы рхыѣѣѣѣѣа.
Инеиз хѣачамкит, цѣгѣа хѣаѣхашъеит,
Дара зѣыѣ иаѣын, уаасгы хрымшьеит.

6.5. 1987ш.

ААѢЫН

Икеи-кеиуеит хѣажѣоан,
Иѣоуп ѣхъа хъыѣѣгѣуа.
Ааѣынра ѣшза ажѣлар
Иаѣылоит игѣрѣо.

Хѣбахъа цошѣа чарахъ,
Аѣеиланахѣеит ѣыѣ.
Ажѣѣараѣѣа карахт,
Рыѣтраѣѣа дырѣыѣт.

Зеггы-зеггы рееитаркт,
Даеа цэоуп ирхо.
Шьоукгы русқәа рцәеилахт,
Итоуп рымхы ицәагәо.

Ишәтит ибыбышза,
Ахәаса, аха.
Ацарақәа рашәа
Иацырцеит иаха.

8.5. 1987ш.

* * *

Нырцәи-аарцәи хаибабо,
Цьа хнеидтәаларцы зынгы,
Бцьарк камларцы еибаго,
Хьаак хамамзарц зеггы –

Сара атынчра сҭахыуп,
Уи зҭахыу зегг сара исашьцәоуп.
Тәылас икоу сыбла рхыуп,
Гәргәәхәашак рыстарц сашьтоуп.

1987ш.

АШӘҢ

Амахә инәшәеит, иканзеит,—
Азәггы хьаас имкзеит.
Жәак афымшәеит, имқзәеит,
Ахьаа шамаз азәеит...

Гәтыхашәк сзааиуан маза,
Даара кыргы сархәцт. –
Рыцхашьарак злазам,
Иаграгылан иахыст...

3.8. 1987ш.

АҢСУА ИҢШЬАҢЫҢ ИХЬЧОИТ

Ус харт хмачуп,
Сағаңом.
Аха, кыр хамчуп,
Шьҭахька хцом.

Хадгыл иалоуп
Ххы-хаңсы.
Иара уиалоуп
Иштоу хаңсы.

Хгәакра, хәхәрақәа,
Ңьазом.
Икои иҳахәо хәа?
Хгәаңом.

Ңашақә иааиуа,
Дахьхархәоит.
Уи хаииаиуеит,
Дҭахархоит.

Ацәгьа хзыззбо,
Пҭхьа дызцом.
Ханинызбо,
Даггьаңом.

Цас ихашьтоу,
Ихы лахоит.
Хаонра, хашта,
Еиқәхархоит.

Ахымхацага,
Ишә аркыуп.
Асас гәакья
Хаизгәакыуп.

Аңсуа хаангы
Дшәазом.
Уи ихьяагы
Нцәазом...

Ак ихьяангы
Иузом.
Ацк иуаанзагь
Дтәазом.

Уи имаркуеит
Иңынць, идац.
Дагъазықәроит,
Хьымзг имгацт.

Иңшьо Дыдырцшь,
Лзаа, Елыр...
Ихыуп рылацш,
Урт акыр!

Узиааиуам,
Дыршәаны.
Шьтахька днеиуам,
Игәы пжәаны.

Аға дижәларгь,
Дизгом дхәынч.
Икоуп ижәлар,
Насгы иңынць.

Зәыроы ихәаакәа
Ирагоуп...
Аңсуа хаангы
Дыгәгәоуп.

Насыңс изқәатың
Ишьоит.
Аңсуа иңшьаатың
Ихьчоит.

1994ш.

* * *

Амра, абык еипш агәра згоит,
Амза анык леипш бзиа избоит.
Аецә жәәанаә исхацчоит,
Исызгәакьян уртгы сшьоит.

Аңта шкәакәкәагь стахыуп,
Жәәан цаулаә сыбла рхыуп.
Аңсны-кьякья ду агәта
Сгәргьо сықәгылоуп схаҫа.

3.8. 1987ш.

СҒЫРПЫН

Схала икасцеит са сғырпын,
Иасырхәоит, уи иоҫакыуп.
Абжы нтызгазеит зынгы,
Итныргәргәауеит сыгәгы.

Сағһа, еидгәплалойт асар,
Рашәа иацырцоит аңар.
Иңанаңуеит уи ашәт аңсы,
Сәһырпын, иалаңәктоуп сыңсы.

1987ш.

АЦЛАРКӘЫКӘ

Хылңа қаңшыы, абға чыңра,
Илатәалойт зных, ачықра...
Мшәан, иазтада ғаңахәыс,
Абажә амоуп уи нңәахәыс...

Атаһызаргә амра шәшыыз,
Мамзаргә, аңла иақәу шәчыыз,
Абажә иақәкыуп аһаңың,
Хаан иақәшәом аһы ббыңк.

Аһы қаңшыыла ас ианбашә?
Чысхәыс иазтази абажә?
Ҳаи, иухъзи, ура нңәа,
Ма ушңеишазеи Анңәа...

Абрыскыыл ду дтарханы,
Уһы уиала еиқәырханы,
Иаһағғы иңоуп уңсы,
Игәағ пейпеиуеит ауаюңсы...

Иануғақәуаз илабашь,
Цаны иңырбгатәын уңашь.
Уи наһыс иағьумам қәашь,
Игәнаһағғы қһақа уамшьт.

Ус уңшазаргә аңларкәыкә
Цәһа цәағһәңла уңларкыуп.
Уһаңың ма цәеи иағап,
Ма думоут иуғазцу ағаң.

Абажә уасуа, ағақ, ағақ,
Арахь указам мағақ.
Хәлбаәһа амам, ма шыыбжыы,
Нырңә инеиуеит уа убжыы.

Цәбааны лаһны цас,
Анңәа иуиңеит лаһынңас.
Уңсы тоума ура абаажә,
Ғаңахәыс измоу абажә.

Хаан иузыфом цәак, лаһак,
Ааи, идыр, иңәһоуп Аһақ.

25.12. 1978ш.

МАҘБА

Исыздыруам саһыңара,
Уажә саазқәылаз сзыһызара.
Аңара сақәыңт, истцом,
Сан исалхәогғы қасцом.

Сабду илымһа иаһазом,
Санду ажәак лсырхәазом.
Сабғыы иһасцом иҳәатәы,
Сара издыруеит схәоит схатәы.

Сгъало, уаргъалак сыхшыуп,
Ирхэалар сҭахуп дыхэчуп.
Зных, иаасрыцэгъалоит схи-сҕы,
Сҭахцәа жәак рызхәом са сҕы.

1984ш.

АЛИАСИ АЦГӘИ

Уеурпагъазеит сыцгәы, –
Сажәа иауҭалоит ацкы...
Акыира уалаган шыжыы,
Ацәа салнахит убжыы.

Иаартны илоухәошәа угәтых,
Сан, улыдтәалоуп ҕазных...
Зынза хәаас хәа сҕамца,
Сыхчат уғалцарцы маза.

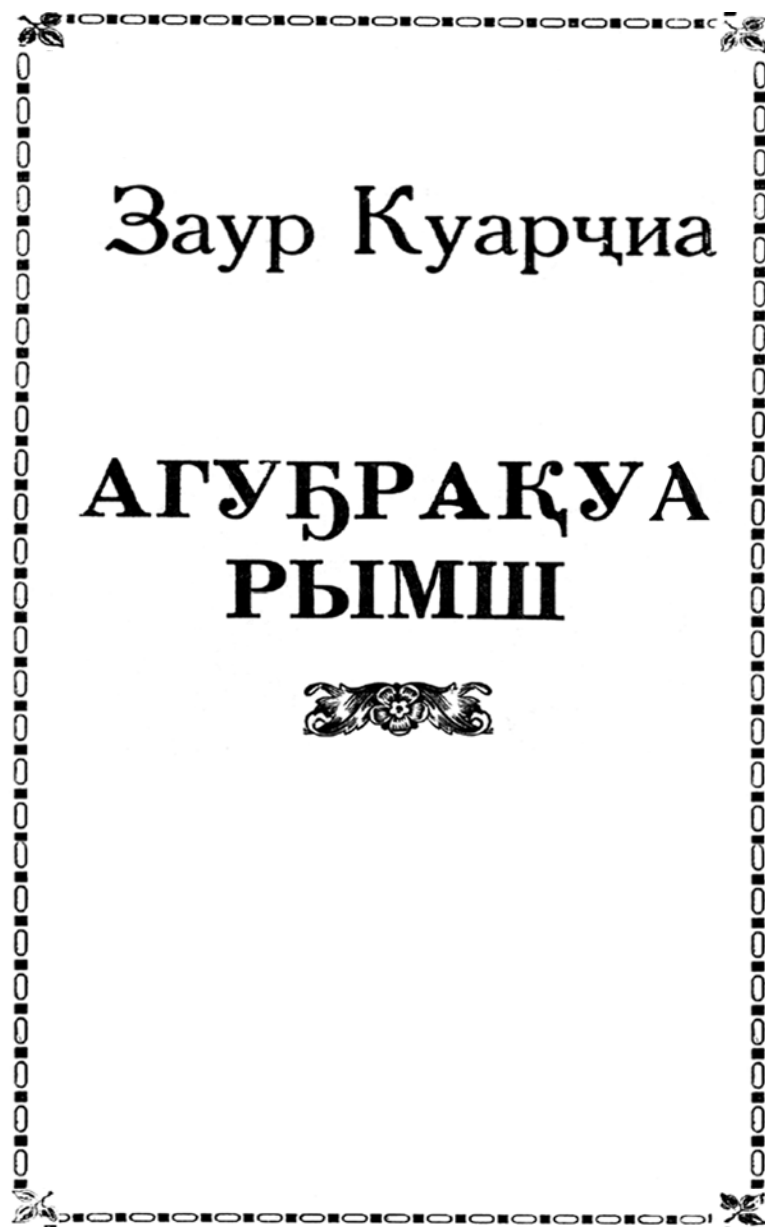
1986ш.

ИЖӘДЫРУАЗАР...

Метрак сышәага еихазам,
Қәралагы сыхэчуп.
Исышьтоуп иоуа ак маза,
Еснагь исхыцшуп.

Саахәахәыр аеазоит,
Спырны сыоыргь исыхзоит.
Соура ацкыс цшынтә еихауп,
Жәак ахәом, зынза иҕахауп.

1985ш.

АПОЕТ ИАЖӨА

Ақсуа поет Заур Кхарчиа ишәкәы ғыц «Агәҗрақәа рымш» акыыңхь зымбац иажәеинраалақәеи ипоемақәеи рыла ишьақәғылоуп. Уи Ақсны Ашәкәәәцәа Реидгыла далоуп. Ареспублика Арбцъармчқәа дырполковникуп. Ирәиамтақәа рхатәы бжыы рхоуп, рхатәы цхара рыцоуп, ихатәы дунеихәацшра имоуп. Ифымтақәа рғы лым-каала дрыцкпацшуеит абызшәа ацқара асахьар-кыратә хәҗрақәа, кыраамта ухағы инхо аиғырцшрақәа.

Заур Кхарчиа иажәеинраалақәа амца рыцроцп, ауаә игәы дыртынчзом. Аха лымкаала уи иажәеинраалақәеи ипоемақәеи ақсуа гәы рызцоуп, ақсуа цәа рхоуп, цсыуа блалоуп адунеи ишықәцшуагы. Заур Кхарчиа ипо-езиатә баәхатәра иаха инартбааны иаацшит Ақсны Ацынцътәылатә еибашьра аамта ианалагылаз. Уи ипоезиатә цәахәақәа рыла, ихатагы абцъар аанкылан, аҗар ақсадгыл ахьчарахь дрыцхьон, ргәы ирхатон, рхымшатара ашәа азиҳәон.

Заур Кхарчиа иажәеинраалақәеи ипоемақәеи еидызкыло ишәкәқәа, еиуеицшым ашықәсқәа рзы итыгыз «Ахьшьтрахь», «Абалақәа анеиқәшәо», «Азазахәымта», «Ихароу агәҗрақәа», «Ақстазаара амаза», «Ахатә данхатцоу», «Ашьаҗақәа», «Алхас», «Ахақ», «Ахара азааигәахара», «Улахьынца ануеижьо» рыла абаәхатәра змоу поетны ақсуа сахьар-кыратәлитература аҗаацәара ду ағы дыгәҗәаза ишьапы даақәгылт ихатә хәҗра иманы.

Апоет инапы ицыцхьоу ифымтақәа зегы рғы имәашьо иубоит рәиаәык иаҳасабла уи цқар рацәала еилоу, ихатәроу, насгы ақстазааратә кыба-зыбақәа жәпақы ицыршәахьоу, ирзыржәхьоу азә иакәны. Ус икоу арәиааы ихатәра иаказшьарбагоуп ауадаәрақәеи азалымдарақәеи рәацхьа бзанцы ахьамцра, ахы-ламыркәра, аиашазы ақәҗара, аиааира хықәкыс амазаара, насгы идоухатә цсымчхара хәаақәзцо ақсадгылы ижәләри рыбзиабара имцацшхьа ионцқатә

дунеиафы абылра, уацэтэи уи алахьынцазы ахтынхьяара, агэтынчымра ухэа убас иреипшкэо.

Ақсадгыли ажэлари рлахьынца иазкыу ихым-қадтөиу апроблемақәа Заур Кэарčia ипоезиафы ихадарақәо ируакны аханатә иагәлсуа, ақхьао еихагы ицарны еихагы игәлтәааны ибоит ишәкә ғыц «Агәғ-рақәа рымш» акны. Ари аизга иану ажәеинраалақәеи апоемақәеи акыыңхь рымбац. Уи шыақәгылоит ы-хәтакны. Актәи афы иатцанакуа аоымтақәа автор иагитцеит ацыхәтәантәи ашқәсқәа рзы. Аюбатәи акны, апоемақәа аламцакәа, уаанза еиуеиңшым ашқәсқәа раан ииоыз роуп. Уақа поезиатә лирикатә хафсахьялеи автортә хьатцралеи иаарңшуп ақыртүа фашистцәа иақзааргаз аибашьра хлымзаах ашьтахьтәи апоет иблала иибо, хатала ихтынхьяауа имариам, уадаюу, ақәғара иазыхиоу, ахыыңшымреи ахақәитреи рзы зхы-зыңсы иаеиғзо хажәлар рыңсҗазаара.

Апоет исахьарк ажәа агәра угоит, иахауцоит, избанзар гәла-ңсыла иуныруеит, иузааигеоуп. Урт зхәо, изыюуа ауаоы ақсадгыли ажәлари рхьяа ихьяауп, ргәрғара игәрғароуп. Ианшәартаз ихыңаоцәа ивар-гыланы деибашьуан. Ус анакәха, апоет ипоезиа ырцабыргыуп ақсҗазаара ахатала.

Руслан Қапба.

АШӘКӘЫ “АГӘЫҒРАҚӘА РЫМШ” – 1998 Ш

* * *

Искыыңхьрацы сашьтоуп соымтак,
Уи сазәлымхауп, сыбла ахыуп...
Са саныкамгы, инхарц сымтак
Даара кырза истахыуп.

Аха иаңхьо ргәы ақәмәығыуа,
Сабак иамфарцы сышәкәы.
Анцәа икынтә, уажә уи ауп сзыхәо,
Уаха сашьтазам еакы.

27.28.09. 1997ш.

ИСЫЛШОЗ, ИШСЫЛШОЗ...

Ак счышәзар, изызар, икоуп абра,
Зынза иаиургь сҗахзам цьара агра.
Ахы ато, агәы ато, еиғыршәшәа хәц-хәц,
Исылшоз, исшылшоз ианысцеит абғыц.

Сыңсҗазара, сгәеисра, са слахьынца,
Инткааны изоит, ааңсарак камца.
Схьяақәа, сгәақрақәа, пхьяака схықәкы,
Исылшоз, ишсылшоз, исеосмыжыт акгы.

Сыхэдагы угэ хэчык нықөцаны изгон,
Са сыжэлар рхъаа, са сихъааны избон.
Ааигэагь, ахарагь, сыблақәа рхсыжът...
Исылшоз, ишсылшоз, изжит, акы нсмыжът.

Шьюуки-шьюук ианырхэогь ыкоуп са стөы...
Напшыхэынтө, хзашьтөи хәа, исылзхуа ацтөы.
Сцәахәақәа: сшьа иалцт, сда итыцт.
Ицөызымгт уаццсы,
Исылшоз, ишсылшоз, иахылцит сыцсы.

24.01.1998ш

* * *

Ишыстахым, еитах, сапылт аға,
Сапыхьамшөит иааиуаз зны сзы ахәа.
Цәқәрпағьырак сычкөынцәа сцәагеит,
Уи ахъаа сзатцымцт, исгөрөауеит,

Акөатан ацөкәа нацахәа сцәагөит,
Цәахәақәакгы зөит. Пытк сцәагөит.
Мыкөмыбара гөартакгы сыпгылт,
Сағагылт, сықөңөит, тынч сымгылт...

Сөыкачырағ цәахәақәакгы анылт,
Аха сөаора цөгьамкөаны испылт.
Иалсмыршац алшароуп смахәға,
Санацөынха, иааиуаз сзын ахәа.

Уаанза исыгхаз, уажө меитөшөа избоит,
Лахьынцала ацьал шыкоу агөра зөит.
Сапыхьамшөт иааиуаз зны сзы ахәа,
Исыхөтамкөа еитах, сапылт аға.

4.04.1997ш

ДКАЛАРЫМАШЬ?

Дкаларымашь? Уажө са исзымхөо?
Пхъа иацызцауа? Ма сус бжоу?..
Уаха мамзаргь сара исзымхауоу?
Сгөы сарькалоу, ус схы зжьоу?..

Дкаларымашь? Сара сышьтахь
Сыхөштөарамца еикөзырхо?
Иара ус, ма инасышьтархх
Илеимацәа зегь мцурхоу?..

Дкаларымашь? Са сгөы итыхо, –
Пхъака исымданы изго?
Са сыцсуара аөиара иахөо,
Дкаларымашь зыгөра зго?

Дкаларымашь? Сымөа инымцөо
Инацөхымкьа имырз ицо?
Псыуа цөины, жөлар ргөы дтымцөо,
Урт ирыхөо уск казцо?

Дкаларымашь? Сыхьз змырзуа,
Пхъа еихазхауа сдац, са сцашө?..
Сара сышьтахь ыцк апызцо,
Иазмыркыша сыонра, сгөашө...

Дкаларымашь? Са сзыкөгөгуа,
Афырхатца игөы зызтоу?
Икөша-мыкөша зегьы дрыхөауа,
Мазеи дашьтамло, дыштөоу.

Дкаларымашь? Ираиааиуа,
Таха сызымто, исагоу.

Усда-хөйсда дымнаиааиуа,
Аңсуа ихьыз иаңсахо?

Дкаларымашь? Сшьа тазмыжьуа,—
Иныгэдцаны сыршыыр.
Зынза акала згәы казмыжьуа,
Ихала дытымхо ашәшьыр.

Дкаларымашь? Схәатха-сабцар
Хатыр ақәзцо, ишахәтоу?
Дамра хыла садырсп мамзар,
Иантажьақца атра иштәу.

Дкаларымашь сымәаңызго,
Сынырцә-мәа саназцо?
Хырқашья змам... Суахта гәнызго,
Зхы иамеигзо, зегь казцо.

Дкаларушь нас, са сгәы самжьо,
Смартхә казцаша, сыңс иахәтоу?
Гәыла, цыла, уаә димабжьо,
Сыс шьяк казтәо, ишпсадоу.

Икаларушь? Снышәнап цызко, —
Сызқәатың разны иказцо?
Уаәымрала урт мныкәуа,
Иахәтоу агыжьны имцо.

Дкаларушь? Хпықәк дзыржәуа?
Наунагзаз иказцаз сьынць...
Ишәпату, ирыхәтоуп, — идзыржәуа,
Сыңсы рныхәар, сыцаап тынч...

Дкаларымашь? Нас сгәцразука,
Иахылаңшуа уа схагән?

Сынахандеи, мырз ипхьазкуа,
Иныкәзго сара сдин.

Илахь чышәны уи ус диит хәа,
Сзызхәақәогы шьоук калап.
Аха ирызхәом, зынзаск дыңсит хәа,
Сцеира, рцеира, пхья ирызхап.

Иагыккалап исызхызтәало,
Инеи, фырцъанқәак, уа сахьжу.
Тынч, имццакуа, инсыдтәало,
Рхы-рәы рылағырз шахьшу.

Рцәа-ржьы ианырп, урт, сышрыгхаз,
Рзын сшықәз сара адәы.
Анцәа сихәоит, исызшәоыкхарц,
Ирзынамгзаргы сара стәы...

...Сааигәа царақәк чыт-сыт хәа
Цлак иныкәтәан ишәахәап.
Сбакавараф, еқәак, хыр-сырхәа,
Рцында фақмцабжьы тдыркыап.

Сыңсы тахәәеп, дамрак иамкуа,
Итыцырц еихап, амч мхап...
Ускан, сааигәа, сцацәа гламқәа...
Схьяа хыреып, сыесырғәгәап.

Мшәан, избан. Схы-сгәы захшәозеи?
Сцацәа, сгәыкыцәко снырғыңшып.
Урт ахьсымоу уа, сзыцәшәозеи,
Адауцәкья дырхәәеып.

Аарцә, цкья рбаха смаззаргы,
Нырцәы, наунагзаз хәикәшәоит.

Цыамыгәа цәгәа схызгазаргы,
Слахынцадара, иахкьоит...

Дкаларымашь? Ах! Сгәцразукуа?
Иахылаңшуа пхъа схаҗгән.
Сынхандеи, мырз ипхъазкуа,
Иныкөзго сара сдин.

Икаларымашь? Сымоахәаста
Имоадухан, уао пхъа даго?..
Аеартбаауа, пыхъа ааста, –
Сымоа, лцшәадан ишәымбо.

20.02. 1998ш

* * *

Аеакалазоуп уажә сшыкоу, аеакалазоуп,
Саазқәылаз, сгәы акы алазом.
Аеакалазоуп уажә сшыкоу, аеакалазоуп,
Аха, сымоа пхъа, мап, сацәкьалазом.

Аеакалазоуп уажә сшыкоу, аеакалазоуп,
Хыхь, сымардара ақәцәа сзымхалазо?!.
Аеакалазоуп уажә сшыкоу, аеакалазоуп,
Дыршьа сывам, сахьтахо, сахьалазуа...

20.01. 1998ш.

* * *

Суахта ааира згәы иалсуа хәа уао дызбом,
Сеатә нкыдшәан хланцы инталап, ижжаза.
Аеакалагь икалоитхәагь агәра згом,
Адунеиаф, наунагза уао дшазам.

Сцеира, рцеира, сара сышьтахь иҗацап,
Ргәы шытызхша хәцышаамтак пхъа ирыхьзап.
Апсҗазаара амазақәа такәы рцап,
Са исылымшаз, сымч зкәымхаз, дара инаргзап.

18.01. 1998ш

АЦӘАШЫ

Иаркыуп ацәашы,
Пшьала, тынч изтуеит.
Игом цъа шытыбжы...
Саргы сыңсы ззоит.

Иаркыуп иҗааза,
Цәыцак нхтәал, изжәуеит.
Ахықәкы намгза –
Ифьцәаар хәа сацәшәоит...

12.02. 1998ш

АМШҚӘА

Амшқәа цоит, еишьтоуп,
Ихьаңшуам, урт шытахька.
Ианкәшзахаз уашьтоуп,
Ирхыргахьеи шака...

Ғәғәалаза ргәы хәуп,
Инхабыжькьеит цшак...
Срацәажәарц сҗахыуп,
Аха ирфьтцкьом жәак.

12.02. 1998ш

ЕС ААҘЫНРА

Ацикл

1.

Ес ааңынра, схъаакѣа цѣырцуеит,
Сыхѣрақѣа реырғѣгѣо, сгѣграқѣа сцѣызуеит,

Ес ааңынра, ѣакала схѣыцуеит,
Хцыста хѣчыкгы уа стѣала схыцуеит,

Ес ааңынра, шѣа-зызarak сауеит...
Аха сныкѣашѣа иагмырхо снейуеит,

Ес ааңны, еиѣа акала сгѣгуеит,
Схъаакѣа шцѣырцуагъ, сығѣгѣара сыхѣоит,

Ес ааңны, сара сгѣы акы ытцхоит,
Сгѣалакарагъ еиѣа иѣыцхоит,

Ес ааңны, сааигѣа кѣицкѣак цѣытцкѣоит.
Цѣахѣақѣакгы ус рхала иаацѣырцхоит.

Ес ааңынра, еиѣа схъаа схаштуеит,
Сызхысхъоу, сызцысхъоу, сышьтахъка
схъаңшуеит...

Ес ааңны мазак сгѣы итасшьоит,
Исылшаз гѣаѣо, исылмшац пхасшьоит.

Ес ааңынра, бжык са сарѣыхоит,
Гѣграқѣак сыѣо, мчык пхъака исыхоит.

2.

Есааңны, аѣстазаара са сгѣы пнажѣоит,
Аха ѣакала еиѣа сыпнашѣоит.

Ес ааңынра, исылпсаауеит дак,
Икѣазамкѣоу саргыы цѣа сыхѣѣак?

Ес ааңны, аѣстазаара еиѣа агѣра згоит,
Аха аѣсабара иара атѣы агоит...

Ес ааңынра ашѣѣыц шѣѣуеит, ишышѣѣыц,
Хѣчык сѣыкѣажо, цытк уа, ма са сгѣы шытцп.

Ес ааңны, исылшогоъ еиѣа еиѣазоуп,
Абырцкал икылхыуп, еиѣа иразоуп.

Ес ааңынра, акала икѣоуп сѣазшьа,
Цѣа итасырхарцгы залшом са сшьа.

Издыруеит, мышкы са сгѣахѣтѣы сахъзоит,
Сабацѣа рабацѣа рѣас насыгзоит.

Схы ларкѣны, сзыкѣгылоу сыдгыыл сыгѣзуеит,
Нас зны, назаза иара ашъка сазцоит.

Ус баша-машагъ уаѣы сизжьом,
Сшѣаны хаангы шытахъка сгыжьуам.

Хѣѣыр сызиқѣым ишѣо, ихъаѣуа,
Ситѣахарцгъ сѣахым псыуак ихѣѣоу.

Ес ааңынра, санапыло аѣа,
Икѣастцандаз сгѣахѣоит ѣѣа шыѣѣак.

3.

Ес ааңны, сымшқәа ҕакала срыхъзоит,
Ғакала сырзышәахәоит, ҕакала исразоит.

Ес ааңны, сымра ҕакала исхаңхоит,
Ғакала илашоит, ҕакала сарңхоит.

Ес ааңны, сыдгьыл ҕакала исгәаңхоит,
Ғакала избоит, ҕакала сынхоит.

Ес ааңны, сыбао сцәыласуп, исылшо ҕастоит,
Сыгхақәа срызхәцны, исзымдыруа сцоит,

Ес ааңыра, с-ааңынгы иалоуп сыхәтак,
Ачыхь гәғәа, аңша цәцәы, сакзуам сара хьтак.

Ес ааңыра, сазңшуп акәкәу абжыы,
Ажәлақьара сазгәшьуеит, сгылоит шыжыы.

Ес ааңны, иандәықәло, ианазхауа аға,
Еиҳаггы ағаргәғәоит сара смахәға.

4.

Ес ааңыра, ҕакала сзынхьуа рацәахоит,
Иара сказыагь ҕакала еиҳа еицәахоит.

Ес ааңны, слахәыхыуп, еиҳа сласцәахоит,
Схьаа иаацәырцуагь, еиҳа исцәахуеит.

Ес ааңыра, ҕакала сара сразцәахоит,
Аңсабара, адунеи, еиҳа сазшәахәоит.

Ес ааңны, егьырт амшқәа иреиңшым ҕаакы,
Санраиааиуа ыҕоуп схьаақәа жәпакы.

Ес ааңыра, бжыыс иҕоу ҕакала исаҳауеит,
Аҕармацысцәкьаггы ҕакала ишәахәоит.

Зеггы-зеггы рееиҕаркуеит, ишәтуеит еиҕа ҕыц,
Зеггы-зеггы, ҕакала иҕоуп ргәы шьтың.

Ес ааңыра, исылшаран исыгхаз сазхьуеит,
Иара сыхггы еңныхәашәк аҕо сазгьуеит.

Ес ааңны, рымш ира ҳаңылоит аҕаацәа,
С-Алхаси, с-Ахреи, с-Алиаси, исзымхьчаз сҕацәа...

Ес ааңыра, сылшара иацлошәа збоит,
Ес ааңны еиҳа-еиҳа схы агәра згоит.

27.29.01. 1998-99ш.ш.

ШЫЖЫЫ ИНАРКНЫ ХӘЛААНЗА

Шыжыы инаркны хәлаанза,
Ианыхәлалакь – шаанза,
Скамлеит ак нысхьымскуа,
Нцәашья рмоит сусқәа.

Уахггы-еынггы сҕынчым,
Арахь, акггы сымчым.
Сыфа иагуп, сыцәа,
Имаңзахеит сдырцәа.

Хъаа шэки сызцэырцит,
Спара-сшыара сцэызит.
Сгархеит уа-тынхала,
Сықөхеит сара схала.

Смалхэчы исымаз нымхеит,
Сеицалт, сеицьит, смымхеит...
Уажэ зегь рыла исыгхеит,
Ус исынасыпхеит.

Сеиашьарагь реырзеит,
Азэггы сышка дцэырмцзеит.
Зны сырехэо исыхцэажэоз
Цэала иехырцэажэоз...

Шыжы инаркны хэлаанза,
Ианыхэлалакь шаанза
Скалом ак нысхымскуа,
Нцэашья рмоут сыхтысқәа...

1.02. 1998ш

* * *

Сшыаға еихызгоит, уажэ ашышыхэа, тынч,
Еицахазшэа збахоит сара сымч.
Дыршыа сывам, исыхыыз, са сзықәшэаз,
Ак стахымкәа, схы са сгэы захшэаз.

Сгэамцхьеит. Саақсазар? Ма сажэызар?
Исмахауазар? Ма сара слашэызар?
Иапысцахьоу, зынза сгэы рызтамзар?
Ақстазара ма қхьака ирыхэтамзар?

Сыуафра, сара схатарыа цызшэо
Исзымхэац, исзымфыц акэзар сгэы цызжэо?
Ишыко здыруеит сыварафэы иааигэаны,
Мшэан, хқалама дарей сарей хмааибуаны?

Дыршыа сывам, исыхыыз, сара исықәшэаз,
Зынза имгьейтеи зынгы ахы ахьсықәшэаз,
Аха хъаас искум, хыроаа азызуеит...
Ус акә, анс акә, уажэ акы саруазыруеит...

24.01. 1998ш

* * *

Скамлап. Пытрак ашытахь, снейкэыхьшэашэап.
Итынчрахап уа, са сзыхэа адамра.
Акармацыс ишахэац еицш иахэап ашэа,
Ак са сзыхэа аешамқсахуа изгоит агэра.

Сыгха-қхақәа уака инцэап, зегь рхы-рцыхэа,
Азэггы хъаас са сикрым, сырхаштп.
Хырқашья змам, аанкылашья иамам цсыхэа,
Азэггы акала, еазэггы еакала сыхыз ихэашт.

Иаанхоит дгыли-жәәани ус ишыкац,
Иқхалап амрагь, жәәанағ ишықхац.
Сыхәштәарамца мыцәуа, схылцшьтра фьарц
ицейшу
Уи ауп сзынхьуа. Дыршыас иамоуи ипейцшу?!

2.02. 1998ш

* * *

Мышкы, ари сгәәкрагь сацәцап,
Сышьтахька уаҗа сымхьяцшп.
Схы-сгәы зынзаск иҗацәзап,
Зегьы-зегь наҗ са сырхаштп.

Ус җа ашьшьыҗәа снатәап,
Игәнго, исхызгаз сазхәцп.
Сылаҗырз аҗәҗәыҗәа икаҗәап,
Аха, сыхшыю мап, сахымцп.

Мши-җхи җалап, имгыжьзуа,
Схьяақәа сгәатәә инсыжьп.
Сыуаора хьчо, имкьяшьзуа,
Схаҗара сылацш нахсыжьп.

Исылшо маҗ-сацқәак җасцап,
Мышкы җыҗоыкгы сырхамштп.
Суахҗагы җынч уа исыхьзап,
Сышьтахькягь уаҗа сымхьяцшп...

6.02. 1998ш

* * *

Сцәа-сжы акы аныруан,
Сыҗкам урт зегь ззо.
Зиас җан дук сзыруам,
Имацзоуп сзыхьзо.

Снеиуеит, стәала ирлас,
Сымоа храк иаәгоуп.

Иеынлаз, иуахынлаз,
Сзыҗәаны акоуп.

Снаршәеила имхиeitaз,
Кыр уажә сгәы сагеит.
Сақәмшәеит иахьнеитәыз,
Иахьяаитәызгы сымбеит.

Сцәа-сжы акы аныруеит...
Сыҗкам урт зегь ззо...
Зиас җандук сыруеит,
Иҗкоуп са сзыхьзо.

6.02. 1998ш

* * *

Издыруеит, ииашан, –
Ишыҗкам аиаша,
Издыруеит, сзыниашагь,
Ус сгәҗуеит баша.

Уцәа-ужы зегь җаугзар,
Мшәан, усқан узыҗкои.
Агәра умгар, ак хаумцар,
Нас адәы узыҗәи?..

Җацқьара җшеиқәнархуа
Җныхацшьа иснырныруеит.
Зегь зинла җшеиқрахуа
Уа... ииашан издыруеит.

Са издыруеит, ииашан,
Уа, ишыкам аиаша.
Сагьгәгом баша.
Издыруеит сзыниаша...

7.02. 1998ш

* * *

Сгәы, алағырз амцөом,
Сгәы ашәа амцөом.
Сныкәозар сарцөом,
Сышьталар сарцөом.

Иаҗахым цәгьак аюсра,
Иакәцп мышк аисра.
Зны, җынч, ашышьыҗәа
Иааикәтәап...

7.02. 1998ш

СЫШЫҚӘСҚӘА...

Уажә сынзырхуа,
Зны сҗазырхуа.
Уажә сеикәзырхуа,
Нас сахьзырхуа.
Сара истынхоу,
Сара исаҗоу –
Сышықәсқәа!...

Зегь сыңзырхуа,
Зегь сыззырхуа,
Сара исгәцхәу,
Зәы са смыцхәу, –
Сышықәсқәа!..

Шәарт шәышсыҗазгь...
Снашәцоит сыңхарс.
Уажә шәәаҗхәа
Сҗамамхт.
Аха, сымшқәа
Лҗшәада иҗхастамхт –
Сышқәсқәа!..

9.02. 1998ш

* * *

Сыңсуа бирак шыҗых –
Җхәа снеиуеит, сахьхәым.
Хаҗа гәгәак ишьҗахь,
Сгыларцы сҗахым.

Сцәа-сжыы, схаҗа зегьы,
Х-ла иргҗоуп...
Җыыбала скәадазаргьы,
Доухала сыгәгәоуп...

24.03. 1998ш

* * *

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Шьоукгы иоуа ашьҗа ихыуп.
Ашьҗа ихыуп.

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Зэырфы рылаңш уи иахыуп,
Ргэы хуп...

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп...
Арҳарагы ахы аҗахыуп,
Иаҗахыуп.

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Шьоук ирхэцроуп, иара рхыуп,
Рхаңыц хыуп...

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Пҗзыда ирҳау, фык ахыуп,
Са сгэы ахым.

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Инахаркьангь уи рахэым,
Уахьнархэып.

27.03. 1998ш

* * *

Уажэ са сусқәа сразоит, исшәоит,
Анышә сазтогь нас уаџ дҗамлар ҳәа сшәоит.
Илеиуаз сылағырзқәа сәбахьейт,
Сгэы акәзар арахәцейцш ипахейт.

Иҗалеит әеакалаза сҗазшьа,
Исызхымго, иахьсзымуц акәым сшьа...
Сус сацклаңш, зегь ахы аҗо исразоит,
Агәра га сыҗоуп, пҗа схықәкы сахьзоит.

18.01. 1998ш

* * *

Сшыҗазаалакь, сыңсы җоуп,
Иамоуп сҗаңәа оыңа анышә.
Саргь уахь сыҗазарц сыхәҗоуп,
Нас иакырцу зынза сышә?

Аңьныш кәңал ду сызҗашәаз,
Сахьызтымцуа сгэы пҗажәоит,
иҗоуп рҗейцәа исыңәҗахаз,
Гәыҗра хәчыкгы снахьпшуейт...

1997ш

* * *

Сажәақәа, сашәақәа, иастейт аңша –
Сылаңә анаахыт, ашьыжь ианша.
Зынзагы ицааит иаман хара,
Иаңшьаргааит рҗала рхала анхара.

Аурт баагс, ачыхь, иацөымшөөаит ацаа,
Рхы иақәйтүп, ирылшо кәрцааит.
Адгьылгы иқәз, жәөанахьгь ипрааит,
Аха, еңныхәала, шытахька имхынхәааит.

9.02. 1998ш

* * *

Өынла исылшоз, пытк кастеит,
Кырзагь скарахт.
Хәлбьехоуп, уажә, иаалашьцеит,
Зегь еиқәарахт.

Ақсабара еиқәшышы...
Хәцрак иалахт.
Ааигәа-сигәа, игом шытыбжы,
Ганкы савахт...

2.05. 1998ш

* * *

Слахьынцацәгьа сеихьрхәо,
Мап, сымгылт са өнак.
Сгәи са сымчи среигәығон,
Сақәтәазамызт цшак.

Сзыкамлазеит сөызцәа реицш,
Иансыхәтаз сызцөырмацт.
Снеиуан ус, ишсылшоз еицш,
Сахьынхала хәцк...

Исыдцуамызт гөыхьрақәак,—
Слахьынца исызшаз...
Аха исыман гөыграқәак,
Сиқәгәығон хазшаз.

Ус, амацгы салазон,
Схала саннхалакь.
Суахта тынч исеөазон,
Исышытан сахьцалакь.

Ақстазаара сарблакьеит,
Ирацөазоуп сцөыз...
Схықәкы, сымға савнаркьеит,
Сыңсы анеиқәха сцөырцхт.

Саламгт уск исацөамыз, —
Өңныхәак соуратә знык.
Ак сырхап хәагь сашьтамызт,
Сазгәышыуамызт хьзык.

13.02. 1997ш

ХЦЕИРА...

Хык хазрытом,
Ишахәтоу.
Цқа ихазгәагом,
Рыңсы антоу.

Ианхампыццлакь —
Хгәы цнажәоит.
Ианхапхалакь —
Ххы-хгәы ахшәоит.

Ҳанрыхәашаз,
Ҳамқәацеит.
Ирыхәашаз,
Ҳамқәазеит.

Уажә зегь гәақтоит,
Зегь аабоит.
Ҳхы авба ақтоит,
Ҳагыгәроит.

Уааы ипхъазом
Иахәтаны.
Баша ҳдәыуоит,
Цъа ҳтәаны.

Ара иҲам
Ахәатәы.
Уашьта икьасоуп
Уи атәы.

Иақдъырымшьеит,
Иҳагхоуп.
Иаҳзымышьчеит,
Иҳавбоуп.

Хык ҳазрымтеит
Ианахәтаз.
Цқа иҳазгәамтеит
Рықсы антаз.

19.02. 1997ш

СНЫКӨОИТ...

Сныкөоит, уахгы-өынгы сныкөоит,
Есымша мчык уа пхъаҲа исыхоит.
Саагылеижьтеи тынч цъа сызтәом, сныкөоит,
Сыбгагы шыта, уи, ус, мац-мац ицъыкөхоит.

Сныкөоит, саакөымтцзакәа сныкөоит,
Слымха иаҳауеит, сыбла царра сыхөоит.
Сныкөоит, уахгы-өынгы сныкөоит,
Гәыграқәакгы шсааиуа уа ицсыхуеит.

Сымөахәастахәц сануп, сшаныц, сныкөоит,
Дыршьа сымам, имөадухарц иҲоу...
Сныкөоит, цсшьарак сымам, сныкөоит,
Неишьа смоутеи снейраны сахьыҲоу!..

9.04. 1997ш

* * *

Уажә акалашәа сынхоит,
Сымшқәа лцшәадала исыпхоит.
Ишоит, ихәлоит, сыҲоуп ус,
Сгәы зыхәо ҳәа иҲам уск.

Схы аус ауам, сыгәгы бжьыст,
Исоурызеи уаҳа мчыс?
Сызқәатыц сазпшуп уашьта,
Өыцъа сычкәынцәа рыгәта.

10.04. 1997ш

УЛАХЫНЦА УАНЫМШӨАН

Улахынца уанымшөан,
Шөахстак сыннацеит хөа.
Укахаргы уацөымшөан,
Уа хөчык сжыы снарцеит хөа.

Уи укаҳара ала,
Агылашья уцап.
Уи укаҳара ала,
Цқьа аныкөашья уцап.

Уи укаҳара ала,
Угылар цхьака уцап.
Уи укаҳара ала,
Уархөцп, ғыцк уцап.

Умоа цытк уанхалар,
Азөгы улаиркөышт.
Нас уеихап ухала,
Кырза уи уаркөшп.

Иоуз зны угхала,
Цхьака умоа уцшаап.
Узалцыр зегь лыцхала,
Угөргьап, угөы мцшаап.

Цсцазаарак уазхьуазар
Гөгөала ацьягы убап.
Ақөңара уазхиазар –
Зынгы аиааира угап.

Тынч уантөа, ак ухөом,
Зынзагы сгөы цеит хөа.

Укаҳаитхөагы ак ухөом,
Мацзак ужыы уцеит хөа.

Илтшөаданы уеумкьан,
Уөыю ашкыл уангыл.
Умоа цхьа уацөымкьан,
Укаҳаларгы угыл.

Жөак умхөан умхөцкөа,
Иузымдыруа ца.
Еихыргөгөо ухапыцкөа,
Ухақөкы нагза.

Уи угөахөара ала,
Умоа ду уазцап.
Зны укаҳара ала,
Цқьа аныкөашья уцап.

Умшкөа лцшөада инухзаргы,
Цхьака акы унарцап.
Газарак цья иухьзаргы,
Көшракгы ухьзап.

Зны цья ихьатрахаргы,
Акаөы уазааи.
Зны цья уацахаргы,
Өацьяра уаиааи.

Укаҳара уацөымшөан,
Цытк уа сжыы снарцеит хөа.
Улахынца уанымшөан.
Шөахстак сыннацеит хөа.

22.04. 1997ш

* * *

Азэы сизхъуеит,
‘Еазэы сизгъуеит,
Ҙынч сызтэом.

Азэы сирцьоит,
‘Еазэы сирехэоит,
Уигъ сзыггом.

Азэы сижьоит,
‘Еазэы сижьжьоит,
Рыгэра згом.

Азэы дсызцаст,
‘Еазэы дсыгэҕаст.
Уаџра збом.

Азэы дысцрыцт,
‘Еазэы дысцэызт.
Схэалахеит.

Азэ игэра зган,
Иаҳаҕыр збан,
Синаҕхеит.

‘Еазэгъы дсызчархэт,
Зынза дыччархэхт,
Дсоут уажэ ҕас.

Ихэлан сызшеит,
‘Еазэы сирееит,
Дсоут ҕынхас.

Еиҕах шьоук сзылцхт,
Аха исызнымхт,

Исыҕхеит.
Сгэы җжэеит, иткэацт,..
Зегъы сыркэацт.
Сзацэны сынхеит.

25.04. 1997ш

* * *

Акгыы збом, шыҕахька схьацшны,
Схьаа ззоит.
Сыкоуп, кырза сымчкэа мацны,
Сымшкэа цоит.

Сыцстазаара моасуеит лакэшэа,
Саршэоит хтыск..
Ишоит, ихэлоит, сылацш ақэшэом,
Уажэ ҕа ғыцк.

10.08. 1997ш

УЗХАГЫЛАМ

Узхагылам угэы ицхуа,
Узкэарыхоз, уажэ хэыстоуп..
Узхагылам, уи зегъ рыцхауп,
Узхагылам зегъ җхасҕоуп.

Узхагылам, ейба-кэеибоуп,
Нцра амам, инкабоит.
Узхагылам, умоагъ уаџгоуп,
Зымоа уавганы уагоит.

Уңс ахылц, ирхылцыз ракәзаргь,
Урхагылазарц ахәтоуп.
Узхагылам, уи, уонракәзаргь,
Илыцшәадоуп, иқьацтоуп.

Хырәаа зуто, игәыгәтажьу,
Ихымжыжькаауеит, иғьазом...
Узхагылам, убла зхыжьым,
Уара удлацса иғьацом.

Узхагылам, ифугоуп,
Иргоит иақәшәаз еимтәаны.
Узацәымцаргь агәыхь уоууп,
Адәы уқәхар узацәны...

Утахеитоуп, цыла, бзала,
Харантә уахәацшра азхом.
Узхагылам, акгы узалам,
Узхагылам, акгы нхом.

31.08. 1997ш

* * *

Хьаацәгьак сакыуп, сахәаруа,
Снапырц исзыкамцт шьафак.
Уи хәшәыкгы смоут иахәара,
Иауам сапыларцгы фак.

Уа, уи уамацәкьа сақәнаршәеит,
Цқьа изакәугь смоут еилкааны.
Зырлашәцас ак сыхәда әеакәнаршеит,
Сыңсы акит, интқааны...

27.04. 1997ш

* * *

Цара рацәак са исмырҳаит,
Сәазысымшәеит исоурац малк.
Зынгы пхызырла сцәырҳаит,
Саруазыруан исыдыз уалк...

Сашьтамлакәа сара схы
Цәахәақәак уа рышьта схын.
Иасырбеит схы аңьа мыцхәы,
Уи азыхәаны сахьхәым.

Амоа сшықәызгьы сынхеит,
Ақстазаараф кыр сыңхеит.
Аха сңьынңьафьы сынхеит.
Сыхәштәарамца еиқәсырхеит.

7.05. 1997ш

СЕЫХӘА

Иароуп ашыжьза сзырфьуа,
Сәацкьеит, сыңан снақәтәеит сөыхәа...
Пыхьа еиҳа уажә са схәцроуп,
Мардара дук уа пхьа схыцроуп.

Аус злоу сымч-сылшароуп,
Пыхьа еиҳа сөыскажароуп.
Аәакала сөы сыбжьароуп,
Шьта сахааихьоу, схы сымжьароуп.

Адуinei ду ахы, ацыхеа,
Еимыздароуп, сақәтәоуп оеыхеа.
Уахгы-еынгы сныкәоит, сныкәа,
Исылшашагы ыкоуп, ика.

14.05. 1997ш

* * *

Икоуп агәгырақәа рымш,
Ипшьоу, уао дзышьтоу, дзыхзызо...
Сәәхәәқәа сыпсәзаара рныпшт,
Акырза шыкоугь сызхымзо.

Сааигәа... цәашьқәак аркыуп...
Ифыцәаарушь?... уи сазхәцуеит...
Гәграла уао деибаркыуп,
Игәгра аңыз, зегь ызуеит.

Сымшында, схәақәа рныпшт,
Сзынкәа-нқаз сзалымцит, сгәы иалоуп.
Икоуп агәгырақәа рымш...
Уао ипсы златоугь уи алоуп.

24.05. 1997ш

СКАХАЛАРГЫ...

Снеиуан, сымға ааихцәаны,
Зынза сцомызт сыхцәаны.
Цаак снықәшькәрааит, уака зны, –
Сагызымгылазеит сласны...
Сышьтырхт, сьжәоахыр ццәаны.

...Скахт, ус кыр, ирацәаны.
Сархәыцт пытк ирацәаны.

Санылхт сымға, сгәы пжәаны,
Сымгәажыт, схы-сгәы ахшәаны.
Акырцх шауаз адәы сцәылт,
Сыбжы нтыган зных, уа сцәыут.
Сзықәшәари сәәахт, еицәаны.
Скахахт. Сгылт, сшьапы ццәаны.

Асы ауп, кыргь ихьтахап,
Пытраамхакгы ишьтахап.
Дысмоургы уак, тынхак,
Сыпсы пытк еиҫа иҫахап.
Сшыказамгы са сзәцәны,
Скахалоит ирацәаны...

Снеилап сымғахь, пхәака сцап,
Исылшо, сымч зықәхо кәсцап.
Цьара ак сыгхап, цәа ак сцап,
Цәкәрца гырак әф сызсап.
Мап, схынхәуам, сгәы ццәаны,
Скахаларгы ирацәаны.

Акгы уауам тынч уштәоу,
Сазхәцп сымға, пхәа ишьтоу...
Скахап, сгылап, сеихалап,
Ус скәакәы-цыкәкәо сынхалап,
Иказ сус са сзы ипшьаны
Скахаларгы ирацәаны.

24.05 1997ш

* * *

Иансзымхо аҕауацѣкѣ,
Уа зыхык ма, снейѣыхѣароуп.
Сус саиааироуп схалацѣкѣ,
Уи сгѣы аҕѣгѣара сыхѣароуп.

Исамарталны сацазар,
Уаорам, шытахь ахьацрацѣкѣ.
Сыѣсыргѣгѣароуп, схацазар,
Сцацѣа рхақ ацасхѣацѣкѣ.

Пытк снацшыроуп ахара,
Имто саға сымариа.
Иалшап, уи сымч ақѣхара,
Ишыздыруагь ишымариа.

Схы збазом акалашѣа,
Сзыцсои, сшѣо шытахь схьацуазар?
Уаѣ дызқѣмшѣац сақѣмшѣеит,
Сагѣаиааироуп схацазар...

26.05. 1997ш

АѢЫЦЦЫШѢ

Сызхалома сызѣацшуа ахѣы?
Схы зжьѣу, ус ма цѣа схѣартѣу?
Аѣыццышѣ егѣа ицѣгѣаз ахы,
Иазыцшаахоит аҕѣра, уи иахѣтѣу.

Истахым башаза ацшра,
Сықѣлеит сымѣа, кырза икѣасан...
Аѣ ура иалцуазар аѣра,
Иалихуеит иақѣтѣѣу, уи аѣказа.

24.05. 1997ш

ПХЫЗЫРЛА

Сара пхызырла кырынтѣ сыцсхѣеит,
Избахѣеит сыуа-стынха еизаны.
Сыбла нцѣыцраа икоу гѣаѣо сыцшхѣеит,
Шьѣук еиндацла аѣы ржѣуан еисаны.

Хѣсақѣак схагылахын, рызгқѣа цѣѣуа,
Уа, ирзмыртынчуа иркын еимырхха,
Ѣа шьѣукгѣы, ргѣы ицѣсуа, уа рыхқѣа цѣуа,
Рцарцѣақѣак сырцѣыуахон, еилыхха.

Ѣа шьѣук, еидѣырбало, насх еилацѣкѣуа,
Сыцсра рхы иархѣан ицѣаѣѣон рызхара.
Идыртѣаз ихыртѣалт, игылт шьѣук еицѣкѣысуа
Ацѣар есааира иаѣын азхара.

Иану, икоу, зегь збоит, исаҳахуеит,
Стѣыуацѣа рѣацхѣа сышьѣѣоуп уа сеитцѣаа.
Сыблақѣа хѣоуп, сызцѣаѣѣом, ѣѣаҳахыуп,
Сгѣы аѣаларцс иакыуп акы еимырхха...

Иааиз стѣахыра сыцсра заханы,
Тынч иааидтѣалахт, сыцсыжра иартт аѣхѣара.
Ус, ашьыжь, саацшит, сара сцѣырханы,
Сгѣы тыцан итыцны ицон ахѣара...

26.05. 1997ш

* * *

Танзилиа Зумакәулова лкынтә.

Избеит, илагырз иахья фырхацак,
Пҕхәыстас дцәыуон, уа цла дук иенавцак.

Деицгәартәит зегы: дцәыуо дызбаз,
Дарбан уа ахымзг зхы иазыргаз?

Ихъзеи, гәакрас дзыкәшәзеи, мазамзар?
Ахаца, иаазгеи илагырз мамзар?

Иицәыззар, ипцәазар, дшеибашьяуаз иахәа?
Икама тых ишииуаз ишья ағьарахәа?

Ма уака иара деихырхыргь ахәала,
Дцәыуамызт ипсымтазгь, дкахауамызт варала.

Аха, иыза ихарамкәа зны игәы нирхазар,
Уи уажә дыкамкәа адунеи дапхазар,

Шьта, ахаца хырқиашья имоур ауеит,
Илагырз дацәыпхашьом, ахәхәыхәа иаауеит.

31.07. 1983ш

* * *

Реырцәахит сыуеи, стынхеи, –
Сөызцәагы убас.
Ргәы иабоит: далгеит, дтахеит,
Изрыстари вбас.

Схьяакәа кырза сыдреицъит,
Дәахылагь исныцшт.
Слахынцагь даараза исеижъеит,
Ах, израцу, сгәгракәа рымш...

Гәграла итан са сыцсы,
Кыр схызгеит, кыр сааит.
Ицасымцт схы мап, уаоцсы.
Схыкәкы-моа сазааит...

Ицәыркья-цәырасуа ецәак
Итааза иааофацхоит.
Сзақәгәгом уажә уигьы рацәак,
Ус цытк сааитцагәгәоит...

Смыцәакәа зных иаасрышоит,
Сцәа-сжыы сҕазызуеит.
Сгәгракәа рымш снахыпшуеит,
Хәцрашәк сызцәырцуеит...

13.01. 1997ш

* * *

Кыр шыкәса сныкәон моапала,
Икасцеит исылшоз, снапала.
Нас, ахәы-пшза хракыраф санхала,
Уа, сбака сыргылеит са схала.

Икоуп игәнызгаз, – ишыцыз,
Зны, азәгы сичархәит, сыршьырцаз.
Аха сеикәхеит, уагь, исцалмызт,
Исыман агәамч ду, цья счалмызт.

Сеиқәазаргъ, кырза сдыркареит,
Уи зегъы аамтала саркъалеит...
Абартқәа еидхәцло... сгәы сыхъуеит,
Аха иғәғәоуп уи, пхъа исыхоит.

Избоит, макъанагъ исыхәоит,
Сныкәашәа инаццо, сласыхуеит.
Зных, сымәәф, ачыхъ баацс, слахәыхуеит.
Сгәғрақәа рымш шызбо, ицсыхуеит...

Аха, ахәы-пшза ҳаракыраф санхала
Уа, сбака сырғылеит са схала.
Сныкәазаргъ кыр шықәса моапала,
Икасцеит исылшоз, снапала.

24.10. 1997ш

* * *

Ихынхәит сзиас-пшъа ахышьтрахъ,
Инеиуеит, з-хатәрақәак ирышьтархх...
Игәнқъуа, иғзуа, пхъака, еихауеит,
Абызшәала ажәақәак ахәауеит...

Ихынхәит сзиас-пшъа ахышьтрахъ,
Егъа шықәса царгъы са сышьтахъ
Уи, аңсы издыруеит ишеиқәхо,
Есымшааира ишацло, ишеиғъхо...

27.10. 1997ш

* * *

Зегъы-зегъ ирымоуп нцәахәык,
Амаза ргәатца ицәахыуп.
Ға шьюкгъы, еакала ргәы хәуп,
Ғазшаз урт илапш-хаа рхыуп.

Икоуп ипшьоу, зыгәра рго,
Ирызто агәахәара, амч.
Рхықәкафы аиааира дзырго,
Ргәғрақәа еидызкыло Амш.

2.3. 1997ш

* * *

Ус акәын,
Ас акәын,
Анс акәын,
Арс акәын.

Ус ихәеит,
Ас ихәеит,
Анс ихәеит,
Арс ихәеит.

Азә дирцъоит,
Ғазә дижъоит.
Цъа дкакоит,
Цъа дқәақоит.

Цъа дхырхәоит –
Иирхәоит.
Цъа дгәакъоуп,
Цъа дпагъоуп.

Иныруеит,
Идыруеит.
Уа утәы ихәоит,
Са стәы ихәоит.

Иеирдууеит,
Улаиркәуеит.
Иеиурдыруеит,
Угәаҕ икуеит.

Уихьяам,
Сихьяам.
Игәы зызтоу?–
Ихоуп, дзышьтоу.

3.01. 1997ш

* * *

Ацәгьяура –
Ацәгьяршра.
Ашьыцра –
Аицабаара.
Ацәгьяхәара –
Аибарфара,
Харамхәцра –
Ацәыгьхәцра.
Аҳарамра –
Ауаоымра.
Хдырхага, –
Хтархага.

Ххырцәага,
Хнырцәага.
Иаххәеит,
Еиҕаххәеит.
Зегь башоуп,
Хазгашоуп.
Иазхәцтәуп,
Ак хәцтәуп.
Иҕкыу –
Чмазароуп.

11.01. 1997ш

Сыңшуеит

Шьҕахькьяггы,
Пҕьякаггы.
Ладаггы,
Оадаггы.

Сзыроуеит

Уахьггы,
Анахьггы.
Накггы,
Аакггы.

Сығзуеит

Сыбжыы
Иаҳазом

Уафсык,
Сыңсы
Схыцрац
Иагыуп
Аңсык.

Сыңшуеит

Сыбла иабом,
Слымха
Иахауам.
Сгәы пжәоит,
Схы-сгәы ахшәоит.
Дыкам
Уак, қәлак.
Ғызак, тынхак.
Иахәшьак,
Иашьяк.

Сгылоуп

Сызшьапык
Нырцәыка
Инеихга.
Цьанаң
Дгыл-пшзак
Ацкараә.

11. 1997ш

* * *

Уажә сара зынза сзаңәуп,
Гәалақарак бзанцы исныруам.
Уажә сыюны зынза иңаңәуп,
Ччабжьык цъара ионыюуам.

Аңстазаараә ус иауоу?
Амрагь иаңам са сзы пхара.
Еиңа иеңыңны ма сиоу,
Салагарцу фең аңхара?..

Уи зегь шбашоу агәра згоит,
Ма иңәгамхондаз ех, сыңсышьа.
Сдәыңба нсывс иңеит избоит,
Уашьңа иамам шьңахь хнырхәышьа.

14.11. 1997ш

* * *

Ирымазамкәа зынза хәаак,
Урң сгәақрақәа ирыңлахт хьяак.
Сыбла иагнархт. Скәақәгы ареиңыит,
Слахьынцаңәгы. Кырза исеижьеит.

Инсымкәкәаан уа сыхшара
Саланаңәеит амш еикәшара.
Пхьагь сышңақаз, уажәгь сышңақоу,
Ах, снымәасып ус сышгәақыу...

15.11. 1997ш

* * *

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырҕы идырбеит.
Дызгом, мап, ихәеит:

Азә грак лымоуп – ихәеит.
Егы гхак лымоуп – ихәеит.
‘Еазә «вбак» лымоуп – ихәеит.

Азә дидырбеит,
‘Еазә дидырбеит,
Зәырҕы идырбеит.
Дсызгом, мап, ихәеит.

Азәы илыгцәоуп – ихәеит,
Егы? илыццәоуп – ихәеит.
‘Еазәгы, дырныгцәоуп – ихәеит.

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырҕы идырбеит.
– Уаау, дсызгом – ихәеит.

Азә дласцәоуп – ихәеит.
Егы дтынчцәоуп – ихәеит
– Иаабоит улацшцәоит – рхәеит.

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырҕы идырбеит.
Аха, иихәац еиҕах ихәеит:

Мап, уигь дсызгом – ихәеит,
Бзиагы дсызбом – ихәеит.
Лыгәнахагы сызгом – ихәеит.
Азәы, кырза дкяәцәоуп – ихәеит.
Егы? дгыргьалашьцәоуп – ихәеит.
‘Еазәы? Хаиуацәоуп – ихәеит.

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырҕы идырбеит.

Азәы? Лыцшра сгәацхом – ихәеит.
Егы? лҕазшьа сгәацхом – ихәеит.
‘Еазәы? лыла сзынхом – ихәеит.

Ари? избоит дгазам – ихәеит,
Аха лыжәла назам – ихәеит.
Дахьсыдшәкылогь гугазам – ихәеит.

Хара иаабо улацшцәоит – рхәеит,
Инахыркьаны уцшцәоит – рхәеит.
Ушқәсқәа иреиҕыыз нҕакәкәеит – рхәеит,
Иубазом, зынза уцыкәкәеит – рхәеит.

Еиҕах, уи еазә дидырбеит,
Дшоуцашәылоу агәра идыргеит.
Уажә уиакарагы ибжы имыргеит.
Дшақәшахаҕым агәра диргеит.

Еидкылоуп лыжәлеи лыхьзи – рхәеит,
Иҕалазеи иухьзеи – рхәеит.
Дзугәамцхо илыхьзеи – рхәеит.

Дсаҕэасымшьо сыкам – ихэеит,
Кырынтэҕь лыоны сыкан – ихэеит.
Гөббарак хабжамлеит – ихэеит,
Ус, сан длеицшнысшьалеит – ихэеит.

20.09. 1997ш

* * *

Иснаҕазом схэыцра таха,
Мцак нсыцрасуеит...
Ғынч исымазам атэаха,
Пшак ныоҕасуеит.

Есымшааира моакы сықәуп,
Цэахэак сашьтоуп.
Исзыцшаар, уи насыцуп,
Сызхыу ашьтоуп...

Зных, бырлашцас ак ааоҕаццоит,
Гэҕыхас икаццоит.
Аха ибашоуп, схы-сгэы сажьоит,
Насх, аөазоит.

Еиҕах снацкьоит, пхьака снейхоит,
Сзышьтоу збароуп.
Иара уиала сыцсы еиқәсырхоит,
Схы агэра згароуп.

Уажэ өакала са сгэы өөануп,
Уиакараҕь сзыччом.
Сныкөоит, амөа сықәуп, сануп,
Сгэы сартынчуам.

Сзыхьзас акөым са сзыргөйрҕо,
Зынза өакыуп.
Исымпшаацоуп уажэ сзеигөҕуа,
Моакы сықәуп.

3.05. 1997ш

ЛАХЬЫНЦОУП...

Уск хшашьтоу, өак цөйрцуеит,
Моақәакгы кыуп...
Ак хәуеит, өак хцөызуеит,
Уи ус иацуп.

Азэ данцоит, өазэ данкьоит,
Нацънатө иаццоуп.
Азэ дхалоит, өазэ далкьоит,
Уигь лахьынцоуп.

Хлафуеит, зных, хәцөхәуеит,
Еснаҕь хәицшым.
Хшыччо, насх хцөыуеит,
Хәқәшөт хаззыцшым...

Шөаргөндак уажэ дхәцәхт,
Ххы-хгэы ахшөоит.
Хәиааит, зны хәцәхт,
Уи хгэы пнажөоит.

Уск хшашьтоу, өак цөйрцуеит,
Моақәакгы кыуп.
Ак хәуеит, өак хцөызуеит,
Уи ус иацуп.

25.04. 1997ш

* * *

Ацар шөахэабжь уи сгэы җнашьаауеит,
Уажэ зегы-зегь рзыхэа сгэы җшаауеит.
Зегы-зегь шөтит, уажэ рыҗсы рхалт,
Са суазыруа амөаду санхалт.

Уажэ зегы-зегь гөргөит, ишөахөит,
Ихацөцаз рыҗсы хаҗла ишөахоит.
Са сыҗстазаара лҗшөаданы, иҗацөны,
Адуinei сықәхт, наунагзагь сзацөны.

Зегы-зегь схьаауеит, изгөрөуеит,
Цөахэақэакгы сгэы иҗыцуеит, изыөуеит.
Иара уиалоуп ишҗоугь уажэ сыҗсы,
Зынза хьаас сшикымгы уаөҗсы.

Ацар шөахэабжь уи сгэы җнашьаауеит,
Уажэ, зегы-зегь рзыхэа сгэы җшаауеит.
Зегы-зегь шөтит уажэ, рыҗсы рхалт,
Са суазыруа амөаду санхалт...

25.04. 1997ш

* * *

Аурҗ. Анаатө. Адөы сцөылон.
Схала иҗысшөон ианыз сылахь.
Зны сыччон, өазных, сцөыуон,
Снагылалон уа сгэы сымахь.

Исыхөоз реиха испырхагаз
Уа сымөаөы еиха еихан.
Зымөа иансывс ауаа инагаз.
Сагынрыдҗкеит, зынза сырхан.

Аҗстазаара цҗа ацароуп
Сзаанат. Сашьтам җа пҗа сеиқөхап.
Сара сызөу, уажэ, лацароуп.
Иҗазгало, аөа шьоукхап.

24.02. 1997ш

* * *

О, Анцөа! Кыр сучҗаит, избоит.
Уажэ зыхөашьк саман сагоит.
Сагозаргь шьҗа сагааит,
Усызхьапшуам, усызгөааит.

О, Анцөа! Срыцҗаутөт цөгьаза,
Ах, еилыскаар цөгьазам.
Исыхөогь, уаө дызбом,
Схьцөҗьягы агөра згом.

21.01. 1997ш

* * *

Иахантөарак сызмыцөеит,
Срылан аҗхьызқөа...
Сгэы ахьаа сызмыртөеит, –
Иазхгом ацөызқөа...

Схьқөкы збоит ишбашоу,
Ицөгьазоуп уажэ сусқөа...
Сыҗстазаара шҗашоу?
Инымцөеит сыхҗысқөа.

22.01. 1997ш

* * *

1.

Зынза ак сҕахымшәә
Сықәхейтеи слак-оакуа.
Сыюна ду сахымшәә
Сеихоит, пхьа сгәаӑ-цәакуа.

Жәәанаӑ амза оҕаччоит,
Аха сазмырпхейт.
Сыңсҕазаара цьасшьоит,
Сзацәзаны сынхейт.

6.01. 1997ш

ӨНҢЫХӘАК СМОУА СНЕИРА

2.

Сыжәәан гәы кәеи-кәеиуа,
Хыхь ецәала итәуп...
Сызхынхәуам, сахьнеиуа...
Уа... уи ус иаңуп.

Уаӑа икоуп сцеира...
Схы-сыңсы змадоу,
Өңныхәак смоуа снейра –
Уи ауп сзы ихадоу...

7.01. 1997 ш

* * *

Алаңшхәәа – измам хәәа.
Аурт, анаатә – амш ахьаа.
Асы шкәәкәә, ацар рашәә,
Ацх еикәатцәә, аңша хьшәәшәә.

Абна еикәәра, амшын, ага,
Ашьха-шьанца, арәаш хага.
Ашьауардын – жәәан иазпагыоу,
Амоахәаста – хара инагоу...

7.01. 1997ш

* * *

Сымшқәә аанҕасит,
Акгыы сгәы азцом.
ҥша хьшәәшәәк ныоҕасит,
Зынза сызқәәцом.

Гәәӑра шәкы сыңгылеит,
Сцәә-сжыы хьанҕахейт.
Сыҕба ду заӑкәрылеит,
Сыюна кьаңтахеит.

8.01. 1997ш

* * *

Сңыба тацәуп, итацәуп,
Акгыы там.
Өызагь дсымам, шыта сзацәуп,
Сгәы рызтам.

Сылшарала сынхалап,
Мацк снейхап.
Уацәа ҕыцкәак сырхалап,
Ҕытк сеикәхап.

Алацшыцәҕа дынсхыцшы –
Кыр сиргәакт.
Ацсәаха ибла сантацшы –
Саалакәакт...

16.01. 1997ш

АҔША

Уажәоуп, адәы сшыкәжыыз, сышгәакуаз анша,
Исызхымгар – анышә саутарц сухәоит ацша.
Цаа акы угәы ннархазаргь, оҕацха иумзан,
Схала адәаҕы сшышьтоу унсывсны умцан.

Саргы зны ура уеицш сақәитын схи,
Сшақьон, сгәаҕеиуан, сныкәон мыцхәы.
Саргы зны ура уеицш слахәыхын, сыҕәған,
Аха иакәым зур ура сүеицшмызт, сахьхуан.

Ицәҕан зны саргы ура уеицшцәкьа схицша,
Уажә ханшьаларак сзууырц сухәоит ацша.
Ишузалмхуагь здыруеит сгәы иалоу ахы...
Сузымжыргь, хахә-мҕыхәк ма инсыкәжь
сцәахы...

21.01. 1997ш

* * *

Снап цацакәа ирыцоуп амса,
Ҕха сеихоит, урт срыкәгәҕны.
Ҕеила идырны шлацарамзоу
Искәоит ажәла, сацпыхәаны.

Уажә акәмзар, нас ианбыкәу?
Сынхарым ак сыкәмшәа...
Са саызоуп уажә акәыкәу,
Сыбжы гоит инхәцакшәа.

23.01. 1997ш

* * *

Иаалыркьан сҕахазаргы
Жәанаҕ, сеацә пхоит.
Мышкы, адгьыл сатәхазаргы,
Са сыцсы еикәхоит.

Уи зегь гәазто, зегь збартоу,
Дкамлари азәы?..
Сыбао, сцәа-сжыы, анышә ианарто
Еикәзырхо сыбжыы.

23.01. 1997ш

РПАТРЕЦКӘА СРЫХӘАЦШУЕИТ...

Шыжьла сгылоит, сылагырз оҕыцкьаса,
Сазгәшьуа сцацә рыба аҕацшра.
Слымха бжык нҕаоуеит: «Ухацоуп, уеыкажа,
Уи цсыхәа змамоуп – башоуп азцшра».

Псеивгашьяк сзыкамцо, мчы кэарак сыламкэа,
Сгэы атра итыцны ицоит атҳара.
Хгашьяс хэа икоу дыршыа сывамкэа,
Рпатреткэа срыхэацшуеит, сыблакэа траа.

26.01. 1997

* * *

Сара кырынтэ сгэы пжэахьеит,
Схы-сыгэгы кыр иахшэахьеит.
Са ушьта зегы сзеицшуп,
Исыздыруам исцеицшу...

Сырхаштну? Уи акэм уажэ схэаа.
Сырхаштхьеит шэынтэ. Сыцсхьеит, сыржхьеит,
Са шэынтэ сырцэуахьеит, сырххьеит,
Ахцхьазара иамазам хэаа.

27.01. 1997

СЛАХЬЫНЦА

Исымоуки, уанацьялбеит слахьынца,
Есымшаaira уоуа усышьтоуп уекынца.
Шэынтэ скылуххьеит, жьагьроагак сеилароа,
Сыхэчиижьтеи исыгужьуам агэроа.

Рыцхашьярак нулазамкэаны узбоит,
Уажэ, сыцака ца змазам азмышь газгоит...
Мшэан, шакантэы усыцрасхьоузеи маза.
Уа слахьынца! Шьтак, уаасылгазеит зынза.

1996

* * *

Ицеит сгэгракэа рымш,
Изкыз гэыгран сыцсы.
Сгэы итыхоз акгы рнымцшт,
Дсыхэом уашьта уаюцсы.

Сгэгракэа зымоа ипхацоуп,
Ишхамыз рылан ацэы...
Сымшкэагь шыта ипхьазоуп,
Сазцшуп, иахья, ма уацэы...

6. 1996

АЦСНЫ

Уажэ иузыркуеит аоымтакэа,
Бцьяр зымкыц...
Интацэаны табиак афы,
Знык имхысц.

Зэыцэах итэаз, ускан, оныкаф,
Ишэакьяны,
Иахья иузыркуеит ажэеинраалакэа,
Ашэаны...

1996

САЖӨЕИНРААЛА

Ак амхэарцу, ус ифыцу?
Нас иахьзеи мшэан, зынза ицсьеу?
Аеакала икан рацхья,
Имацоушэа збоит уажэ иацхьо.

Саазкэылаз, сшыа-сда итымцоу?
Игэак-цэакоу, ейхымза-ейцымзоу?
Избоит шыоуки хыроаа азыруеит,
Абри уажэы саруазыруеит...

10.01. 1996

* * *

Мшэан, икоузеи уаф ицэа итамзо,
Зеггы дрышыцылоит, зеггы.
Анцэа дышхашьтоугь харт хатамцо,
Гэнахак нхашьталоит зынггы.

Домокл иахэа сацагылоуп...
Сыхэда нбахнацэо сыпшуп.
Уажэ сычкэынцэа сыбла ихгылоуп,
Сзамоа сылагырз ахьшуп.

27.01. 1996

* * *

Инеипхьаба иабаци гэыгра гэартак,
Гагакэак... иаасыцрымцуа сара ишышьтоуп.
Саазкэылаз, исымазам гэырахатрак,
Хьааи, гэакреи, зегь зхызго уажэ са сыштоуп.

Уаанза исымаз сгэыгракэа, урт зегь башоуп,
Исцэеипхьыттаз сажэа, сашэа, зымоа икажьуп...
Иаасыдгыло маза-аргама уажэ сызгашоуп...
Хара имгакэан, адггыл ацаф сара искэашьуп.

Ана-ара, сныкэуа сдэыкэуп, цыа сыпс амкуа,
Аха исцэаоам уи азыхэа са сгэы тько...
Иузеилагом ацстазаара азакэанкэа,
'Еуаоык дааиуеит, апкацахэа икамчы кьо...

12.09. 1995

* * *

Икоузеи усс, ех, сара сызкэмшэац,
Иарбан хьаау, ма сара сызнымшэац.
Ихьаазгоит сыдгыл ахақ хьсзымшэац,
Макьаназгы икоуп схы-сгэы зхымшэац...

Саагылеижьтэи ускафы сеикэмшэацт,
Аиашазы, ееила схы сызпымшэацт.
Азэ ифапхьа, мчыла, хэыцкгы сылмшэацт,
Схы ларкэуа, ус азэггы синымшэацт.

Исыхэтам цыара ажэакгы офымшэацт,
О, икоуп, зыбзиарагы сзымшэац.
Далагаргы азэ цас, ус сгэы пижэарц,
Ма исылоу схатцара цкыа ипишэарц.

Сапылоит, шытахька схьамц, сгэы зхымшэац...
Сшьамхы ларсны, азэггы са синымшэацт.
Уажэггы сыкоуп пыхьейпш, сшыкац, сшымшэац,
Са санышэом, уаа, сабацэа знымшэац...

24.02. 1995

СЫҢСЫ

О, сыңсы, уажә сара сухаштын,
Угәыкы-цәкуа, уқәуп моакы...
Зных, уоны унҕкәхуеит сышҕа,
Урышьтоушәа збоит еа шьюуы...

Схы збоит аеакала уажәы,
Исуҕарцын суҳәоит мчык...
Саахьаҳәзар, слымҳа иҕаоит бжбык:
Ауаа урыхә, ухы ухаршҕла хәчык...

24.02. 1995

* * *

Зегьы сзеипшны са сҕамлацыт,
Ус сгәы җызжәоз сҳәон, иззомыт,
Снапы еикәҗса җынч сызтәомыт,
Иакәм, иахәҗам, са икасҗомыт.

Цәгьас акырынтә сҕанаҗазаргь,
Еснагь сзышьҗаз, схықәкы аиашоуп.
Җхьака шьяәак сзыкамҗазаргь,
Исыҗрыхоз русқәа башоуп.

Ғазных, сымч, сылшара җысшәон,
Скаҳа-бҗалон, ус сеихахон.
Сеиха зымчыз уа сгәы җыржәон,
Ак сылмшаргы, снырәахахон...

7.8. 1994

* * *

Сгәы иҗыхо зегь оґы исзарҳәом,
Зных, сәуеит ус снатәаны.
Иагсмыжьуазар шьҗа исызҳауам,
Сҗәыуалоит еимаҗәаны.

Иҕамлеит сгәы еихакканы,
Шьҗа, җхьа исыхәарҗ агәра згом
Избоит, сҗоит наҕ сҗыкәкәаны,
Сҗеихаб рыҗҗа дысзыхгом.

18.9. 1994

АУАА ЗЕГЬ ЕИҖШЫМ

Зегь ирымоуп рхатә җасқәа,
Зегьы ирымоуп рхатә ҕазшьа.
Азә ус дишеит Анҗәа җасқәа,
Аеазә, дақәтәоуп зынза аҗша.

Азә дқьйоуп, кырза дҕәшуп,
Җқьа дымхәҗкәа дҗәажәом җас.
Уи зегь рыла ддыруп, дҗышәоуп,
Иламыс ихьҗоит уаҗҗас.

Азә җынч днеиуеит, ғымҗкәа җшьала,
Ғазә дыҗҗакуеит зегь рәы.
Ауаа зегьы еиҗшым ҕазшьала,
Ишеиҗшым еиҗш рхы-рәы.

29.09. 1994

* * *

Сыкам сҕаацҕа хык сызрымтҕо,
Зынза хшыюлагы сажэым.
Аха сҕалеит уажэ сызфымтҕа,
Пыхьеипш сыказам уажэы.

Пыхьеипш иҕам, саҕаит-кэиткҕа,
Пыхьеипш иҕам, сымч-сылша,
Жэак нсихэламшэо сгылоуп, фымткҕа,
Иаасфашэшэоит зных, аҕша.

Сҕиарагы смыхэазаап,
Ацх лашэ салахт, имшазо.
Ацсҕазаара иаказшьазаап, –
Иаауфалашан, аэазо.

1.11 1994

* * *

Сзымгыло, стэамзаргь сажэны,
Пыхьеипшцэҕья сыкам уажэы.
Зегь реипш, саргы зны сыцсуеит,
Сызнысхыоу сымфохь сыцшуеит.

Саҕхьяка зиаск газгоит...
Исылшахыоу шмацзоугы збоит.
Зегь реипш саргы зны сыцсуеит,
Аха, пхья сымфохь, сыцшуеит...

1994

* * *

Азэ ак ихэашт, аэазэ еакы,
Хыроаа асҕоит уи зегь бжакы.
Смыцҕа исыршеи са шака цхы,
Аха издыруеит зегь реиха схы.

Сныкэоит, сныкэоит, ус ишапу,
Сара схы, са соуп еихабу.
Издыруада сеиха са схы, –
Смыцҕа исыршаз уа шака цхы.

Исоургы пынгылак зных,
Исызцэымцроуп уиаз агэыхь.
Аапынрала, ашэырцлақа шэтүеит.
Сара схьяа схала исхэшэтүеит.

1.01. 1994

* * *

Хҕэы хэанзамкэа данхақела аға,
Хапшыа тыцқэа дрылс ишыаьон.
Харт хцеира гылт, хацэнымырха,
Еидгылт, ифагылт, еибашыуан.

Хаонра, хгэара, ак нмыжь ирхэашон.
Икэигон иазар хдац-цашэ.
Хцеира иабашыуан, имыцҕа идыршон,
Иамкрац назаза хаонрашэ...

1994

* * *

Ари Адунеи! Избеит сызхара,
Самшытзаргы уиафра пхья хара...
Ишсылшоз ала схатэ бжыы сыргеит.
Ацэгъеи-абзиеи мацкгы еилсыргеит.

Апстазаара шоуп уамашэа,
Уланашьтуеит, угэы цаны, уаншэа.
Шьтахька уанхьац, уацэкья утанархоит
Шака уқэцо, уиакарагы угэгэахоит.

1994.

УИ, СА ИСХЪААУП

Сыцкэынцэа, ргэыхэтэ хымзара,
Уи са исхъаауп.
Смацаэахэцкэа, раазара,
Уи са исхъаауп.

Пхьяка стацэа рныкэгара,
Уи са исхъаауп.
Хагацэа нак рыкэгара,
Уи са исхъаауп.

Шьоук эфыу, ацэгъа аршара...
Уи са исхъаауп.
Исылсмыршац алшара,
Уи са исхъаауп.

Хцеира ирылшаз, ахэмшьара,
Уи са исхъаауп.
Сыдгыл гэакья ахьчара,
Уи са исхъаауп.

13.11. 1994

* * *

Кырынтэ еилагоуп ацсабара азакэанкэа,
Уао игэы ацэцартэы икоуп акыр.
Аб дшыкоу, аца иуахта нааи, иахэтамкэа,
Уи ашьтахь иарбан излацэцатэу хатыр?

Уазхэцыр, ари Адунеи! Шакао аонахъеи!
Шака хшыо цхафыр афахъеи анышэ?
Шакао қэрахьымза рызкэа раинархеи,
Шакао назаза ианаркхьоузеи рышэ?

1998

АЖӨАК

Сусае, стышэынтэала сзымхацт,
Сшьақэкьяхъеит, сбылхъеит кыргыы.
Ажөак сашьтоуп, сара исзымхэац –
Изкэсцо схы-сыпсы зеггы.

Аеанацэах, уи гэыпжэагоуп,
Уахагы сыказам избарц.
Сара сзышьтоу?.. Зынза жөакоуп,
Жөак, уао иимбац, имахац.

19.11. 1994

* * *

Ирхылом саазкэылаз сыблакэа ччацк,
Аччашья схаштит, аччашья.
Сымч сылзаазеит, иакыуп сыпсы ахац,
Ахьяаи, агөрөеи, исцеит зегь рычхашья.

Ацх-лашә сзартынчуам, сышгәжәажәо исыршоит,
Суада тбаа-тыцәзара самкуа.
Ацьма ушыргы, аблақәа аацшуеит,
Сыкоуп сыпсымкәа, сыбзамкәа.

24.11. 1994

* * *

Сгәакра сзанышәом,
Сылағырз сәыкәкәоит.
Лшарала схы псышәом,
Есааира сцыкәкәоит.

Сыенастан сагацәкәеит,
Зынза зымәа...
Мшәан, сафеит, сафацәкәеит,
Сара агәрәа.

24.11. 1994

* * *

Сматанеиуа сумцахырхәом, о, Анцәа.
Сыпсы ахьтоу схы ахызбаауеит, сара нцәа.
Иахьгза сцеира исзаанхаз, ргәхәтәы,
Спацәа рылмкаа, са сықәмцан мыцхә адәы.

Сухәоит: хыхьинтә усзылпха, зегь збо.
Еиҥах, уа уоуп, сзықәгәуа, зыгәра зго, –
Исзузбырц, сақәуршәарцы ақәнага.
Ацстазаара шыстахыцәкәамгь агәра га.

25.11. 1994

* * *

Са сызәуи? Са сызустә?
Ма сныкәану баша усда?
Иказамкәоу сызмаҥәоу,
Ак камцакәа ма ус стәоу?

Саргы исымоуп лахьынцак,
Кыр сызхзызаауа мазак...
Сшаменгәргьогь сыпсы хьтоу,
Сыказароуп ишсыхәтоу.

25.11. 1994

САРА ИСХАРОУ

Сара исхароу, исызиқәцом уи азәы.
Сара исхароу, иаанхароуп сара сәы.
Аҥак збароуп, сара иахьа, ма уацәы,
Сгәы пнажәароуп, исырччароуп схы-сәы.

Хьаас исоуп, са сымшала азә игәы нхар,
Сара исхароу, сара иснаҥароуп гәбҥан.
Уи азыхәа, исылеимцароуп азә ацәы,
Сара исхароу, иахьа исыриашап, ма уацәы.

27.11. 1994

АЦЫХӘТӘАНТӘИ АЦӘЦА ИАЦУ

Ацыхәтәантәи иацу,
Уи ус нырхагоуп.
Ацыхәтәантәи иацу,
Халапш наххажьп...

Ацыхэтэантэи иацу,
Зеггы иахдырхагоуп.
Ацыхэтэантэи иацу,
Имжэкэа иаанхажьп.

28.11. 1994

* * *

Тынч сыңсы шыаны сымтэацт,
Саанымтцзакэа амѳа сықәуп.
Сара истәым зыхь сымтацт,
Схатәы ахыццуа уи насыцуп.

Ох, гәышыа хәа сыңсы шыа,
Сиарта сыламиазацт тынч.
Исзыңсахом шыта сказшыа,
Агхара ишаәуггы сымч.

28.11. 1994

* * *

«Анапи-анапи еибарзәзәоит, аѳбаггы афы».
Ус акәын, ус икоуп, уажәггы хара хфы.
Азәы, азә дизааигәоуп, еа шыоук еиуацәоуп,
Афырхатцара зыхәтамкәа изаузггы рацәоуп.

Иказтггы хгәгракәа уаанза еакала,
Уажәы, еа шыоук дәықәлеит, зынза мѳапала...
Еикәрхоу хәцсадггыл, харт хдеицәа ршьала,
Уаа, иалахәмаруеит шыоук, аеа қазшьала.

1994

ИСЗЫНАМГЗАЦ СУСҚӘА

Исзынаmgзац сусқәа, исыртәзом таха,
Сдырныкәоит, сдырцәом, сдыриауам.
Исзынаmgзац сусқәа, исыртәом атәаха,
Тынчрак цәа исоуны ируам.

Ирасхәоит: Шәаасцәипш, иахьяк, ма уацәык
Сгәы ус гәгәала шәамыскуа.
Аха ируам, игәамцуеит, исыларцоит цәык –
Уаа, исзынаmgзац сусқәа...

2.12. 1994

* * *

Икаитцон еснагь шыафәршә,
Хаан имхәацыт сыбзырзы.
Кырынтәггы ихейт инаршә...
Сагон, самимхит азы.

Сеиха-еигәуа, сынцәаха,
Схала са схы еикәсырхон.
Сыхьз иахышыуан ацәагәа,
Иазар, илшар, сҗаирхон.

* * *

Иааипмырқьякәа сыхәда икәгәгәуеит еидарак,
Акы сшәцоу, иаақәхауеит еакы.
Уажәы са сқьыңаха сафәхеит уа мардарак,
Сааигәара икамкәа мѳакы...

Егъарыла сыбжы рду сыхэхэаргы,
Аныобжыада игом аеа бжык.
Ах, сҭахатәкьеит анс сҭэаргы, ас сҭэаргы,
Сгәы смышьтошәа саатгылоит хәчык...

20.12. 1994

УРҭ...

Ргәы иабон урҭ, сара ак сылмшарашәа,
Исыцрасуан, исыгәтасуан, сладыркәуан.
Зны еиҭаркуан, зны еицаркуан, сажәа, сашәа,
Уа, зегь рыла сызныз сымәа сапдыркәкәуан.

Урҭ... шакантәы, шакарыла, са сгәы ҭыржәеи,
Сымәахыркьарц, исыларцеи шака цәы?!
Урҭ... Шакантәы, шакарыла, сҭазшыа ҭыршәеи,
Снырәахахон, ҳаибабап сҭәон, нас уацәы...

Аха снеуиан, шыҭахька схьамц, шыанца мәала,
Инсхабабаны саныркгы... Сгәы мцазеит.
Сыерысымтеит зынза спара ркыртә мариала,
Урҭ... рхықәкы... изышьтаз аф, имназеит...

20.12. 1994

* * *

Исыздыруам изыхько,
Скаҳа-бғало, цәа сзанько,
Дысҭырхагахоу мишәанк,
Ус, ма савахоу цәа ганк?..

Избоит, кырза уажә сшыақәкьоуп,
Уи кыр амзызқәа ирыхькоуп...
Мра шәахәак са сзын импҭхейт,
Сымшқәагь мацзаны инхейт...

21.12. 1994

* * *

Избоит, шыоук сара сзы ихарамшәа,
Зынза гәыразра рыбақәа ирхым...
Суахтагы снахьацшуеит, ихарамшәа,
Акгы сгәы ахәом, акгы сҭахым...

Уажә саазқәлаз, скалеит еакала,
Уа, сызрыцымцит хьааи, гәрәеи.
Сажәит, сеицҭит, сара мышкала,
Хаан сызқәымгәҭзоз блала исымбеи...

* * *

Егьаф иип, ҭхьака ирызхап,
Адгьыл егьафы ирызхап.
Иажьап егьаф рлахьынца,
Ишашьтоуггы рьекынца.

Игәрҭап, егьаф хәмарп, иччап,
Еа шыоук ргәы пжәап, еикәцчап.
Адуinei ду ссиршәа ишоуп.
Азәы иқәхәлоуп, еазәы изшоуп...

1994

Саазқөылаз, са шөа-зызрак сыхтакы
Самоуп, сама, избоит, сахьзом сыгөтакы...
Хжөйтө саркьал бжыы сгөы иқөоуеит, ес шыжыы,
Сгөы иқөоуеит, Напқа Кьагөа ду ибжыы...

7.2. 1992

* * *

Зны сгөы иабон, кырза сымчуп,
Аха уажөы ғыстуам, стынчуп.
Мап, ажөак исхөом атак,
Иказамкөоу ыа сыхөтак?

Издыруада сымшөазазар?
Аха гөгөала сгөы пжөазазар?
Сгөы пжөазазар, сгөы пцөазазар,
Сапхьа сымшқөагы пхьазазар?

Баша сгөы иабон кыр сымчуп,
Уажө саазқөылаз, ғыстуам, стынчуп.
Ишауала ус снеихап.
Ус снеихап, ма ыа стахап...

7.4. 1992

* * *

Уаха ақөымақөа ууеит, иууеит,
Рыцхарак сөеипшуп, издыруеит,
Сцөырхазшөа, зных, уа сытрысуеит,
Сцөа-сжыы ак нталан иардысуеит.

Ацх-лашө, иөахазаргы, идагөам,
Ақөымақөа игөтшьаагоуп рыбжыы.

Дара, дара, о, мап, еипырхагам,
Еикөгөамцны еифафом ржыы.

Уаха ақөымақөа ууеит, иууеит,
Сарыхташьуеит, сцөа-сжыы стазызуеит.
Иреосхьоу рымшқөа ирыхтөыуеит,
Пхьака ирөеипшхашагы рдыруеит...

Уаха ақөымақөа ууеит, иууеит,
Игөтшьаагоуп, сцөырхазшөа саатрысуеит...
Рыцхарак сөеипшуп, издыруеит,
Сцөа-сжыы ак нталан иардысуеит.

1992

* * *

Фартынцас, амшқөа ықөханы ицоит,
Схатө уск, сызхьөхөаша акгыы збазом.
Ус, сыцстазара сгөы канатоит,
Цьаханым лашьцарагы агөра згазом.

Сықөрагы, шыта исиааиуашөа збоит,
Апсцөаха дкылатөа дыпшуеит...
Суахтагы, аамтак шамоу агөра згоит,
Адгыл гыжыуеит, ихөлауеит, ишоит...

20.2. 1992

АДУННЕИ ДУ

Адунеи ду, измам хөаак,
Уи акөшарагы кыр ицөгыатөкьоуп.
Есымшааира иамоуп хьаак,
Ишеифартөоу, уамашөатөкьоуп.

Уи иқәнхо, еиқәмақаруеит,
Ирылымшой җынч анхара?
Ишеизцасуа еибаркаруеит,
Рыбла иабом амра җхара.

Иҗынҗаны шьоук еибафоит,
Аҗстазара ргәы ахшәама?
Еиҗахысуеит, шьоук еибахуеит,
Аеакала ргәы җжәама?

Рхы иааҗашәо дасу ртәала
Иҗоуп, рымшқәа баша инырхуеит.
Адунеи ду, шоуп, акала,
Шьоук анцәыуо, еа шьоук гәрҗоит.

Ауаа, сшәыҗәоит, шьҗахьҗка шәхьамҗын,
Җазлаҳаз, ижәбоит, җәынцәәцәгьоуп...
Ауаа, сшәыҗәоит, шәеиқәмгәамҗын,
Җазҗагылоу, аамҗа, цәгьацәкьоуп...

Җмыцәазакәа зны иҗаршарҗы,
Иаҗдырхагам, иахәҗоуп, усҗы.
Ицәгьазам, җнапы еикәҗаршарҗы,
Адунеи ду, уаароуп усҗы.

20.02. 1992

II

* * *

Саанырҗшуеит уахынла шьҗабҗык,
Сцәырҗаны сыҗрысуеит.
Уи нахыс, сгәы ааиуам мчыбҗык,
Сцәә-сҗыы зегь дысуеит...

Исзеилымкааит, уажәыҗы изакәу,
Цҗқа дыршьаҗы сымам.
Сыхьыз еснаҗ изҗаку,
Бзоума, мамзарҗы җсума?

Шьоукҗы сдыршәоит, җаҗеиҗа:
«Иееим, иҗасым,
Аҗсцәәҗа иоуп, ихаҗа,
Агәра га, уи җасым».

Ишәыздыруам сҗәеит, уи зызҗәо,
Са сәы уи, мчы имам.
Сыхьыз җҗаимбаруп изҗәо,
Уи, урҗқәа дрылам.

Сусумҗа гәәҗо, сҗаҗшьо,
Ибҗыы нхәҗак җиҗуеит.
Салихуеит ацәа, җҗабҗьон,
җҗа гәҗракҗы сиҗоит.

16.7. 1979

* * *

Зны-зынла аоызцәа реырцәахуеит,
Угылан уҗәҗарҗы, уао дубазом.
«Ғныҗәак соуратәеиҗш: «Ргәы җцәәхьеит»
Сыҗам. Изҗәазҗы игәра зҗазом.

Җаиҗныкәоит, җагәҗыха еибаҗҗәоит,
«Еазных, җнеидтәалан иаажәуеит аоы.
Шьоукҗы лымкаала пату сыҗәрҗоит,
Лассы-ласс иаауеит сырбарҗы аоны.

Нас дыршыа, еилкаашыа сымазам,
Гәакрак сақәшәар, ицоит нақ инсыдц.
Сөызцәа, уаанза изасхәоз сымаза,
Избар аныстахыу, рышьтацәкыа сцәызт.

Зны-зынла аөызцәа рыбжы дыргазом,
Угылан ухәхәаргы, уао дубазом.

17.7. 1979

* * *

Исзимхәаит: «Рыцха» – са сышьтахь инхо, –
Икам-ианым рахь са сыхьыз рхо.

Сыбао амардап анышәә, санцсы,
Аха, сьдгыл гәакыә инхароуп сыцсы.

Схы нырцәыка игәеитар ишхо,
Азәгы, дбадакыуа, дгылап сырехәо...

Сара санышьтоу, сгәы уака иоарха,
Сыуацәа анцәыуо, дгәргып саға...

Уи мышкы испеипшуп, усгы имазам,
Хыаас уи акәым уажә исымоу зынза:

Нырцәы ицсу рахь са сыхьыз дмырхо,
Исырмхәарц: «Рыцха», – са сышьтахь инхо.

23.1. 1980

* * *

Ацсуараз! Ацәа интаәа аөы,
Бзиа ибаны ишьтаххуеит зәырөы.

Уи азы, азәгы мап икуам,
Ускан, зегь хгылоуп, хаузыртәом.

Уигы бзиоуп, аха иазхо?
Уиала хәцсуара еиқәхо?

Хазхәцп, хәцсуара иагы, иабзоу...
Шака иаразын ихалшо, хәцсоу.

4.2. 1980

АЗӘЫ

Уамашәацәкыала дыкоуп азәы,
Зегы ирылато дгылоуп ацәы.
Хаангы ибла бзиак абом,
Цәаоала хыцыагы, мап, харт хәаибом.

Мшәан, уамашәацәкыа дыкоуп азәы,
Дцәажәоит... икало идыруеит уацәы...
Аха, азәгы ибзырзы ихәом,
Атынха дишьтам, ауа дирхауам.

Уа исыздыруам, мамзар ихыу,
Ибла акгы амбо, амсақәа рхыу.
Цәгароуп, бзиарак илымха иахәом,
Арахь, иәәы, уиашам, рызхәом.

7.4. 1980

АМҢА СЫҚӨУП

Пыткгы сныкәеит, кыргы збеит,
Уи насыпуп.
Исылшоз гәасҗеит, схы агәра згоит,
Амҗа сықәуп.

Дыкам, дызит, шыта дҗахеит –
Шьюукгы ирхәзааит.
Ирхәоз ажәа да ирзынхеит,
Ргәы иажьзааит.

Исзымдыруз пыткгы сҗеит,
Сҗәа ианыруеит.
Агхақәагы кыр кәсҗеит,
Уигы здыруеит.

Арееирагы уажә сафуп,
Згәы цо среиуам.
Са сзышьтоузеи? Аәакыуп...
Мариа исоурым...

Шытахь сынхазаргь, зегь акоуп
Сус сахьзароуп.
Сара исымазоу мҗакоуп –
Пҗхьака сцароуп.

Пыткгы сныкәеит, кыргы збеит,
Уи насыпуп.
Исылшоз гәасҗеит, схы агәра згеит,
Амҗа сықәуп.

14.6. 1980

* * *

Ишәхәо зегы сзыкаҗом,
Шәнапеинкьара сзацкәашом.
Цәгьарак сыҗан сыказам,
Исзыжәуагы сацклапшуам.

Сҗашәырхарцы шәсышьҗахыуп,
Зынза хара сымамкәа.
Сыцәгьа хышәхәо сышьҗахьоуп,
Шьюуки... уафрак шәыламкәа.

Зынза акгы смыхьрацы
Сшәыдгылом сыхьшәашәаза.
Шәәфуп са сгәы җышәхрацы,
Мап, исхәом, исашәраза.

Цәгьарак сыҗан сыказам,
Шәыуафымрагь сацклапшуам,
Ишхәо зегы сзыкаҗом,
Шәнапеинкьарагь сзацкәашом.

31.8. 1980

АҢСЦӘА АНЫШӘЫНҗРА ИҗЫЦИТ

Асы шкәәкәа шыҗыцит,
Аҗша хьшәашәа кшоит.
Анышәынҗра иҗыцит,
Рыҗсы заны иҗшуеит...

Урҗгы ирымоуп ныхак...
Инхәҗак рыбжы гоит.
Урҗгы ирымоуп гәҗыхак,
Шәарҗарак рбоит...

Асы шкәакәа шытыцит,
Аңша хьшәашәа кшоит.
Аңсәә анышәынтра итыцит,
Рыңсы заны иңшуеит.

1.9. 1980

УАА ШӘАБАКОУ, СХӘЦРАҚӘА

Шәеиңшын зных, азхьцрақәа,
Са сгәы аңао шәырбгон.
Уаа шәабакоу, схәцрақәа,
Шәыкам, ңа шәызбом.

Ғазных, шәыоуа шәсышьтахиуп,
Икашәцозар қас?
Уажәоуп са шәаныстахиу,
Шәсыдгылар уақцас.

Сышқәсқәа ракәзар, рәырласны,
Цқа исызгәамта ицеит.
Уи зегь, кыр сгәы иалырсны,
Хәаас цәгәа икасцеит.

Шәеиңшын шәарт азхьцрақәа,
Зны сгәы аңао шәырбгон.
Уаа, шәабакоу, схәцрақәа,
Сшәышьтопеи, шәызбом.

19.9. 1980

* * *

Сеиха-еигәуа, сгәақ-цәакуа,
Стал-стыңуа сәә,
Сылкыхит Цәаблақ уа,
Срылоуп аңсәә...

Слахьынца санажьуп,
Шьта агәра згоит.
Пылхәтрак салажьуп,
Сзалцуам избоит.

21.04. 1981

* * *

Уа цәгәлацәкәа уажә сааңсеит,
Ус скалеит, уао игәра згом.
Адуinei ду бжак хәаңсеит,
Сзықәгәгша хәа акгы збом.

Сыбла ицашәоит зегьы,
Ус амаңгы сывс ицом,
Са сгәы қаҳазуеит зынгы,
Уаанза исылам шьта исызцом.

Шьюкгы, амц ахәашья рцеит,
Иқһаизоушәа ргәра удьргоит.
Ирыгыз, ирыбзас зегь қарцеит,
Рхы еакала иудьрбоит.

Цыртышала иңоуп рыңсы, –
Рьецәыргамкәа еа шьюкгы.
Ех, дышңакоу ауаңсы,
Х-аршьынк рыда изхом акгы.

Адуinei абжак хәаңсеит,
Уао дзықәгәгша акгы збом...

29.01. 1981

* * *

Сара сыцкэынра сыцэцеит,
Цқға исымбакэа.
Анцэа дуззагы сқаимцеит,
Са сымгэақа.

Зынгы сөызцэа сывс ицеит,
Са сымгакэа.
Сгэы итыхозгы сымзазеит,
Ркны исымхэакэа.

Урт исцэызыз, уаха избом,
Сымшқэа, сыцхқэа...
Са сажэырцу? Агэра згом.
Шэки сныртымскэа.

1.5. 1981

САБ

Са санхэчыз, уара хьяасгы сумкзеит.
Сгэы тыганы, сөызцэа реицшгы сумаазеит.
Саб, са сзыхэа акгы иулшоз қаумцазеит,
Аха усгы, са узбом хэа сымхэазеит.

Тэымла саазоуп, са сызмадаз мамзар усс?
Акы нмыжкэа, урт зегь аноп сымшынца.
Са сыхызала, цэоанк иа усгы цэа иаумырст,
Знык иадамзаргь, уазымхэцит слахынца.

Абыхэтаа сара салхэдан, ак сымбеит.
Сынцэыцасуа дэышкэағызарак сыкэын зны.
Ғэғэала скыдкэеит, даара кыргы са сеимдеит,
Аха азэгы са дысцымлеит, уа дразны.

Уажэ уқсы там, сахунызбуагы иахэтам,
Аха иулшоз сзы иқауцазтгы саб, иухэтан.
Саб сухшеит, уара сыкэуцеит адэы, –
Сцеицш уазымхэц, сахымгзакэаны сгэахэтэы.

2.5. 1981

* * *

Сымға цэа ихынтырахт,
Цасеицш уажэ избом.
Иаины шьоук апырахт,
Рыгэрагы сызгом.

Истахыуп сынрабжыар,
Сахыргзарцы фак...
Аха итырхит рабцэар,
Сзымқэацо шыафак.

8.5. 1981

* * *

Ацэга-мыцэга сыршом,
Азэы изыхэа сғам.
Иацы исылшоз сылшом,
Цасеицшгы сығэғэам.

Сымч абакоу, изит,
Иқамкэоу шыта стэы?
Хьяа цэгак сзыцэырцит,
Иканажыит сгэы.

11.5. 1981

ЕХ, ИАРАБИ!

Ауаю ибаю шаќа ихәарей,
Иамазам нцры.
Ех, иараби, шаќа иќьяәуи,
Ауаю ицсынцры.

Шаќа ус хьант ҫада ихәнигои,
Имои ахәатәы?..
Шаќа гәаќра усгыи ихигои,
Дықәнацы адәы.

Иара усгыи шаќа дрыцхаи,
Дафоитеи анышә.
Ех, иараби! Шаќа иќьяәуи,
Ауаю ицсынцры.

23.5. 1981

* * *

Сгәы иаамыхәоз пхызк збеит,
Сгәалаќамкәагы саацшит.
Ус сышиаз, кыр аамта згеит,
Пытк атуанахыгы сыцшит.

Ак нсыцралан, сааимнадеит,
Сцәа-сжыи италаны хәц-хәц...
Сара ацхыз агәра сымгеит,
Аха, усгыи, пытк сархәцт.

27.05. 1981

САН

Хәацья шәкәк сыхәда иахалмцеит,
Апапиә снаган сылмнацт.
Урт зегь сан акгыи халмцеит,
Хаангыи агәра лымгацт.

Кәдырцаок дыюа дишьтамызт,
Мамзаргыи, мацак дацшуа.
Ашыла уахтацса анлымамызгь,
Дгыламызт азә иацхья дашшуа...

Хлаазеит, хшьапы хәқәлыргылт.
Хә-фык, са сан илыхшаз.
Ихалшоз хусқәа хнадлыргылт,
Длыцхрааит зегь рыла хазшаз.

Уажәгыи ак аасыгхар, дархәцуеит,
Сзы, зны-зынлагь, дмыцәа илыршоит.
Уажәыгыи, сан, са дысхзызуеит,
Зынза сабицас сылшьоит.

8.7. 1981

ИСЗЫМЦШААУА...

Уашьта ибашоуп, сара исылшо, уашьта ибашоуп.
Уажә сзышьтоугыи, сара аамта ишсызгашоуп.
Исзымпшаауа сара сзышьтоу, уажә аиашоуп,
Нас уи ашьтахыгь, сзызхәцуагыи, сзыниашоуп.

Уашьта ибашоуп, сара исылшо, уашьта ибашоуп,
Мазалашәа изфьу шьоукгы са сызгашоуп...
Аҗсҗазаара, ех, ишҗашоу, мшәан, хәашҗашроуп,
Исзымпшаауа сара сзышьтоу, уажә аиашоуп...

1981

* * *

Иҗоуп, сызнымшәо,
Сыбла ацәа хым.
Сымәа сацәымшәо
Снеиуеит, иҗкым.

Сыҗоуп са ссиршәа...
Уаю ишьтаҗ схым.
Җышәла азәы сиршәуа,
Усгы сҗахым.

Уала-тынхала,
Сусқәа сырфым.
Снеиуеит, са схала,
Хаангы схыҗшым.

13.2. 1982

* * *

Зны, сынкыдырҗан шьоук цәҗьарас,
Мазалашәа ихыст...
Усқәак калеит нас сзырқьалаз,
Симкит азәгы усс.

Избан? Амәа са сзанхалаз?
Сзымнеит иахьсыхәҗаз.
О, слахьынҗа! Исахә исхараз?
Узцеи, унсыгәҗас.

6.4. 1982

СПОЕЗИА

Удлаҗса, – иалшон сара сәахәхар,
Сеиқәҗах, хәагәҗьла ма сәахәахар.

Удлаҗса, – исызхәомызт сәахәы,
Уажә разныҗштәылан ишыҗоугь схахәы.

Уа уоуп исгәыҗырҗо, җхьаҗа сахьцо,
Макьанагь, исыздыруам сзыхьзо.

Хьаак соургь, исхаштуеит лассы,
Усҗсҗазароуп, усхоуп са бласы.

Иузкыуп назаза, схи, са сыҗсы,
Указшьа, са сеиҗшгы издыром уафҗсы.

Удлаҗса, – иалшон са сәахәхар,
Сеиқәҗах хәагәҗьла ма сәахәахар.

23.1. 1983

АҖСҗАЗААРА

Җыҗк сырдыр, исырҗа,
Аҗсҗазаара, сухәоит.
О, сымшәаша заҗа,
Избоит, җхьаҗа усыхоит.

Зныхгы, суршәит зымәа,
Ижьыргәцу кәхьны.
Гәаҗра-җәаҗра, азәа,
Кыр сзынужьит гәхьны.

Пытк сырдыр, исырца,
Аңсазара, суҳэоит.
Шьта сымшәара заца,
Избоит, пхьа усыхоит.

16.11. 1983

АҢСУА

Икоуп аңсуа еакала иказшьа,
Уиҗаар, ихитуеит иреиҗу иҳаңшьа.

Бзиала уаабейт хәа иңьаңьа напы,
Иуиркуеит, раңхьа, аңшәма еиҳабы.

Унеира иаргәрҗоит, хәчы-дула аҗаацәа,
Еизоит иаразнак агәыла-аҗацәа.

Еизымпшкәа урт зегьы умац руеит,
Аңшәма-пхәыс лакәзар, хазы дышькыруеит.

Рыразра, ргәы аартра, аныңшуеит рхырәы,
Унаган иахьреиҗу удыртәоит ахафьы.

Рхацкыс асас ирзиқәуп пату,
Аңсуа ифьы усоуп, наңьнатә ишапу.

Игәы нурхаргы, ионагәҗа уантәоу,
Дувалом, дузныкәеит, псуацас ишахәҗоу.

Аңсуа, хаангы дицәымшәацт иаҗа,
Дахьибо иқәкны днеиуеит хаха.

Ус акәмкәа, уизныкәар уаоцас,
Аңсуа еакала икоуп ицас...

Дитиуам, дааихәом, уи ауаоңсы,
Иаҗахаргы, ихтницоит иңсы.

Иғәҗәоу агәаҗра, ихигейт зынгы,
Аңсуа, ламыс уао, дыжәдыруаз зегьы.

18.7. 1983

АҢША

Ацых наҳаосны, ашьыжь ианша,
Иахьааз уаоы изымдыруа, иаакылкәеит аңша...
Ирылалт амхкәа, ацлақәа, хыжәжәо,
Хнаңшы-ааңшуа, иҳахьыз хзымдыр харшәо...

Иаамацәысит... насх, идыдын,
Аонқәа рықәцәа инықәст афыртын.
Зныказ, амш гәҗәала ихәар-чарт,
Арахә зегь шәан аборақәа ирталт.

Пытрак ашьтахь, итынчза иааикәтәеит,
Ус цьара маңкыкы қәак мкаҗәеит.
Мап, дыршьа сымам, агәы пызжәаз аңша,
Иаалыркәан хзаршәаз, ашьыжь ианша?..

27.07. 1983

* * *

Сара исцәызит ус мышкала,
Исхандеихьаз мазарак.
Скәшзар акән еакала,
Ех, зны исыхьит газарак.

Уаюра зламаыз, шьюук сгэы нтыркъан,
Сшыуазыруаз аасыршеит.
Исхарамыз уск снахтныркъан,
Уахык ала са сышлеит...

...Уи зегь гэато, ихыст икылкаа,
Шьюук сыпсырта иарбаны.
Ех, слапшыкэцоуп, соызцэа рылмкаа,
Сыкам уи зегь сымбонь.

27.07. 1983

СБЫЗШӨА

Сныкэоит, сцэажэоит, стынчза сагыалоит,
Аха ишэасхэом, хьаак са исныруам.
Са сбызшэала схэцуеит, сагыюеит,
Еиғыны мап, еа бызшэак сыздыруам.

Ханхарын ак хзымхэо, хайеапшуа,
Уи зыпсоу хақла ма изшэода.
Иғыз-ғызуа хашьха хазеапшуа,
Уигьы мап, иказам бызшэада.

Зэыр иахрома мамзаргы ртызшэа,
Ацыс, ашышкэмс, аиаш?
Зегь ртэала, ирымоуп абызшэа,
Ахахэ, атла, азы аршаш.

Бызшэа змам хэа иказам акгы,
Абызшэа пшыоуп, идыруп измафэоу.
Апсабара иаакэу зегьы,
Рхатэ бызшэалоуп рыпсгы златоу...

18.01. 1984

ЗНЫ

Зны, сацал сахыцеит, сеикэхеит,
Пхьа сзымцо, кыргы сынхеит.
Зны, ыызак исзааигэаз дсыпхеит,
Сгэы итымцэо гэрцацэгьак сзынхеит.

Зны, пхэызбакгы бзиа дызбон,
Схеихагы уи лыгэра згон.
Ашьтахь, уи далагт сылжьарц,
Дабакоу? Шьта дыкам дыбжьазт...

Зны, сызхара сцэыуеит, снатэан,
Санадхала са сызмафэам.
Среиуам, мап гэыла икэадоу,
Сақэмшэтоуп сзын ихадоу...

17.05. 1984

* * *

Са схандеиуеит, ус сшафьц,
Сыбжы неицых исмыргеит.
Исыргылеит аонра фьц,
Саб икынтэи аксымбеит.

Саргы схэйданы сшазам,
Сфынць есымша сыбла ахыуп.
Сыхэштаарамца хэыжжаза,
Ааи, еикэзарцы сфыхыуп.

Сыхьацамегы уа исыблып,
Иатцапхалааит сышьтэа ишьыз.
Алоақ иашэааит ахэыблы,
Хжэытэ архышьнагы уака ихшьыз.

Сгәы раҳатуп, са цәгәлала,
Сыхәштәарамца санәхәатәоу.
Үынч, ашьшьыхәа, смыццакзо,
Са схатә быста снахатәо...

22.01. 1985

АДГЫЛ

Адгьыл иамфо икоузеи?..
Иарсоит, иахәлабгоит зегьы.
Мшәан, Адунеи хзыкәузеи?
Ҳаибәфойт, хчынчаны зынгы.

Амч хәа адгьыл иалоузеи?
Ицшьоуп хәа нацънатә ицхьазоуп.
Мамзар, дыршьас иамоузеи,
Уи зегь, макъана имазоуп...

25.01. 1985

* * *

Дгьылуп, дгьылуп, зегь злыцуа,
Зегь зкәмчуа, зегь зычхауа.
Дгьылуп, дгьылуп, кырзагь зхыцуа,
Зегь хәхә гәрла фымт изшьо.

Схы-сыцсы зегь адгьыл иалоуп,
Адгьыл ами хзыргъацо.
Ҳазлабеиоугь, адгьыл алоуп,
Мамзар ус хәәхаргазоу.

276

Адгьыл гәыраз, харт иахнамтаз,
Ғакы иахнатарц агәра згом.
Адгьыл хәитәит, Анцәа хамтас,
Уи еихау хәа, акгы збом.

7.09. 1985

ИКОУ...

Икоу: чхароуп
Бароуп,
Шьцылароуп.

Икоу: Мшәароуп,
Цшаароуп,
Жәылароуп.

Икоу: Цәыуароуп,
Ччароуп,
Наиааироуп.

Икоу: Қәңароуп,
Ғәғәароуп,
Иааироуп.

26.03. 1986

АЦЬЦЛА

Ихәарехо, ашыкәсқәа анаиааи,
Ахәачассакәагь аҕны имааи.
Ацьцла хәшәшқәса анахьц,
Уигь... уаоцас ацсы нахьцт...

277

Аглам иабызан, паса зны...
Дахьчон амбасоы иразны.
Хаан еитампацыт агэгы.
Аха, җәәара змам калом акгы...

21.09. 1987

* * *

Җаи, абааңсы, ари ауаю дшөымбазои,
Дышламысдоу, дышуаоагоу, дышгазоу.
Хадас дхамоуп, ииҗашөаз ихөоит, дыцөхауеит,
Зөыроы җыртуам, егья реихөаргы ирычхауеит.

Жөак зхөода, дрылагыжыны зегь иршөоит,
Изхиркьаз хөа акыкамкөа игөы пжөоит.
Ихыз нагоуп, уи зегь рыла адөахыы,
Ирызгөагом кырза ишагхахьоу ихы.

Җаи, абааңс, ари ауаю дшөымбазои?
Ус шакантөы, нас исашөхөи хөаиргазои.
Сыгөра жөгозар, хөа дхаматөам шьта зынза
Ионы иңсы ишьааит, төанчарахыы уи данца.

24.10. 1987

* * *

Малдук сашьтам, еикөсырхарц,
Уи иагысымам, иагысмырхаит.
Истахыуп абра сынхарц,
Сара абрака сиит, сызхаит.

Сагьазгөдууп слахьынца,
Сыңсҗазаара баша имөамст.
Сааигөа игылоуп сҗацөа,
Уртгы раб иңынңь иагөтамсп.

17.12. 1987

ХАРТ ХАИБАТӨЫМ

Изакөтөы тынхадарои,
ңсыхөа хөа змам.
Изакөтө лахьынцадарои,
Дыршьа хөа змам.

Хгөакиит, ңа хцөакиит,
Хамчкөа хамшөеи...
Ас иамуит, анс иамуит...
Уа харт, хзыкөшөеи?!.

Ари, мшөан, илакөуп,
Уаха хөатөым...
Иаанхазгы уи акоуп...
...Харт хөаибатөым...

5.11. 1989

* * *

Итынчроуп, уажөы адөыхыы,
Ацх акыр инаскөеит.
Иаакөңөеит амза ахөахыы,
Схөцуа схала снатөеит...

Схэцрақәа цоит еиңхытта...
Мап, иагьмачым дарггы.
Ғеила исзеилмкааит схаҭа,
Бжык нықәаит сыгәггы...

Ақсабара зыроуеит,
Амза сышка иңшуеит.
Жәақәак сгәы иҭыхуа зыроуеит,
Смыцәакәа ус иаасыршоит.

* * *

Дыкоуп дхалалны,
Цьа иакәм имхәацт.
Азәы изы дхарамны
Хааны дкамлацт.

Аха, уивалар,
Ицәгьоуп иказшьа.
Шәчык гылаз ивара,
Иҭаирхом ишьа.

* * *

Ак мбакәа, ак мукәа,
Сызәыз зны цтәан.
Ак мхәакәа, ак мчыкәа,
Ус баша стәан.

Аамҭа цеит, ицацәкьеит,
Зынзаск зны сқалт.
Зегь рышьҭахь сынхацәкьеит,
Шьыбжь хыцны иҭалт.

Сзымцеит, пхьака самшьҭит,
Амоа санхалт.
Цыҭоыкгы сырхашҭит,
Кыр хыхьгы ихалт.

Цьа, скаҳаит, сыбгалеит,
Сышьҭырмхт анапқәа.
Уа кыргы сыцәхалеит,
Исықәтәеит ақәа.

Сахькажыыз, зных сцалеит,
Исықәнаут асы...
Нас цыҭкгы схәарчарит,
Аха иҭымцит сыҭсы.

Ак мбакәа, ак мукәа,
Сызәыз зны цтәан.
Ам мхәакәа, ак мчыкәа,
Ус баша стәан.

* * *

Амоа дшықәуз ак иаҳазшәа,
Хыхь ахәы данхала,
Уара иухәазшәа, сара исхәазшәа,
Избеит иара ихала.

Уара иуузшәа, сара изузшәа,
Зны ҳагәҭа дныбжьалан,
Иеыкаитцеит зегь иа иусшәа,
Ҷаибайрфеит цшьала.

Игәра зных иуиргазошәа,
Ихәоит ажәабжь дуқәа...

Иара итәала уиргазошәә,
Дталан, дтысуеит, укәә.

Амоа дшықәз, ак иаҳазшәә,
Хыхь, ахәы данхала,
Уара иухәазшәә, сара исхәазшәә,
Избоит иара ихала.

1980 ш.

АХАХӘ УРШЫРГЫ...

Шьюк нагыланы срыцәхәит,
Зыгәра згоз са схеицш.
Исмычхашазгы сывчәит,
Срывсит, кыр сырцеицшт.

Сгәы нпцәаза, саргы сағбит,–
Ианалага дхаршәоит...
Изымгәғрыз зны изгәағбит,
Ахахә уршыргы ипжәоит...

1980 ш.

* * *

Сцәыуеит, сгылоуп, сасуеит ашә,
Зны сгәыбзыгуеит, зны сеицашәт.
Егәа зундаз уи маатит,
Ашәи сарей мап хмааибит...

Сывжы рдуны зны сыхәхәеит,
Аныобжымзар егьсмаҳәит...
Сгәақт, суазырит, пхәа сеихеит,
Аха, илцшәаданы сынхеит.

1980 ш.

О, ААМҒА!

О, аамҒа, зегы збо,
Зыгәра зго.
Ханзырхо, хәикәзырхо,
Хҕазырхо.

Зных, дыршыа хәамазам
Хә хзынхыа...
Уара уоуп зегь зыхәшәтәуа,
Изыргыо.
1980 ш.

Акыпхь зымбац

* * *

Ак схарошәә,
Ак бхарамшәә.
Боыстааушәә,
Боыстаамшәә.
Бкәшушәә,
Бкәышымшәә.
Бцәыуошәә,
Бымцәыуошәә.
Бцәәжәошәә,
Бымцәәжәошәә.
Бгәәашәә,
Бымгәәашәә.
Быччошәә,
Бмыччошәә.
Сывбошәә,
Сбымбошәә.
Сыгәра бгошәә,
Ибымгошәә.
Ак бхәошәә,
Ибымхәошәә.

Бкацины,
Бгызмалны,
Быцьнышны,
Бзыланны,
Бшоуп уамашә.
Исыздыруам
Саҗһаҕа
Сзыниаша...
Уа исычҗауеит
Уамацәкья.
Бысхыччо
Барацәкьо?
Уажәгь
Агәра згом.
Амкәба еицшны
Азы аанагом.
Бхаҗәтәоуп...
Есқынгы
Ибгом уаә
Игәра.
Бзакәцәкьоу,
Бказшьацәкья,
Иббозтгы
Быгра.
«Саҗамыз,
уҗаҗһа» – җәа
Зны исабхәон.
Нас, раҗһатәи
Ашьаҕә
Бәынкнабҗауан.

1978

САРА СУАҒЫЗ

Сара убла сыкәнашьаргы,
Ииашаны сыхә умшьаргы,
Сзупымлазо, нас, уашьтангы,
Ак сызуамхәо сыпҗашьаргы,
Ус са сыказ, са суағыз.

Снихьынхалан азәы сыоуа,
Скылпш-кылзыроуа сашьтам ииуа.
Зны зегь рышьтахь са сынхаргы,
Имоа изынамгзеит рхәаргы,
Аха усгы са суағыз.

Слахьынца, икалоит акала,
Аҗышә снықәца са саркьалар...
Сусқәа мамзар иҗагәҗасыр,
Шьапәаршә сыҗа азә дсыгәҗасыр,
Аха, усқангы суағыз.

Са сеацәагь жәәан икыдзар,
Мышкы, иалшоит сыхьз мыззар.
Аха икамлои аеакала,
Сыҗсы сыхьҗыр, уа мышкала,
Нас, сҗахамҗазгы суағыз.

1980 ш.

* * *

Хьаак сыма сдәықәуп,
Уажә сызвоугы рхоуп.
Скароуп. Амәа сықәуп,
Схы ба бышка ихоуп.

Аңша оҥахәт-хәтуеит,
Исанахәоит мазак...
Саргы сгәы хыт-хытуеит,
Исыцрасуеит мцак.

19.9. 1980ш.

* * *

Сусқәә ееим, сусқәә,
Схәцыртә рацәоуп.
Инымцәазо ахтысқәә,
Рыла сымғаа ццәоуп...

Сдырцәом уажә аңхызқәә,
Урт зегь еикәатцәоуп...
Сцәажәазом сымхәцқәә,
Сажәагь кыр иғьцәоуп.

Уахгы-еынгы стынчым,
Зык сагошәә збоит...
Уашьта акгы сымчым,
Башаза сықәңоит.

3.10. 1980 ш.

М. Г.

СЫБЗЫҢШУП

Сыбыңшуп, сыбыңшуп,
Амшқәә ықәңа ицоит.
Сыбла тәраа ус сыңшуп,
Хәаас икасцоит.

Изакәи, мшәан, бызбом,
Кыргы аамта цеит.
Уажә быбжыы цәа ибыргом,
Бказшьа шыта исцеит...

Усс бзықәшәаз, бынзырхаз,
Ма исырдыр ионы.
Изакәи, исахәи нас,
Икалаз аоны?

Сыбыңшуп, сыбыңшуп,
Амшқәә ықәңа ицоит.
Сыбла тәраа ус сыңшуп,
Хәаас икасцоит.

19.10. 1980 ш.

* * *

Шәара-зызрак ынхәбжыысит,
Хғәы хәанзамкәә зны...
Бгәалақарагь зынза ибжыысит,
Быкамызт бразны.

Ус азә лызбахә сымхәхәаргы,
Башоуп, са схы зжьоит.
Әнак цәа сыканы сынхаргы,
Зегь акоуп сгыжьюеит.

5.12. 1980ш.

САРА СГӨЫ

Уанацьалбеит
Сара сгөы,
Усзеилкаауам
Узакөү
Лнапы укөца
Дулахөмаруа,
Уршө укажьны,
Днеиуеит
Дкөаруа,
Баша угылоуп
Умақаруа,
Уеилалгазеит
Абла қаруа.
Уанацьалбеит
Сара сгөы,
Закө казшьозеи
Иузапу?
Баша уадуп
Сара сжыы.
Срыцхамшьакөа
Ухала сшыы.
Хааибуам қарт
Қоыцьа, идыр
Пытк ианеикөахамца
Қатыр.
Мамзар хыда
Са сҕахар?
Нас аҕсҕазаара
Уҕаххар?
Ма исырдыр,
О, суҕөоит
Сгөы,
Моас уа
Иалухуа узкөү?...

1979

* * *

Дысөаччеит, ажөакгы уаҕа илымхөеит,
Дласны дынсыдкөеит, шыҕахька деихеит.
Мап, ажөа сылмтеит, са сылмыргөҕт,
Гөаныла жөанаө снага слыргылт.

Амца сыцралан, зныхгы сбылуан,
Дгыла дысөаччо, ус дызбалон.
Сгөы цон иҕыцны, исзымхөеит ажөак,
Исықөкны дхысыр еиҕын, ашөақь.

Нкылашьа сывамызт, са сөахөатөын,
Ускан, исхызгаз, уи зегь хөатөым...
Дныцаркьан слышьтан, уи, са жьацас,
Ла сылпхьазозтгы, мшөан, ешьацас?

Снашьталан зныхгы изгеит лара лкөых...
Лыбла схыцшылан, лхы лалыркөыхт.
Исыздыруам, аиаша, иҕаз уи лыгөгы.
Дысөаччо сеилалгеит, уаҕа акагы.

27.4.1981ш.

САРА БА БӨАҢХЬА

Сара ба бөаңхьы, сгөы иҕыхо сызхөом,
Ацөажөашьа схаштит, сжөаргы сызхом.
Сара ба бөаңхьа, сеиөызахт ахөчы,
Зны-зынлагь сцөыуоит, схы нықөцан ахчы.

Сара ба бөаңхьа, исцөызт схацара,
Өымтуа, схөцуа, сыцоуп ақөатара.

Апшқа сеиызахт, зныхгы сзеиҥацуам,
Хьаас сызмада, азэггы сгееиҥазом.

Зных, бара бааигға снейны сгылахуп,
Бгәырғара, бгәамцра, стәала срылахуп.
‘Еазныхгы ееила сақшөом изура,
Аха гәыкала сашьтоуп бөызара.

Иҥоуп, иҥоуп, шьоук ацөгға зыршогы,
Аха издыруеит, урт акгы шрылмшогы.
Уахгы-еынггы бааигға сныҥөозар, –
Сара, ба бәаҥхья истахыуп сыказар.

Сара ба бәаҥхья, сақәлап амцагы,
Ҧныда-гәарада, стәап, ара амцагы.
Хьаас ак сымоума, быда, мамзаргы,
Иара ба бәаҥхья, ишанхеит амзагы.

29.4. 1981ш.

* * *

Дугәаҥхама рхәан,
Мамоу – ихәеит.
Бзиа дубама рхәан,
Мамоу – ихәеит.
Улышьтома рхәан,
Мамоу – ихәеит.
Гьынгашк дтәа
Дахьхәыцуаз,
Дзышьццылаз
Дауҥхәыцуаз...
Мап, бзиа дибоит
Ихәеит.

Длышьтоуп, дигоит –
Ихәеит.
Ҧыҥья, хөы,
Инейбырхәеит.
Нас ҥыҥык
Инейцырхәеит.
Дызымдыруаз,
Дзымбацыз
Ҧыҥык дәықәлеит
Дырбарцаз.
Амитә ҥалеит –
Рхәеит,
Лҥаацәа? Уауаау, –
рхәеит.
Хазҥаб длышьтоуп
Дижьоит – рхәеит.
Мдыр – бзамыҥәс
Хәишьоит – рхәеит.
Арахь иара
Хәоу дыр имазам,
Еилыркаарц
Иашьталт имаза...
Ихәазма рылацәа?
Ирмахәзеи лыуацәа?
Ас анырхәа агәылацәа,
Ирацәаөхеит ақәылацәа...
Ажәлантәқәа нагылан:
Хәхәшьа бзиа дибоит –
Рхәеит.
Ишиашо шьҥа агәра хҥоит –
Рхәеит.
Зеггы ишәахәоит,
Ижәбоит – рхәеит,
Уаа ахьымзҥ

Хиргоит – рхэеит.
Шьюкы дхапкоит –
Рхэеит.
Аха... Ус хлакэоит –
Рхэеит.
‘Еа пытдык,
Дахшып – рхэеит.
Егырт: даххэахэа-
Жьахэап рхэеит.
Хахымзг хыхраф
Ихахэап – рхэеит.
Абырг кэышцэа,
Дад, шэаагыл – рхэеит,
Уака шыта акэап
Шэыргыл – рхэеит.
Зынза шэус ахы атам –
рхэеит.
Икашэцо уаорам, ихэартам –
рхэеит.
Уи, ус зхы иатэазшыо хыдам –
рхэеит.
Шэнигэтасратэгы дхэыдам –
рхэеит.
Ишэхэаз зегь шэзынагзарым –
рхэеит.
Ишэтахыу шэзылагазарым –
рхэеит.
Ижэдыр, иаргы дхацоуп–
рхэеит.
Есқынгы абцар дацоуп
Рхэеит.
Дшэыцэшэан шытахька дхьацуам
Рхэеит.
Еикэшэыргэагэаз ак алцуам
Рхэеит.

Шэцеира шэрыхзыз
Пхьа изыниаша – рхэеит.
Уи аткыс хазнеип
Аиаша – рхэеит.
‘Еишэа еилхаргап, итахцаап
Рхэеит.
Шэахэшыа-пшзагы хлазцаап
Рхэеит.
– Дад аиаша бхэароуп
рхэеит.
Ажэлар икоу рахароуп
Рхэеит.
– Игэтыха макьана исмахацт
лхэеит.
Иныкэырпшшэагь имхэацт
лхэеит.
Исыкэицацэон пату
лхэеит.
Абызхэацэа идыртыутут
лхэеит.
Исыкэицацэон хагыр
лхэеит,
Шыта иаанаго шэа ижэдыр
лхэеит.
Зныказ, саргы цэгьа дсымбеит
лхэеит,
Иара изгэамтеит, имбеит
лхэеит.
Зынза ибжыы имыргеит
лхэеит,
Стэала, сыгэра имгеит
Лхэеит.
Уаа, зынза сиргазеит
лхэеит.
Кыргь сгэыгон, симгазеит

лхәеит.
Сусқәа шеипхьттаз,
Ишамуа ала,
Үеипшцөгьак сцәа-сжьы
Ианыруеит
лхәеит.
Аха сгәы аңышәа
шамоу ала,
Бзиа сшибо здыруеит
лхәеит.
Баша сыңшит
лхәеит.
Сифеит, сишьит
лхәеит.
Уаоыс симшьеит
лхәеит.
Сыекнасхауеит,
Сашьцәа сырпхашьеит
лхәеит.
Бзиа сызбаз
Игәы җыхтәуп
лхәеит.
Дҗамлароуп,
Даңырхтәуп
лхәеит.
Дад, ибыхы, баангыл
рхәеит.
Бажәа еееим, иаанкыл
рхәеит.
Шәаргы шәыешәыртынч
рхәеит.
Шәақәымгәыгын шәымч
рхәеит.
Шәкамақәа ртра иҗашәц
рхәеит.

Ажәлар ирхәо хашәц
рхәеит.
Ас аипш ажәа хәатәым
рхәеит,
Ус, Аңсуара иатәым
рхәеит.
Нас шәарпхашьяп, иутәым,
рхәеит.
Дагьеигәырҗап атәым
рхәеит.
Уи зегь еееимрак иазхәоуп
рхәеит,
Шәеизымҗыгын иазхоуп
рхәеит.
Шәхықәкы, шәымса,
Пҗа ишьтоуп
рхәеит,
Ацәгьеи бзиен иишьтоуп
рхәеит.
Аңсҗазаара ус иақәуп
рхәеит,
Шәеилибакаар хәқуп
рхәеит.
Аизааигәара шәыбжьан
рхәеит,
Уажә шәхы шәгәы шәымжьан
рхәеит.
Дад, шәзызхәыцша крҗкоуп
рхәеит.
Даргы жәларык ыкоуп
рхәеит.
Имақоымзаргь шәеинызкыуа
рхәеит,
Шәааилабжьақәа шәыонуцҗа
рхәеит.

Шәус аамсташәан шәазныкә рхәеит.
Хәизыжәымган еазнык
рхәеит.
Анышә ужыр, иаауеит анышә
рхәеит.
Шәаагәеибаҗан шәеинышә
рхәеит.
Дад, аҗәышра аҗахуп
рхәеит.
Дад, ауаура аҗахуп
рхәеит.
Дад, аилкаара
Аҗахуп рхәеит.
Дад, шәыццакцәеит иахәтам
рхәеит.
Лағырз маароуп бла хьтам
рхәеит.
Шәхала шәхы ахьз ашәт,
Шәазхәыц рхәеит.
Иаҗсам шәызеу,
Шәаҗәытц рхәеит.

5.6. 1978ш

САРА АБРИ СЫДГЫЛАҢ

Стәоуп, аҗәдан саҗаҗшуа еивызгоит сыҗсыҗ,
Сара абри аҗынчраҢ исымоуп насыҗ,
Абраҗа, сара схы еакала избоит,
Сыҗстазаараҗ ииашан җәҗәала агәра згоит.

Абраҗа, зегы-зегы са сзыхә еакыуп,
Иҗшьоуп рыхьз-рыҗша, урт цәҗа срызгәкыуп,

Абраҗа саныкоу иҗәҗәоуп сара сымч,
Абраҗоуп, сгәы раҗатны сахьыцәоугы җынч.

Абра еиха саҗәшәоит иутәу, ихәатәу,
Ахәҗгы-адугы исызрықәуп пату.
Стәоуп, аҗәдан саҗаҗшуа еивызгоит сыҗсыҗ,
Сара абри сыдгылаҢ, исымоуп насыҗ.

30.4. 1986ш

Ахқәа

Ашәкәы "Ахара азааигәахара" – 1996

Ифымшәо ахәштәарамца Р. Қапба.....	7
Схы са сақәйтзарц сҭахуп.....	27
«Сашьтазам амал, аҭара...».....	28
Ҕыхьа ибналаз.....	29
Шака хкы ыкои... ..	30
«Иуын, ихәан...».....	31
Иуаароуп.....	33
Ҕхыз.....	35
«Сыкам сҭахцәа хык сызрымто...».....	36
«Ҕья мшгароуп, еимacroуп...».....	36
«Сара усқан, акгы схарам...».....	37
Шакантә.....	38
Сҕынцъ.....	39
Апоезиа Анцәахә-Ҕхәызба.....	40
Ааныжьра ансықәшәо ари адунеи... ..	41
Сҕынцъ.....	42
Ахара азааигәахара	42
Аиоызаратә шарж.....	44
«Мызыкыуп ақәа кыдцәа илеиуеит...».....	45
«Ҕсуацас хәтыр хәеикәымцәзеит...».....	45
«Зны еихацқәак сҭадырхеит...».....	45
«Ҕаха снаҭазом слапықәшәа...».....	46
«Уаанза исымаз авбақәа...».....	46
Сгәы	46
Сцәахәақәа.....	47
«Азәгы дгәырҕап, еазәгь дыччап...».....	47
«Ирхылом саазқәылаз сыблақәа ччацк...».....	47
Азы ахышьтрахь... ..	48
«Шака иҭамзо ҭазахьоузеи сара сцәа...».....	48
Аҭсабара азақәанқәа... ..	49
Сабцъар.....	49

«Мап, сыбжамеамзар сҭахым...».....	49
Сызмыртынчуа мазак сныруеит.....	49
«Сыхәштәарамца хәжажаза еикәуп...».....	49

**Ашәкәы "Ахатца данхатцоу" – 1994 ш.
"Сымшқәа рышьта"**

Ааҕынроуп.....	53
«Указшьа цәгьоуп шьоукы исархәоит...».....	54
«Иҕысцәеит сҭәагәжькәа...».....	54
Ҕлоу.....	55
«Мыцхәароуп...».....	56
Аҭша.....	56
«Инеилыюры-ааилыюрит ажәәанаә...».....	58
Иацтәи амш.....	58
«Шьтахь сынхазаргь...».....	59
Усқан са саауеит... ..	60
Анахьгы-арахьгы... ..	57
«Анацъалбеит, икамландаз уашьта еикәымчрак».....	60
Абас нас ианбанза?.....	61
Сыказаргы сыхәчиижьтәи машәырк схымҕо....	62
Иқәшәыргыл ацәцақәа... ..	63
Ахышьтрахь.....	64
Ахәычы дцәыуеит... ..	65
«Шака икьасан сымәа сықәлеи...».....	65
«Издыруеит, пытрак ашьтахь сара сиҕеипшу...».....	66
Зыҕсы еикәхаз... ..	66
«Сымшқәа схибахәа ицоит, нақ, еишьталаны...».....	67
Абнеи ақырши.....	68
«Икои уажә насыҕны?».....	69

«Уажәшьта иаңсома азхәцра...».....	69
Снырхыпшуеит... ..	70
«Са сыңстазаара аңа исзатом...».....	71
«Ҙынч ңара ҳаикәшәандаз...».....	71
Жаныхә Ашта.....	72
Апоезиа нңәәхә – пңәызба.....	73
«Ифымтзакәә стәан зны ңынч...».....	73
Схәыңра	74
«Исңәызлакғыы сгәы уашыта иасырсуам...».....	75
Ан, агара рңысла.....	75
«Пңәыс даазымго дарбан хаңоу...».....	76
Сышқәсқәә.....	77
«Ишңақоу, мшәан, абңар ақазшыа...».....	78
Сңәәхәәқәә.....	78
Ааңын	79
Алада, Ааада.....	80
«Ҙыриңа.....	80
Игәы узтоуп аңсуа хаңа.....	82
«Сгәы иабоит, зных са сыхәңушәә...».....	84
Сбызшәә.....	85
Дысныхәоит, ауааы.....	86
Ааызңәә ирызкны.....	87
«Ашәқәә зегь аартуп...».....	87
Аибашыра.....	88
Агранатамиот зкыз аруаа... ..	89
Аибашыаы қәыпш.....	90
Аиааира амш.....	90
Зыхыз еилкаам аруаа.....	91
Ахыз-аңша.....	91
«Аруаа иаидгылт ахәңқәә...».....	92
«Ари аибашыра хлымзаах...».....	92

«Изакәы рңарңәоузеи, рыңңа, иңахаз...».....	92
«Сара избеит ауааы ианиқәшәоз ахы...».....	93
Ас ханңа.....	93
«Зегьы еилаҳаит...».....	94
Уажә ҳаазқәылаз... ..	94

Пңшьба-пңшьба ңәәхәәла

«Мазалашәә саңәәжәеит суахта...».....	97
«Ҙынч, ашышыыңәә снаиааироуп...».....	97
«Ибызкны ажәеинраалақәә зыауеит...».....	97
«Пытк сеиңахазаргы...».....	97
«Схы збоит уажә еилагошәә...».....	97
«Аамңеи аңстазаареи маасуеит...».....	98
«Сыбзиабара бышытоуп...».....	98
«Қәралагыы сыңәгьам, ңытк нысңит...».....	98
«Шә-ңстазаарак сымазаргы...».....	98
«Зных бара сбымбошәә...».....	98
«Сшәан, сыгагахь снейхеит, снамңаст...».....	98
«Аәазә ишқа ба быңшуеит...».....	99
«Сыбла нңаан, бызбеит уа пңыз...».....	99
«Азәых, игарң даәуп бжыла...».....	99
«Агәәқра ңәгьа аңкыыс, аңсра бзиа...».....	99
«Иахьа сгылеит са шыыжы...».....	99
Сгәы.....	100
«Сыбзиабара шааиз еиңш иңеит...».....	100
«Устахым ҳәә ба иансабҳәә»... ..	100
«Икоуп игәықәтажытәым...».....	100
«Иаазқәылаз иалагт ңәгьа ихытаҳуа...».....	101
«Ууааыбжара уахымскәә...».....	101
«Ухала ухы ужьозар...».....	101

«Мацк угәы бжъажьозар...».....	101
«Ицауроу, ихаку...».....	101
«Кыр сацкпацшны изжит...».....	101
«Уаха сашьтам мазарак...».....	102
«Сылацәа нтаар...».....	102
«Разкыуп, насыпуп...».....	102
“Рацхьатәи абзиабара”	102

Оба-оба цәахәала

«Ауауы ихы мчыла изшазом...».....	103
«Икоуп аиаша, ахәахәа, амц...».....	103
«Анацәалбеит, нырцәы илашьцахарым?.. ..».....	103
«Зегь реиха истаху...».....	103
«Цәа рымазам ауауы ихәыцрақәа...».....	103
«Адунеи ду – Анцәа имаза...».....	103
«Бсымтиит, бсымшәиит...».....	103
«Сгәы амца гәғәала иацрабцацпхәаза...».....	103
«Мышкы ииуа, мышкы дыцсуеит...».....	104
«Азә дыцсны...».....	104
«Са сзы акәзар узааиуа суахта...».....	104

Ашәкәы "Улахынца ануеижьо " – 1996

«Зегьы-зегьы сара хәаас зны искын...».....	107
«Хпыфк нхтәало, ицсацоуп хәа...».....	107
«Изыохьоу зегь, ргырак нхом...».....	107
Уаха атц лашьца... ..».....	108
Ишцазури?.. ..».....	108
Уа ицәгъан сажәымта... ..».....	110
«Сшәахьеит сара, зегь рыла сшәахьеит...».....	110
«Исыздыруам иахьызгара уажә са схы...».....	111
«Ах ишцакасцо»... ..».....	111

Азәы изкны.....	111
«Изыстахьуи жәларык срылахә?.. ..».....	112
Сыззыцшуи?	113
«Мап, иказам акгы, са сызхьымзо...».....	113
«Сныкәоит са зегь реицш...».....	114
«Ублакьеит, ушьақәкьеит...».....	115
Лацкәыт.....	115
«Сышәшәиуан, бани барей сышәшәиуан...».....	117
«Лада исархәоит: уоадатәуп...».....	117
«Слымха бжык нтаот...».....	118
«Санаакәхалогыы ыкоуп сызәымтүа...».....	119
Ицагәышьеит уи схәыцра.....	119
«Шьоук алаццышәт, шьоук алаблит... ..».....	121
«Сара, саныкам, азәгы риашатәыс симоуроуп...».....	122
Ацсәахә.....	123
Шьоук адиссертациакәа рыхьчон... ..».....	124
Адунеи еибаркуп қәадла.....	126
«Сызизи? Схы иастоит азцаара...».....	126
«Схәыцра моаст наптәымла...».....	127
«Ажә мшәыкәан изиуам...».....	128
«Исычхап, исычхап...».....	128
«Схы-сгәы зны бынцалан...».....	129
«Пытфокгыы цәыцаччоит...».....	129
Ачымазао.....	130
«Уала-тынхала ицоит пхәа шьоукы...».....	131
«Уажә са быжкәак таха сыртом...».....	132
«Сныкәоит амоа сыкәуп...».....	134
«Сгәы нтыпсаауеит...».....	135
Аоныка.....	135
Аброуп.....	136
«Уахгыы-еынггы сныкәуандаз...».....	137
Тынчроуп.....	138
«Иоагылан жәак зхәада...».....	138

Абрака.....	139
Сгәы	139
«Садтәалазааит ахыз...».....	140
Амоа сықәыз... ..	141
«Зны икалап ус...».....	141
«Уа зхәы змырзуа икоу цасоуп...».....	142
Ажәа.....	142
«Иафәымцт, ақәа аура иаәуп...».....	143
«Амш иснаҫо збап...».....	144
«Шыыжь амра цәырцуан...».....	144
Иабакоу?.....	144
«Шьюукгы акы ҳахьцшуп...».....	145
«Сгәы ак ыцхәуеит, аеырмазан...».....	145
Схәыцрамшқәа – Аацы...».....	146

Ашәкәы "Ашьәфақәа" – 1994

Азыркәи.....	149
Адәыкрын.....	149
Амца.....	150
Хыырцыс игба.....	150
Ашьәфақәа.....	151
Амра.....	152
Арбагықәа реикәфьтра.....	152
Асы.....	153
Ацыс	154
Ацха.....	155
Улаша сиетцәа.....	155
Ашәа рхәоит ашәырцлақәа.....	156
Ажәцарақәа аапын.....	156
Сзиас.....	157
Асы.....	158
Сара ачаала сқәоит.....	159

Ахәцқәа.....	160
Ацсны.....	160
Ацшагы.....	160
Ашыыжь.....	162
Ацәақәа.....	162
Ашыыц.....	163
Сара сбызшәа.....	163
«Мшәан, уажәоуми нас анша...».....	164
Азын.....	165
Аапын.....	166
Ацстхәақәа.....	166
«Кыкы-кыкыы!»!.. ..	167
Алиаси ацсызи.....	167
Ахақәқәа.....	168
Адагыбжьқәа.....	169
Ажәцарақәа.....	169
«Ахәцқәа неины азы иҫарыжьит акыыр...».....	170
«О, ажәоан цаула...».....	170
Ақәцьма.....	171
Ала.....	171
Адагы.....	172
Азыркәиқәа.....	173
Апоезиа.....	173
«Сыбҫа-сыбҫа...».....	174
«Дәаб азы ағы...».....	175
Аапын.....	175
«Нырцәи-аарцәи ҳаибабо...».....	176
Ашәт.....	176
Ацсуа ицшьаатыц ихьчоит.....	177
«Амра абык еипш агәра згоит...».....	179
Сәырпын.....	179
Ацларкәыкә.....	180
Маҫа.....	181

Алиаси ацгәи.....	182
Ижәдыруазар... ..	182

Ашәкәы "Агәыграқәа рымш" – 1998

Р. Қапба «Апоет иажәа».....	185
«Искыпҕхьрацы сашьтоуп сәымтәк...».....	187
«Исылшоз, ишсылшоз...».....	187
«Ишыстахым еиҕах, сапылт аға...».....	188
Дқаларымашь.....	189
«Аеакалазоуп уажә сшыкоу, аеакалазоуп...».....	192
«Суахта аиааира згәы иалсуа хәа уао дызбом...».....	192
Ацәашы.....	193
Амшқәа.....	193
Ес аапынра.....	194
«Шыжыы инаркны хәлаанза...».....	197
«Сшьаға еихызгоит, уажә ашышьыхәа тынч...».....	198
«Скамлап. Пытрак ашьтахь...».....	199
«Мышкы, ари сгәакрагь сацәцап...».....	200
«Сцәа-сжыы акы аныруан...».....	200
«Издыруеит, ииашан...».....	201
«Сгәы алағырз амцәом...».....	202
Сышықәсқәа.....	202
«Сыңсуа бирак шьтых...».....	203
«Зегь ақара атахуп...».....	204
Уажә са сусқәа сразоит, исшәоит...».....	205
«Сшыказаалакь сыңсы тоуп...».....	205
«Сажәақәа, сашәақәа, иастеит ақша...».....	205
«Еынла исылшоз пытк қасцеит...».....	206
«Слахынцәацәгьа сеихырхәо...».....	206
Хцеира.....	207
Сныкәоит.....	209

«Уажә акалашәа сынхоит...».....	209
Улахынцәа уанымшәан.....	210
Азәы сизхьуеит... ..	212
«Акгыы збом, шьтахька сшьақшыны...».....	213
Узхагылам.....	213
«Хьаацәгьак сакыуп, сахәаруа...».....	214
«Қара рацәак са исмырхаит...».....	215
Сеыхәа.....	215
«Икоуп агәыграқәа рымш...».....	216
Скақаларгы.....	216
«Иансзымхо ақауацәкьа...».....	218
Аеыццышә.....	218
Қхызырла.....	219
«Избеит илағырз иахьа... Зумкулова лыкнытә...».....	220
«Реырцәахит, сыуеи, стынхеи...».....	220
«Кыр шықәса сныкәон моапала...».....	221
Ихынхәит сзиас-пшьа ахьышьтрахь...».....	222
«Зегьы-зегьы ирымоуп нцәахәк...».....	223
«Ус акәын, ас акәын...».....	223
«Ацәгьаура, ацәгьаршра...».....	224
Сыңшуеит.....	225
«Уажә сара зынза сзацәуп...».....	227
«Ирымазамкәа зынза хәаак...».....	227
«Азә дидырбеит, еазә дидырбеит...».....	228
«Иснатом схәцра таха...».....	230
Лажынцоуп.....	231
«Ақар шәахәабжь уи сгәы тнашьаауеит...».....	232
«Аурт. Анаатә. Адәы сцәылон...».....	232
«О, Анцәа! Кыр сучхаит, избоит...».....	233
«Иахантәарак сызмыцәеит...».....	233
«Зынза ак сҕахымшәа...».....	234
«Едныхәак смоуа снеира...».....	234
«Алапшхәаа – измам хәаа...».....	235
«Сымшқәа аанҕасит...».....	235
«Сцъыба тацәуп, итацәуп...».....	235
Ақша.....	236

«Снап җаҗаҗаҗа ирыцоуп амса...».....	237
«Иаалыркыаны стахазаргы...».....	237
«Рпатретҗа срыхәаҗшеит...».....	237
«Сара кырынтә сгәы рҗәахәеит...».....	238
Слахынҗа.....	238
«Ицеит сгәыграҗа рымш...».....	239
Аҗсны.....	239
Сажәеинраала.....	239
«Мшәан, иҗоузеи уау иҗәа иҗамзо...».....	240
«Инеипҗба иабаҗеи гәыгра гәартак...».....	240
«Иҗоузеи усс, еҗ сара сызкәмшәаҗ...».....	241
Сыҗсы.....	242
«Зегь сзеипшы са сҗамлаҗызт...».....	242
«Сгәы иҗыхо зегь оҗы исзархәом...».....	243
Ауаа зегь еипшым.....	243
«Сыҗам стааҗәа хык сызрымҗо...».....	244
«Сзымгыло стәамзаргы сажәны...».....	244
«Азә ак ихәашт, аәазә еакы...».....	245
«Хгәы хәанзамкәа данҗақәла аҗа...».....	245
«Ари Адунеи! Избеит сызхара...».....	246
Уи, са исхәаауп.....	246
«Кырынтә еилагоуп аҗсабара азакәанкәа...».....	247
«Агәыграҗа рымш, зышҗа харт хәихо...».....	247
Ажәак.....	247
«Ирхылом саазқәылаз сыблақәа чҗаҗк...».....	247
«Сгәаҗра сзанышәом...».....	248
«Сматанеиуа сумҗахырхәом, о, Анҗәа...».....	248
«Са сызәуи? Са сызустәада?...».....	249
Сара исхароу.....	249
«Аҗыхәтәантәи аҗәа иаҗу...».....	249
«җынч сыҗсы шыаны сымтәаҗт...».....	250
«Анапи-анапи еибарзәзәоит...».....	250
«Исзынамгзаҗ сусқәа...».....	251
Уи.....	251

«Иааипмыркыакәа сыхәа иқәғәғәоит...».....	251
Урт... ..	252
«Исыздыруам изыхкьо...».....	252
«Избоит, шыоук сара сзы ихарамшәа...».....	253
«Егәау иип, рҗаҗа ирызҗап...».....	253
Умәа.....	254
Шаҗантә.....	254
Хҗәытә саркыал бҗы.....	255
«Зны сгәы иабон, кырза сымҗуп...».....	256
«Уаҗа ақәҗмақәа ууеит...».....	256
«Фартынҗас, амшқәа ықәханы иҗоит...».....	257
Адуinei ду.....	257
«Саанырпшеит уахынла шыҗабҗык...».....	258
«Зны-зынла аоызҗәа реырҗәахуеит...».....	258
«Исзимхәааит: «Рыҗа», са сышыҗахь инхо...».....	260
«Аҗсуараз! Аҗәа инҗаҗәа аоы...».....	261
Азәы.....	261
Амәа сықәуп.....	262
Ишәхәо зегьы сзыҗаҗом...».....	263
Аҗсәа анышәынҗра иҗыҗит... ..	263
Уаа шәабакоу схәыҗрақәа... ..	264
«Сеиха-сеигәауа сгәаҗ-җәакуа...».....	264
«Уа җәҗалаҗкәа уажә сааҗсеит...».....	265
«Сара сыҗкәынра сыҗәеит...».....	266
Саб.....	266
«Сымәа җа ихынҗырахт...».....	267
«Аҗәҗа-мыҗәҗа сыршом...».....	267
Еҗ, иараби!.....	268
«Сгәы иамыхәоз рҗызк збеит...».....	268
Сан.....	269
Исзымпшаауа.....	269
«Иҗоуп сызнымшәо...!».....	270
«Зны, сынкыдырҗан шыоук җәҗарас...».....	270
Споезиа.....	271
Аҗсҗазара.....	271

Ацсуа.....	272
Ацша.....	273
«Сара исцэызит ус мышкала...!».....	273
Абызшэа.....	274
Зны.....	275
«Са схандеиуеит, ус, сшафьц...».....	275
Адгьыл.....	276
«Дгьылуп, дгьылуп, зегьы злыцуа...».....	276
Икоу... ..	277
Ацьцла.....	277
«Хаи, абаацс ари ауаю дшэымбазои...».....	278
«Малдук сашьтам еикэсырхарц...».....	278
Харт хаибатэым.....	279
«Итынчроуп уажэы адэахьы...».....	279
Дыкоуп дхалаланы	280
«Ак мбакэа, ак мукэа...».....	280
«Амоа дшыкэз ак иахазшэа...».....	281
Ахахэ уршыргьы... ..	282
«Сцэыуеит, сгылоуп, сасуеит ашэ...».....	282
О, Аамта!	283
Акьыпхь зымбац ажэеинраалакэа.....	283
«Ак схароушэа...».....	283
Сара суафыз.....	285
«Хьаак сыма сдэыкэуп...».....	286
«Сускэа еим, сускэа...».....	286
Сыбзыпшуа.....	287
«Шэара-зызarak ынхабжьысит...».....	288
Сара сгэы.....	289
«Дысфаччеит, ажэакгы уаха илымхэеит...».....	289
Сара бара бэапхьа.....	290
«Дугэапхама рхэеит...».....	296
Сара абри сыдгылаф.....	296

Заур Гьаргь-ица Кэарциа

Июымтакэа реизга
Цшь-томкны

Аобатэи атом

Куарчия Заур Георгиевич

**Собрание сочинений
в четырех томах
том второй**

Аформат 84x108^{1/32}. Атираж 500. Икацэ. акьыпхь бгыц. 9,75
Иныкэ. кьыпхь бгыц 16,4. Афатапқа № 510.

Ацсны Ахэынткарра
“Акьыпхь оны”
ақ. Акэа, Ешба имоа 168.

Ашәкәтыжырта “Алашара”
Ақға – 2006 ш.

Заур Кәарҗиа

Июымтақәа реизга

ҘШЬ-ТОМКНЫ

Ашәкәтыжырта “Алашара”
Акәа – 2006 ш.

Заур Кәарҗиа

Июымтақәа реизга

АҖБАТӘИ АТОМ

Ашәкәтыжырта “Алашара”
Акәа – 2006 ш.

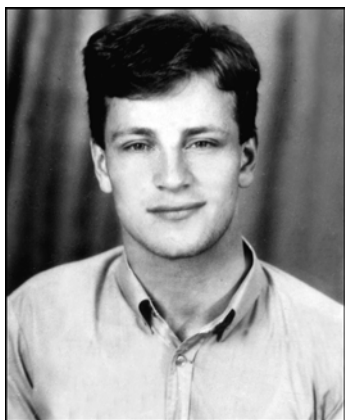
Заур Куарциа

АХАРА АЗААНГУАХАРА

Ижелар геакъа ржөйтө-рфатө, иахьатөи рҕагылазаашья, уацөтөи рҕеицш, урт рыдгьыл, рбызшөа, рдоухатө мал ахьчаразы, аиқөырхаразы фырхацарала ақөцара, иаҕаххозаргы ахақөцара – абарт роуп, аҕхьаза инаргыланы, тема хаданы иагөылсны ицо Заур Көарциа ипоезия.

З. Көарциа. Иөымҕақөа реизга цшь-томкны. Акөа. Аобатөи атом. 2006 ш. – 316 дакья.

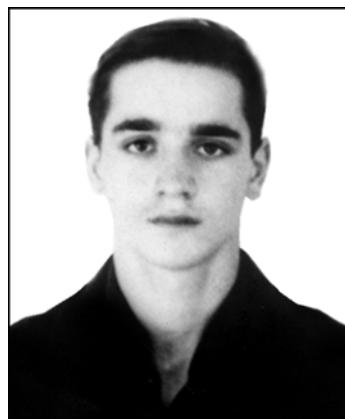
© З. Көарциа 2006 ш.

Алхас

Ахра

Алиас

ИҒЫМЦӨО АХӘШТҘААРАМЦА

Аибашьра ианалагацәкья, аңзхьатәи амшкәа инадыркны, сыхыюҗацәа Алхас, Ахра, Алиас (аитцбы шықәсыла дшацанамкуазгы) насываргыланы абцъар скит, ихәқәлаз аға хәмга ихымца снаәагылеит, сықәра ишахыңахьазгы. Иаххәап, сцацәеи, схи, сыңси срыцәшәаны сыехьаскызтгы, шьюуки-шьюуки реиңш анавагыларта-аавагылартақәа сыңшаазтгы, ускан сцарагы, сырцаорагы сьздынцәаланы исаазаз сыхшарагы, саб ицъынцъ ағы исыргылаз сьонгы изакаразаалак мчы рымазамкәа икалон, еихаракгы «уаҗа сашьтам мазарак, сахәоит җ-ңсҗазарак: ңсҗазарак – сьдгыл гәакьаз, аюбатәи – сажәеинраалаз» – хәа исхәахьюугы доухадахон» – хәа азгәеитәит апоет Заур Кәарҗиа имшынцак акны.

Ицәбыргыцәкьяны арт әжәәқәа ауафы инарцауланы дзырхәуа аюуп. Урт иахдырбоит апоет иңсадгылы ижелари дшырзыкоу, рлахьынца патриотк иахасабала дшаргәәтеиуа, иара изы зегы ишрыцкыу.

Ари ахшыюцак ицегы ашьәкәргәғәаразы иаагап дәәа факткгы; аибашьрағы әжәыларәқәа руак аантәи аби аңацәеи рдиалог:

Хаға дахьтәоу акәзар, имоацәгыоуп акыр бжьюуп,
Хаб, угәы иалымсын, иубоит, нас убжоуп.
Хаммоа унақәныхәан, хдәықәца уңацәа.
Иара усгы иееим, хдәықәлар таацәак,

Есышьыж шәгәы зьргәғәоз, иргәәны зьбжыы,
Шәбаталион акомиссар, шьтахь сангыжыы,
Нас сабуп хәа сзышәҗахуи иласгәйдцан
сышәшыы,
Ажәәан иацалом уи азыхәан ашәшыы.

Шөһөбөк ишөһөмшөөит уи ашьтахь ажөөк,
Саахынхөны иаашьтых сөһөнасхт ашөөкь.
Хцон хгөы еибархатан, хижеларц аға,
Шьтахь шьафак камцакөа, хнеиуан хаха¹

Аибашьрафөы аиааира анаага, хапстазаара атынч мөа (ахкьа-пкьақөа иахьанзагы инагзаны ишеикөмтөацгы) иананыла аамтазы «ар ирнымиаз дхатцагөгөоуп» хөа ишырхөо еипш, ацөажөара, апафос харакыла ажөөкөа рхөара уажөшьта зегы ихалшоит. Аха аибашьра амца кьоукьад анкашыпкьаз, апсрей, абзареи, аказаареи, акамзаареи рхөаақөа анеидыгөгөалазоз агөмшөареи, афырхатцареи, ахамеигзареи аазырпшыз, зажөеи зуси хтак еицтазыршөөыз роуп Ацсадгыл ацеихара иапсоу, игылоу абицара рзгы иөырпшыгоу.

Сыззааиуа, уажөтөи аибашьраан Заур Көарциа ицацөеи иареи Ацсадгыл афөапхьа иаадырпшыз ахамеигзара ауп. Насгы апоетцөа Заури Алхаси роымтақөа тызцаауа ауаөы абри агангы – аибашьра атөы зхөо рбиография – дазаатымгылар амуа акынза «аматериалқөа» ыкоуп, иахзырбо (дара рхатцөа рнаосгы), Ацсны ахақөитразы ицоз ақөпцарафөы хцеицөа хазынақөа ихьзырхөагаз рфырхатцара атөы зхөо адакьақөа.

Заур Гьаргь-ица Көарциа поетк иахасабала апхьаөцөа дырдыруеижьтөи акыр цуеит. Уи апоезиатө шөкөкөа жөаба инарыцны итижьхьөит. Убарт иреиуоуп: «Ахьышьтрахь», «Аблақөа анеикөшөо», «Азаза-хөөымта», «Ихароу агөыпцрақөа», «Апстазаара амаза», «Ахатца данхатцоу», «Ашьафөақөа», «Алхас», ухөа убас ицеггы.

Арөиаөы ипстазаара, казак иахасабала ишьақөгылара еснагь псабарала иацуп ауадаөрақөа, акьыба-зыбақөа арымзаа, ус хыцөрыртак ыказамкөа, тагөтасрада, цықөсыларада икөшьшы цашьа амазам. Хатала апоет Заур Көарциа итөы ххөозар, иамыцхөнгы (еиуеипшым апстазааратө мзыкөа ирыхкьаны) ауадаөрақөа ирнысит ирөиаратө мөа, иара аханатө

¹Заур Көарциа, Алхас, Акөа, ад. 51-52.

итөышьтрамкөа ииашареи, икьиареи ирыхкьаны илахьынца иакөнцөаплеит амацкөикрақөа рацөаны. Аха уи апстазаара гөмбылцьбарала иага дкьиднакьазаргы, деиланаргьөжьызаргы, насыпны, апсабара инатаз абаөхатөреи игөгөоу ихатареи рымчала хмилать литературафөы даөазөы иламоашьо иара иитөу иажөа ихөартө еипш дзыниоз ауадаөрақөа дыриааит. Уи знык иадамхаргы ауаөы дхаракны дызкьу апсадгыл абзиабара, амилать абызшөа, атоурых, уацөтөи ацеипшхө бзиа агөрагара, насгы аламыс, апату, ахьз, ахьымзг изкөа реимьрхөит, нцөахөк еипш ипхьазоит, дымшөа, дмырхөа агьарахөа рлакта дтапшуеит. Урт ахаташьатө казшьа бзиакөа роуп апоет ибаөхатөра аамышьтахь ипоезия хыцхьиртас, фьирцөажөагас иамоу.

Заур Көарциа диит 1936 шыкөсазы Очамчыра араион Цлоу акьитан. Абжьаратө школ далгеит Гөдаутца, нас Акөатөи арцаөратө институт афилологиатө факультет, Ауниверситет аныкала ашьтахь атоурыхтө-иуристтө факультет. Уи изанаатцөа аөбагы рыла акыр шыкөса инеипынкьылары Очамчыра араион аөтөи ашколқөа рөы рцаөыс, ацара көша еихабыс, директорс аус иухьөит. Арцаөратө-аазаратө ус пшьафөы ицьабаа мацзам, азгөатара апсаны икоуп. Уажөы Заур Көарциа Апсны арбцьар мчкөа рподполковник аус иуөит Гөлрыпшь араион, арратө комиссариат актөи акөша еихабыс, арратө комиссар ихатьпцааос. Аха Заур Көарциа ибаөхатөра иаша ахьаапшыз данкөөыпшаз инаркны азыхь еипш ицхөраа зөаазхаз апоезиафөы ауп. Уи апстазаарафөы иага амыкөмабарақөа дрыкөшөазаргы, азнык азы иөөымтақөа ртыжьра дыруадаөзаргы, апоезиөи иареи бзанцы еицөыхьшөашөаны икамлацыт. Уи иахылтцауаз амцапшь еснагь дарпхон, арөиара игөы ахөо дканатон – апстазаарафөы дызлагылаз, иибоз, иныруаз, дзеигөыргьоз, изгөакьаз дазышөахөартө еипш, мамзаргы ицөөымгьыз, ипсадгылы ижелари ирпдырхөагаз, рыхьз-рыпша лазьркөуаз, ихьыз зхөоз поезиатө хөфөсахьала игөлыршөаны дрыкөзбон. Уи ирөиаратө мөа дазнысыз, дызхьысыз, игхаз, ипхаз, дызхьымзаз, дзыхьаз, ипшыкьласыз

уҳа ибиографиятә элементқәа заманала иахзырбо акоуп ипоема «Сымәи» егырт играждантә жәеинраалақәеи.

Апоет Заур Кәарциа ибаохатәра ақстазааратә тәагашоурақәа жәпакы ирылашәазаргы, акырынтә иахәнатәырц инығанаргыжә-аағанаргыжәзаргы, зегы акоуп уи нцәахәс иззылқхаз ауауы дамқсахит, аханатә дызнылаз амәа, ишитәышьтәро дырны, арәиаратә шәахәақәа ақәрпхо, агәазықәара бзиа итә, игәы қәцо иаауеит. Уи аиашазы, мақгы алымшазац, ахатә хәәра аманы адоухатә маттура анагзара иаәуп.

Егырахь, еилкаау усуп, апоетцәа азәыроы рыкны еипш, Заур Кәарциа ипоезиағгы ишупыло ақсыәрақәагы инагзаны игәлтәааны иаарқшым, иқәам ахшыәцәқәа, ацәахәа еизадақәа, жәеинраалақәак рғы ашьтәрақәларақәа, ахәитәхәарақәа. Аха афилологиатә наукақәа ркандидат, адоцент Шоґа Салақәа иара изкны ишиқәо еипш: «Иреиғу уи иреиамтәқәа имәашьо ирнықшуеит автор, меижьарада апоезиатә баохатәра акәиц шигроу, ақәатәы мақымкәа ишимоу, насгы марцәицәс дынхымшәо азәы ишьтә дхымгылақәа, абри дқәа дууп, сихьчап қәа азәы ишьашәыр иеыцәамкыкәа, иахынзаилшо ихатәы моа ақшаара дшашьтәоу, ихатә бжыла ажәақәара, ашәақәара дшазхиоу» (Заур Кәарциа, Алхас, Акәа, 1995, ад. 4).

Заур Кәарциа ипоезиа ажанртә-тематикатә еилазаа-шьала шыардаза итбаауп, насгы иагыеиуеипшым, иахқәап, аинтимтә, ақсабаратә апоезиатә, аграждантә лирика иацәанакуа ажәеинраалақәа, аепикеи алирико-епикеи ржанр иатәу инейцыху апоемақәа. Урт зынза аа-поемак ыкоуп. – «Алақәа ртәылағ», «Ари адунеиағ», «Сымәа», «Ахатә данхатәоу», «Ақхәызба ар матәа зшәу», «Алхас», «Ақақ», «Амшқәа цшума!..»).

Арт апоемақәа (еиуеипшым атематика ишазкыгы уақа еиуеипшым ахтысқәеи ақаларақәеи иргәылан еиуеипшым афырхәцәеи аперсонажқәеи шаарқшугы, ус иааизакны ухағы

иааганы урыхәапшуазар, ауауи ақсадгыли реизықәазашьеи, уацәтәи рлахынцәи роуп изыхцәажәо, доухатә цсымчхарас ирымоу) лагала бзиоуп иахьатәи ақсуа поема атаацәарағы, насгы абри ажанр ағиара иацхраауа рақәны иқәлеит. Убри ақынтә мацарагы урт қлитературатә цстазаарағы инартбааны ахцәажәарагы рыхәтоуп.

Поетк-патриотк иахасабала Заур Кәарциа дазә-лымхауп, ипоезиа хыцхыртәс иамоуп ақсуа жәлар ржәйтә-рәатә, иахьатәи рполитикатә рекономикатә, ркультуратә тагылазаашьа, уи ақазара, уацәтәи рлахынцә ақәицшхә, рцынцә-дгыл, рхатәы бызшәа, рдоухатә мазара. Урт реиқәырхаразы ақәара, ианатәххәгы, хьахә-хьахрада ахақәара. Аа, абарт роуп апоет Заур Кәарциа итема хадагы.

Ақсуа жәлар ижәйтәзатәиу зларакәу ала ирымоуп азқышқәсақәа ирықәлоу адоухатә бақәа, иаагап: Нартаа дуқәа, Абырскыл, ацан ирызкыу ақәамтәқәа, алақә ссирзәқәа, иара ус аасқәатәи ашәышықәсақәа ртәы хқәозар, реалтә цстазаарағы иқаз афырхәцәа гәмшәақәа, зықсадгыли зыжәлари рзы хейгзара ззымдыруаз Цшькьағ-ица Манча, Инақәа Қьагәа, Қьахьба Хәцәарат, Бғажәба Салуман уҳаа убас ирацәауны. Урт ажәлар ашәа рзырхәеит рыхьз-рықша атоурых иазынхартә еипш. Абри атрадиция – афырхәцәа рзышәақәара – ақсуа сахьаркыратә литература анығиана инаркны еихақәауа иааргоит. Ари атрадиция аасқәатәи абиқарақәа иреиуоу қашә-қәықәа рғы атық бзиа амоуп. Ус шақәу арца-быргуеит Заур Кәарциа ипоезиагы. Уи аханатә дрыз-флымхауп ақсуа жәлар рфырхәцәа, репостә хәсахьақәа гәадуралагы дырзышәақәоит. Ақсадгыл ажәйтә фырхәцәа рхәсахьақәа раарқшра, нас урт ирыхьчоз рықсадгыл аиқәрхара, арәиара, уи ззеилымкаауа, мамзаргы иашьтам агәлымқәа рәағ-әра аидеиа ауп иахнарбо еихышәшәо иоу Заур Кәарциа ипоема «Ари адунеиағ». Нартаа дуқәа, Абырскыл, Инақәа Қьагәа, Қьахьба Хәцәарат иреиқшу афырхәцәа рыжәлар уацәтәи рлахынцә аиқәрхаразы фырқштәыс иқан, иара ус иаанхоит есымшагы.

Апоег иага апстазааратэ зыблара еикэшоэаргы, еилашэа-еилыцуазаргы, ари адунеиае гекаҳарада ижелар уацетэи рымш агэра игоит:

Икоуп ҳадгыл,
Зегь геазто, избо.
Ҳзаазо, ҳанзырхо,
Иарашкагь ҳазго.
Ҳабдуцае рызқеатыг,
Иахьпыршэоз зны рымч.
Икоуп ҳахэштаара,
Ҳақсуара, ҳдынць.
(Апоема «Ари адунеиае»).

Заур Кэарчия илирикаеы апсуа желар нацънатэ изнысхэоу ртоурыхтэ цстазаара иагэылань иаауа аепикатэи ареалтэи фырхацае зака хшыюзацара рзиуа атэы зынза ииашаны июеит Шоҗа Салакаиа: «Апсуа желар ахақеитразы, рыцсадгыл ахыпшымыразы иааи-пмыркъазакэа изеыз рықецара баша илыцшэаданы иаанымхеит. Ҳабцаеа ажэытэтэи рпышэа ду ҳара ҳзгы, ҳақхьака игылоу афар рызгы ихшыюрцагоуп иеырпш бзиоуп.

Зқышықэсала ҳабцаеа зышьтаз аиаша,
Ирыпшааз, иалырхыз амоа пхьа ишьтоуп.
Сасыкэа... Абрыскып... ирацеоуп зыгэра хгаша,
Урт рыхьз-пшьа аеапхьа ххырхэарц ҳахэтоуп.
(Ажэеинраала «Зқышықэсала ҳабцаеа»).

Мамзаргы еиха иахьатэи атоурых аамтақеа иреиуоу афырхацаеақеа рыхеапшышьа.
Сывараеы дгылт Акъахьба,
Шэартак сымоуп, сгэы иргэгеоит...

Са сизхэыцуеит Напҳа Кьагэа,
Ипсы шысхылапшуа агэра згоит...

Доухак сымоуп сара арака,
Сатэазымбо игэы дажэоит,
Моа тшэарак ае дгылт Баҗакеа.
Абцъар шьтыхны уи сихьчоит!
(Ажэеинраала «Сыдгыл геакьа»).

Атоурых хафсахьа уеизгы-уеизгы атоурых салацаажэандаз хэа акэым апоег дзазхьапшуа. Уи ахафсахьа еснагь еимадагоуп, ажэытэи аеатэи ирыбжьоу цхауп, уи ацҳадагы калашьа амазам абицарақеа реигэныюра, рдоухатэ традиция аеиара. Ари ахшыюцак даара дақешэаны иааирпшуеит Заур Кэарчия иажэеинраала «Кьагэа ирацлакеа аеы».

Кьагэа анысхэо избоит са сыуаюра,
Сқыиара, сыламыс, сдынць, са сыюны.
Кьагэа анысхэо, избоит са сапсуара,
Сабацаеа рабацаеа рыдгыл Апсны.

(Заур Кэарчия, Апстазаара амаза,
Акеа, 1994, ад. 55).

Апсуа желар реапыцтэ хэамтақеа реы ахацаеа рымацара ракэзам ифырхацаэаны, рыцсадгыли руаажэлари ирпатриотцаэаны, уи азы рхы иаеигозэ иаабо. Урт агьарахеа ирывагылан ахеасагы. Фырпш-тэыс даагар азхоит Баалоу-пҳа Мадина лымацарагы. Абри азцаарагы хшыюзышьтра азиуеит Заур Кэарчия иреиамтаеы. Уака апоег ашэа рзихеит ақыртэа фа-шистцаеа иахзааргаз аибашьраеы рашьцеа, рхацаеа, рабацаеа, рцацаеа ирывагылань хацатас еибашьуаз апсуа хэсакеа, желар рашэа наунагза ианылаз афырхацаеа Баалоу-пҳа Мадина илфьырпшуа.

Ақхәызба, ар мағәа зшәу,
Ирацәоуп, аиеи, ба бзыхәшәу.
Шақантәгы бмыцәа ибыршеи,
Анцәа ду быссирны бимшеи.

Илакәуп, илакәуп бказшьа,
Ибылоуп Баалоу-җа лшьа.
Уи лфырҗхәызбара еиҗах ибырҗыцт,
Амала қарала уи лкынза бымшәыцт.

Апоема ақхәызба «Ар мағәа зшәу» аконкреттә цәцгәи амазаргы, автор қазарыла изеипштәны, атипра аланы иааирҗшуеит (ажәйтәи ағәтәи еиҗырҗшуа, нақ-аақ еигәныюа) абыржәтәи аибашьрағәи аҗсуа җхәызба иаалырҗшыз афырхацара атәи поезиатә хағсахьаны.

Апоема хәтәла ахьз, ахьымзғ, ахәцара, аҗсадгьыл абзиабара ухәа иреипшу ауағәи зда дхәартам, ашьаб еиҗш деидкылан дызкыу ақазшьақәа аҗстазаарағәи дшырзыкоу, ишынруа, насгы ихадароу урҗ зеггы еизыркәкәаны иреирағәи дшықәныкәо, ишаныҗшуа атәи еилыхха хара иаабоит илирикатә поема «Ахәцә данхәцәоу» ақны.

Ари ағымта аҗсымчара уажәи еихағгы иғәғәоуп, аҗақ чыда амоуп, избанзар аибашьра хьамта зхызгаз ажәлари уи ашьтахьтәи хәзтагылоу имариам хәҗстазаареи ухағәи иаауғозар, еиҗырҗшны анализ қауцозар. Изхысхәаауа, уи иацә апафос хәраки изыргәғәо аидеиеи еилацәны урыхәапшуазар иахьатәи ауағәи иҗақхықәра шырацәоу, ишәатәу, изатәу, икацәтәу, кыр шыкоу хнарбоит, зеипшлашәа акәымкәа нацәықәкыла:

Ахәцә данхәцәоу,
Зегь ичхар, фыоғарароуп.
Ахәцә данхәцәоу,
Цәгәи бзиеи еилирғароуп.

Ацәгәара аналцәуагь,
Амаҗаз дымгәамцроуп.
Ахәцә данхәцәоу,
Дшәаны шьтахь дхьамцроуп.

Аҗсадгьыл аншәартәоу шьағәак ахьамцра, есымша хшыюла аныкәара, ачхара, алымша идгылара ухәа зақа хәцәнахәоузеи ари апоема... Аҗстазаарағәи зхы-зыҗсы мацара иашьтоу, еихаракгы ижәлар гәакәа ағәақра ианҗагылоу аамтазы – уи дуағым длыҗсаахь-шәашәоуп...

Автор иағымтағәи иацшьны иазгәеитәит ицәоуроу ауаа рымч-рылша, рус зеггы рыжәлар рматериалтә, рдоухәтә культура ашьтыхра, ағәиара иазкызарц, уи ала еилашуазарц рыҗстазаара. Урҗ роуп апоема зыгәра иго, ииҗахыу, иажәагы, иашәагы зыхьзныоылауа. Егьырҗ аҗстазаара иарблақаз, ацәгәа-мыцәгәарақәа рыкацара иалагаз апоемағәи еицәаутаратә иәағәуп, ирықәзбоуп.

Апоема «Ахәцә данхәцәоу...» узлазнейша аганқәа рацәаны иамоуп, еихуршәшәаша ахшыюцәкқәа маҗымкәа икоуп, аха сгәанала, зеггы иреихазар қалап ағымта зхыркәшо ацәахәақәа хәздырҗхәало ахшыю-зышьтрақәа:

Ихәхьчап хәбацәа
Рабацәа рыламыс.
Ианрааз уаа нагацәан,
Ацәгәара рыламызт.

Ихәхьчап хәауаора,
Хдоухә, нас хамч.
Ихәхьчап хәҗсуара,
Хәеицыка, хьынць...

Хәжәлар рҗеицәа хазынақәа аҗсадгьыл ахьчарағәи икарцоз, иаадырҗшуаз агәмшәареи ахамеигзарей хәтәла иалагыланы избоз, иалахәз Заур Кәарҗия ипоезияғәи чыдала иалкаау атыҗ рымоуп; урҗ рхәғса-хьақәа аазырҗшуа ажәеинраалақәеи апоемақәеи инапы ицыҗхәеит. Аринахсыгы

Ишдыру еипш алирикатә-бзиабаратә жәеин-раалақәа ианрысакьахәымтәу апоет иәаратә шықәса раан ауп. Ускан апоезиеи аәареи еибазыркуа амцапшь еиха адоухатә псымчхара гәғәоуп. Аха иага убас иказаргы, абаохатәра змоу апоет пшьыноажәа шықәса дырҭагылазаргы, ипоезиатә нцәахәы изылпхарала иреиарафәы иргәлмыччалар ауам, ауафы дзыркәм-шәышәуа, дзырцьбароу, агәалакара бзиа изтә, ацәанырра пха зхылцуа алирикатә-бзиабаратә жәеинраалақәа. Ус шакәу афырпштәқәа алитературафәы зака ыкоузеи, аха зегы харкәацаны иаагап фәрпштәы зацәык – Дырмит Гәлиа. Уи 80 шықәса дшыртыс-хьазгы апхьаф игәы зырхытхытшаз абзиабаратә жәеинраалақәа аҗицон.

Акритикафәы ишазгәартахәоу еипш, Заур Кәарциа иәаратә шықәса раан абзиабаратә жәеинраалақәа еиха дрызхьапшуан (иаагап аизгақәа «Ахышьтрахь», «Аблақәа анеикәшәо», ирынқәоу), аха уи иаанагом итәымтазтәи ашықәсқәа данырҭагылоу аамтазы афәр ргәы «ахәша ықәзшыуа», «амца рыцразцо», рцәанырра мышьцақәа ирзышәәхәо, изыреҗыхо алирикатә пцәам-тақәа дырцәыхьшәәшәеит, мамзаргы иаҗицом хәа ахәара. Амала акызатәык иазгәатамзар ииашам аибашьреи уи ашьтахьтәи итрагедиа гәғәаны Алхаси Ахреи рҭахара, заамурала рыцстазаара афәхцәара. Ари ашьтахь алирикатә-бзиабаратә «нотақәа» знылоз амотивқәа цәырызгоз изыреҗыхоз, ионуцкәтәи-дунеи акынтә иаауаз, ацәанырра лашақәа аанызкылаз, изхуеуаз ахьаақәеи агәроақәеи изыкалаз (аамтала акәзаргы) ашьтамтақәа апхьаф ибартахеит...

Ицоуроу, изыдоу, ахачхара змоу, ашьха зыхь еипш ицкәоу абзиабара иазкыу, иазышәәхәоу ажәеин-раалақәа мацымкәа икоуп Заур Кәарциа илирикафәы, еихарак иәаратә шықәсқәа раантәи ипоезиафәы. Убарт иреиуоуп: «Бара фәапхьа», «Абла ссиркәа», «Бабакоу?», «Бцома, бымцома?», «Аблақәа анеикәшәо», «Быхәмарзом, быччазом», «Анахь сыот, арахь сыот», «Бгәы нхар хәа сшәоит», «Бтәитпш, бсахьа ба ианбааз», «Сыңсы былоуп...» ухәа ицегы.

Еизааигәоу, еибатахыу агәқәа роуп апоет абрака зсахьа тыхуа:

Акыр цуеит, ааигәа хәицыкам,
Ихәбжьоуп азқәа, ахәқәа.
Аха, хәицрызкьауа, мап, мчы ыкам,
Ианеизааигәаха хә хәгәқәа.

Абзиабара икыдкәо иамоу, иаргәтәиуа арҗыс абар иихәо:

Анахь сыот, арахь сыот,
Мооуп еснагь сызқәу.
Анс схәеит, арс схәеит,
Сақәмшәт бара бгәы.

Зны блашоит, ба быччоит,
Дәәазных бгәрооит.
Зных хәицуп, са сыбжьоит,
Агәроа сагоит.

Алирикатә фырхатә, мамзаргы апоет абзиабара иага датәнәтәыргы, даркараргы, дароашьыргы, игәы ипнаказ, иалнахыз апхьызба иага дылфынцәауа бзиа дибозаргы, иаххәап зегырыла дынцәахшазаргы, уи амца шоура иеитарц итахым, ихы ахәтыр ақәицоит. Уи, анемец поет ду Гиоте ишихәаз еипш, ахшыҗи ацәанырреи иахьалагои иахьынцәои рхәаақәа идыр-уеит. Ус шакәу агәра хдыргоит абарт ацәәхәақәагы:

Сыңсы былоуп, сцәа-сжыы балоуп,
Аха бзыхәан схы еилагом.
Быбзиабара сыткәа самоуп,
Аха сымч сылхынгь иазгом.

Егырахь зынза дәәакыуп, ипсабаратәуп гәты-гьгәала ицәәжәо, абзиабара иамехак иамоу арҗызба дзыргәтәиуа атәы:

Сылацә нтаар, сыпхыз балоуп,
О, истахыуп сыбжы бахарц!
Бара бзыхәан сара исуалуп
Ажәа хаала еснагь сшәахәарц.

Поетк, казак иахасабала Заур Кәарциа ипоезиа ацсымчхара еихагы иғәғәаны, ицарны, «амахәта-шьахәтақәа» аманы, аграждантә позиция апафос ҳарак ацаны ҳара иаабойт аибашьра хлымзаах ашьтахь иақицаз аоымтақәа жәпаки рәы. Ари «арығьарахьала ақәцәиара», арфиаратә дуней әагәлахалара апоет ацсабара инаҗаз ибаохатәрей иңышәеи рымацара ирыбзоуразам, уи ачыдара иабзоуруп аибашьра инаҗаз ацстазааратә материал, ипацәеи иарей ирхыргаз, ирхтынкьаз зегьы. Урт арымзаа ыкоуп: – аибашьоы гәмшәа; дзыцәнымхо аға хәмга ихы шилоугьы уи имца иафалоу; зыызцәа еихьзырпшуа; ашәыргәнда; абналао; ачархәаоы; амарадиор; ацсы дзырхәуа; абза дызшыуа; ацсуа тыпҳацәа амца иалагыланы ахәцәа еикәзырхо, ркәәкәа икәжьны иалызго; аибашьра аатра ицагыланы Ацсны аиааира агарц изныхәауа ухәа убас зака персонаж, хтыс, сахьаеилапса еизыкәкәаны икоузеи апоет ирфиаратә “лабараториафәы,” аус рыдулара ада уаха еизгатәы, пшаатәы, тцаатәы ыкамкәа.

Хәарас иаҗахыузеи, абартқәа зегьы Заур Кәарциа ипоезиафәы ацсы рхалашт, даәакала иухәозар, иапхьака иақицараны икоу иоымтақәа рәы ихафсахьақәан ицәыртцышт, уажәнатәгы ицәыртхьоу шмацзамгы.

Абри хыхь исхәаз ахшыюцак арцабыргуеит аң-хьажәа згысто ашәкәы «Ахара азааигәахара». Зегьы ҳаркәацпы уи ахыцәкьагы асимволтәцакы ацаны икацоуп. Ахара хәа апоет дызәу, еитарсны ихәоу ари Аиааира ауп. Уи аагеит ашьа катәаны, ирейгьу ҳдеицәа дауапшькәа рхы ақәцаны аға хәмга ҳацсадгьыл имехакзаны дшыказ, далахцеит. Аха макьана инагзаны икам аиааира, азааигәахара хәәуп. Уи анынагзахо, ххы ҳацсы ҳаиааины, ҳамгычуа, ҳаибамырхәуа, хрыц-ҳаибашьо, ҳаибашаҗо, ҳара хтәгы даабо, атәымуаогы дгәаҗо, ҳанхауа-ҳанцуа ҳаныкало ауп. Убаскан ауп Ацсуа хәынтқарра

(ҳдеицәа гәлымцәахкәа рхы зкәртцаз) ашьақәргылара анҳалшо, амоа иаша ҳананыло. Ааи, ҳаоынтқагы, ҳантыцгы иага рыла ауадаоорақәеи аңсеихәлаҳарақәеи хрыниазаргы, иаакәымтцакәа ҳағацәа аус еицакәәкәәкәа хзыкацара иафызаргы, апоет иажәала иухәозар – аиааира иасимволу азааигәахара хәәуп, ҳагьнейеит уи афиниш афәы.

Абри ахшыюцак ашәкәы «Ахара азааигәахара» еидызкыло аоымтақәа, шамахамзар, иргәлсны ицоит. Апоет хәарас иаҗахыузеи, уаоытәыоасак, патриотк иахасабала акырза ихьааигоит аибашьра аҗагашоура иннажыыз арыцҳарақәа, амыкәмабарақәа макьанагы ҳахьырзымиааиц, насгы иахьынзахәҗо ҳахьыр-фамгыло, ҳахьзрақәмпо, убри акынтә уи аргамату дрықәзбойт, иеаңиуеит аграждантә позиция ҳаракыла дазнейны иажәеинраалақәа жәпаки ипоема «Амшкәа цшума» афәы.

Арфиаоы ибаохатәра цсабарала зегь реиха аха-қәитра аҗахыуп, уи ахәаакәа рҗакра «аҗәра аҗацара» аҗахыцәкьам, ахақәитроуп цсыкәарас иамоу, изызгәшыуа. Ари афилософиатә хшыюцак (апоетцәа азәыроы жәынгы-фангы гәцхас ирымоу, изызхьуа) ауп Заур Кәарциа иоымтагы «Схы са сақәйтзарц сҗахыуп» иаанарпшуа.

Хәизызроып апоет:

Азә икынтәи дцак

Истахым зынзак.

Схы са сақәйтзарц сҗахыуп,

Уаха акгы.

Аха ажәеинраалафәы икоуп ихадароу даәа хшыю-зцаракгы: – уи убриоуп – апоет ишитахыу, дзызхьуа ахақәитра ихала ирфиара азы мацара акәзам. Уи акырза шатцанакуагы ижәларгы ахақәитра рымазарц, инхо-инцуа, иеио, рдоуҗа гәғәаза уаоы дырпырхагамхо иказарц иҗахыуп. Ускан ауп уи ахақәитра иашацәкьа аниоуа.

Абар уи шыақызыргөгөо ацәахәақәа:

Асытхәа схала иңны,
Саңсуа бирак кны...
Сыюнаҗа сабны,
Схы са сеиҳабны,
Са схы сақәитзарц сҗахыуп,
Уаҳа акгы.

Абри хыхь сзыхцәажәаз ажәеинраала идеиала акырза иақәәнаҗуеит аоымҗа «Сңынңь». Апоет дазгәдуеит игәы раҳаҗны дахьынхо юны, иашҗа-игәара пшза. Уа даныкоу игәы раҳаҗуп, иңсы тынчуп. Избанзар, уаҗа дамоуп иара апшәымас, идагь ихәартам. Аха уи еиҳагы агәалакара инаҗоит иңынңь змеидо иҗеира ахьыкоу. Абар апоет ииҳәо:

Гәҗырҗасгы шәарт шәсымоуп,
Цынңьлагь уа шәатәуп.
Сыканаҗ са саңшәымоуп,
Шәартгы са шәыстәуп.

Апоет игәы инархьуеит аҗсҗазаараҗы ицәаҗыгоу, ицәырҗашьагоу ацәырҗрақәа, ашьцыларақәа. Убас икоу акы акәны дахәаҗшуеит аибашьраан, ашәартара ду ханҗагылаз абҗьар анктәыз ибналаз, уажәы зыңсадгыл «игәкы-цәакуа» иахылаз, насгы маҗ-саҗла акәмкәа иагәцхәаны аҗазаара зҗахыу ауаа. Урҗ рәеибырҗеит, апоет ираеҗниҳәо, уаф дызцәыҗхашьартә икарҗаз дара уажәшьҗа агәхьаа ркзам, ирхашҗхьеит, избанзар, амал рхарей аҗыҗ татақәеи ихаргалт, иатәнатәит. Аха ажәлар акгы рхашҗзом, ираюшәазом, асаркьа иафьзоуп, зегь рбоит. Абри аоыза аҗагылазаашьа, уафь гәахәара изымҗо, агәхькәа иззырҗысуа атәоуп иахәо ажәеинраала «җыхьа ибналаз». Апоет баша иауиҳәахуа: «О, урҗ роуп уажәы уахьнеилак иҗазоу... Арахь икам акгы ркынтәи икаҗоу. Имоаҗыргоит еа усқәакгы иртыутыу... Уажә шыоуки ишьҗырхуеит җыхьа ибналаз рыпату.

Хайлышшарақәа, хы азымамааирақәа, ххәаш-гашрақәа ххәаҗызыҗуа хрылахара, ацәҗа-мыцә-җақәа, аҗсыҗҗарақәа зцу ракәмҗрақәа ухәа иреипшу арыҗхарақәа риааиразы икоу хәшәы заҗык ауп:

Ххәоу акны, хҗаҗкәымкәа хҗаҗәароуп,
Хҗак еиҗҗахаршәроуп, хайлаҗәароуп,
О, асҗәкьа ижәбахьоума еиқәмшәара,
Иаҗахыуп ахатара, агәмшәара.

Апоет иҗсадгыл ахьаа хатә хьаак еиҗш дар-гәҗеиуеит, дарҗынчуам. Уи икаҗатәу, иутәу, ихәатәу – хамҗ зықәхоуҗы хавсны хәхьцо, ламырба ахьазаауа, агәхьаа ахьақым гәнигоит. Насгы ианба, аибашьра ду анахьаага, ханхамоа зегьы еилакәбаса ианышьҗоу, хәхәрақәа зырҗаша алшара анхамам аамҗазы. Абас еиҗш икоу апроблемақәа роуп ишьҗнахуа, мехакыла раҗәак идуум, аха апублицистикатә пафос бжыы җаҗа аханы хәқла ицәажәо апоема «Амшқәа пшума».

Аибашьра аҗәагашоура иннажьыз ацәҗоурақәа аанкыламхар, иаахҗәаны иаххәар ами, хусқәа хнапала ибжәахьуеит, аҗа хайааит, аха хы хзымиааикәа хкалеит. Баша иаурхәах аҗсуаа: – ухы иазумуа, уаҗа иузиуам хәа. Ас хныкәо халагар, зегьы зыдхәалоу хамшқәа пшум, ханрыжьуам.

Абри аҗагылазаашьа уадаф, иахьа иҳамоу, апоет иаҗы иааганы хәгәлаирҗшуеит хәҗсҗазаара иацу, икаҳмыжьыр зымуа иҳалаҗсны хазкыу ашьцылара бааҗсқәа, насгы агәҗра ашәахәаҗы аахәқәрҗауа:

Амшқәа пшума,
Кырза икьаҗу...
Хархьыҗшума
Урҗ зегь башоу?
Игәмбылҗьбароу,
Хамшқәа шҗашоу!
Агәра хҗару,
Уи зегь башоу?

Зынза икөөдоу
Дафт игэхьра.
Зегь ирхадоу,
Пхьака агэгра...

Гэҕрас икоу досу ҳахьгыло ламысла, псыцқала, дыррала (ҳакны ҳаибато, ҳнибарто, ҳшьа ҳацеи-бажөөауа акөымкөө) аус ааур, ҳақсадгьыл иамоу ахөрақөа рырғара ҳалшоит, ҳағацеи урт «руацеи» аблокада амацеаз иага ахы ҳтацаланы ҳаркызаргьы. Ақсны адгьыл чашө ҳара ҳныкөнагоит уақдас хшыолагьы махөфалагьы аус ааур. Амала уи иаҕахыуп аиҳабгьы аицбгьы напеикөршала русеицура, аицбы иус көнимшьо, аиҳабы итөы-дахнамҕауаа аҕышөынтөалара.

Апоема «Амшқөа пшума» идеиала иажьра-цөароу, уи иаамданы иақөфызтуа аграждантө жөеинраалақөа маҷымкөа иагөлоуп ашөкөы «Ахара азааигөахара». Уақа апоет иҳөоит: «Псуацас ҳаҕыр ҳзеикөмцазеит, ихымжьыжькааит ҳгөы ахөрақөа, хрыцҳаибашьо ҳзыкамлазеит, кыр илцшөадахт ҳгөҕрақөа. Инибартоөит шьоук мышкала, амацаз, ргөы анеизынха. Хқалоит ҳөа сгөы иабон өакала, еибатөу ҳанеизынха.

Иага ҳгөы иалакьакьаргьы, иаҳнархьыргьы, аиаша цөахышьа амазам. Апоет иажөеинраала «Псуацас ҳаҕыр ҳзеикөымцазеит» иаанарцшуеит ҳабзатаратө тагылазаашьа иалкаау ҳҕрақөа хызтуа асахьақөа.

Агөаҳара амотивқөагьы – агөалакамзаарақөа Заур Көарциа илирикаөы иаҳдылоит рхатө философиатө хөцрақөа рыманы. Уи иқсабаратөуп, апоезиа адиалектика иатөышьтроуп, ақстазаара иацуп, уиоуп изхылөиаауа. Аха уи амацара акөым ара икоу «адунеи убас сгөы ахшөеит, уа исзыхгом, сгөы сыхьуеит» ҳөа иҳөартө еицш дқазцаз афактқөа иқстазаараөы икагөышьоуп (ус иагьаанхоит иара), апоет акымкөа өынтөгьы игөыфызкаауа рыла дбылхьөит...

Апоет игөы зақа ачҳарызеи. Уи иақөғөғөо аидара ауп арт ацөаҳөақөа зыоуа:

Сгөы! Шака улшахьөи,
Иучҳахьөи, иухыугахьөи!

Шака уцөа иҕазахьөи,
Жөак мхөо игөнугахьөи!

Заур Көарциа ақстазаараөы акыр гөакра-цөакрақөа збахьоу, дреиуоуп, аха иөақхьа ицөырцуаз аҕын-гылақөа акы ихы рыцамырхакөа, ихатара ламыр-көыкөа имариам, аха насыпс иипхьазо, агөахөара изто арөиаратө моа даныланы, иақсуаразы дпатриот иашан дааиуеит дшааиц. Ари акыр аҳөоит апоет ихатареи ирөиамтақөеи инагзаны реилкаараөы.

Апоет иқстазаареи, иқөңареи ртөы иашала иҳазхөо цөаҳөақөоуп абрака ҳзыцхьоугьы:

Зны еихацқөак стадырхеит,
Сусқөа-схөысқөа сыпдырхеит.
Сладырхеит уа, сөадырхеит,
Сыбжамөамны сындырхеит.
Урт сеитцазкьозгь мфеидахөит,
Саргьы кырза сөөадахөит.
Сымч иагхеит, сшьамхы цөит,
Аха усгьы са сгөы мцеит.

Ицбабыргьцөкьаны, апоет згөы цо, мамзаргьы ихьахөхьачо дреиуам, агөакрақөеи азалымдарақөеи идырзрыжөыз иөырғөғөаны иҳөоит: «уашьта зегь сзеипшуп, гөакреи хьааи срыцөшөазом» ҳөа. Даөа-цөарагьы ҳақхьөит: «өөырлаҳөыхуа са сызбо рөы, иҕасцөахп сгөакра зегь сгөөөы».

Ахьааи, агөрөөи, харанацшреи, ахөцра цөулақөеи ирхылцит апоет Заур Көарциа иажөеинраалақөеи ипөемақөеи. Убри азоуп ақхьаөгьы изизааигөахо, ицөа-ижьы изаныруа, игөтаҳөыцрақөеи ицөалашөарақөеи изрыкөөнатуа.

Апоет Заур Көарциа ақстазаара иага дкьыднакьазаргьы, гөмбылцьбарала изныкөазаргьы дзыкөгөыгуаз идаракөац аракуа еихазҳауаз ичкөынцөа адауацшьқөа, Алхас, Ахра аибашьра иннажьыз арыцҳарақөа ирыхьаны заамурала ицөтаҳазаргьы, макьана игөы каҳам, дыгөғөоуп, ус аламала ақстазаараөы иабцьар шьтеитцом, деибашьоуп, дырөиоуп. Уи азы зегьы ирөиғуп иара апоет ҳаизызырөыр:

Сыблақәа гәубара рхым,
Зынғы сзахымҗеит сзынишаз.

Сымға макьаназ сахьхум,
Сышкаҗа-бҗалахьоугь даара.
Мап, сыбҗамеамзар стахым,
Снархьыпшуеит гәыҗрақәак рҗәаара...

Ааи, убарт агәыҗрақәа роуп апоет Заур Кәарҗиа иҗсҗазарей ирҗиаратә мөей хәаакәзҗо, имилат литература иахәо, иаҗахьу апоезиатә җымҗақәа, насғы ихатәроу рыора илзыршо, агәахәара изҗо.

Апоезиатә шәкәкәа хәчи дуи жәаба җзыжьхьоу апоет Заур Кәарҗиа ирҗиамҗақәа ридеиатә җакы, рформа, рбызшәа рстильтә хьрхарҗа ухәа ишрыхәҗоу инартбааны рыхҗәажәара, реилыргара ишаанагара иҗоу статиак иузалагзом, иага уәазушәаргы. Уи иаҗахьу иҗегьы иҗбаатыҗәу атҗааратә усумҗа. Араҗа маҗара сара зейҗшлшәа иаинырсланы, насғы Заур Кәарҗиа диижьҗей хьноажәа шықәса хьҗра инадхәаланы сылапшхәаа иҗызгеит ирҗиаратә мөа еиҗа иаказшьарбагоуп хәа сгәы иззаанагаз маҗк аҗара иналкааны. Сыстатиа хсыркәшоит, апоет иҗәахәақәа рыла:

Сызмырҗынчуа мазак сныруеит,
Схы-сгәы иҗыхоит, мчык пхьа исыхоит.
Исылшахьоу шмаҗу здыруеит,
Исылсмыршаҗ сылшарҗ сгәҗуеит.

Зҗәымҗа иҗагылоу апоет Заур Кәарҗиа «сгәҗуеит» хәа ииҗәо агәра аагоит, избанзар уи ирҗиамҗа аса-кхәхьымҗаҗәкьа дҗагылоуп.

Руслан Қапба,
алитератураҗаааы, акритик, адоцент.

1996 ш.

АШӘКӘЫ «АХАРА АЗААИГӘАХАРА» – 1996 ш.

СХЫ СА САҚӘИҗЗАРҗ СҗАХУП

Исҗахуп мшынҗак,
Аәа лахьынҗак.
Азә иҗынҗәи дҗак
Исҗахым, зынзак,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Сымға агәра го,
Са схатәы бжьы рго,
Схаҗламхә еибаго,
Сыкәнимшьо сызбо,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Азәгы сизмыршәо,
Сҗамло схы-сгәы ахшәо.
Азәгы сизмырҗьо,
Сыуаҗра сыхьҗо,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Азә сара симбжьо,
Мамзаргы симжьо.
Ус хәҗҗас симжьжьо,
Сышуауу сишьо,
Схы са сақәиҗзарҗ сҗахуп,
Уаҗа акгы.

Сыкан ишсказшьо,
Схы ақәҗо сзын иҗшьо...
Схы-сыҗсы мҗәҗахо,

Сгәы раҳат сынхо,
Схы са сақәйтзарц сҕахуп,
Уаҳа акгы.

Азәгы сныкәимцо,
Сиазцаан цәа сымцо.
Схала сус сахьзо,
Схы ақәкафы сназо...
Схы са сақәйтзар сҕахуп,
Уаҳа акгы.

Асытхәа схала ицны,
Сацсуа бирак кны...
Сыюнаҕа сабны,
Схы са сеиҳабны,
Схы са сақәйтзар сҕахуп,
Уаҳа акгы.

20.11. 1994ш.

* * *

Сашьтазам амал, аҕара,
Уи сҕахьцәкәам, исҕахы.
Шьюуки игәартан уажә ус спара,
Иааиуеит иқәлан, сышьта ихы.

Илакәушәа рбан сыхцыста,
Инахыңарцы иафуп.
Хилгап рхәазаап ацлаҳәыста,
Сгәы сеанырцан, сырзыңшуп...

Адәы сықәым саргы усда,
Сымч макьаназ агәра згоит!
Ас исышьтоу, мшәан, изуста,
Урт сатәарбазом, избоит.

Исычхәуеит, макьаназ фыстуам,
Саргы исылшо ыкоуп мацк.
Ргәы ишабацәкьоипш ус сыерыстом, –
Исхадыршәратә еихатә дацк.

19.1. 1995ш.

ЦЫХЬА ИБНАЛАЗ

Цыхьа ибналаз, уажә еихәхеит рышьтамта,
Иаасцылоит цәа рымамкәа есышьжымтан,
Цыхьа ибналаз, зәырофы хынхәит рышьтахька,
Ианеилыркаа ус азәгы дрышьтамкәа.

Цыхьа ибналаз, о, уажә цәа рымазам,
Урт еилоуп уажә азәи-азәи рымаза.
Еицныкәоит, бзиа еибабоит, еибаҕахыуп,
Уажә уиакарагы рыхьз ахәара абаҕахыу.

Цыхьа ибналаз, о, ишьтибахт даараза,
Уажә уахьнеилакь дара роуп еихаразак.
«Рус рдыруеит», хықәкык рымоуп, иушьтазам,
Учац кыддыршәоит, урт ирылшар, улышьтацан.

Абарт ракәну, мшәан, харт амәа хәқәзцо,
Ххыцкы мырцәо, ртәала хәтыр хәқәзцо.
Икарцалакь, ус дара иахәтацәкьоушәа,
Сқам татақәак рбоит уажә ирыхәтацәкьоушәа.

Цыхьа ибналаз, уажә харт хартәыртәцәкьазоу,
Рхы дырдыруа, ус ма цытк хнырмыкәцәкьазоу.
Егәа схәыцыргь, дыршьа сымам икацәкьоу...
Ицъашәахәуп, иара лакәшәоуп хшыкацәкьоу.

Дара роуп уахьынаңшлакь иказоу,
Арахь икам ркынтә акгы икацоу.

Ана ак ибоит.
Ара ак ибоит.

Днеиуеит, дгэагэоит,
Агэра уиргоит:
Ианым, икам,
Уао еei дшыкам.

Уаоыс дызшыуа
Дыкам, дызшыуа.
Ма изылшауа,
Дшыбзоу дызжуа.

Ихэан – ихэеит,
Исхэеит – ихэеит.
Избо, исахауа,
Ишысхэара ихэеит.

Ус сара Анцэа
Сишеит – ихэеит.
Исахауа сымхэар
Ауам – ихэеит.

Уажэ дытк сажэа
Сразоит – ихэеит.
Зегытцэка схэом,
Иззоит – ихэеит.

Иуын, ихэан,
Иухэан, ирхэан,
Еиҥах дакэымцт,
Ухэан – схэан...

Ус са Анцэа
Сишеит – ихэеит.
Кырынтэ смыцэа
Исыршеит – ихэеит.

Ғахрак уаоы
Иҕразоит – рхэеит
Уара ажэак
Уҕрамзеит хэа рхэеит.

Уҕы касыжэ
ицахоуп рхэеит.
Убыз, уара
Иуаҕоуп – рхэеит.

Са иансоухэа
Исхэоит – ихэеит.
Еиҕми исоумхэар,
Исхэом – ихэеит.

Ус, нахьнатэҕы,
Исказшыоуп – ихэеит.
Исзырхэогы,
Уи, сшыоуп – ихэеит.

Иухэан, исхэан,
Ирхэан, иухэан,
Уи дзакэымцит,
Ухэан – схэан.

1995ш.

ИУААРОУП

Адуinei уаароуп...
Ажэлар рхэамҥа.

Хашьха-зышкэагы уаароуп,
Иуаароуп.
Хамшын еикэагы уаароуп,
Иуаароуп.

Абна ккарақәагь уаароуп,
Иуаароуп.
Аңта шкәакәақәагь уаароуп,
Иуаароуп.

Хабла иабо зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Хлымха иахауа зегь уаароуп,
Иуаароуп.

Хамшқәа, ҳацхқәа, зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Ххәыцра-хгәыгграқәа уаароуп,
Иуаароуп.

Аңсҭазаарагьы уаароуп,
Иуаароуп.
Адунеи цшзагьы уаароуп,
Иуаароуп.

Ихамоу-ихахзу зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Хусқәа-ххәысқәа зегь уаароуп,
Иуаароуп.

Адунеи зегьы уаароуп,
Иуаароуп.
Аха ирыцкыу, ирхадоу
Ауаа роуп.

Адгылоуп иуаарам,
Иуаарам.
Уанамардагь, лахынцоуп,
Уахьтә аарам.

Хахахәлабгогь уи уаарам,
Иуаарам.

Анышәарагьы мариам,
Имариам.

Адгылоуп наунагза
Харт ҳазго.
Хаңсы нтоугьы, иантамгьы,
Харт ҳазбо.

Адгьыл ауп харт ҳагьызфо,
Ҳагьызаазо.
Ахараҭахь ҳанагагьы
Уахьтә ҳзаазом.

Аарцәы иҕоу зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Нырцәы хьаацәгьоуп, иагьмариоуп,
Иагьгәырооуп.

Егьы зегьы-зегь уаароуп,
Иуаароуп.
Адунеи-ду, дад, уаароуп,
Иуаароуп.

1995ш.

ЦХЫЗ

Сгәы ацағара иақәшәан хык,
Цхыз, сыңсызшәа збеит уахык.
Иаасхагыл, шьоук цәыут, ихьит,
Шьоук еакала игәамцт, иағьит...

Сара схьаа са схықәкы.
Иас ианырхәоз зегь рыхкы...
Ибжьарыжьит иадаз,
Са сыңсҭазаара змадаз...

Ацэгъа-мыцегъа са исыцаршөөит,
Снахеларыжьит, цөкөрцазык...

Ицеит сама, сынбжыхахаа, –
Ихэашьны илеиуаз аеырғы...
Скыдкъа-чыдкъан, сцөыхаа-жыыхаа,
Сықөнажыт нас ақәарахы...

Хъаас мамзаргы сызкыдаз,
Ибла ус сынтәмгшт тынхак.
Схы-сыцстазаара зызкыдыз?!
Исыхөтамзу ажәа пхак!..

Иқалоит, ианыкоу мачым,
Азә данцо зегы рхыцкы.
Ускан, уи уаорам, ихақым,
Ибла уцамшәар азәгы.

13.9. 1995ш.

ШАКАНТӨ...

Шақантө, шақао алагеи схы-сгәы ахдыршәарцы,
Шақантө, шақао шақарыла сусқәа срыгдырхеи.
Ианаму хаала, иалагеит насх, сдыршәарцы,
Исылшашаз шақа ус хкы сара исыпхеи!..

Шақантө, шақао сыхъзи сыжәлеи цәағәа
рхыыршыи,
Схы-сгәы хыршәо, шақантө исыртәзи шыаңаршә.
Шақа жәеинраала илыргәдца исцөыршыи,
Исылшашаз шақа ус хкы сара исыпхеи!..

Шықәса өажәа сцөызит, сымшқәа ак
сызрылмхкәа,
Инсықәбабаз, ирықөымшәакәа ицон сгәрцса.

Өнак иадамзаргы, мшы-лашак мцеит сгәы
сдмырхкәа,
Исышьтан, уаха иаасыцрымцуа, еицырцсса.

Схала сзалмцит, дқамлеит салзхуаз цъа
тынхакгыи,
Өыстааи-цъныши рхықәкы нагзо, игылан иччон.
Тынч, ашьшьыхәа, имццакзакәа, ицөырцуан
схақгыи.

Сара фымт, ашьшьыхәа снейуан, сгәы
еиқәыцчон.

Пыхъеицш иқам, кыр ргәы қахауп уаанза
исеисыз,

Имацөымкәа зәырөы рыбақәагы пьцәтәоуп...

Ишхъаазгогы сымшқәа иреиғгыыз, баша
исеиөсыз,

Уашьта, кырза, сгәы злакамхашагы рацөоуп...

Саргы, ишсылшоз ус, сеихон, уа схы сшыуам
хәа.

Сгәығон, иахъамазаргы, иқалап хәа сымш
уацөы

Баша ирмхәозаап, «Уара иушыуа Анцәа
дишыуам хәа,

Ацъма имцсша иазылақәуеит, рхәоит мацөык.

28.6. 1994ш.

АПОЕЗИА АНЦӘАХӘ-ПҘӘЫЗБА

Зны бсызгәаан са сынбыжьит,
Ус исхарацаәкью? Бымцааит.
Кыр сбырцөыуеит, сгәы кабыжьит,
Даара кыргы сааигәа бмааит.

Ҳаибамтиит, ҳаибамқсахит,
Ҳқаибамыжьит, ус ҳаицәхкьеит.
Нас аамта аеақсахит,
Скаҳа-бғалеит, цъа санкьеит...

Уаҳа быбла стампшт, баацәырцны,
Цъара бызбахәгы смаҳаит.
Ҷажәа шықәса нақ ҳаицәызны
Ҳшыказ, ҳарт еиҗах ҳаинеит.

Исхарақәазгы цыт-чытк ықан,
Ихъаазгеит, исгәырогеит...
Гәыла-қсыла са сыбзықан,
Баргы ус бшықатқәяз бсыниеит.

Уи аахыс, шыта жәафшқәса ирықәуп,
Цъа ҳнеицыршәан ҳқамлазацт.
Уахгы-еынгы ҳамға ҳақәуп,
Ҳҳаларташқа ҳамназацт...

18.10. 1994ш.

СЦЪЫНЦЪ

Исзыцшуп сара уақа,
Сыюны, сышта, сгәашә.
Исзыцшуп рызегь уақа,
Икоуп уа сдац-қашә.

Уа саныкоу, са сраҳатуп,
Сееицых сыцәоит тынч.
Анцәа дуза дшаҳатуп,
Уақа шакәу сцъынцъ.

Уақа самоуп сара цшәымас,
Сыдагы ихәартам.

Са саныкам, шәарт ишәымаз,
Сцеира, цҳа, уашьтан.

Гәыгыртасгы шәара шәсымоуп,
Цъынцълагь уа шәатәуп.
Сықанатцы са сацшәымоуп,
Шәартгы са шәыстәуп.

30.12. 199ш

* * *

Ааныжьра ансықәшәо ари адунеи,
Ианаасыдгыло цсыхәа змам суаҳта,
Ианеиқәшәо изеидымцуа схәаи сгәырогеи,
Ускан азәгы хәаас сқашәымцан, иахәтам.

Ацәыуара, ахьрагы аҗахзам,
Тынч ашьшьыхәа исхыцааит уа сыцсы.
Инахаркьан сызбахәгы ҳәатәзам,
Санышәоит сыдгыл гәакьа, лассы.

Сагьызфо, уаанза сагьызаазаз,
Иареи сареи уақа ҳнеихәлацәап...
Исхшаз қалозар, уақцас исаазаз,
Уи ашьтаҳыгы, сымцахәгы еихәламцәап.

Уа уақы хәаас, симкыргы дсызхәахә,
Иқәғьацааит сцеира, иаанхо сыюны.
Ус, исхчнышәц хчнызс идуцәамкәа ҳаҳәк,
Ианышәц: саниз, санцсыз, еилырга ионы.

29.11. 1994ш

АХАРА АЗААИГӨАХАРА

Ахара азааигөахара
Мариам, ицөгазоуп.
Ахара азааигөахара
Иаартым, имазоуп...

Ахара азааигөахара
Иазхау зныхгы цөкьоуп,..
Ахара азааигөахараз
Са сгөы кыр ицөкьоуп...

Уи шыта, азкөа аирхара
Шуафрам агөра згоит.
Ахара азааигөахара
Уамак бжьамшөа збоит.

Ахара азааигөахара
Ихьяауп, игөыроуп...
Ахара азааигөахараз,
Иатахыу гөгөароуп...

1996ш.

АИЦЫЗАРАТӨ ШАРЖ

Ан. Лагөлаа изкны.

– Сыгөтыхакөа зегь назеит,
Сышөкөкөа тыцит ааигөа Акөа,
Схы иааташөоз ак сымзеит,
Срылст ашөкөкөа еилакөакөа.

Шыта сыцсыргы исыхызым цсы,
Урт сөымтакөа тсыжыт иреигьыз.
Дысшыуам сара уи дуафсны –
Ирмыцхьакөа зышытахь реихаз.

Са исапызго уаф дызбом,
Баграт дугы сигөафхоит.
Уаха азөгьы игөра сызгом,
Исыцашыцыны сырнафхоит.

Баграт икынза сзымназаргы
Зөыроы тасцалоит амагө.
Алыкьса шыта икалап сихьзаргы,
Ихабжьамшөа збоит уамак.

Схы агөра згоит, сагьазгөдууп,
Цхьака исылшашагь рацөоуп.
Спрозаикуп, слирик дууп,
Урт афбарөгы са сынцөоуп.

Сара сзакөу, сара издыруеит,
Цытөык ыкөскьахьеит ршыапы.
Цхьака цөицш дук шсоуа сныруеит,
Сацөшөом уи азын акы.

Хлитература, шытых, зегь ахра,
Са снапы иакушөа збоит.
Сышцөажөогы жөдыруаз хақла,
Сых көыш дуззагь агөра згоит.

Ацө атөыюа хызжөоит мчыла, –
Схөцра моасит Дөаб лбаа.

Зэыроы рыхъз ацэы ныхшыла
Срылст, сыннамкыла абаа.

Шьха хракырак схалт, сэгьхьцуеит,
Кырзагы слахэит, сбаазоуп.
Уи сбаохатэра дугь сазхэцоит, –
Ирхэоит, уажэцэашэа уаазоуп.

Урт рыгха бо, цас ишцэылсхуаз,
Фымта дуззакгы сзацымцт.
Зэыроыгы ыкоуп сара исылцкээз,
Аха исказшьоуп, уи сзакэмцт.

Аиеи, зэыроы са исызгэаауп,
Уи ххэарым шьта, нак хакэцп.
Слагвилавам, сшэом, Слагэлаауп,
Ижэдыр, хышьытра дук сахылцт.

1996ш.

А А Б А - А А Б А Ц Э А Х Э А Л А

Мызкыуп ақэа кыдцэа илеиуеит,
Азқэа хыцит, ацха нымхт.
Сгэы пжэо, аонагэта слеи-оеиуеит,
Хацкэреикэацэкэа хазэымхт.

Амшқэа акырзацэкэагы хдыршэеит,
Аеа хьяакгы сыцрыхуеит...
Адуinei убыс сгэы ахшэеит,
Уа, исзыхгом, сгэы сыхьуеит...

30.11. 199ш.

* * *

Цсуатцас хатыр хзеикэмцазеит,
Ихымжыжыкааит хгэахэрақэа.
Хрыцхаибашьо хзыкамлазеит,
Кыр илцшэадахт хгэграқэа...

Инибарцэеит шьоук мышкала,
Амачаз, ргэы анеизынха.
Хқалоит хэа сгэы иабон-еакала,
Еибатэу ханеизынха.

5.12. 1994ш.

* * *

Зны еихацкээк стадырхеит,
Сусқэа-схэысқэа сыпдырхеит.
Сладырхеит уа, соадырхеит,
Сыбжьамеамны сындырхеит.

Урт сеитцазкыазгы мфеиддахеит,
Саргы кырза скэадахеит.
Сымч иагхеит, сшьамхы цеит,
Аха усгы са сгэы мцеит.

15.11. 1194ш.

* * *

Таха снағазом слапықэшэа,
Таха снағазом сыңхыз.
Исыздыруам уажэ исықэшэа,
Саазқэылаз, ицоит сгэы тыц...

Ацх-лашә сартынчуам, сышгәажәажәо исыршоит,
Суада тбаа-тыцәзара самкуа.
«Ацъма ушыргы – аблақәа аапшуеит»,
Сыкоуп, сыцсымкәа, сыбзамкәа.

24.11. 1994ш.

АЗЫ АХЫШЬТРАХЬ...

Зны ишымфохъазгъ азы, ахышьтрахь
ихынхәит,
Акыраамта ишавазгы иқәпа-қәсуа ганк...
Асы сықәнаут, ачыхь сылсит, кыр слахәит,
Нас ацыхәтәа, саргы сықәнажът сыршәны паок.

Цъара ифәтәит, цъара ижәылеит, цъара игфәст,
Ахахә-амфыхә зегы рбылгьо, цъа ашақә иаст.
Уи акыраамта амоа иқәхеит, инахәит, иаахәит,
Зегь акоюп, ацыхәтәан, ахышьтрахь ихынхәит.

28.11. 1994ш.

* * *

Шақа итамзо тазахьоузеи сара сцәа,
Ақсәаха сыбга қицәеитеи рацәа,
Скаитцеит исхәо сфамшәо, сацәшәо сцәа,
Лахьынцас исәтәеишьеит ус Анцәа.

Уажәраанзагъ сыцсы тоупеи, мшәан, рацәа,
Шақа итамзо тазахьоузеи сара сцәа,
Дысаармгахьеи сычкән рыцқа игәатқа фцәа.
Лахьынцас исәтәеишьеи ус Анцәа?!

20.11. 1994ш.

АЦСАБАРА АЗАКӘАНҚӘА...

Уазхәцыр ари Адунеи! Шақа аонаххьеи,
Шақа хшыо цхафыр афахьеи анышә?...
Шақа қәрахьымза азқәа раинархеи,
Шақа назаза ианархьоузеи рышә?

Кырынтә еилагоуп ақсабара закәанқәа,
Уао игәы ацәцаратәы икоюп акыр.
Аб дшыкою, ақа иуахта нааи, иахәтамкәа,
Уи ашьтахь, иарбан излақәцатәу хәтыр?

15.11. 1994ш.

САБЦЪАР

Сара исхатәытәкьоу, абри сабцъароуп,
Саға иқәкны санацәахагъ, уи самжъароуп.
Ақамафәицш иқнаком фыцъара,
Сыхәчиижьтәи исызнауеит фызара...

Са исхатәытәкьоу, абри сабцъароуп,
Уи зынза аархагаргъ снабжъароуп.
Хгәы нибырхо, азәгы хәиниршәом,
Схы здыруеижьтәи хара хәицыршәом.

1994ш.

* * *

Мап, сыбжәмеамзар стахым,
Сыгәгы цызжәом абашаз.
Сыблақәа гәобара рхым,
Зынгы сзахымцеит сзыниашаз...

Сымға, макъаназ сахъхәым,
Сышкаҗа-бғалахъоугъ даара.
Мап, сыбжамеамзар сҗахым,
Снырхьҗшуеит гәҗрақәак рҗәаара...

20.4. 1994ш.

* * *

Сызмыртынчуа мазак сныруеит,
Схы-сгәы иҗыхоит, мчык рҗаа исыхоит.
Исылшахъоу шмачу здыруеит,
Исылсмыршац сылшарц сгәыҗуеит.

Зны сызцәыхъаз, сызхыз ашьтоуп,
Иҗоуп кырза уажә игәнызго...
Исымҗшаац цәахәак сашьтоуп,
Исҗшаахъоу ираҗызго.

3.10. 1995ш.

* * *

Сыхәшҗаарамца хәжажаза еиқәуп, –
Иғымцәаауа. Скәацаб хәыҗгы аркыуп.
Шәак цаҗахан сгәәә аира иағуп,
Сейгәырғазом, сылабжыш ахьшуп...

Алаҗшхәаахь сыбла җраа сыҗшуеит,
Сышгәәҗеиуа, сышуазыруа исыршоит...
Сыхәшҗаарамца хәжажаза еиқәуп,
Иғымцәаауа. Скәацаб хәҗгы аркыуп.

3.12. 1994ш.

ЗАУР
КУАРЦИА

АХАЦА

ДАНХАЦОУ...

Ашәкәы «Ахаца данхацоу» – 1994 ш

ААҘЫНРОУП

Ааңынроуп уажә, зегь быбышза,
Схы ахызбаауеит.
Кырза исыгхеит, сгылоуп сцәышза,
Зегь гәнызгауеит.

Ишәахәоит ацар, чырчыруеит,
Уицәкәагь сзычхауам.
Саңхәа игылоуп, шьоук кыуцәыуеит,
Сгәы сартынчуам...

Сааигәа-сигәа агәәкра икоу,
Зегь са исныруеит.
Цәгәа нагзагьы,о, ишыкам,
Уигьы здыруеит.

Ишәтит ацлақәа быбышза,
Зегь иацәарахт.
Псы схазамкәа, сгылоуп сцәышза,
Хәыцрак салахт...

Зных, сцәажәошәа, схы нахызгоит,
Сгәы сыхьт, икылкаа...
Ааңынра цшзахә схы ахызбаауеит,
Иҗахаз рылымкаа...

6.3. 1994ш.

* * *

Указшьа цэгьоуп хэа шьоукы исархэоит,
Өңныхэак сыртоит Өа цьоукы...
Сызлакамзам шьоукы еиҗархэоит,
Зныхгы ирымоуп еимагы.

Ус рымамкэа, шьоук, ргэы ғыҗны,
Ухэан-схэанқэагы ирыхзоит.
Сыкахыушэа са сымөыҗны,
Зэыроы усгы ирқхьазоит.

Шьоукы срымоуп зынза скыдцал,
Азэгы имхэартэеипш сыбзырзы...
Өа шьоукы иржэуеит аоы сыдцал,
Икнархауеит сыхьзала ахьуарзы.

Сызтахымгы, сызтахугы,
Сеицырпылоит сгэы аартны.
Иҗоуп зиашамра иахьхэугы,
Зыҗа сазхэо иаахтны.

Са сызлакам сыдызбало,
Мышкы, рхалагы иахьхэып.
Ауао ацэгьа иҗазгалом,
Еснагы сихэарцы сҗахыуп.

23.4. 1994ш.

* * *

Ипысцэеит схэагэыжьқэа,
Сҗыцит аихац...
Саанхеит сымқсыкэа,
Пхьақа снеихарц...

Анцэа ду дшахатуп,
Пыҗк аҗа збеит.

Сгэы уашьҗа ирахаҗуп,
Иааиракгы згеит.

Иамуит уаорала,
Сгэаҗит мыцхэы.
Уашьҗа зегь рыла,
Сақөитуп схы.

Мацкгы снаиааироуп,
Снеихароуп пхьақа.
Схықэы моа... саиааироуп,
Сгэы пхэахьеи шақа?

Исхызгаз шьҗа сашьҗам,
Уи шьҗахьқа инхеит.
Сгэара, сыюны ашҗа,
Уажэ мрак нҗақхеит.

19.3. 1994ш.

җЛОУ

Егьа шықэса цыргы, Егьаҗара сҗаргы,
Сыхнымхэыр ишамуа здыруеит мышкы.
Сгара ахьдырцысуаз аброуп, зны, сзыхшазгы,
Исхызо, иахьсырзбуаз пхьа сҗеипшаз шэы...

Сабацэа, сабдуцэа, абракоуп иахьызгы,
Саниз еигэрҗан абракоуп иахьхыс.
Амыкэмыбара ду рхыргеит уи нахысгы,
Саргы уи ашьҗахь имацзам сыхтыс.

Пыҗтрак сахнагазаргы, уск җа сагазаргы...
Удлаҗса иамуит, ғөҗэала сгэы сыхьт...
Уара уөоуп сызқэатыҗ, егьаҗара сҗаргы,
Издыруеит, уыда ишсымазам псыхө...

20.2. 1994ш.

* * *

Мыцхэароуп,
Мыцкъароуп,
Шьтахьцароуп, –
Хгэы мцароуп.

Еилшэароуп,
Хгэахшэароуп,
Гэыңжэароуп, –
Хамшэароуп.

Ихароуп,
Тахароуп,
Пхьеихароуп, –
Хайқэхароуп.

Өыхароуп,
Хөыхароуп,
Хгылароуп, –
Хайдгылароуп.

Хгэы мцароуп,
Хамшэароуп.
Хәехаркәшроуп
Хайқэхароуп, –
Хшьақәгылароуп.

7.1. 1994ш.

АҚША

Шьыжь анша,
Ухыңша
Цэгьоутәт, аңша,
Ахтыңшша.
Цлак хыужәеит.
Өнык хыушәеит.

Уқәңеит, уеушәеит,
Цьа утагәтаст,
Ашақә уаст.
Уқәст арха,
Ахәыста.
Икаүңеит аңхаста.
Өнык уоналт,
Насх убналт,
Аршәаа уаст,
Бахәык уаст.
Иузырбгеит,
Агәра умгеит.
Ус уқәңеит,
Цытк унңеит.
Кыргь умшәеит,
Умч ушәеит.
Умч мхеит,
Ухы лахеит.
Умч уңхеит.
Шьтахь уеихеит,
Уышьта нхеит...
О, Аңша, ахтыңшша.

* * *

Инеилыюры-ааилыюрит ажәәанаә аңтақәа,
Сгәы раҳат сышьтамлацт снацтампшкәа,
игәамтакәа,
Саахьахәыр, сыбла рхыуп сыдәхәыпшқәа,
сырхақәа,
Сшьанцара бґацамкра, сыбахәқәа, сыхрақәа.

Сабацәа рыцхақәа... снахьңшит рышьтақәа...
Еихашәы-еихаңсы игылоуп сышьхақәа.
Ах, срыәхәароуп сырәашқәа, сзиасқәа,
Сдәы иацәара-ңшза, иахьықәхәуаз сеыласқәа...

5.3. 1994ш.

ИАЦТӨИ АМШ

Иацтөи амш, сымшқәа иреиғьыз, исцөызыз,
Исгәыхьроу, исхьаау, исхэцроу еснагь.
Иацтөи амш, сцәахәақәа сышәкәы исзанымцаз,
Урт сыблақәа ирхгылоуп, са сахьцалакь.

Иацтөи амш, әеа мшык, мап, исзалацом,
Хнырхәышьагь амам, ицеит, ицазеит...
Иахьатөи амш, уиақара сзанаалазом,
Аха сгәы усгьы зынзаск имцазеит.

19.2. 1994ш.

* * *

Шьтахь сынхазаргь,
Кыр сыпхазаргь,
Ус сгәы қахан
Сныкәазом.

Ак сызгәамто,
Ахы сзамто,
Унсыгәтасуагь
Сыказам.

Исымоуп гәыхьрак...
Аха гәыгьрак,
Сынхыпшылоит
Ашьтақәа...

Икоуп сцеира,
Урт рцеира,
О, иагьмацзам
Сышьтамта...

Моакы сықәуп,
Инасыпуп,
Схықәкы афьынза
Сзыназар...

Сынхазаргьы,
Иамузаргьы,
Шьтахька хьацшьа
Сымазам...

24.2. 1994ш.

УСКАН СА СААУЕИТ...

Ускан са саауеит –
Схы-сгәы зегь зыхәшәтәуа,
Ацлақәа анышәтәуа,
Саапынра сазхьуа.

Ускан са саауеит –
Сгыланы шьыжьы,
Сазызырдырц рыбжьы,
Ацар аншәахәуа.

Ускан са саауеит –
Ихәлазаргьы, цхьыбжьон.
Уи насыпс исшьоит,
Лакә-сирк уа исзыпшуеит.

Ускан са саауеит –
Сзиас хәц әекьа,
Еипшны ахыткьа,
Ианлеиуа әекынца.

Ускан са саауеит –
Пытк сыгәгьы пшаауеит.

Сцәызқәа сыңшаауеит, –
Исаур лахьындак...

Усқан са саауеит –
Схы-сгәы зегь зыхәшәтәуа,
Ацлақәа анышәтәуа,
Сааңынра сазхьуа.

25.2. 1994ш.

АНАХЬГЫ – АРАХЬГЫ...

Дрыбжьоуп уи нақ-аакгы дымшәакәа,
Анахьгы дырдыруеит, арахьгы.
Уахгы-еынгы дныкәоит дымтәакәа,
Изеипшуп уи арахьгы, уахьгы...

Ицәгьамкәаны итоуп иқьафгы,
Ихықәкы ацыхәтәахь инеицоит.
Дырцәнымхошәа уахьгы-арахьгы,
Аоыңьарагь ишхам рыбжьеицоит...

4.2. 1994ш.

* * *

Анаңьалбеит, икамландаз уашьта еикәмчрак,
Аикәлашьцара аназараф мцак еикәуп...
Сеалазоаны, тынч, ашьшьықәа ацх атынчра,
Сцәашьы ххаза, сымоахәаста хәыч сануп.

Хьаак снаҗоит о, еҳагьы ацх ағымтра,
Сааигәа-сигәа иара ус игом шьтыбжьык.
Ацәгьа-мыцәгьа иагазошәа збоит уажә амчра,
Аеихахан, аеарғыцуеит, уи уажәык...

13.3. 1994ш.

АБАС НАС ИАНБАНЗА?

Ҳнеидгылоит,
Ҳааидгылоит.
Ҳнеивысуеит,
Ҳааивысуеит.
Ҳнеиңылоит,
Ҳааиңылоит.
Ҳаикәшәахуеит,
«Ҳаицәшәахуеит»...
Сынбәаңшуеит,
Бынсәаңшуеит.
Ҳнеихәаңшуеит,
Ҳааихәаңшуеит.
Жәак бхәом,
Жәак схәом.
Ҳнеиңырцуеит,
Ҳааиңырцуеит.
Ҳаикәшәахуеит,
Ҳгәы пржәахуеит.
Ба ғыбтуам,
Са ғыстуам.
Шақа мшы?
Шақа цхы?

Шака мзы?
Шака шәкәса?
Абас нас
Ианбанза?!

16.3. 1994ш.

* * *

Сыказаргы сыхәчиижьтәи машәырк схымпо,
Шьта сақәгәыгуеит сшьапы сныкәгылап хәа абар.
Ма икамло ус сымәасыр сара сшыкәпо,
Сыказамкәа ашәа шысхәо сынкабар...

Ҙаха снатом ауаа ргәакра ирымоу рхьаа,
Сыбла иабо, уи бао-бао сеиғнаршәшәоит.
Ауаа ргәамцреи урт реикәмчреи иамам хәаа,
Уи зегь гәаҗо, саназхәцуа, кыр саршәоит.

Ауаа чынчаны еибамкуа, еибамфо,
Адунеиағ уаха цстазаара стахым.
Икыдды ауаа тамхо, анышә иамфо,
Еитах сзыхәо: ажәоан цкьаны. Пҗтак анхым.

Сыхәчиижьтәи ислахьынцазаргь машәырк схымпо,
Шьта сақәгәгуеит сшьапы сныкәгылап хәа абар.
Иамузозар, наҗ сымәасаит, сара сшыкәпо,
Истахыуп ус ашәа шысхәо сынкабар...

25.4. 1994ш.

ИҚӘШӘЫРГЫЛ АЦӘЦАҚӘА...

Иқәшәыргыл ацәцақәа,
Иҗахтәап аоы.
Ишьтышәх, хәбаццакуа,
Иахжәыроуп аоы.

Азәгы акеоқәа,
Шәак ааҗыркьа.
Ғазәгы ағьеоқәа
Унапқәа еинкьа.

Хаҗаки, җыҗьхаки,
Пҗытк иааикәкьашап.
Ҙкәнки, җыҗьхаки,
Иқәҗраа икәашап.

Ус, насх, даҗахәхәан,
Даақәлап арҗыск.
Инхәыҗак аҗыкьхәа,
Уаҗа еазә дхысп.

Ҙынч, хамццакзакәа
Иашак хазнеип.
Хғәы иҗыхо мзакәа
Харт хәибыреип.

Хәикәмгәамцзакәа,
Хәидтәалап, хәицчап.
Еимакра камцакәа
Хәицгәрҗап, хәччап.

Хәцәцақәа хәшкьафуа,
Ижә инҗхаркәкәап.

Ҳашцәажәуа, Ҳашлафуа,
Ус иаашырккап.

Ииашам Ҳавнаркьар,
ЕилаҲгар Ҳдас.
Зынза иахаҲмыркьап,
ИаҲжәып аҲсуатцас.

Ихыхәхәа ацәцақәа
ИҲаҲәоуп аоы.
Ишьтышәх, Ҳабаццакуа,
ИаҲжәыроуп аоы.

20.3. 1994ш.

АХЬЫШЬҲРАХЬ

Игәбылра ахьаду дахьизоуп
Ауаоы, азымоас даоызоуп.
Дымццакзакәа уи днәиуеит тынч,
Ҳазных, еакала ишәоит имч...

Азиасгы есымша еиҲшым,
Зных, уи тынч, иалалоит амшын.
Ҳазных, инәианза, иқәҲа-қәсуеит,
Ицәиуеит, илакьоит, игәасуеит...

Ауаоы, азиас даоызоуп,
Игәыбылра ахьаду дахьизоуп.
Азиасгы иамам агәхашҲра,
Егьа еикәшаргы уи мышкы,
ИхынҲәуеит иара ахьышьҲрахь.

21.3. 199ш.

АХӘЧЫ ДЦӘЫУЕИТ...

Ахәчы дцәыуеит, ахәчы дцәыуеит,
Иан игара лыртцысуеит.
Ибжы нтыган, ахәчы дцәыуеит,
Иаб хаз ибла Ҳраа дыҲшуеит.

Ахәчы дцәыуеит, ахәчы дцәыуеит,
ДызцәырҲази, мшәан, уи Ҳхыз?
Ибжы тыган ахәчы дцәыуеит,
Иан дшәазызо, ицоит лгәы тыҲ.

Ахәчы дцәыут Ҳәа иҲырҲагам,
Кырза изеиҲгуп, дарыҲгәҲоит.
Ашьыжь шараз, амырҲәага,
Ибла Ҳшаша ирҲаҲхоит.

1987ш.

* * *

ШаҲа икьасан сымоа сықәлеи,
Срыцәкьаланы соызеи сықәлеи.
Сеиқәмшәо, разкьи насыҲлеи,
ШаҲа мшьтыцәгьа бааҲс сҲылеи...

ШаҲаамҲа амоа сықәхеи,
ЛахьынҲас уи зсынасыҲхеи?!
Исылшашаз шаҲа сыҲхеи,
ШаҲагь сцәа-сжыы цаны исыҲхеи.

ШаҲа мчы-Ҳхы баша исырзи,
Исылахьшәашәан цәаи сырзи.
ШаҲао шаҲантә срыҲадырзи,
Ҳхы снакәхшан, шаҲантә сдырзи...

Уи зегы-зегь шака иснырзеи,
Сгэы амаза шака исмырззеи.
Шака схэыцзеи, шака сдырзеи,
Агэакраз – шакао ирапызгеи.

Шака еидара оада ихэнызгеи,
Сгэы пжэо, ус, шакантэ игэнызгеи.
Шакао шакантэ ус схы рцэызгеи,
Анацьалбеит, шака схызгеи...

24.4. 1994ш.

* * *

Издыруеит, дытрак ашьтахь сара исфеицшу,
Иаасыдгылап, имццакзакэа, зегь иахзеицшу...
Иканатцаргы сгэы цнажэоит хэа егья цас,
Агэхьяа мкы уи сапылап хацацас.

Икаумцароуп иуатэеимшьаша изахуагы,
Иахэтоуп ускан аеыргэҕэара ехагы.
Акыжыхэа сцэыуарым, хэчцас стэаны,
Мап, избом ус аңсуа хаца ихэтань.

Сара издыруеит, о, издыруеит, цхьака исфеицшу,
Ишаасыдгыло имццакзакэа зегь иахзеицшу.
Усгы идыруп, уи, хэарада, ишхантоу,
Аха ианааи уи сапылоит ишсыхэтоу...

1994ш.

ЗЫЦСЫ ЕИҚӘХАЗ...

Иастар стахым сымшқәа ацәа,
Ианааиуа сышка ацәахәа.
Аус зуроуп, смаҕра хьарцәа,
Цаса ацкыс уажэы еиха.

Иааиуеит, иааиуеит, таха сыртом,
Зегь еидгәҕланы еихеит.
Сыбжы рдыу уиакара ғыстуам,
Уажэ акырза сеилахеит...

Рааира кьасоуп. Пытк ихьшәазаргь,
Исыхәеит сыҕәҕэара. Сгэы мцеит.
Зны аамтала схы сацәшәазаргь,
Уашьта исызхьяам, уи сацәцеит.

Савахазаргь ганк аамтала,
Зны ирхәазаргы, «дтахеит»...
Хьяакәак соузаргы хаҕала,
Зегь аоуп уашьта сеиқәхеит.

Сыбжы рдыу уиакара ғыстуам,
Исывс ицеит ачыхь, ақәа...
Исықәпапеит таха сыртом,
Урт зыпсы еиқәхаз сцәахәақәа.

1994ш.

* * *

Сымшқәа схибахәа ицоит, нак, еишьталаны,
Ирылсхуа, ирцэызго о, акгы збом.
Сааимнадоит сцәа-сжы ус акы нталаны,
Схыцәкьягы уиакара уажэ агәра згом.

Цәсеицш сыкам, зегы-зегы сылазо,
Аха уеизгы, акала сахьхәым...
Саазқәылаз хьяас аоуп исымазоу,
Азәгы рххатәыс сиоурацы стахым.

Сыңсуа лабашья тынч инсыңарсуа,
Сыңшуеит, сыбла траа, сышьха халартахь...
Цырааф дсымам уахь џада исыңасуа,
Сызқәа тыңроуп уажә сара исхәңыртоу...

1994ш.

АБНЕИ АҚЫРШИ

(Ажәамаана)

Цлак ахыңәқәа иныңәтәан, ақыршы,
Абнарахь ағы рха, инаңшы,
Иара атәала ахы агәра ганы,
Абна иазцааит уамашәа ибаны.

– Абна, угылоуп, ууапа уғашьшьы,
Иуғахызар, инасгәдцан сшыы,
Аха дыршьа сывам улыңсоу,
Шәырк уғалом, ҳаңәкыак ихәәңсоу.

Хәартарас иулоу нас исаңә? –
Ус ишңәажәоз, зывма нак ианхьаңә,
Уи иабейт, хыхьынтәы, икәлаауа,
Иара ахы ақәкны, ахышьыңба шаауаз...

Агәы нтыңсааит, нас иңрит, еихейт,
Аәазарцы абнахь ахы архейт.
Иахьцаз амбейт, ахышьыңба шанхейт, –
Ақыршы аңсы абна еиқәнархейт.

Ианыкало ыкоуп, ус, аамғала зны,
Ауафы ақыршы аңкыс дгазаны.
Цқәа иатәамбо, иа дзаазо, дзыхьчо,
Дазымхәыңкәа дгылан ианирңьо.

1994ш.

* * *

Икои уажә насыңны? –
Пхьака еихароуп.
Снейуеит моакы сықәны,
Акыргы ихароуп.

Дсымазамкәа оыза,
Снейуеит, џада схалан...
Ех, дзыңсозеи цызак,
Сықәхейт сара схала.

Сывма зкыз рцасгы,
Тынч исымам цшышьа.
Сывмшқәа, сыңхқәа ицазгы,
Ирымам шыта хнырхәышьа.

Сеатә жәван икыдзар,
Снейлап ус, цәа снымхап.
Сывра гыла иңәыртцар,
Анцәа ду дысзылңхап.

* * *

Уажәшьта иаңсома азхәыңра,
Иҳафсыз, хнырхәышьа змазам...
Иамгакәа еиқәхаз азхыңра,
Усңәкыагь, ртәала игазам...

Ианыказ амитә, ахысра,
Иңәыңатәа икылңшуаз маза,
Икалозар хәа еихсыгьрак,
Ишәақаны ажа еиңш рьеза.

Ирымаз еснагь игэцарак,
Изызхэцуаз акакэын – рхы.
Иашьтан урт еимгеимцарак,
Иацэшэон зегь реиҳа ахы.

Ҳацкэынцэа амца иаёалан,
Азэазэала, икыдды иантахоз –
Шьюкы леи-ёеиуан пшахэала,
Итэы-ипха икан инхоз.

Ёа шьюкгы алага-ёага,
Уиакэзан ирымаз усс.
Урыхэацшыр, ауаа нага,
Ҳа ҳгэақра рымамызт хыс.

Икэын шьюкгы Урыстэыла,
Икацо зегьрыла ғыцгак.
Аға иишьаеуаз ҳтэыла,
Хьаас имкыкэа зынзак.

Сыдгыл рыцха, о стэыла,
Шака рыла урыцхаи, шака...
Згэы еицхауаз уцеицэа леидгылан,
Рхы уқэцан, урхьчхьейи шакантэ.

СНЫРХЬЫПШУЕИТ...

Мап, сыбжамеамзар стахым,
Сыгэгы цызжэом абашаз.
Сыблақэа гэыюбара рхым,
Зынгы сзахымцеит сзыниашаз...

Сымёа макьаназ сахьхэым,
Сышкаҳа-бғалахьоугь даара.
Мап, сыбжамеамзар стахым,
Снархьыпшуеит гэыгьрақэак рцэаара...

24.4. 1994ш.

* * *

Са сыцстазаара ацэа исзатом,
Ацэа иастарцы стахым, мап, сыцхыз.
Сымчи сылшарейи среигзом, исшатом,
Арахь сыцсы ахьынхалоуп ахэыц...

Сыкоуп сьабаала, сыцэгьазам нхарала,
Исымоу-исыхзу снапала икастеит.
Исылшаз, сызхьымзаз, исцэызыз схарала,
Хнырхэышьа шьта ишамам збоит, исыцецеит.

Уажэ сыцстазаара ацэа исзатом,
Стэы раҳат баша сызгылом цьа тынч.
Сцэа-сжы, сыбаю сеигзом, исшатом,
Исылшо ахэцала ицысшэоит са сымч.

1994ш.

* * *

Тынч цьара ҳаикэшэандаз,
Базымзыроуа бзык.
Аеазнык бызбандаз,
Сныбеапшындаз знык.

Са сгәы итыхуа изыюуа,
Уажә азәгы исырбом.
Аеазныхгы сыюуа,
Сбышьтоуп, җаа бызбом.

Исхьяау, сызәу сусгы,
Дашьтазам уаюҗсык.
Сыкоуп иара усгы.
Сеиҗымкәаны җсык.

Аҗх лашьца саюызоуп,
Җымтүа жәак мхәазо,
Бышьтақәа сшырхызоуп,
Сниакәкәа сышцо.

1986

ЖАНЫХӘ АШТА

Жаныхә Ашта! Сызкәыхшоу,
Сдәеиужь-җшзара, сызәхәароу.
Җстазаарас исызшоу,
Уара ушкоуп сымәа хьхоу.

Зны сабдуцәа абра инхон,
Уара иулан рхы-рыҗсы.
Урыман гәдурас, ула иехәон,
Рызқәа тыҗсгы уроут ианҗсы.

Лагани иахә җадахьшәа
Уара ухәамца иамоуп хыс.
Аимара акәзар, уамашәа
Иҗшзоуп, иухоуп уара җсыс.

Амәа рзылуххьейт зәырәы,
Уҗейцәа, җарт уажә җазлаәхәо.
Ааи, урымоуп зеггы бҗасы,
Уара уоуп урт блас ирхоу.

Жаныхә Ашта! Сызкәхшоу,
Сдәеиужь-җшзара, сызәхәароу.
Җхәа җстазаарас исызшоу,
Уара ушкоуп сымәа ахьхоу.

1987ш.

АПОЕЗИА НЦӘАХӘ-ҖҖӘЫЗБА

Зны-зынла лгәы акы алсыр хәа сшәоит,
Схы-сыҗсы лықәсымҗар, уи лгәы сыхшәоит.
Ла лымца... ескынггы сгәтца иташуп,
Есымша лара лыла сыҗхқәа җеуп –
Зных дысыҗшуп, аеазных, сылзыҗшуп...

Уака зных, аеакала, хьяак сзапшьуп,
Аҗықхәа лымшала инсгәдҗан сшьуп...
Аеазных, лыблақәа җраа дысыҗшуп.
Есыуаха, уи лыла сыҗхқәа җеуп, –
Зны дысыҗшуп, аеазных, сылзыҗшуп...

9.5. 1994ш.

* * *

Иҗымтзакәа стәан зны тынч,
Җәғәала сшақәгәыҗозгы сымч.
Исмычхашаз зны исычхәит,
Сгәы ныҗжәа, еазных сыҗәхәит...

Ацэгъеи-абзиеи еилсыргон,
Иказ гѣастон... Сгѣы сагон.
Сықѣра мачым, акры збеит,
Шьта хѣчык шсымчугъ агѣра згеит.

1994ш.

СХѢЫЦРА

Исгѣалашѣоит, мап, исхаштуам, са схѣыцра.
Сыхшыѣ аѣы хааназ иамазам хѣашьра.
Уи сазхѣцыр, зны сартѣыуеит, зны сыччоит.
Даѣазныхгы, сгѣы амца ацралан еикѣыччоит.

Иара усгъы, ишцассиру ахѣыцра,
Сгѣы нѣазызоит, уажѣ ианызбо оѣы акацра.
Сацхъа-сышьтахъ, испынгылаз закѣ моаз,
Сыцстазаара, ех, ишцацеи, нак имѣас.

Ииашоуп, зныхгы ацѣыргыла са сахыцт,
Даѣазныхгы, салахѣмаруан нас асып.
Ѧреи, цѣреи, ахаскъын ѣа уа ишьаѣы,
Нас ақѣдара, ацандар цла ашьаѣы.

Инеибыхѣан ахъаѣѣшѣара хѣдон ацста,
Амра анцеиуаз, ѣнак хѣагымхѣит Аацста.
Азмыжь дуқѣа, ускан иамаз, изеипшраз.
Ацхъа игылаз, акакан цла, зеипш раз.

Арац кѣаѣѣан, иѣахѣажьуан, зных азмыжь,
Акалмахѣѣа уаѣа иѣахгон, акы нмыжь.

Ашѣшьыраѣы, зных, цѣрахѣмар кѣхѣдарын,
Мшѣан, ишцаѣказ, зегъы ргѣашьамхы цѣарын.

Сыхшыѣ аѣы хааназ иамам уи хѣашьра,
Исгѣалашѣоит, мап, исхаштуам, са схѣцра.

1978ш.

* * *

Исцѣызлакгы сгѣы уашьта иасырсуам,
Сеасыршьцылеит, исхѣацѣаргы цшзам.
Ус цѣгъарак иѣоу, сара ак сывсуам,
Иаасыдгылоит, зынза сгѣы шѣеынзам.

Исымоу-исыхзу имарианы исцѣызхѣеит,
Исзаанхазгы сцѣызра уажѣ иаѣуп...
Ахъаақѣагы мачымкѣа исызцѣырцхѣеит,
Аамѣтала цыт-чытѣаакгы хѣуп.

Слахьынца аѣацхъа кыр сѣамамхѣит,
Цѣаса иалшоз алазом сыгѣгы.
Доухѣалагы даара кырза сѣархѣит,
Уахѣа исцѣызуагъ сымазам акгы...

29.1. 1994ш.

АН, АГАРА РЦЫСЛА

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла.
Ус еихаччалааит бхы-бѣы,
Дѣтынчза дѣцѣазааит бхѣчы,
Гъамоуп, ишыц гѣабан, ихчы.

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!
Далоуп быңшқа хәч аңхыз,
Бара былаңш хаа ихыз.
Иаңхья иңеиңш, зеггы брызхәыц...

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!
Икыркыруеит бңа иецыс,
Қарала ишмаңуггы иаңкыыс.
Ирашьцырқоуп ан аеыз.
Пңхьяка уиггы изыңшыз.

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!
Дмааңшааит уажә дцәырҳа,
Изҳалааит уи мшызҳа.
Иаңхья аус дуқәа изыңшуп...
Жәлар рзыҳәа уи дымшуп.

Ирцысла уа, ирцысла,
Ан, агара. Ирцысла!

22.11. 1985ш.

* * *

Пңхәыс даазымго дарбан хаңоу,
Фынәажәа шқәса шьта дыртыст.
Дзыстахыуи ихәеит, дарбан таңоу,
Исшәап, иззап, цқя сазхәцп...

Уахггы еынггы уа моапала
Дықәуп дықәмцкәа моакы...

Азәы иабжәеигеит акала,
Ғазәы, еихәеит аеакы...

Избоит, аңсуа хаңа угылоуп,
Уаамтагь қяфла иугахәеит.
Аңсыцқя ухоуп, ламыс умоуп,
Аңгәеи-абзиени қры убахәеит...

Жәала иухәо збом иахәала,
Цқя уазхәыц ухы уашьта.
Иулахынңоу далх ухала,
Ғынч, улаңәажәа ухаңа.

1994ш.

СЫШЫҚӘСҚӘА

Хымәаск иааиуаз санаңәымшәоз,
Ианысзеиңшыз са зеггы...
Икан амшқәа, сымч аңңсышәаз,
Сгәы нсаңысуаз уа зынггы.

Сықәра аңаңхья кыр стамамхеит,
Акгы сымамкәоу хәатәы?
Ус уажә пыткгы сыбла иагхеит,
Мшәан, нас сеиңшхарцу аты?

Сымч каңсошәа збоит есаaira,
Хьяас искимшәагь пңхья сыңшуп...
Саңаңәа ирысымтт аиаaira,
Сышқәсқәа сиаair – уи еакыуп.

17.4. 1988ш.

* * *

Ишцакоу, мшәан, абцар аказша,
Еицшугь дубап, зынза ахаҗа.
Иаатыганы иалеиуеит аша,
Ахаҗа изы ихәартоуп, ихәарта.

Аха икалар уаҗа инапағы,
Деигыргыоит, еихаччоит ихы-иғы.
Уара иукнаҗы, уа умаҗ ауеит,
Уаҗа иҗыхьашәар – чархәара ауеит.

12.9. 1987ш.

СЦӘАХӘАҚӘА

Исыңхызыз,
Са сгәы итыҗыз,
Сцәа-сжы иалҗыз,
Сыңс иахшаз.

Шәзакроу җеицуп,
Шәеицшу кәицуп,
Сшәышьтоуп, сшәыцуп,
О, хазшаз...

Харт хатала,
Ионатала,
Шьала-дала,
Хаймадоуп.

Шәсымоуп гәҗыхас,
Шәысшьоит ныхас...

Схы сыхшыю зегь
Шәырхадоуп.

Зных хәицәызит,
Сцәа сҗазызеит...
Кыргы шәцәырмаҗит,
Са сеимдон.

Нас хәибаҗшааит,
Хҗәкәа еибарҗшааит,
Хамшкәа ихәосыз
Зегь гәнго...

Хәгәкәа җжәазаргы,
Зназы зшәазаргы,
Хаан хәицәызуам,
Шьта хәицуп.

1994

ААҢЫН

Ицәаз ахаскын җа җыхеит,
Иааҗшит, аблакәа аркәычуеит.
Зазакгы тынч инаҗыхәеит, –
Ғыцбарах зегь бо, ицшуеит...

Царақәак рыбжы неикәдыргеит:
«Еиҗах, зегь арака хәикәшәеит».
Амра җхеит, амшгы еилгеит –
Март мза, харт баша хәршәеит.

1994ш.

АЛАДА, АҘАДА

Алада, Ааада,
Сыауа сшәыбжьоуп.
Инеиуада, иааиуада?
Сызльцыз шәшьоуп.

Алада, Ааада,
Исымоу шәказшьоуп.
Шәйдлаңса исауада?
Сзыхәан шәыпшьоуп.

Алада, Ааада,
Шәа зегь шәыцьшьоуп.
Сыкану цәааада?
Исылоу шәа шәшьоуп.

Алада, Ааада,
Сымаа... кыр бжьоуп.
Санҗаха харада,
Шәкынтәи са сжьоуп.

4.4. 1980ш.

ҘЫРИҘА¹

Схәчра зегы
Хыммаапысыз,
Ҙыриҗа,
Усхаштуам,
Усгәалашәоит,
Сҗыитрҗа.

² Аацы иалсуа зыччоуп.

Сыпсҗазаара,
Иреиҗыз
Сқәпшра
Удхәалоуп.
Уанызбо
Сызудымцуа
Судхалоит.
Амра нцеиуаз,
Акамбашьқәа,
Укны иҗатәон.
Ухауа цқа ыфо,
Ашәшьыраә
Са снатәон.
Пыф-чыф хәа,
иухырцалон
Рфақь зны.
Аиашаз, рзыхәан
Укан уразны.
Иамоуцт сыхшыю
Уара узыхәаны
Хәашьра.
Уара уәы
Сара исхызгеит
Схәчра.
Усгәалашәоит,
Са, Ҙыриҗа,
Усхаштуам,
Уансхаштгы –
Ахақ пхәака
Сашьтуам.
Уа уааигәа
Зны сыхәмаруан,

Са сьччон.
Сагьузгәдыуан,
Уа сүцеины Са схи сшьон.
Сөызцәа хәцқәа,
Сахьрыцхәмаруаз
Сцьитрҭа,
Усгәалашәоит,
Мап, усхаштуам,
Цыриҭа!

1978ш.

ИГӘЫ УЗҪОУП АҪСУА ХАҪА

Шьоук урҕыхеит, шьоук уҕыцшит,
Рыбла хьютит, иуркәышт.
Аәа цьоукгы рыграра аацшит,
Рыуаоымагь иахьнырхәшт...

Акыр гәәкра гәгәа ухтыст,
Измахацда уи ахтыс.
Аха умшәеит, угәы мыҭрыст,
Амилаҭ мац уроут гәхәтәыс.

Ахьыцшымагь жәлар кылугеит,
Макьаназы иумам гра.
Рхы умардеит, уажәа ылнадеит,
Зегьы ирыцкыу, иргеит угәра.

Ихзыргарам узҕыу уара,
Игәы узҪоуп аҪсуа хаҪа.

Кьахь ХаҪьараҭ иаҪугт цьара,
Уқыҭа иалцыз афырхаҪа.

Иахьа жәларык уреихабуп,
Уныхәан иржәуеит ааы кәеи-кәеи.
Ҫсабарала иа ус иаҪуп,
Шьықәсышәк рахьтә знык диуеит АҪеи.

Духаумырштит НаҪҭа Кьагәа,
АҪсуа игәашьымх, ауао нага.
Духаумырштит Манча хаҪа,
Иубоит, дыҪцәом, аҪсуа игәаҪа.

Духоумырштит Гәдиса хаҪа,
Зыбао ыҪоу адгьыл аҪа.
Иахьагь ижәлар далоуп ражәа,
Ихьыз кашәом, ирхәоит иашәа.

Еснагь иашьтан урҭ аиаша,
Ирбон рыжәлар цьаа изыниаша.
ИҪкьомызт ус, баша-маша.
Рхықәкы: аҪсуа цьаа дызгаша.

Ицәгьазаргы ауаодура,
Ауаа зегьы рыпатура...
Аха иҪоуп амаа инымҪәо,
Ауао ижәлар ргәы данҭымҪәо.

Жәлар узгәдуеит, хьхь зыхьз схәаз реицш,
Урыдыркылоит зыхьыз камшәо.
Илашарцаз аҪсуаа цьаа рҕеицш,
Зқышықәсала реаҪә ҭамшәо.

14.6. 1994ш.

* * *

Сгәы иабойт, зных са сыхәчушәа,
Сыбжьахыуп сыю амәаду.
Дсыцәшәаны лыблақәа схыушәа,
Сыхьыз хәо, ҫылтүеит санду.

Сабдугь, ақәатара ицаз,
Ихы ларкәы, еизызгоз афархь,
Доеиха, илабашья наитцарс,
Харантә дыпшыхуеит са сахь.

Сыжәахыр иқәу кәеи-цеиуеит,
Саншья ицәызгаз зны чынк.
Сыҫкьаса сыюа са снейуеит,
ҫушәа, уа, сақәтәахыуп чынк.

Иамамызт шыапылагь аршья,
Сахьтаз азымәас Уахәыр¹
Исымазма схала уа тыцшья,
Мамзар избозма слахәыр.

Дсышьтахыуп сан, хазы дыюа,
Дсыхьзаны уақа сылкырц.
Даангылахт, илзымдыруа илуа,
Дышсышьтаз дахақалт қәыцк.

Игәхьяааго, зныхгы снагылоит,
Еитах, избонда уаәцас...
Сыбла лассы-ласс ихгылоит,
Схәцра, исызгәамта исыцәцаз.

8.9 1979ш.

Ацандара иалсуа зыччоуп.

СБЫЗШӘА

(Ақсуа мхаңьыр ибжьы)

Сбызшәа – исыгәтыхоу,
Исныхоу, исхьяау.
Исцәызхьоу, сызцәызхьоу,
Исгәығроу сзышьтоу.
Исхәцроу, исцьынцью,
Исқашәу, исхәаау.
Иҫатәзоу, ижәытәзоу,
Са сзыхәан иңшьоу.
Сбызшәа – исгәакьоу,
Сызгәакьоу, итыхо сыңсы.
Идгьылтәу, ижәәантәу,
Иңаимбару, инцәоу,
Сабдуцәа иркәрчахоу,
Иаҫыхәхәагоу с-Ақсны.
Сбызшәа – исхацхәу,
Исшьяцқьоу, исызхәқроу.
Исабдуруоу, исыгәдуруоу,
Исшьяму, пхья исцагоу,
Иоҫахәхәагоу – сгәыхәтәы.
Сбызшәа – исыуаәроу,
Исыңсуароу,
Сзыхьызо сразкы.
О, сбызшәа – схақәйтра,
Сыгәтыха, схықәкы.
Сышьхара, сшьанцара,
Сыдәкаршәра, сымшын.
Сбызшәа – са сдоуха,
Слахьынца, сцәажәага.
Сабдуцәа рыуаәра,
Рыламыс ахьчага.

Сбызшәә – адунеи.
Иақәлазоу.
Сызкәхшоу, ижәйтәзазо.
Уара уоуп исгәығыртоу,
Хәыцырғас исымазоу.

1979ш.

ДЫСНЫХӘОИТ, АУАҠЫ

Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы,
Истахыуп дысныхәарц сара АуаҠы.
Агәрғара дуқәә иаңхәа ибаларц,
Аиааира дуқәә шиго игаларц.
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы,
Истахыуп дысныхәарц убас АуаҠы,
Адуinei ахаан аибашьра имбауа,
Атынчра ыканы, абцьар имкуа.
Намысла, ҳағырла ҳағәра еибагуа,
Нхыци-аахыци тынч ҳаибабуа,
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы
Истахыуп дысныхәарц убас АуаҠы,
Цәғьарак дунеиағ игәампхо уаҠсы,
Ҳагәхәааибаго еихәланы ҳаҠсы.
Ҳқазшьа еизааигәан, ҳаикәшәо уаҠсас,
Ҳабшьтра мырзуа, иаҳхамштүа ҳдас.
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит аҠы,
Истахыуп дысныхәарц убас АуаҠы:
АуаҠы ахаан ауаҠы димшьуа,
Иаҳағыр гәаҠо, уаҠыс дишьуа,
Азәы иҠаҠхәа азәғы дымпхашьуа,
Аиашьа ишьацқәа хаан имхәашьуа,
Ацәцақәә ирғашәтәә, ишьтысхуеит, аҠы,
Дысныхәарц стахыуп сара АуаҠы!

15.4. 1979ш.

АҠЫЗЦӘА ИРЫЗКНЫ

Шәталозар ҳәә сыштә, сгәара,
Сгәашә еснагь шәә шәзын иаартуп.
ҲәиҠызара иақәмыз пғара,
Ҳарт ҳаизааигәоуп, ҳаибатәуп.

СыҠны шәәaira, ижәдыр шаргәрғьо,
Сас дқамлар аҠны закәхой?
АҠны дыкоуп сара сзықәгәыгуа,
Лыбла нхылаа уи дзыпсой.

Хаз лнап ыргьежь, уа дышәпылап,
Сан, ахцәышла аҠны итәоу.
ИқәҠыт даахғап ҳааигәә гәылак,
Иахуп шәымац ишахәҠоу.

Аамта хҳахғап, ҳдасла, ҳтәала,
Кәытқәак рыхәда ныхцәаны.
Тынч, ашьшьыхәә, цәа ҳнеидтәалап,
Цәыцақәакгы неинкьаны.

ҲәиҠызара иақәмыз пғара,
Уи зегь ҳапсуара иатәуп.
Шәәaины шәтала сыштә, сгәара,
Сгәашә еснагь шәә шәзын иаартуп.

1.11.1982ш.

*(1992-1993 шықәсазтәи АҠсны Ацьынцьтәылатә
еибашьра иазкны.)*

* * *

Ашәқәә зегь аартуп,
Стәоуп, уаха оеыртынчзан.
Ииашан ихәатәуп,
Избоит акгы сымчзам.

Ашәкәа зегь аартуп,
Сазыңшуп уажә псыцкәк...
Сцәашькәа пхоит, иаркыуп,
Скәацаб таауп, импсыцкәан.

Икацәкьоуп аңсы...
Иаҳмырпхашьар, цсра ақәм.
Ишимбацгыы уаоңсы,
Иаҳхаҳарштыр – ҳақым.

Сылағырз ахьшуп,
Сзамоа, исымоуп гәыхьрак...
Ашьыжь сазыңшуп,
Исынаңоит гәығрак...

2.4. 1994ш.

АИБАШЬРА

Азә дарбеиеит, еазә дарғарт,
Азә дархәыцит, еазә дарцәыут.
Азә дланаркәит, еазә дышьтнахт,
Зынза акалагь еазә дыбжьнахт.

Азә даргазеит, еазә даркәышт,
Афырхацара гәғәа иныңшт.
Азә дыбналеит, еазә ихы ақәитцт,
Иңсҗазаара идгыыл иақәирзт.

Азә дымшәеит, мап, шытахька дхьамцт,
Еазә, иңсы изеит, деиңшны аламц...
Азә ихшара зегь тахеит,
Еазәы ипхьеикит, еиқәирхеит.

Ари адунеи ус ишоуп,
Цьара ихаарадоуп, иашоуп.
Еа цьарах ицхоуп, ихәшоуп,
Ех, акалашәагы хшоуп.

10.3. 1994ш.

АГРАНАТАМИОТ ЗКЫЗ АРУАЮ...

Шьынкәба Руслан изкны.

Дцәырҳаны ашьыжь зегь рапхьаза дөыхт,
Аены акалашәа дықан длаҳөых.
Дцырпыруа, иоызцәа ибеит, зегьы дрылст,
Амшын-хықә ацәкьараө зныкакграгь дхыст.

Иааигәаны иччабжь, ицажәабжьы гон...
Зегь реиҳа аены дгәрғозшәа збон...
Гранатамиотын иикыз, аибашьра данцоз,
Х-оык арпарцәа ицын, иара дзыхьчоз.

...Ус ирлас Ешыра иналалт дара,
Аиааирагь шыртәыиз иргон урҗ агәра –
Гәмсҗа нырцә аснаипер дықәтәан ахәы,
Дбаны дкылкаан иаатиркьаз иқәшәеит ахы.

Дкамлеит уаҳагы ихәартәеиңш ажәак,
Инкаҳаит импыцкьан иикыз ашәақь...
Аға хәмга цәкьарас дказцаз изынгь цас,
Знык иадамхаргь дхысратә имоут лахьынцас.

Зңыынңьаз хацала аңсра иаңылаз заа,
Шықәсыла макьаназ дыртымсыңызт жәаа.
О, уи арңыс сыбла дыхылоуп еснагь,
Сахьнеилакь, сахьааилакь, са сахьцалакь!

Снаңшыр, дңырңыруа уи дызбошәа
Скалахуеит, саатғылоит са сқәзгашәа.
О, шақааы уи еиңш иаҳзымхьча итахеи,
Шақааы ҳарала рыңстазаара иаңхеи.

19.3. 1994ш.

АИБАШЬОЫ ҚӘҢШ

*Аңсны афырхаца
Роберт Кәарциа изкны.*

Уабцьар ажәангәы арлашеит,
Уабдуцаа иркәыхын иңшьан.
Афырхацара улуршеит,
Уңсны ңшзаз, икаутәеит ашьа.

Сазхәыцыр, уи зегьы, сгәы снархьуеит,—
Ирацааоны уара уоызцаагь тахеит.
Шәфырхацара ағаңхьа схырхәоит,
Ҳаңсадгьыл шәара шәыла еиқәхеит.

1994ш.

АИААИРА АМШ

Ахәшәбылфәы, абзарбзанқәа рхысра,
Ҳаға дааиуан зны, ҳақәихрарц, шьтахька дхьамңш.
Иҳазцәырнагои шақа хьаа, хәцра,
Аңсныжәлар ианазгәахто абри амш.

Азәгьы иҳәап ҳәа сыкам изурәыцуеи,
Шақа рехәаңхьыз рыгхазеи изыхәтаз?
Шақа гәтыха уи аены иҳазцәырцуеи...
Зхабар ыкам, хацала итахаз?

1994ш.

ЗЫХЬЗ ЕИЛКААМ АРУАӨ

Игылоуп аңсацла, итынчза, изацәза,
Жәак уи иафьцшәом, изцәажәом зынза.
Аха избоит, гәгәала агәы хәуп...
Иара атәала ак аҳәарц атахьуп...

Амцан зыхьз еилкаам ҳар уаө қәңш джуп,
Иан лыбла траа агәашәахь дыңшуп.
Аибашьәы абрақа иқәшәеит ахы,
Ңхьақа ҳаңстазара иақәицеит ихы.

1994ш.

АХЬЗ-АҢША

Ахьз-аңша! Уерумтан уажә зыңсы тоу,
Рхы акала икам икәныршьо.
Агәгәа-фырхацаа ҳәа ҳарт зных хзышьтоу,
Унапала икоуп ианушьуа.

Ахьз-аңша! Зыңсы там урзеиғьуп иаҳа,
Урт шьта, урңырхагам.
«Рыңсы таца», ирылшаз, изхьзаз зегь ҳазхәа,
Указ убарт урызгәакьан.

1994ш.

* * *

Аруао иаидгылт ахэцкэа,
Рыюнаштае, еихаччо рхырэкэа.
Ус иоуа ицылтоуп иара,
Уажэадагь дрымбацшэа дара.

– Шэаб соуп, сышэзымдырт схэцкэа! –
Инапы аалишьит рхахэкэа.
Хьаак игеаефы еилашуан,
Рыбла траа ихшаз иеацшуан...

1994ш.

* * *

Ари аибашьра хлымзаах, шака хнарбеи,
Шакарыла шакантэ ххы агэра хнаргеи.
Цьюокгы, рыюныцка рыграра цэырцт адэахьы.
Ауаора еиха иашьталеит амазара, ахьы.

Инеикэца уахгы-еынгы реи-ркэадыри,
Изышьтаз Еакзан... Ирбомызт ианшоз...
Ари аибашьра шакао хнардыри,
Уаанза еакала харт хазхэацшуаз...

20.2. 1994ш.

* * *

Изакеы рпарцеозеи, рыцха, итахаз,
Изакеы цеицеозеи, рыцха, ихацхаз.
Иацылт рацхьатэи иаиуаз ахы,
Иакэрцеит урт рыцсадгьыл рхы.

Уаха иабом урт, назаза ихацхеит,
Дара рхы хактынца, харт хаикэдырхеит.

Рцеа-ржыи нас рыбао иафеит анышэ,
Имаатуа зэыроы иакгэшьеит рышэ.

Икоуп изытнымхаз атэоаншьап – атцеи,
Аха афырхацара урт икарымцеи.
Рдоуха назазаз абрака иаанхоит,
Цсыуак дыканац, рыхьз-рыцша еикэхоит.

28.1. 1994ш.

* * *

Сара избеит ауаоы ианикэшэоз ахы,
Илшара ыказамкэа, дамыхэо ихы.
Азэггы дизхьамцшкэа ианихысны ианцоз.
Икан уа, иабцьярггы ихыхны иззоз.

Аха еихан гэшпыла иапылоз ахы,
Шэарак хэа рзымдыруа, иаеигзо рхы.
Ага иахгэдицоз иазтоз атак,
Рхэоу еикэыршэаны, еицтазыршэуаз хтак.

Сара избеит: хфырхацэа шнеиуаз еицеак,
Урт шытахька хаан икарцомызт шыафак.
О, урт рыла еикэхеит хадгьыл Ацсны,
О, урт рылоуп иштоуггы харт зегь хацсы.

7.3. 1994ш.

АС ХАНЦА...

Ацстазаара зегь рыла ихаарадахт,
Акала икалеит уажэы зеггы.
Шьюuky цыкэкэеит, ицэхеит, ицарадахт,
Еа шьюук атцыс хшада ирыгым акгы.

Тәа збаз тәа ихәхәеит хәоуп шьоукы зәүгы,
Иахазыркьаз даара ирацәоуп.
Зцеира тахаз, зыбла траа ицшугы,
Зәыроы ргәыграқәа рацхьак?а иццәоуп...

Өа шьоукгы шьта рычхара хьцүеит,
Пхьака изымцо, рхала инхеит.
Гәтыхашәкы сацхьа исызцәырцүеит,
Ас ханца, о, хазит, хтахеит...

1994ш.

* * *

Зегы еилахает, зегь еилахает,
Акгы гыланы избом...
Зегы еилахает, зегь еилахает,
Сааигәа зәыроы рыгәра згом.

Азәгы сицәшәом, са саниашоу,
Уи ауп исымоугы бгасы.
Имачыюзахеит, ицшьоу, ииашоу,
Еихарак, – иашьтоуп рхы-рыцсы...

1994ш.

УАЖӨ ХААЗҚӘЫЛАЗ...

Уажә хаазқәылаз аизызыроура харт хакәцит,
Хабжьқәа еинюуам, зегь хаиццәажәоит, ххәоу
еикәшәом.
Хыроаа захто, хазқәзбыша ус шәкы цәырцит,
Азә иларкәра, еазә ицарза, шьоукы ргәы ахшәом.

Ичынчаны зәыроы уажәы еибакыхит,
Азә мазала ицижаауеит еазә анышә.
Цьа инейдтәалар, еибарехәахуеит,
еибаныхәоит,
Бадақк дасуеит азәгы гәгәала оык анижә.

Азқьышықәсақәа ирылсны иааиуа, ицшьоу
хцасқәа,
Иныкәзымго, урт еицазкуа рацәаохеит.
Ауаодура ззейкәмшо, шьоукгы еизцасқәан,
Изейвымсуа моа тшәаракаф еивахеит...

Агьәохәа инейны хәцәа тькақәак лырбжьагылан,
Ирыхәтоу рахәан, нак иааикәхны имгьежьит.
Иааиуа-еицоу илеиндацло илеиғагылан,
Ацыкь-сыкьхәа илеигәдцә еибашьит.

Иахдыркьацәеит өа чкәынцәакгы, избойт даара,
Итәуам рыцсы, уахгы-еынгы ижәбойт изәу...
Ргәы иабойт иацырцәошәа рыонра-ргәара,
О, рацхьака ирыздырзуам ирзыцшу...

Хшыкоу ала ихамазам цхьака цашья,
Ирабжьатәуп зәыроы хцеира имоахкьаз...
Икоуп, ика, ауадаофрақәа рыцәцашья,
Иазхазароуп уашьта харт хзынпаз-хзынкьаз.

Аәа шьоукгы паса изәыз... збойт иаәушәа...
Угәакуа усказ унрыдгылар, рьедырчойт.
Иратәашьян иумырхуам унапы, кьшьушәа,
Рьехарззалан уаскьацала уажәгы ичойт.

Хәга иакәзар, дшафьц даәуп амақарра,
Агәра гоуп уи зегь рыла игәы дшажьо.
Ишьақәхаргыларц ханалага ххатә хәынцқарра,
Хтак еицтаршәуа, хайдгылароуп, ххы хмжьо.

Ҳаибарееироуп, ҳагха-пхақәа цқәа иазхәцтәуп,
Дгәықәтамыжкәа зымәа иацәхкәаз ирбатәуп.
Макьаназы бжъ-шьхакы, о, ирхыцтәуп,
Ихаразаргыы ҳшацәхымкьо агәра гатәуп.

Ҳрыцҳаибашьо ҳашьтибахроуп, ҳхәоу
еиқәшәароуп,
Ҳгәы еизыбылроуп, ҳаиқәмгәамцроуп кыргь
чхатәуп.

Ианатәххогь – ҳаға иғапхьа ҳарт ҳамшәароуп,
Митә зхызгахьоу ҳдынды, о, ҳапшьагып
хьчатәуп.

Хырәаа захто, ҳазқәызбыша ус шәкы цәырцит,
Азә иларкәра, еазә ицарзра, шьоук ргәы ахшәом.
Уажә ҳазқәылаз аизызырәра ҳарт ҳақәыцит,
Ҳбжьқәа еиныоуам, зегь ҳаиццәажәоит, ҳхәоу
еиқәшәом.

2.2. 1994

П Ш Ъ Б А-П Ш Ъ Б А Ц Ә А Х Ә А Л А

* * *

Мазалашәа сацәажәеит суахта,...
Иаркьәрац сыцстазаара ацыхәтәа.
Ахы нхәцакшәа исынаҗеит аҗак:
– Иаачҳа, уигьы иамоуп аамҗак...

* * *

Тынч, ашьшьыхәагь снаиааироуп,
Сара схы, са саиааироуп.
Еиҳа гәгәала сгәы ныпҗәо,
Икамлароуп схы-сгәы ахшәо.

* * *

Ибызкны кыр ажәеинраалақәа зәит,
Аха избоит илцшәадахеит.
Ацьыкхыш азы зцартәаз еицш сызтит,
Сәаҳахеит, сагдагәахеит...

* * *

Пытк сеицахазаргы,
Шьта пхьақәа сласыроуп.
Сышцәыуоз сизаргы,
Сышшәахәо сыпсыроуп.

* * *

Схы збоит уажәы еилагошәа,
Иснархәом сыхшыю иҗыцу.
Сыртыслым, пхьа сагошәа,
Сышьтахька сыгага сыцуп.

* * *

Аамтеи аңсҕазаарей моасуеит,
Ишнеи-шнеиуа аразкы бжъазуеит.
Зеггы-зеггы адунеи иаңхоит.
Абзиабара ңсрақәм, иаанхоит.

* * *

Сыбзиабара бышьтоуп
Бара гагацас.
Ҳаицөыхарахацңхъаза
Ацлара иаәуп.

* * *

Қералаггы сыцөгғам, цытк нысцит,
Макъаназ сусураггы цкым.
Ирейгъыз сымшқәа ба ибыхтнысцит,
Ирейгъыз сашәақәагъ бызкын.

* * *

Шә-ңсҕазарак сымазаргъ
Ишбысҕоз агәра га.
Ңсҕазаарак исымазоугъ,
Са саегзом, – ига!

* * *

Зных бара сбимбошәа,
Ус цас икабцоит.
Бхыбаара, цәқәрңошәа
Исзааиуеит, ицоит.

* * *

Сшәан, сыгагахъ снейхеит, снамцаст,
Зных, бынкабеит, саңхъа шәахцас.
О, зегъ рыла ба бышәтыцуп,
Гәылагъ-ңсылагъ сара сбыцуп.

* * *

Аеазә ишка ба быңшуеит,
Сара гәақрала исыршоит.
Ба бымшала са сгәы хәуп,
Ҳарт ҳаиөыбшарцы бҕахыуп.

* * *

О, ицуазеи, ба сбызңшуп,
Аха избоит, ба бгәы ҕацәуп.
Мап, дысҕахым, са згәы шьюу,
Ахыөба-өыөбара зказшьоу.

* * *

Сыбла нҕаан, бизбеит уа цхыз,
Сааңшын, еиҕах сбызхәцт.
Ңхызлеи, хәцралеи ҳаицуп,
Ңәа ҳаицыкамхәо? – Имцуп.

* * *

Азәых,игарц даәуп бжыла,
Дқахауеит иикыу данңаны.
Акггы илшом иамур мчыла,
Ихала ихы изшом дықәңаны.

* * *

Агәақра цәгәа ацкыс, аңсра бзиа
Еиғуп хәа рхәоит, ижәаңканы.
Ауаөы иааигәа имааир бзиан
Аөбагъ, шәышықәса ирейҳаны.

* * *

Иахъа сгылеит са шыжыы,
Иамам схәцра хәаа.

Ашәә сәәшәә игоит сыбжы,
Иацпоит еҳагь сәәа.

* * *

СГӘЫ

Уццакцәаны, уеиҫаласхоит,
Сыҫсы царҫацәкәа уакьымсын.
Знык иуасхәеит, еиҫауасхәоит,
Уеыртынч, сгәы, усапымсын.

* * *

Сыбзиабара шааиз еиҫш ицеит,
Аха хәаас зынза иҫасымцеит.
Аҫҫазаарае, зных ус иақәнагоуп –
ҫытқ сгәы ҫжәазаргь, уи сара исывбоуп.

* * *

Усҫахым хәә ба иансабхәә,
Еҳагь сыесырғәгәеит цасхәә.
Азмыжь сыҫан сеаласмыжьит,
Сҫазшьа-сҫасқәә зымәә инсмыжьит.

* * *

Иҫоуп игәықәҫажьтәым, зымаршәә ктәу,
Уаурала, ламысла, иҳәатәу, иутәу.
Сгәы ахәа иамоу макьаназ имтәацт,
Амахә фәхызцәә, дакьымсроуп адац...

* * *

Иаазқәылаз иалагт цәгәа ихьҫахуа...
Абааҫ, ижәбароуп, харт хашҫахуа.

Хәхшыә еилахамҫар, цқәа ееила хамхәцыр,
Уажә хшыҫоу... Иалшоит зегьы-зегь хцәызыр.

* * *

Ууаюбжара уахымскәә
Имариазам әеыркәшра.
Ацәкьарае умхысцкәә,
Ицәгьоуп икылкаан ахысра.

* * *

Ухала ухы ужьозар,
Иустом са гәбған.
Ууаюуп хәә ухы ушьозар,
Ацәгәа угәумырҫхан.

* * *

Мацк угәы бжәажьозар,
ҫакала уеумырххан...
Сыҫсы нҫоу сурцьозар,
Санҫслакь сумырехәан.

* * *

Ицәуроу, иҳақыу,
Зегь рыба иабоит.
Аиаша моә иқәуу,
Аиааирагьы игоит.

* * *

Кыр сацқлацшны изжит,
Анышә зәыроы асҫеит –
Сылагырз сзамәә инахьшит...
Сыҫсыр са сызцәыуоз
Шысмауазгьы гәасҫеит...

* * *

Уаха сашьтам мазарак,
Сахэоит ѿ-цстазарак.
Цстазарак – сыдгыл гэакъаз,
Аобатэи – сажэеинраалаз.

* * *

Сылацэа нтаар, сытрысны сцэырхоит,
Фымт исызхгар... снахэуеит, саахэуеит,
Сгэы аца акынтэи бжыцэгъак сахауеит,
Зны, амаза итасшыуаз, уахынтэ ихэхэуеит.

* * *

Разкыуп, насыцуп, лахынцоуп,–
Ханишоз уи халахь ианцоуп.
Ацстазаарае икоуп зегь рыхэта,
Ауауы дзахыцом иуахта.

* * *

Рацхьатэи абзиабара,
Икоуп цсраенынза.
Ашьтахьтэи –
Адрыоаенынза.

О Б А-О Б А Ц Э А Х А Л А

Ауауы ихы мчыла изшазом,
Аамта рашьуп, иузыцшзом.

* * *

Икоуп аиаша, ахэахэа, амц,
Ухацоуп умшэакэа аиашаз уанхьамц.

* * *

Анацалбеит, нырцэы илашьцахарыма?
Лашарак ыказаргь сеидрыу...

* * *

Зегь реиҳа истахыу –
Уажэы – афымтроуп.

* * *

Цоа рымазам ауауы ихэцрақэа,
Еицшуп амшын-цэқэрпа, азхьцрақэа.

* * *

Адуinei ду – Анцэа имаза.
Анцэа ду – Ацстазаара амаза.

* * *

Бсымтиит, бсымшэиит, бсымшьит,
Избан, изыбкыу сгэаг?..

* * *

Сгэы амца гэгэала иацрабцаццхьаза,
Ажэеинраала аора сгэацхоит.

* * *

Мышкы ииуа – мышкы дыңсуеит,
Иахъа хшла иркѣабо, – уаѣы дкъашъуеит.

* * *

Азѣ дыңсны ахъатѣ кѣуба дѣаѣа днаргон,
Ѣазѣ дахъгылаз уи даѣашъыѣуан.

* * *

Са сзы акѣзар узааиз суахѣа,
Избан, сызѣаумырѣшуеи улаѣа?...

Заур Куарѣиа

**УЛАХЪЫНЦА
АНУЕИЖЪО**

АШӘЖӘЫ «УЛАХЬЫНЦА АНУЕИЖЬО» – 1996

Зегьы-зегьы сара хьаас зны искын,
Исыркъацыр сҭахьцәкьамызт аҳаскьын.
Сааигәа-сигәа, зегь са исзааигәошәа збон,
Ҙынха-оыза, зегь са ускан рыгәра згон.

Дара сыртәуп хәа, сара истәуп хәагы исшьон,
Уи сазхәыцуеит, ускан, гәғәала са схы зжьон.
Уажә санҭаха, са сыззтымцуаз амацәаз...
Избеит, издырт... Урт сыгха-пхақәа шрацәаз...

20.5. 1996ш.

* * *

Оык ныхтәало, ицсацоуп хәа,
Сычкәынцәа ахьжу снатәалоит.
Азәгы ихеимцааит сыңсы тоуп хәа,
Урт сышрыццсыз блала избоит.

Испыло рәы исхәоит ацсшәа,
Кыр сөыкажо, зегь гәнго...
Схы нахызгоит, ансшәа-арсшәа,
Сыңсы тоу цыыршьоит сызбо.

30.9. 1996ш.

* * *

Изыюхьоу зегь, ргырак нхом,
Мышкызны ипхьацуеит.
Азәгы дапхьарц иҭаххом,
Цьалла уртгы мөасуеит.

Шаҕантө смыцәакәа исыршаз,
Сцәа-сжьы шыта ианыруеит...
Сда-сшыа итыцыз, сгәы иахшаз,
Урт, еикәхоит, издыруеит.

7.10. 1996ш.

УАХА АЦХ ЛАШЬЦА...

Ашәкәа сынрыхеит, саарыхеит,
Сыцәарцы, ацәашыы сырцәт.
Ҥатынкацак сахеит, сеитәхеит,
Снахәит, саахәит, аха сызмыцәт.

Сыкоуп аарла, сымчкәа сылзаа,
Сыгәгәара сгәароа исзавгом...
Уажә алоа ҕначит еишыылза,
Суада, сыцсыпгыы сзеивгом...

2.11. 1996ш.

ИШҤАЗУРИ?...

*Ақарахымза сычкәын Ахра
игәалашәара иазкны.*

Дысзааргт, сычкәын игәацга җцәа,
ИшҤазури?
Срыцәаимшыеитеи мшәан, Анцәа,
ИшҤазури?

ИҤадыртәеит сгәацга ахы,
ИшҤазури?
Схала сахәарцу са схы?
ИшҤазури?

Чхашьас икои? Кыр сазхәцт,
ИшҤазури?
СҤазырхаз ирылмшеит хәыцк,
ИшҤазури?

Схыкәкы, сгәгракәа цсаҕьеит,..
ИшҤазури?
ҦысҤаа кәцьял дук уа сҤахеит,
ИшҤазури?

цәсеипш икам шыта сказшыа,
ИшҤазури?
АхәынҤқаррагь иамуит сшыа,
ИшҤазури?

Схала сзацәзаны сынхеит,
ИшҤазури?
Иихарамкәа сҤа дҤахеит,
ИшҤазури?

Хазшаз, улапш схыжь, уа сба,
ИшҤазури?
Уҗапхья исысҤар сҤахзам вба,
ИшҤазури?

Исымои цсыхәас? Сара нцәа?
ИшҤазури?
Усыхә, усыцхраа, о, Сынцәа!
ИшҤазури?

Ишысхарам уара иубоит,
ИшҤазури?
Сухәоит: сақәршә ақәнага,
ИшҤазури?

7.15.6. 1996ш.

УА, ИЦӨГЪАН САЖӨЫМТА...

Ари Адунеи! Ак сзаланы збом...
Сааигәа-сигәаггы уафы игәра згом.
Уа ицәгъан сажөымта, сажөымта цәгъан,
Шьта, сцацәа ахыыкоу, сыказаргь цәгъам.

Урт ркынтә, исыгыу-исыду кастоит,
Схы-сыпсы ақәсцарггы, уи насыгзоит...
Сгәы итыхо зегь сызхәом, уажәы, иззоит,
Цқфа өеила сазхәц, исшәоит, исразоит.

Уа ицәгъан сажөымта, сажөымта цәгъан,
Шьта сцацәа ахыыкоу, сыказаргь цәгъам.
Зыблақәа тхаха, уа, ҳаикәшәара иазцшу...
Өңныхәак сырымто, срызнеирацы стахыуп...

28.8. 1996ш.

* * *

Сшәахьеит сара, зегь рыла сшәахьеит,
Бжык сахар, изакәи? Сцаауеит.
Уа, сшәахьеит сара, цсрала, сшәахьеит,
Цхла бжык гар, сгәы нтыцсауеит.

Ирмхәошәа збоит, ак раҳаны...
Снатәалоит, сылахь еикәшьшы.
Сылацә нтааргь, саапшуеит сцәырҳаны,
Сгәы ианықәолагь сцацәа рыбжыы...

Уа, сшәахьеит, гәгәала сшәахьеит,
Шьта уаф дсыхәом, цкән-лагажәы...
Сымчқәагь такәы исшәахьеит,
Сцеи-зацә иоуп сзыкәгәгуа уажәы.

6.10. 1996ш.

* * *

Исыздыруам, иахыызгара уажә са схы,
Исыцрыцуам, исышыклахәит хьааи-гәрөеи.
Акггы стахым, истахыцәкьам истахы,
...Уи зегь рыла сцәа-сжыы зегь амырөеи...

Ислахыинцаз уи акәхарын, сара стәы...
Иагъарыла сыөсыргәгәарггы исзыхгом...
Сцацәа рылмкаа, са сахықәхаз уажә адәы.
Цсеивгашьяк хәа пхьа ак соураны избом.

Исыцрыцуам, исышыклахәит хьааи-гәрөеи,
Уажә зегь рыла схы ахызбаауеит Адунеи.

18.10. 1996ш.

* * *

Ах, ишпакасто,
Исашәхәеи, ишпа?...
Ах, ишпапхьасцо,
Сгәакра-цәқәрца?

Уажә сзыцәшәо, сзыхзызо –
Уи акәым сахьтахо...
Сыбаоқәа ахьшәцәызо
Убри ауп са сзынхьо.

18.10. 1996ш.

АЗӨЫ ИЗКНЫ

Сышәкәкәа итыцхьоу, здыруеит ушырмыпхьац,
Унзыдгыло рәапхьа иурцоит.
Жәак зөымшәогь ыкоуп, угәы нымхарц,
Уара бадақь уасуеит, зәырөы ужьоит.

Хъаас исымам, зынла сгэы узыпжэаргы,
Ирацэоуп са сеипш изхыушыуа ацэы...
Икалоит еакала зны хайкэшэаргы,
Уи, иахъакэмзаргы, ма уацэы...

Иуыюуа ада, аеазэ итэы уапхьом,
Сэгы уаангылом, ирхыухуеит зэыры рцэа.
Угылошэагь убоит уажэ, зегь рацхъа,
“Учмазэуп” ауп, ус уишеит Анцэа.

19.10. 1996ш.

* * *

Изыстахыуи желарык срылахэ?
Икасцо сызэу?..
Сыюнра, сгэара, сырахэ-сышэахэ
Ахцэара назцшу.

Изыстахыуи сызэу зегы?
Икои пхъа сызго?..
Сагыкэгэыгуеит уи сца зацэы,
Сыкам игэра мго.

Аха стахеит, стадырхацэкеит,
Фыцъа еихабцэа.
Шьюк сыпсырта иадырбацэкеит,
Срыцхаимшьеит Анцэа.

Шьтахька схьапшуеит, уажэ са сирахь...
Сқэашьдацэкьангь сыми.
Ичышэзаарын сара сылахь,
Иабаздыруаз уи.

Изыстахыуи, желарык срылахэ,
Икасцо, сызэу?..
Сыюнра, сгэара, сырахэ-сышэахэ,
Ахцэара хьсызпшу.

19.10. 1006ш.

СЫЗЫПШУИ?

Есымшааирагь са сыцшуп,
Сыззыпшуи?
Уажэ сызкыцэкьаз уи лацшуп,
Исызпшуи?..

Сзамоа сылагырз ахьшуп,
Сыззыпшуи?...
Снеилоит сыцкэынцэа ахьжу,
Сыззыпшуи?..

Ах, сеилызкаашаз азэы
Смизыпши...
Са сзын икамкэоу уацэы?
Сыззыпшуи?..

25.10. 1996ш.

* * *

Мап, иказам акгы, са сызхьымзо...
Ус зны-зынла баша сгэы сышьтуеит.
Сахьзафымсуа иарбан шьхоу, сахьзымцо,
Еицэа, пхъа сыммоа инымцэо ахь сыпшуеит.

Акрыказоуп еицэа сара исылшо,
Шьтахька уа баша-машагы сгыжьюам.

Ишмаҗымгы са сзын ацэгъа зыршо,
Ргэы ишабоицш, инысгэйдцаны сырзшыуам.

Мап, сашьтазам амшгареи, баша ыжэреи,
Исыдымцыцт сара исзааигэоугь сынказь.
Мышкы ирхэарц, ирфыц, сыхьзи, сыжэлеи,
Хацаракае, исоур калоит кэашь.

Сымч зкэмхо икоуп хэа уи са ихасцом,
Ислахьынцоу мышкы сымсаефы саниап...
Сгэы кахангы сара шьтахька схьацуам,
Пхьака цъара исылшогы калап.

Ахахаи! Истахым сгэы сышьтыцкэьаргь,
Сатэамбо исывалахьоугь ахьсырхэоит.
Инысгэдцан нас азэы сишьыцкэьаргь,
Стахарала сыхьыз еикэсырхоит.

19.10. 1996ш.

* * *

Сныкэоит, са зегь реицш,
Сымсаггы снацеицшп...
Хэышра-гэаоак стыст,
Гэгэалагь ақэа сыст...

Моа цэгъазак саныст,
Сцэа-сжыы кыр иардыст...
Пытк сахаит, избеит,
Сықэрагь, такэы згеит.

Сиқэшэеит агаза –
Икэшызгь уамаза.
Ацэгьыршыюгь синейт,
Згэы аартызгь дызбеит.

Гэгэалагь ақэа сыст,
Сцэа-сжыы зегь ардыст.
Хэышра гэаоак стыст,
Моацэгъазак саныст...

1996ш.

* * *

В. А.
Ублакьеит,
Ушьақэкьеит,
Умоахкьеит.

Унацшы,
Уаацшы,
Улацшы...

Убла хты,
Угэахэтэы
Уахьзаратэы.

Пытк ухэыц,..
Угэы утахэыц,
Ма уакэыц...

Ублакьеит,
Ушьақэкьеит,
Умоахкьеит.

1996ш.

ЛАЦКӨЙТ

Лацкэйт, лацкэйт,
Ашьха беркэйт.
Хык иқэшэт, дымқит,
Хьаасгы имкит.

Игәы пжәо дымгәкит,
Ихы шытых дагыкәит: –
Пҗьяака дышцо,
Иага дшихьзо.

Лацкәыт, лацкәыт,
Ашьха беркәыт.
Иага дицрымцт,
Ицәа дҗаирзылт.

Дымшәеит, дыкәпәит,
Ғыц икәшәт, инпәит.
Җьмауац җьишьеит,
Хьымзгыс иршьеит...

Иршәеит, ирзеит,
Икәшан еизеит.
Ирхәеит; «уҗахеит!»
Дыркырц рҗаххеит.

Зынза имаҗхеит,
Иара дмитәхеит.
Кыр еибарххеит,
Рымч имырхеит.

Лацкәыт, лацкәыт,
Ашьха беркәыт.
Дырғалт, игәыхт,
Роу-ршәацхәао днымхт.

Җантыкә – лацкәыт,
Иоура лакәуп,
Аха дмитәуп,
Доухак датәуп...

Дығәғәоуп, деилкәоуп,
Уи дыфцыркәоуп.
Амцабз ду далст,
Нарҗаа ршьа далцт.

23.2. 1996ш.

* * *

Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Уи зегь сара издыруан, сгәы шәзыпжәон.
Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Исахаҗәкьаргы шәҗахымызт, пьтк шәсыцәшәон.

Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Икамларцы, икәзаарцы са сдац-җашә...
Ак шысхарам шышәдырузгы сышәшәиуан,
Хәацъашәкәкгы аҗашәҗеит рхәеит уа зны
сгәашә...

Ианухарам, ииашам уи уацәшәар,
Иара ашәигь... ахаан агәра сымгацт.
Аха, уаакәымц есымша иушәилар –
Ацьцлацәкьагы, ицәаар алшоит уи зны адац...

Сышәшәиуан, бани бареи сышәшәиуан,
Ак схарамкәа, зынза хакда, сышәшәиуан,..
Са сҗахара... шәарт шәеигәыргыашт уажә рацәа,
Аха, игәеиҗап, уи зегь-зегь мышк Анцәа...

5.6. 1996ш.

* * *

Лада исархәоит: Уоадатәуп.
Җадагы ирхәоит: Уладатәуп.
Зиас дукгы сақәмшәт ыршьа,..
Сахьатәицәкьоугь исмоут дыршьа.

Ус ацә сылхра, шьоук ргәы иахәоит,
Дара азхәцуам, сара сгәы ахәоит.
Җныцкала исымоуп хьаас,
Абри ажәа, иамои хәаас?..

Уашьта смачым, икоуп сықәра,
Ма иашьтада сара снықәра?
Ладеи-Җадеи срыбжьахацәкьейт,
Иара уиалагы сыбжахацәкьейт...

Лада сыкан, саб цьынць хьаазгеит...
Җада санца, сан дыгәхьаазгеит.
Цьа ак сыгхейт, цьа ак сзымхейт,..
Стышәынтәалан цьа сзынымхейт...

10.11. 1996ш.

* * *

Слымха бжьык нтаот, сишы! Уа чарашәоуп,
Нырцә ихарамкәа радеда бжьык геит.
Амза шеи-шеиуа иаагылт ирхалашо,
Җнаҗакаә гәрҗароуп, җаца дааргеит.

Ус инашьтархх игейт ахысбжькәа,
Анапеинкьабжькәагы гоит дыдрацас.
Ацх-цәца иалыюуейт уаха агәрҗабжькәа,
Инарзгоит ишахәтоу зегь ацсуацас.

Җацьара, иааигәаны, игейт ахәрашәа,
Дааргеит фырхацак, гәгәала дыхәны.
Иаагылт еикәаҗҗа, уа иашәақәлацәа,
Шьаәакгы еиҗамцуа, рылацш ихны.

Зегь абоит, иахәоит, уажә ацх-лашьцагы,
Ари Адунеиаә, мшәан, зегь уаароуп...
Абзиени-ацәгьей еишьтоуп есымшагы,
Уаха, цьа гәрҗароуп, еацьара гәрҗоуп...

1994ш.

* * *

Санаақәхалогы ыкоуп сызәымтуа,
Санзмыцәо, снахәы-аахәуа исыләшәа ахы.
Цәсеивгашьяк са схьаа иансзамто,
Насх, сыбжьы рмац сацәажәоит схы:

«Җаи, абаацсы» Цытк сыесыргәгәап,
Саҗацәа саиааира разарым.
Хызда-цшада схы җасмырхап,
Ус агәкаҳара хацарам».

Иаасықәгәгәахоит акы еҳагы,..
Избоит, схы иааишьа сывамкәа.
Сыбла дыхгылоуп сҗа есқынгы,
Скалейт мычкәарак сыламкәа...

24.10. 1994ш.

ИЦАГӘЫШЬЕЙТ УИ СХӘЦРА

Җаҗа иабцаркәа тыкькьон,
Цсхәы даахыцхьан – хара ххәаа.
Җашьха зышкәагы гәнқуан,
Уртгы ирыман хайцш ахьаа.

Ҳақла қсыуан изызшаз,
Игылан қағья, рхы агәра ргон.
Дыдырқшь Ныха ду иңшьаз,
Уи зегь гәанатон иабон.

Адуinei мцала ибылуан,
Ицон аибашьра хлымзаах...
Ҳаға ихға зымға ибыруан,
Аха джәылахуан еиҫах.

Ианаҳмоузоz уахҫаҫса,
Аҳагы жәны иаҳфахьан.
Иаҳақәмшәарц аға игәарҫса,
Ҷаҫахьакгы каҳҫахьан.

Иабақәагәышьаз ачыроы,
Уаанза ихамаз нцәеит еидгал.
Ҳааигәа агәылара, зәыроы,
Ахырхә иалархуан амгьал.

Са сраазон рнапы еилаҫса,
Зәырыо сыгәгы ндырхахьан.
Аоны шсакәзгь аҫаҫса,
Шьоукгы саҳаҫыр рбахьан.

Ицагәышьеит ус схәчра,
Мап, сахьцәыуазом зынзак.
Изыхьязи сәы акычра?
Иацоуп хәашья змам мазак.

31.3. 1992ш.

* * *

Шьоук алаццышәт, шьоук алаблит,
Рыбао ыкамкәа ичыҫит.
Шьоук алаҫхаҫьт, акралыргеит,
Иҫахаз рҫсаҫа ркьяшьит.

Рызбахә ыкам, еа шьоук бжъазит,
Рыбао рмоузеит изыхшаз.
Урт рыбжьара цшак ныбжъамсит,
Илҫха рмоузакәа хазшаз.

Ацыс ҫахәоит шьоук рхылҫа,
Наныкьара рбеит, ирбеит.
Дара ртәала, раҫьал хырҫа,
Иаарҫыхьашәоз рзеит, иргеит.

Дыкамкәа шьоук роыза, рыуа,
Риаҫымцәа хәҫқәа еилаҫса,
Рыюны иахьуп икау-цәыуа,
Ирымазамкәа уахҫаҫса.

Шьоук «рус нагзо», инеиуеит цшьала,
Изәыз нахьнатәгы хжьароуп.
Ҷа шьоук чоит уажә быюлашала,
Ирымоу гәрҫара ччароуп.

Азә зынзаск агәыхь изцәырҫит,
Иибо аиашымра данымшәт...
Ҷазә имал ак нымхт, ицәызит,
Наунагза иакит ишә...

Шьоук ирымаз кыр иахзызит,
Ижны иарҫеит иумбо анышә.
Агәбылра зыхьзу икам, изит,
Азәы дҫасуеит еазә иҫышә...

Шьюкы иргаз амал рзеиошом,
Еибакит ичынчаны...
'Еа шьюк ргэы каршө зегь рзеицшуп,
Цьа икылатэоуп рхы хьчаны.

Аеа шьюкгы амақарра
Иафуп, изеыц, ргэы ахшөом.
Иапырхагоуп, ахэынтқарра,
Уск иаргөамцуам, ргэы пжөом.

Бжыы шьхаки макья ирхыцтөуп,
Моабжара ижэбоит ханхеит.
Даара тынч зегы ирызхэыцтөуп,
Уажө хашцо ханца, хтахеит...

1994.

* * *

Са саныкам, азэгы риашатөыс симоуроуп,
Тынч, ашьшьыхэа, сыңсы нсхыцуа, цыанат
соуроуп.

Ахаангы са сыкамызт сыңсы цэганы,
Сгэы итасмкт сбеиахап хэа азэы ицэганы.

Сеиха-еигэуа, исылшоз ала, моакы сықэын,
Сымоа хьантан, цыара ишөартан,
цья инасыпын...

Икасцарцы истахымызт цыара гөнахак,
Сыцх сызхомызт, сымш сызхомызт,
уа сыкнахан...

Схы мшаца, сыңсы мшаца, моакы сықэын,..
Иаансыжълон скөачаб хэчы мырцөазакөа.
Сылшарала цөахөақөакгы са исчышөуан,
Имацзамызт атц анызгозгь, смыцөазакөа...

28.11. 1994ш.

АҢСЦӨАХА

Дыюуа дсышьтоуп, уажө аңсцөаха,
ацөгьацөпхамшьа,
Схы-сыңсы злаз сца игарагы азимырхеит.
Уажө даазқөылаз ххапыц ифеит еипшны
ацөамшьа,

Хцеи-дауапшькөа данрылагыжь итаирхеит.
Дыршьа сымам иареи-сарей ихабжьо хэаас,
Сара стөала уи дакароушөа збоит кыиңаак.
Итахызаргь даасөагылааит, дсымам хьаас,
Икасцом мап, уи сицөшөаны шьтахь шыафак.

Сылацө нтаар, избоит уи камбашьк дакроушөа,
Сгэы иабахуеит итахыушөа сниеаңкар.
Дыюуа дсышьтоуп, зных сзықөгылоу збоит цха
поушөа,

Цка днацатөан уи даөушөагы иөақөарц.

Истахыуп сыбжы рдуны уа зных ыыстыр,
Сааигөа-сигөа дышуаө жьыфаоу дсырбар,
Насгь, истахым, имарианы уи сьеистар,
Истахыуп сниеагылацөкьан сықөпар...

Жэынгы-фангы аңсцазаара уи дагазаап,
Заанатс имоу ацөгьа-мыцөгьоуп, игэы ахшөом,
Атахызаргь еигьарыла уи дыгөгөазааит,
Мап, дсымазам зынза хьаас, сагыицөшөом.

Азөазөала ушрыцрасуаз оегы уаакыдгылт,
Уа унапала сөейхаб рыцхагь думфахьей.
Ацөгьа-мыцөгьа зегь зырөиауа, аңсцөаха
гөымбыл,

Уаоымрала шакаө уыла итахахьей.

Ауаа қыа рцәеижь, ршьацқя уґрагәацәкьоуп,
Харт ихамам еиґацшышьа ҳаинианы.
Ииашацәкьаны уаргы-саргы ҳаиґацәацәкьоуп,
Схы шысцәымґыугь, ус сьеустом, имарианы.

1995ш.

ШЬОУК АДИССЕРТАЦИЯҚӘА РЫХЬЧОН

Пґхьаґа ҳдеицш «Зхы-зыцстазаара азкыз»,
Амикрафон иаазәымхкәа изәакыз.
Ускан, изхәоз ажәа «кәышқәа» рацәаны,
Ғауаажәларгы изхәацшуаз, уа инцәаны...

Иааґәмц ицәажәоз, атрибунаә ицшзаны,
Арантә ицеит урт, иангәаґраха рьезаны.
Ғцеира нґахоз, дара қяф руан, иржәуан,
иччон...

Аеа шьоукгы уа адиссертацияқәа рыхьчон.

Аеа шьоукгы, рус моацыргон имазаны, –
Дара ртәала, рхықәкы зегьы... нагзаны.
Жьацас, чықкаә икылатәан, рыцсы цаны.
Уа, рхы рґхьазон уртгы, хґацәоуп хәа цаны.

Дара ракәмыз уаанза кыр зылшоз, избоз...
Ирыздыруамызт усґан дарбан зтәы иагоз.
Иґоу-иану ееила цқя иршәон, ирзон,
Рыхшыю рхаәы ирзаамґархәаґ иацәшәон.

Аеа цьоукгы лаґаоаґарак иафьын,
Зымәа иргоз... хара ҳцеира ршьа ахьшын.

О, уи ала урт зынза иґжәеит, иґкәацт,
Рыхьз ахәара ма иацсома, наґ харґәацп...

Иааґәмц ицәажәоз атрибунаә ицшзаны,
Иангәаґраха, ибналт, ицеит урт рьезаны.
Ианрыбжьаґылаз хәуажәлар, азра, ацсра,
Ға шьоук, адиссертацияқәа рыхьчон Москва.

18.2. 1995ш.

1978 – 1989 ш.ш.

АДУНЕИ ЕИБАРКУП ҚҰААДЛА

Адунеи еибаркуп құаадла,
Құаадуп аусқәә кәзцо...
Ана унеир құаадуп,
Ара уааир құаадуп,
Құаадуп иуцу уахьцо.

Адунеи еибаркуп құаадла,
Құаадуп угәы уазмырго.
Иудыркуа құаадуп,
Иуцырцуа құаадуп,
Құаадуп, ухы агәра узырго.

Адунеи еибаркуп құаадла,
Уусқәагь құаака изго.
Ухазгалуа құаадуп,
Улазыркәуа құаадуп,
Құаадуп зегь зыгәра рго.

Адунеи еибаркуп құаадла,
Құаадуп икоу иахьа.
Узнырцуа құаадуп,
Узнырхуа құаадуп,
Убыс икаларцу аақхьа?..

28.7. 1978ш.

* * *

Сызизи? Схы иастоит азцаара, –
Вбак ато, сгәы пжәо...
Избомеи сынасың ацәаара,
Уи аупеи сзыршәо...

Уа, бзиарак цәара исымбакәә
Гәроопеи сызцо.
Уа, егәа зургьы, икастцаргьы,
Пқұаака сызцом.

Аха, әәазных, сгәы касыжьуам,
Ишсылшо сеихоит.
Сара уаанза сразкы исцәызыз,
Сыхшара ирзынхоит.

4.12. 1979ш.

* * *

Схәцра моаст, наптәымла, -
Ашәахста анцоуп...
Сызҳаит, са иағымла,
Абыда саазоуп.

Ацара сцон, са стәала,
Срышьтан зегьы...
Сызтахым рыцтәала,
Стәыуон зынгьы.

Хьаас ма сызкыдаз,
Ицәгәамызт снапхы.
Иашьтадаз схы ахькыдыз,
Инықәсуан шьоук схы...

Сшьапқәа хыркәәкьа,
Зынза еикәдды...
Сгәы сақхьа итырхьахьа,
Зны, сықәын адәы.

Схы-әәы ишьадаз,
Әажьрак аныңшуан.
Уа... ма исашьадаз,
Сгәы шпжәоз исықәшон.

Схэычра цеит, исеосит,
Иахьцаз сымбазеит.
Пытфыкгы нас, среисит,
Ус, тынч сымтэазеит.

Схэчра моаст, нап тэымла, –
Ашэахста анцоуп...
Сызхаит са иатымла,
Абыда саазоуп.

19.10. 1980ш.

* * *

Ажэа мшэыкэан изиуам,
Иаласхыузеи гэхьс иансоу.
Исцэагои хэа са сзыоуам,
Изыюзарггы кыр иацсоу?..

Абаохатэрақэагы еиңшым,
Ак ацкыс, аеак еиғьуп...
Ажэа, угэацағ ианташым,
Иумыюзар хара еиғьуп.

26.10. 1980ш.

* * *

Исычхап, исычхап,
Санақэшэах, исычхап...
Ахаца дызкэымшэо
Егыыкам, дызнымшэо...

Уажэ акгы сазхэыуцам,
Снеиуеит сыбгаго...
Избоит, хэык сызхыцуам,
Исыздыруам сахьтахо...

26.11. 1980ш.

* * *

Схы-сгэы зны бынталан,
Сбышьтан, акы оны...
Ускан, са сөырқьалан,
Сааиуамызт аоны.

Пыткгы беиха схьцуан,
Аха, сыбла бхын.
Бышка сымоахьцуан,
Са ббара стахын.

Сыюуа бахь сышныкэоз,
Схы-сыңсы бгазеит.
Стэала, бакэн иказ,..
Кырггы сбыргазеит...

Хайоызара бырзит,
Уажэ, уи сгэы пнажэом.
Бхарала хайцэызит,
Уахаггы хайкэшэом.

Пхьан айңш, сыюуа сбышьтам,
Уаха ус кастом.
Цыа избазарггы бышьта,
Схыланы сызцом.

29.10. 1980ш.

* * *

Пытфыкгы цэыцаччоит, ишьтысхлоит ргэағ.
Ирхэозар акэап, баша иеиргэағт.
Ицкэнраз «дхаган» дақэтэан аңша,
Уажэ игэы дажьоит, издыруам илша.

Ибжыы гэаоаза баша иргоит,
Дызныкэом, дзыюуам, дхағ-хыңоит, дгэагэоит.

Ажәеинраалаә? Дзыҗсозеи дажәуп,
Иаҗхьаҕа иҕоу изгәәтом, длашәуп...

Избоит, исыларцоит игылан ацәы,
Исхәоит ус, гәаныла: хәикәшәап харт уацәы...
Уаха сҗахымызт ирхәондаз оҗаҗы,
Аеҕаза дҗыршәоит, данәыжәу иеаҗы...

4.12. 1980ш.

АЧЫМАЗАЦ

Уи игәыҗра иамам хәаак,
Зных, иччахоит илакта.
Имоуп уи дзылымгуа хьаак, –
Шьта идыруеит ихата.

Даҗуп имшқәа баша рныхра,
Есымшааира дцыкәкәоит.
Аха усгы имоуп гәыҗрак,
Уи дазхәыцны зегь ичхауеит.

Дышзацәымцо уашьта идыруеит,
Блала итәоу зегь ааимиркәоит.
Аеазныхгы, уи дуазыруеит,
Ихата, ахәрашәа аатиркәоит.

Аҗсҗазаара шаҕа аҗшьузеи,
Мшәан, уи дгәҗонеи шьыжы?...
Илоу мамзар шаҕа мчузеи,
Иирхауам азәгы икыбжы.

Дазҗшыхуеит зных, ашара,
Ускан ихәцра рацәахоит...
Усгы ицьюшьап имч-илшара,
Зегь игәацаә ицәахуеит.

Зны-зынлагы ибжы нхәыцак,
Ицкәын ицәызхьоу... дизхьуеит...
Ускан, дцәажәо дгылоит хацак,
Иблақәагы ааразхоит.

Чхашьа змам уи имоуп хьаак,
Дышзацәымцо блала ибоит.
Аха, игәыҗра иамам хәаак,
Еиҗах, аҗсҗазаара агәра игоит.

6.7. 1980ш.

* * *

Уала-тынхала
Ицоит җхьа шьоукы.
Са исҗахуп схала
Сықәгылар сшьапы.

Зны хәык аҗы схалеит,
Ғыхәан сзықәтәаз.
Уахьынтә сыбҗалеит,
Ссызак дсыгәҗаст...

Скахаит гәҗәала,
Кыргы сжы сцеит.
Ишсышьҗаз җала,
Сымшқәа сыцәцеит...

Имаҗым ахтысқәа,
Уаҕа сзықәшәаз...
Цоа змам аусқәа,
Иҕоуп сзыршәаз...

‘Еа шьюукгы сышьтан,
Сымоакәа ркырц.
Еимацсуа сышьта, –
Илеиуан акырцх...

Ахьтацәгья, ацаа,
Иасуан ацша.
Схахәы ашла заа
Иалалт – анша.

Зны хәык ағы схалеит,
‘Еыхәан сзықәтәаз.
Уахьынтә сыбғалеит,
Сөызак дсыгәтаст...

Уала, тынхала,
Ицоит пхья шьюуки.
Са сықәгылар схала
Истахыуп сшьапы.

25.5. 1980ш.

* * *

Уажә са быжьқәак таха сыртом, стынчза суадағы
сдыртәом.
Ацша слымха итахәт-хәтуеит, аергәгәеит,
зынзаск еикәтәом.
Слахьынца! Истахыцәкьям, ус мышгашақә угәра
згар,
Схәыцуеит, схәыцуеит, сара схала
истахыцәкьюуп хымзг сымгар...

Сааигәа-сигәа уажә уао дааиуам, мшәан,
сырхаштырц ртахыу?

О, ииашан агәра згацәкьюит, зынза ишмачу
сызтахыу.
Аха уиггы сгәы канажьюам, иахьынзасылшо
са сықәпоит,
Цәалашәарак зынза измамгы уи дуаоуама,
нас дгазоуп.

Ацстазаара иашьтам дарбан, адәы дықәнатцы
уаццас,
Ауао изы икоу гәыгрупп, игәыгра анызгы
дбашоуп нас,
Ажәоангь иамоуп ахатә цасқәа, зны ашәшьыра
хыуп, нас амра пхоит,
Адуinei ду хкааны ихармтеит, ус хашнеиуа
зны хәпхоит.

Сызак мамзар уажә дабакоу, уск азыхәа
дыстаххар?
Изыцсозеи, мышкы имызкәа ажәак оажәак ма
истынхар...
Аиашазыхәа истахыцәкьям, сапхья сусқәа
пхастахар...
Лажьынцак нас пхьяка исмоукәа сзацәза
сымала сынхар...

Агәра згоит, сара иахьацкыс, сусқәа шеигьхо
уацә шыжьы,
Уи снардыруеит, са исанахәоит, слымха итаоуа
ағыбжьы...
Иагья хьяа сымазаргы, сгәы касыжьрацы
стахым,
Ех, сыгәтыха, саргәәтеиуеит, ацәа сыблақәа
ирхым.

1980 ш.

* * *

Сныкѳоит, амѳа сықѳуп,
Сапхъа ѳъара сыпуп.
Хахѳеракыуп, ишьанѳоуп,
ѳаѳъарах, ишьаѳроуп.

Амѳа сықѳуп, сныкѳоит,
Мчыкгы ѳхъака исыхоит.

Азѳ игѳра сымгозар,
Схала са сеимдозар.
Икоу зеггы збозар,
Зынггы сгѳы сагозар,

Амѳа сықѳуп, сныкѳоит,
Сарггы стѳала сыкоуп.

Икан амш анызгоз,
Зегъ еикароушѳа нызбоз.
Сырѳхъазон шьюк хыдас,
Мамзар зылапш схыдаз?..

Сара стѳала снеиуан,
Ус ишѳозггы среиуам.

Икоуп са сгѳы ѳызжѳо,
Сказшьа гѳаѳо, иѳызшѳо.
Уажѳгы са сеилкаамзар,
Нас, адунеи хкаамзар.

Сыкоуп сара схала,
Сашьтам ак ѳынхала.
Хахѳерахыуп, ишьанѳоуп,
ѳаѳъарах, ишьаѳроуп.

Сықѳуп амѳа, сықѳуп,
Сус сахъзар насыпуп.

24.4 1981ш.

* * *

Сгѳы нѳыпсаауеит, исыздыруам исыхъыз,
Зныхггы, слапъықѳшѳа еееимшѳа збоит.
Ибжъ ѳахѳеае нхѳыѳак, ихѳошѳа азѳ сыхъыз,
Ашѳа апънѳаѳ, усшѳа сахъауеит...

Уи еееирак иазхѳамкѳоу? Сапхъака икои? –
Слапшықѳѳа самоуп акы сыхѳаки...
Асѳѳѳа сыкамызт, исыздыруам исыхъи?
Моакаѳы стѳахарѳу, ма сыхъѳакны?..

Сгѳы нѳыпсаауеит... иееим слапъықѳшѳа,
Исыхъи? Уа, исыздыруам исықѳшѳа...

4.1. 1982ш.

АѳНЫКА

Мап, аѳѳа хылазом са сыбла ужѳы,
Исывсыз, исыгхаз, срызхѳыѳуеит зеггы...
Быгѳшѳа зны исзымхѳазаргъ, уи са исывбоуп,
Сара сахъѳалакгы сгѳы иѳыхуа ба боуп.

ѳыѳрак сынидѳыр дысычхъауам Алхас,
Ахра, Мадина, зегъ реихагъ Алиас.
Мап, сара исылшом, исылшом хара,
Хаѳоны снакѳыган, схала анхара.

Сгѳы икѳѳуеит уажѳы, Қѳмарча абжъы, –
Сыбла аахыстыр, сшыѳѳоу шыжъы.
Ххѳысхѳѳы збарѳы стѳахыуп ижахѳауа,
Арѳѳына гѳыразгъ ашѳа шахѳауа.

Ажѳѳѳа ирымоу апхѳе рызхара?
Иагнархама Мура азхара?
Ашьыжъла арахѳе абоура иѳшѳыжъ,
Аанда уашѳшѳыроуп, шѳыблакѳѳа ахшѳыжъ.

Ахьта шәылымлааит, шәеиңаңа шәхы,
Амҗы ишәымоу шәласны ишәхы.
Уажә ара илеиуа сңырхагам асы,
Заа амҗа сықәлоит, снейуеит лассы.

13.1. 1982ш. Москва

АБРОУП

Нап цқа исыдкыл,
Сахьгараз зны тынч,
Аброуп, сара сыдгыл,
Аброуп, сара сңынңь.

Исгәалашәоит, хағала,
Исхаштуам уи ус,
Рақхья ашкол санғала,
Акырцх гәгәа шауз?..

Исмаҳац бызшәала
Ишцәажәоз шьюукгы.
Уи ашьтахь тызшәала
Сыштәазгы аоны.

Сахьцәыуоз, исаиаины,
Сгәы аброуп иахьыңжәоз.
Абнатә рбағ аины,
Аонатә ахьаршәоз.

Дарбан, нас сахьырхәуа,
Исышьтаз иацы?
Абра, са сахьынхуаз,
Иахькастәоз аңзы?..

Аброуп, са сахьыччо,
Сахьцәыуагь уажәы.
Сраҳағны сыңсы шьо,
Сахьықәу адәы.

Аброуп, са иахьсеиңшу,
Исхылцыз сңацәа.
Мышкызны иахьсеиңшу,
Сырцәыуарц сҗахцәа.

Нап цқа исыдкыл,
Сахьгараз зны тынч,
Аброуп, сара сыдгыл,
Аброуп, сара сңынңь.

Зны, сахьцәыуаз, исаиаины,
Сгәы аброуп иахьыңжәоз...
Абнатә рбағ аины
Аонатә ахьаршәоз.

15.3. 1982ш.

* * *

Уахгы-еынгы сныкәуандаз,
Смыцәо, сымлаго...
Схала зацәык сыкандаз,
Җытрак, уаҗ дсымбо...

Бнарак, ккарак сыцандаз,
Бжык смаҳауа, иахьго.
Мамзаргь, цьмақәак срыцындаз,
Рреит! – хәа сыбжыы рго...

11.1. 1983ш.

ҒЫНЧРОУП

Ғынчроуп. Аецәа рыцх,
Амзагы җхоит иҗааза.
Сыблақәа хыркуеит рыццхь,
Ғшак ныоҗаст ихааза.

Уажә азәгы игәра згазом,
Исымам дыршыы изызхәо.
Ғынчроуп, бжык җара игазом,
Зегь сааигәа хәыцроуп излоу...

24.10. 1984ш.

* * *

*җ-Аҗсны аҗеицәа-апатриотцәа,
Харада ахара зырҗоз ирызкны.*

Иоагылан жәак зхәада?..
Ғыҗоык җынч итәан.
Авба рырҗеит урҗ, гхада,
Уажәгы рус еиқәтәам...

Ирхәоз ражәа ма изахада,
Мдыр бзамыкәс ишьоуп...
Усгы исашәхәи, еиқәзырхада?
Урҗ? Анцәа иҗышьоуп.

Ғхәака хзымцуа ханзырхада?..
Хашьтам ихахәтам.
Хазлахада, хазлахада,
Ғәи-Ғәацәеи зызтам.

АБРАКА

Икоуп, зегь ыкоуп,
Зегь ыкоуп рыхкы...
Абрака! Ус баша хамоасуам.
Хзышьҗоуггы хәоуа,
Акоуп, уи, ххықәкы...
Хабәцәа хазқәырҗаз
Хәгәҗасуам.
Ханыччогы ыкоуп,
Ханцәыуогы еихәуп.
Хзышьҗоу мшәан,
Иарбан? Хзыргәақуа?..
Ғазных,
Шәацхәакгы
Хәҗхәака ихәуп...
Аҗҗазаара, мамзаргы,
Ишҗакоу!
Икоуп, зегь ыкоуп,
Зегь ыкоуп рыхкы,
Абрака.
Ус баша хамоасуам.

8.11. 1984ш.

СҒӘЫ

Шака хәаа урыҗозеи еидаран,
Шакаогы ипыржәахәеи уҗсы.
СҒәы, умәа еснагы иоадаран,
Ғҗҗазаарас думан ауаоҗсы.

Ғәәкра-цәәкра угым, мап, наҗьнатәгы,
Аха, пылак уманы узбом.

Ус, зынзаскгы укам удырцъартэгы,
Уеилызыккааз, угэнаха изгом.

Днауфрагыла дцар азэ, нас газакгы,
Уизымгэаан, ауаора нимоу.
Сгэы, псцазара дук умазам зынзакгы,
Тыц цхакгы уашьтамлацт, мамоу.

Зегы зегы укам уреицэатцэкъан,
Цэгъарак уашьтам, азэ изын маза.
Узларыцхау ыкоуп, сгэы, цэгъалацэкъа,
Ухы-уцсы уашьтазам зынза.

Хаихалап ус, цхьака тынч, иауазар,
Хахькылнаго хамоагы аабап.
Хус хазхымзо, еицэылан ирацэазаргь,
Сгэы! Суцэоит, ацсцазара агэра цгап.

20.10. 1984ш.

* * *

М. Г

Садтэалазааит ахыз,
Еицгу сгэы азтазам.
Сашьтамлазацт ахьыз,
Хаангы истэхзам.

Бсыцэымшэар аиашаз,
Сусцэа цхастэхон...
Сацхьака сзыниашаз
Здыруадаз, стэхон.

Ицалшоз ала цхала
Хьыцъагь хаицынхейт.
Хмацым уа-тынхала,
Зэырыогы цэпхейт...

140

Хаилибакаар цэкууп,
Хахгы агэра цгап.
Хамоа цхьака цэкууп,
Ицалшогы аабап.

9.3. 1985ш.

АМОА СЫЦЭЫЗ...

Сэы нкэадырны салацап,
Ча еицэатцэакгы салазап.
Акгы са сазцагьазам,
Тэарта дук сазгэакьазам.

Ахьцэи-амлеи схьаазам,
Гэыроци-хьааи саазейт.
Схы уи афы ицысшэахьейт,
Сыгэгы цэгэала ицызжэахьейт.

Са сзы цэгэара нымцэазо?..
Сыгэтыхацэа сдырцэазом.
Са сзызыкоу гэыкала,
Амоа, сыцэыз, сныкэалап...

18.4. 1986ш.

* * *

Зны икалап ус, анышэ снацан,
Сыкэмалк ныхца, хпыкгы ркып...
Икажэ-быжэо уажэы смаца,
Са сзын цытраамтац дьгэкып.

141

Зхы-сгәы салзхыз, сҗынхеи-сыуеи,
Зегь рыюныкақәа еимпып.
Насгь сырхаштып, хәыҗи-дуи,
Азәггы хьаасггы симкып.

17.9. 1987ш.

* * *

Уа, зхәы змырзуа, иҗоу җасоуп,
Иларҗеит заа, измаз ахы...
Уажә сызәу? Кырза икьасоуп,
Ишахыҗаз збоит сымхы...

Хаскьын цырак аанмыжкәан,
Стәала сеичахан мыцхәы,
Исрашәеит, сгәы камыжкәан,
Ишахысхьоуггы сшьамхы...

8.2. 1988ш.

АЖӘА

Ахақә ыршәны иалоудт ажәан, –
җаҗа икахар, ухы җнаеуеит.
Уазымхәцкәагь иухәаз ажәа,
Җхьаҗа ууаора хнаеуеит.

Умццакыкәа ухәыцны заа,
Ажәа, иаҗатәуп аҗак.
Ажәа, иацуп зных ахьаа,
Ажәа, иацуп шә-гәырәак...

Ажәа иахәшәтәуеит зных угәахәра,
Иаҗнагахуеит ахәрбҗыц.
Дала-шьала зынза уҗахра,
Мап, уи, иуқәнаршәом быбыцк.

Ажәа ныкәоит, адгьыл иқәуп,
Уи бырбалҗас икәыруа.
Аәазныхгы, ажәан иалоуп,
Шьауардынҗас иҗыруа.

Аиааира дуқәа рышҗа иҳахоит,
Ажәоуп, ҳарт изхәо ҳагәҗых.
Хшьамхы арғәгәоит, нас хгәы шьҗанхуеит,
Иахьҗоит ҳабызшәа, хҗоурых.

Абаагәара дуқәа шьҗнахуеит,
Ахра еиҗшуп мчыла зных...
Иархәашоит, еазных иарбгахуеит,
Уи зегь җкьа-шәкьа, наҗ иғәых...

Иалшоит, дала-шьала хҗахра,
Ажәа, иаҗактәым ҳамхәыц.
Ажәа, иахәшәтәуеит зных, хәа хгәахәра,
Иаҗнагоит уи, ахәрбҗыц.

2.3. 1988ш.

* * *

Иаҗкәымҗт, ақәа аура иаәуп,
Абар хымшуп.
Шьҗа ихкәозархәагь сыҗшуп,
Сусқәа хыркәшоуп.

Амш әеиҗанакт зынза,
Иамам хәаак...
Аҗсабаратәкьа маза,
Иамоуп хьаак...

28.1. 1988ш.

* * *

Амш иснаҗо збап,
Аҗх иснаҗо згап.
Исзыруама җас?
Срыхъазом уаоҗас.

Зных, урҗ сгәы рзыпҗеоит,
Җәгәлаза сдыршәоит...
Скаҗауа, җа санкьо,..
Срышьҗоуп, сыблакьо.

8.1. 1989ш.

* * *

Шыжь амра җәырҗуан,
Шәахәак ахылҗуан.
Пҗақәакгы нхалан,
Иалан аҗауа...

Амш иаҗан хаарак,
Сгәы иҗыҗуан пхарак.
Зегь ыҗан, зегьы ыҗан...
Сагон ак пхәа исыхан.

Иччон, шьоук гәырҗон,
Җә шьоук, ргәы рыхуан...
Рбаҗқәак еикәҗырҗуан,
Шәа-зызрак сырҗон...

12.1. 1989ш

ИАБАКОУ?

Иабакоу? Зны исымаз аоызҗәа?
Иабакоу? Иказмыршәуаз схаҗкы?
Ишьҗызхуаз сныхәәә, аоыҗәҗәа,
Иазымҗоз са сажәа аҗкы...

144

Иабакоу? Есымша сзыҗныкәоз,
Схәааи сыгәҗыхеи засҗәоз?..
Иабакоу, есымша сзыхзызоз,
Схы зқәыҗоз, сзықәгәыҗуа исырехәоз?

Кырынтәы игәнызгеит аиашаз,
Скаҗа-бҗалт, аамҗала зынгы.
Уажә сааигәа уао дыҗам, ижәбоит нас,
Урҗ рахынтә дсызнымхеит азәгы.

6.1. 1989ш.

* * *

Шьоукгы акы җахыҗшуп...
Акгы җҗахыуп...
Җазных, еакы җазҗшуп,
җагәқәагы хәуп...

җахәҗәқәа җкаауп, ихәроуп,
җнапқәа җаҗәоуп...
җгәыҗра... кырза ихароуп,
җаҗбал ааигәоуп.

24.1. 1989ш.

* * *

Сгәы ак ыҗхуеит, аеырмазан,
Изыҗкьои? Дыршәа сымазам.
Мшәан, иҗалеи? Исыҗалеи?
Ас, саазқәылаз сзыҗалеи?

Аоҗтаа сыбҗа дықәҗәоушәа,
Схы збоит уажә акалашәа...
Хыхынтә ажәоан сықәҗаушәа,
Сгәы иснаҗоит җәалашәак...

13.1. 1989ш.

145

СХӨЦРАМШҚӨА – ААЦЫ...

Сыюуа снейуан, сөызцөа хөчкөа уа срацгыла,
Хөфкьаса, амарда зны хнаөалон...
Сара ара, зны сахыцон ацөыргыла,
Атурник скөал-көало снахьынхалон.

Хшьамхы цахшөон, аөазныхгы, ирацызгеит,
Шьоукгы ирхөон: «Уа дзакөи, дахоуп ацөы»...
Схөцрамшкөа, сара зеггы ара исхызгеит,
Сызкөа адггыл иаимырбацызт мап, азөггы.

Исгөалашөоит, Аацста азиас харт ханталоз,
Азмыжь агөта хамч шцахшөоз, уа хөаша...
Хаштшьа сымам, иаины акөара иаахтөалоз, –
Хаткьыс зхьцуаз, Аөзы Султан имахөөа...

Нас ацыхөтөа, амашөыргы са сзахымцөит...
Зынза цьара уа иакуамызтеи сыцсы...
Цөоанцөы иоаган ацөыргыла зны сахыцөит,
Иара уиакөхеит... Ивбазам уа, мап, уаөцсы.

Уи ашьтахьгы, даара кырза са стагөтасит,..
Цьара скахөит, цьа сыбгөлеит, насгы сгылт.
Зегь аокуп, тынч ашьшьыхөа саанымөасит,
Сыцстазаараө мыкөмыбырра кыр сыцгылт...

Снейуан, сөызцөа хөчкөа уа срацгылан,
Амардара хөфкьаса зны хнаөалон.
Сара ара, зны сахыцон ацөыргыла,
Атурник скөал-көало снахьынхалон...

Схөцрамшкөа! Зегь сара арака исхызгеит,
Сызкөа, адггыл иаимырбацызт, мап, азөггы.
Хшьамхы цахшөон, иара ускангь, ирацызгеит,
Зөырыы ирхөон: «Уа дзакөи, дахоуп ацөы!...»

1989 ш

АШӘКӘЫ «АШЬАҒАҚӘА» – 1994 ш.
АХӘЦҚӘЕИ АҒАРИ РЗЫ

АЗЫРКӘИ

Азыркәи хәчы, азыркәи,
Иамеи хьаас? Уи закәи?
Амца ахылкьоит, илашоит,
Имыцәазакәаны иаршоит.

Уи, агәтыхақәа мазоуп,
Уи, ахәыцрақәа разоуп.
Зегь уахынла ирыхьзоит,
Ғынла икам, аәазоит.

23.11. 1984ш.

АДӘЫКРЫН

Амчқәа акыргы
Ғнашәеит, ицәгьазам.
Адунеиахь ацәырцра
Ус имариазам.

Аха азынра ашьтахь
Аапын азыґшың.
Убриоуп иалымшаша
Залшаз адәыкрын.

5.1. 1985ш.

АМЦА

Амца еикэсцеит, сеигэырғьоит,
Амца сьёхэатэоуп.
Сымца еикэылеит, сеигэығоит,
Амца са схатэуп.

Еиғьу иарбан мамзаргьы!
Сньёхэатэар – сыңхоит.
Жэоан икыду амзагьы
Еиңшуп, уи сгэаңхоит.

Адэы ицэу, инькэогьы,
Цэгьаза игэы азцоит.
Аңьықэреи аныкало,
Сньёхэатэан иззуеит.

Ашэжэы аброуп сахьаңхьало,
Саауеит сахьцалак.
Ааи, аброуп иахьсеиҳэало
Са сабду, алакэ.

15.11. 1985ш.

ХЬЫРҢЫС ИҒБА

Аҳабла хэцқэа зегь еизан,
Дэаб ахьқэағьы, еисан,
Хьырңыс иғба хьрцт азы,
Урт рыхэмаршья збон иацы.

Инапала уи кайцеит,
Ауасташья заа ицеит.
Ағба ихьцаз азтачы,
Иңыршэон иамаз шака мчы.

Хьымцагь днашьталеит дызсо,
Игэеитон ахара изцо.
Хьырңыс дгылан дьрзыңшуеит,
Игэағьы хэцрашэк еилашуеит...

Изсо инеиуеит, пхьака ицоит,
Ртэала ағба нькэрцоит.
Иалшоит, урт нас мышкы зны,
Иркыр ағбацэкагь аңскы.

1994ш.

АШАҒАҚӘА

Са икасцароуп,
Пхьа шьяғак.
Са исыгэтыхоу –
Ға шьяғак.
Сгэығра иргэґрақэоу,
Шьяғак.
Схэцра ирхэцрақэоу,
Шьяғак.

Еиґа икасцароуп,
Пхьа шьяғак,
Ускан, ааңын
Ааигэахоит.
Исылсыршароуп
Ға шьяғак –
Ускан,
Аңхын мреиңш
Скаңхоит.

Схы сацэымшэакэа –
Шьяғак,
Иластцаз аарыхра

Сахьзоит.
Шьяафак, нас
Еиҥа шьяафак –
Адуinei ду
Сықелан сцоит.

1985ш.

АМРА

Амра лбааны исеаччоит,
Аццхькәа оғацхоит.
Омашәацәкәа ицъасшьоит,
Исыцуп, уи сарцхоит.

Амәа сшықәу хәларгы,
Мап, сара сшәазом.
Цъа харак сынхаргы,
Сымра ҥашәазом.

Сахьцалакгы исыцуп,
Аблақәа ҥыцъцъоит.
Есымшааира иҥыцуп,
Цсҥазаарас исшьоит.

1985ш.

АРБАҒЫҚӘА РЕИҚӘҒЫҢРА

Кари-какәу, кари-какәу,
Абжыи нҥыга рбаҕк ҥнаҥуан.
Кари-какәу, Кари-какәу,–
Ацәа салнахт шьыжымҥан.

152

– Иухьыз сақәа иухьыз сақәа, –
Игон харантәи еак абжыи.
– Иааит, иубома иахьоуп нанқәа,
Сыхәда хырцәоит уажә шьыбжыи.

– Кари-какәу, кари-какәу,
Ацшәама цхәыс азы лыршуеит.
Хьаас мамзар уи сылкру,
Уажә санбалшьри хәа сыцшуеит.

– Умшәан, абаацс, ахақәи!
Иаргеит уахьынтә еак абжыи.
– Уаанза исхәахьоу шәмақәи,
Сыжәан иацәлеит ашәшыи...

– Кари-какәу, кари-какәу,
Уа узыцшузи, нас уцры!..
– Кари-какәу, кари-какәу,
Еиларцсеит арбаҕықәа рыбжыи.

1980ш.

АСЫ

Ахәылықәа, ахәылықәа,
Шьыжь аахыс иауеит асы.
Ари ныхәоуп, илашоу ныхәоуп,
Уара узыхәан, сара сзы.

Асы сылоуп, асы сылоуп,
Сышьҥақәа еимацсоит.
Ажәан сацәцшуа саагылоит,
Асы-цалқәа оғацсоит.

153

Ахэылыхэа, ахэылыхэа,
Шыжь аахыс асы ауеит.
Изсыцэшэаз сыздыруам, хэыхэқэак,
Иахьшэартам хара ипыруеит.

Шэсыламкысын, са схэчуп хэа,
Чынчакгы абжы сахаит.
Рдэынақэакгы уахь «фықэ-фықэ» хэа,
Абардрафы ртыцкэа рхаит.

Ахэылыхэа, ахэылыхэа
Шыжь аахыс иауеит асы.
Ари ныхэоуп, илашоу ныхэоуп,
Уара узыхэан, сара сзы.

3.12. 1985ш.

АЦЫС

Ацыс гэырғоит ишэахэоит,
Ажэоан иацоуп, илацоит.
Жэлацас ашэа канацсоит,
Жэоан амхурста итанацсоит.

Ацыс гэырғоит, ишэахэоит,
Ажэоан иацоуп ирашэоит.
Ажэла жэоанаф иазхауеит,
Нас ишнеиуа ииатэахоит.

12.1. 1987ш.

АЦХА

Қэмарча хыц измыруа игылан,
Шьоук иацы.
Сашьтоуп уажэы, ацха хысцарц,
Уи азы.
Жэытэла схэцуа избом, мап, ус,
Цсағань.
Икалааит уи, иқэсуа рзыхэан
Ихэартаны.

1987ш.

УЛАША, СИЕЦЭА!

Улаша, сиецэа, улаша!
Зынза имацзаргы улша.
Макьаназы умташэан,
Ажэоан уалкьан умкашэан.

Сара сашьтазам митэы,
Сушьтоуп, сиецэа, схатэы.
Мшэан, укоума утааза,
Уаасөацхандаз ухааза!

Улаша, сиецэа улаша!
Зынза имацзаргы улша.
Мацк иадамхаргь сгэы каца,
Уара уоуп са слахьынца.

Улаша, сиецэа улаша,
Зынза имацзаргы улша.
Пытк сыгэтыхақэа нагза,
Сгэыхэтэы, сухэоит, сахьыгза.

10.7. 1992

АШӘА РҲӘОИТ АШӘЫРЦЛАҚӘА

Ашәа рхәоит ашәырцлақәа,
Ааңын, шыжыы.
Ашәа рхәоит, ашәырцлақәа,
Исахауеит рыбжыы.

Ашәа рхәоит ашәырцлақәа,
Рымахәқәа кәашоит.
Жәәанаф аиецә иацлабуа,
Имыцәакәа идыршоит.

Цхьака уртгы гәыгуеит,
Ирықәмлааит машәыр.
Ацлақәаггы гәырғоит,
Ианырғало ашәыр.

1987ш.

АЖӘЦАРАҚӘА ААҢЫН

Ажәцарақәа реибаркны,
Хашка рхы дырхеит.
Хәәны абарца еигәғны,
Ртыпқәа цқәа идырхиеит.

Ғеила еилкаам рымаза...
Цәгәа сынтәа ирацәоуп.
Зынза тынчрак рымазам,
Зных изцоу хәынцәоуп.

Срызгәкыуп, сагьрейхырхәоит,
Урт нацьнатә имшуп.
Ажәцарақәа среигәырғоит,
Раара сазыңшуп.

Иааңса, уаха нрыламкәа,
Ганха зны ибыруа,
Жәәан иацәара иналашәкәа,
Ицахуеит урт цыруа.

Ицырчыруа, ицәажәауа,
Инталахуеит цака.
Рымч-рылшара цышәауа,
Икоузеи шака.

Цақантә ишызбо ргәштцалоуп,
Иаггыгәғәатцәкьоуп рымч.
Ахандеира иашьцылоуп,
Изтәом цәара тынч.

25.3. 1986ш.

СЗИАС

Игәамцуеит,
Игәрымуеит,
Еибафуеит.
Иццакуеит,
Цхьа еихоит,
Аәаргәәкуеит.
Ладароуп
Есымша
Моас иамоу.
Уи иара
Иаңсҗазароу,
Иагәамоу.
Ицәиуа,
Цәа ихалуа,
Цәа иҗасуа,

Ахаҗәқәа
Ырбылҗауа,
Ирыгәҗасуа,
Иамамкәа
Цъа җынчрак,
Ма җсшьарак,
Иазымдырзо
Хаан ааҗсарак,
Иқыҗаха
Неихыркәа
Амамкәа,
Җхъа ишеихуа,
Ишжәылуа,
Хъаас имкы,
Имшәакәа,
Амшын ду
Иналалоит.

1884 ш

АСЫ

Иауеит асы, иауеит асы,
Ашәыб аҗлақәа ирхъыссы.

Нас иахькаҗауа абжъы,
Сахъио исаҗауеит шъыжъы.

Иауеит асы, иауеит асы,
Снылалоит сара сласны.

Иаҗам ихъшәашәазаргъ цәҗара,
Сылахәмаруеит сызхара.

Иаҗызыҗуеит иара лассы,
Иаҗлан ихъҗырҗаз хыҗсы.

1884 ш

САРА АЧААЛА СҖЬОИТ

Сара ачаала сҗьоит,
Сара ачаала сҗьоит.
Сымҗгы агәра згоит,
Уи насыҗны избоит.

Аамҗа уажә шъыжъуп,
Амшгы җыҗк ишәшъуп.
Арҗуқәа җысзом,
Урҗ сара исышьзом.

Исыхәаҗшуеит иччо,
Рыблақәа җыҗыҗы.
Рҗынҗәи бжъык саҗауеит,
Уи сгәы азнарҗауеит.

Җәарақәак жаҗәоит,
җарақәак шәәхәоит.
Сара ачаала сҗьоит,
Сара ачаала сҗьоит.

Иҗоуп сымч-сылша,
Сгәыҗуеит есымша,
Сәызцәа хәҗқәа рыгәҗа,
Ишыҗоу саргъ сыхәҗа.

Иарбану сзынхъуа?
җәоуп уажә исырхуа.
Сара ачаала сҗьоит,
Сара ачаала сҗьоит.

13.8. 1984ш.

АХӨЦҚӨА

Адунеи ҳамеҳак пхьака ҳцоит,
Иаҳзымдыруа ҳашьтоуп, иаҳцоит.
Зны ҳғәы пжәаргыы, еазныхгыы ҳаччоит,
Ҳаццакуам, кырггыы ҳачҳауеит.
Ҳара атынчра ҳахьчоит, иҳахьчоит.

Агәәкра захьзуггыы аабахьеит,
Аиааираггыы такәы аагахьеит.
Ҳарт, аиашаз, есымша ҳақәцоит,
Уацәтәи амш зегь реиҳаггыы иаабоит,
Ҳара атынчра ҳахьчоит, иҳахьчоит.

1984ш.

АҶСНЫ

АҶсны, АҶсны, са сгәҗра, са сымч,
Сабацәа рабацәа рыдгьыл, рҶыынҶь.
Уа сажәа, сашәа, сьдгьыл, сдунеи,
РаҶхьаза сыбла нхыст усымбеи.

Сшьа-сда иҶаггыжьюа, схы, са сыҶсы,
Исзааигәоу уеиҳа дарбан уаюҶсы?
АҶсны, сгәдура, сара слахьынҶа,
ИуаҶоу сиҶылоит шәарак ҶамҶа!

5.1. 1985 ш.

АҶШАҶҶЫ

АҶша хага,
АҶша ҶаҶа,
АҶшаҶҶы.
Ҷынч изымтәо,

Хаан згәы мҶәуа,
Зыхиақәитү.
Тәамоахә змамкәа,
ХәарҶа зламкәа,
Ус адә иқәу.
Зны убжыы Ҷга,
Ушәышәуеит.
Уи абжыцәҶа
Ҷа ҳаршәоит.
АҶсабара
Уа уаҶоуп.
УзышьҶацәҶкьюу,
Мшәан, ухоуп.
ХәарҶарак Ҷа
Иулазамкәоу?
Угәы раззамкәоу? –
ИсызхаҶом.
Баша уқәну
Ус адәы?
Ускан иҶам
Ҷьаргыы утәы.
Аха иҶоуп,
ИҶоуп, иҶа,
Бзи узлазбо
Аеакы –
Есымшааира
Ҷынчрак умам,
Тәамоахә умам,
Амоа уқәуп,
ЕскьынҶы.

18.9. 1985ш.

АШЫЖЬ

Хынтә ажәәа җшзақәа аҗьейт,
Җарбағь, абжыы аатнарҗьейт:
– Шәҗыха, ашара ааигәахеит,
Иахькыдыз амзагь аашанхеит.

Нырцә-аарцә, атак быжьқәа анга,
Аҗх лашьца аҗшшәы ахыгга,
Наҗ инхьаҗын, иаашарккейт,
Ашьацраҗ азаза аакәеицеит.

Дыҗ-дыҗ... ейта ажәәа аҗьейт,
Маҗк иахьт, акәтыцара ианҗьейт.
Аха усгыы иаргеит абжыы,
Ашкол ҳагхар ҳәа ишәоит шьыжыы.

6.1. 1986ш.

АЦӘАКӘА

Ажәәанаҗ ацәәкәа хшьуп,
Иуаркәалеиуейт, икаҗшьуп.
Иахрыжь-хрыжьшәа иқәаҗсатуейт,
Аҗша сышәқәа аанартуейт.

Җзиас Қәмарча ахы җакны
Иажәуейт, уи иагәарҗханы.
Цәгьара збом агәы иҗакны,
Сыҗшуейт ашҗа сшанханы.

җштәы рацәала ейлыцьцьоит,
Санахәаҗшуа ссирс исшьоит.
Зных, уи сыбла иааҗаҗоит.
Ақәа рыцқәа аҗышәшәоит.

1986ш.

АШЬХЫЦ

Ашьхыц, са сузхәцуейт,
Зных узкьоггы җшоуп.
Ашьхыц, суҗашьыцуейт,
Уамашәаҗәҗьа ушоуп.
Аҗхзы аҗәҗәәхәа икауҗәоит,
Угьамала уеимдоит.
Зегь ублала игәауҗоит,
Амати ааугоит.
Умҗцакзакәа еизугоит,
Ашәтыцқәа уҗәшәоит.
Зегь шәынтә убла рхыугоит, –
Ихаамхар ҳәа уацәшәоит.

28.1. 1987ш.

САРА СБЫЗШӘА

Сара гәадурас
Исымоуп сбызшәа.
Сара җсҗазарас
Исымоуп сбызшәа.
Сара җахәхәагас
Исымоуп сбызшәа.
Сара сшьа, сда,
Уи ауми сбызшәа.
Сара нцәахәыс
Исымоуп сбызшәа,
Сара сдунеи,
Уи ауми сбызшәа.
Сара сгәеисра
Азкыуп уи сбызшәа.
Сара сбызшәа

Еиҳау мчыказам.
Сара сбызшәа
Иаиааиуагы ыказам.
Сара сбызшәа
гәаҕхьейт кырҕара.
Сара сбызшәа
Рдыруейт тәымҕара.
Сара сбызшәа
Рыхьзоит сышьхақәа,
Иғәғәаны еиларсуп
Уи архышьнақәа.
Сышьхақәа реиҕш
Изуада шаҳатра,
Сбызшәа аҕеиҕш
Ианамам раҳатра.
Сышьхақәа рнаос
Издыруада ҳамаза,
Сышьхақәа дреиос
Аға ааишьа имазам.
Сара сгәеисра
Азкыуп уи сбызшәа.
Сара нҕәахәыс
Исымоуп сбызшәа.
Сара ҕыхәхәагас
Исымоуп сбызшәа.
Сара гәадурас
Исымоуп сбызшәа.

1987ш.

* * *

Мшәан, уажәоуми нас анша,
ҕаха сынаҕом аҕша.
Иасны сҕенҕыыр аанартуейт,
Саҕхьа абҕыцқәа аанархәуейт.

Ма уаоышьак ма ҕазшьак,
Мап, уи иалатәҕкьам уао шыак.
Хымхаҕаҕа аҕшаҕы,
Снықәлар амуит адәахы.

Зных, игылан ишәышәуейт,
Имақарны ҕас саршәуейт.
Насх, идәықәлоит, иҕазоит,
Усх, аамҕала аеазоит.
Хымха ҕаҕа аҕшаҕы,
Снықәлар амуит адәахы.

2.10. 1982ш.

АЗЫН

Сынтәа азын заа иаазаап,
Зегь ҳаршәейт.
Акамбашьқәа, ижахәо игылаз,
Аазқәаршәшәейт.

Ашьха иқәыз ашәарахқәа
Лбаанацейт.
Ааигәа-сигәа ҕхастакәакгы
ҕанаҕейт.

Аҕсабара шыыршьаф шкәакәала
Ихнаҕьейт.
ҕысыҕракгы аҕенҕыыр-саркьа
Аеыннаҕьейт.

Ғуаоык дниуейт аҕкарахәа,
ҕытқ длаҳәы.
Ажәодан иалшәшәоит ахәылыхәа
Асырхәы.

1983ш.

ААҘЫН

Аапынра, аапынра,
Шьта аеахнарбоит...
Заацеаны иаамтамкэан,
Уажэы иеырбоит...

Снацапшит агэшца,
Хыхь акэараса.
Зынза ибыбышза,
Ишэтит ахэаса.

Амра ацпхь лашаза –
Инаццит ашэшы.
Рдэынакгы игэыкза,
Игоит уажэ абжы.

Март-мза, анирахь,
Знык снахыпшит.
Еицырхит зегь рылахь,
Уажэ зегь аапшит.

25.2. 1981ш.

АҘСҘХЭАҚӨА

Амшын ду ран ауп, уажэоуп ианахша!
Ишиыцэкьаз ажэоан ихалеит.
Инырцыркэит урҘ ирыцыз аҘша,
Зынзаскгы ирымхалеит.

Ажэоан иатцэара урҘ нахаҘеит,
Амрагы абла хырөит.

Рылабжышқөа цака инкаҘеит,
Адгыл иазыруам хырөа.

Бзиарак иашьтам, рыбжықөа газом,
Рныкэара иамам хэаак.
УрҘ рыгэра хаан сара исызгазом,
ИсырҘоит гэҘыхак, хьаак...

Амшын ду ран ауп, уажэоуп ианахша,
Рымчқөа еразнак иҘалеит.
Ажэоан иатцэара ду хырөит рыеша,
Зынзаскгы иадымхалеит.

3.2. 1986ш.

* * *

Кыкы-кыкыы! Какы-кыкыы!
Нырцэынтэ игеит рбаҘк абжы.
Кыкы-кыкыы! Какы-кыкыы! –
СаанарҘшит сара шыжыы.

– Узыргэамци, икалеи хэа,
Ахышэахьтэ исыргеит сыбжыы.
– ИузэыҘны ишшаз сымхэар,
Игыло уакэзамызт шыжыы...

1986ш.

АЛИАСИ АҘСЫЗИ

Алиас ркыцла икит аҘсыз,
ИҘаҘ-ҘаҘуеит, имыҘсыҘт.
Акыркы уи гэгэала ихэуп,
Азы ажэраҘ аҘахыуп.

Импыцкыа еихоит азахы,
Аха иааиуам ихахы –
Рыцхашыарак шазутәу,
Аңсыз ахатыр шбатәу.

6.7. 1987ш.

АХАХӘҚӘА

Шака хьаа рымои арт ахахәқәа,
Шака гәакра рхыргахьои дара?
Анка зны, шытахька урт мхьахәкәа,
Харт хабдуцәа еибашьуан абра.

Дыршыа змамоуп, сыжелар рхаан, ирбаз,..
Рышьтахь, мап, еидмырхеит рага.
Имачума рымч мырхакәагь иргаз,
Рыдгыл-гәакьаз, инеиуан пхьа хаха.

Изхаану рацәоуп арт ахахәқәа,
Аха усгы, ирфьцшәазом ажәак.
Сыңсы рылоуп ашьанца лых ахахәқәа,
Шьанцямзи итзыркьозгы ашәақь.

Уамеикәацәа зхызгахьоу ахахәқәа,
Ашәакәа иацәа ршәуп урт ирхьыссы.
Сыдгыл-гәакьа иақәлоу аңсуа хәхәқәа,
Са сыңсуара иамоуп урт бгасы.

Абаагәара дуззақәагы злеикәу
Дара рылоуп. Рылацәкьагь хейкәхеит.
Иззеилмкаауада рылахь урт иззеикәу,
Харт хабдуцәа рәаңхьацәкьа ирыңхейт.

Сыңсы шәылоуп, шьанца лых ахахәқәа,
Нас шьанцямзи, итзыркьозгь ашәақь.
Шәызхаану рацәоуп шәарт хәхәқәа,
Аха усгы, ишәфьцшәазом ажәак.

1985ш.

АДАГЬБЖЬҚӘА

Иаасыкәыршан адагьбыжькәа гоит,
Сывараф змахкгы газгоит.
Слымха цырхит, рыбжьырду ихәхәоит,
Дара ртәала акы рхәоит.

Иаасыкәыршан адагь быжькәа гоит,
Раңхьака урт акы рбоит...
Исағом о дыршыа изыкәшәаз,
Ргәы тынчымра, насгы изыршәаз.

Аха уртгы ирымоуп ацас,
Цәаныррак, шәартак, уацас.
Слымха цырхит, ужәы ихәхәоит,
Дара ртәала акы рхәоит...

22.11. 1985ш.

АЖӘЦАРАҚӘА

Ичырчыруа ажәцарақәа игоит рыбжьы,
Аапынрала, еидгәпла хәхь иаауеит.
Сдырлахьыхуеит, ацәа салырхуеит шыжьы,
Урт гәаныла ирхәогы саҳауеит...

Аңсуаа рхәамтақәа ркны ирхәоит,
Үсаатәс икоу реиҳа ишразу.
Ажәцарақәа ҳааигәа рытра рхауеит,
Изаҳцәымшәо сашәхәа, изакәу?

Снатәаны срызхәыцхәеит акыргы,
Акыраамта, сусқәагы нырха.
Аха икоуп сгәы еихъызшыуа әеакгы,
Ажәцарақәа, иргацәозар ҳарт ҳагәра?..

20.4 1981ш.

* * *

Ахәцқәа неины азы итарыжыит акыр
Иртахыуп, урт зегь, аңсыз рацәа ркыр.
Агәарбжьара ибжьаз абрака еизеит,
Еиҳа зкуа хәаны еиндаплан еисеит.

Ғашьюукых, Ғадахьшәа, итарыжыит араң,
Ирхәоит: акыр ацкыыс иашьюазар калап.
Ғадагы-ладагы аңсызкра иафуп,
Индырцәеит, иқәырхт, рыбжеиҳара хәәеуп.

6.3. 1987ш.

* * *

О, ажәәан цаула,
О, ажәәан амшын.
Сажьазом сыбла,
Уа ушка снаңшын!

Уцқәоуп уажә асаркәеипш,
Иухым зынза птацк –
Исараза исхәартәеипш,
Сыгәтыха сымхәацт...

20.6. 1987ш.

АҚӘЦЬМА

Дарбан ақәцьма агәра хазцо,
Икоу, иаразыхәан дгамкәа?
Ашьамхоуп ақәцьма крафазцо –
Хәарада, ахәдагы гәғәамкәа!

Уи абға азбжакы Ғамзар,
Исашәхәа ақәцьма закәхоз?
Ма ус изгәағрыдаз мамзар
Дарбану амч иамоу зықәхоз?

Ирхәоит ус иахәоит хәа инхәцак,
Ға шьюукгы ус иажәаны:
«Ани-ңеи еибасыраазомызт,
Икамзар сыбға Ғаны».

1986ш.

АЛА

Иауамызт азә ашта дааталар,
Иоуа ипылон, уи ахыухәа ишуа.
Аоны, агәара, ахьчон хатала,
Еснагь игылан агәашәахь иңшуа.

Апшәмагы иаразын дыкамызт ҳарамла,
Ғәйкала-қсыкала бзиа ибон.
Аонағы хаанғы иақуамызт амла,
Абжы хәанчаза есымша иаргон.

Апшәмапхәыс, енак ашта аандағ ианғалхәа,
Иархәцт, иазымдырт иауз уи мыцхәыс.
Ғеила дазымхәцт, ус ишыгәнаҳаз,
Амра ицәхалейт, ишьтылмхит уи хыс.

Нас днеизар, илбейт иңсны ишыкнаҳаз, –
Иаанамтаз, ианғәақуаз илымбейт.
Ахы танархейт, аанда изахымңейт,
Уи, аҗакар ғәғәа иказ азхымңейт.

13.6. 1981ш.

АДАҒЪ

– Кәәғ, кәәғ, кәәғ...

Ғақь, ғақь, ғақь...

Сыжәәан иацәлейт ашәшы...

Сгәашәт, сеилышәкаа, цәгәала сгәәкт,

Ма исгәдцаны сышәшы.

Убас игоит, игоит, абжы,

Иҗнарцәәжәәауейт азмах.

Хәлбаәхақам, ма шыжы,

Абжы нхәцакны иаргахт.

– Анцәа исзааигуа хәа сыңшым,

Дарбан сзыхәа ма згәы нхо.

Ирхәейт, иқоуп хәа амшын,

Уахьоуп, уахьоуп, сымәа ахьоу.

Иуазыруейт, насх, еихоит,
Хәцрак абла кәбарқәа ирхыуп.
Зных, изтоу азмах арехәейт,
Аха иҗыцрац аҗахыуп...

1986ш.

...Изышәымхәозей

Азыркәиқәа шәызбылуа?..

Р. Смыр

АЗЫРКӘИҚӘА

Иарбан, исашәхәи амца зшәыцроу,

Шәзағу абылра?

Уады изымдыруа ус имазоу,

Ишәымоу агәблра?

Ғынла шәцәырцуам, шәтәоуп шәыезаны,

Илашьцар хәа шәыңшуп.

Амра шынташәаз, нас шәласзаны,

Апырра шәәғу.

Шәҗеимшьарцаз залшом шәызбауа,

Ишәымоу ацас.

Шыри, издыруандаз шәа шәызбылуа,

Шәгәы ғызкааз абас?

1986ш.

АПОЕЗИА

Апоезиа – мзашоуп,

Шәанцоуп, еихамцоуп.

Наңьнатә ус ишоуп,

Зных, иацу гәамцоуп.

Апоезиа – бцъаруп,
Бцъарцас иагъхысроуп.
Ма ухы умжъароуп,
Узѣу уакѣцроуп.

Апоезиа – еибашьроуп,
Шьѣтахъкагъы хьамцроуп.
Гѣыла уи азгѣшьроуп,
Иаѣтахым еиѣтамцроуп.

Апоезиа угѣы иѣтыцыз,
Иалцроуп ашьацкъа.
Иазымхѣар иѣыцыз,
Уи иакуеит ажъакца.

Апоезиа иаша –
Ижѣоантѣуп, идгъылтѣуп.
Уааѣсозар баша,
Уи заанаѣ идыртѣуп.

Апоезиа – цѣанырроуп,
Гѣѣыхоуп, фыхѣѣагоуп.
Мчыла хѣа – уи мдырроуп,
Зынза игѣыѣжѣагоуп.

18.7. 1986ш

«СЫБГА, СЫБГА!...»

(Ажѣлар рхѣамѣа иаѣырѣшшѣа)

Иаѣа ихы ѣиеит лабала дласын.
Иуа, иѣынха зегъ еизеит, ргѣы иалсын.
Иара дахъгылаз сыбга-сыбга хѣа дыхѣѣон.
Икалаз збаз, иакѣшѣаз уи ажѣа ссирс иршьон.

Ус азѣ даарылцын ибжы наиргеит:
– Харт ишаабо ала, уара уеилагеит.
Уаѣа ухы ѣиеит, арахъ сыбга хѣа ухѣѣоит?
– Мап, схы изѣеуамызт сыбга гѣѣазтгъы, – ихѣеит.

22.5. 1987ш.

* * *

Дѣаб азы аѣы агѣыз хѣа акы ѣкѣаѣт,
Хѣибарыѣит хѣзегъ, хѣзѣыз хус хѣкѣѣт.
Хгѣѣкъа-ѣсыѣкъаха, абжыѣѣгъахъ хѣихеит,
Ус зегъы иакѣахѣеит, азѣ уака дѣахеит.

Хѣахънеиз ѣыѣа хѣыѣа арѣаѣѣа,
Аѣсыз иркыз ѣыргон, азы рхыѣѣѣѣа.
Инеиз хѣачамкит, цѣгъа хѣаѣхашъеит,
Дара зѣыѣ иаѣын, уаасгъы хрымшьеит.

6.5. 1987ш.

ААѢЫН

Икеи-кеиуеит хѣажѣоан,
Иѣоуп ѣхъа хъыѣгѣгъуа.
Ааѣынра ѣшза ажѣлар
Иаѣылоит игѣргъо.

Хѣбахъча цошѣа чарахъ,
Аѣеиланахѣеит фыѣ.
Ажѣѣараѣа карахт,
Рыѣтраѣа дырѣыѣт.

Зеггы-зеггы рееитаркт,
Даеа цэоуп ирхо.
Шьоукгы русқәа рцәеилахт,
Итоуп рымхы ицәагәо.

Ишәтит ибыбышза,
Ахәаса, аха.
Ацарақәа рашәа
Иацырцеит иаха.

8.5. 1987ш.

* * *

Нырцәи-аарцәи хаибабо,
Цьа хнеидтәаларцы зынгы,
Бцьарк камларцы еибаго,
Хьаак хамамзарц зеггы –

Сара атынчра сҭахыуп,
Уи зҭахыу зегг сара исашьцәоуп.
Тәылас икоу сыбла рхыуп,
Гәргәәхәашак рыстарц сашьтоуп.

1987ш.

АШӘҢ

Амахә инәшәеит, иканзеит,—
Азәггы хьаас имкзеит.
Жәак афымшәеит, имқззеит,
Ахьаа шамаз азеит...

Гәтыхашәк сзааиуан маза,
Даара кырггы сархәцт. –
Рыцхашьарак злазам,
Иаграгылан иахыст...

3.8. 1987ш.

АҢСУА ИҢШЬАҢЫҢ ИХЬЧОИТ

Ус харт хмачуп,
Саәаңом.
Аха, кыр хамчуп,
Шьҭахька хцом.

Хадггыл иалоуп
Ххы-хаңсы.
Иара уиалоуп
Иштоу хаңсы.

Хгәакра, хәхәрақәа,
Ңьазом.
Икои иҳахәо хәа?
Хгәацом.

Ңашақә иааиуа,
Дахьхархәоит.
Уи хаииаиуеит,
Дҭахархоит.

Ацәгьа хзыззбо,
Пҭхьа дызцом.
Ханинызбо,
Даггьацом.

Цас ихашьтоу,
Ихы лахоит.
Хаонра, хашта,
Еиқәхархоит.

Ахымхацага,
Ишә аркыуп.
Асас гәакья
Хаизгәакыуп.

Аңсуа хаангы
Дшәазом.
Уи ихьяагы
Нцәазом...

Ак ихьяангы
Иузом.
Ацк иуаанзагь
Дтәазом.

Уи имаркуеит
Иңынць, идац.
Дагъазықәроит,
Хьымзг имгацт.

Иңшьо Дыдырцшь,
Лзаа, Елыр...
Ихыуп рылацш,
Урт акыр!

Узиааиуам,
Дыршәаны.
Шьтахька днеиуам,
Игәы пжәаны.

Аға дижәларгь,
Дизгом дхәынч.
Икоуп ижәлар,
Насгы иңынць.

Зәыроы ихәаакәа
Ирагоуп...
Аңсуа хаангы
Дыгәгәоуп.

Насыңс изқәатың
Ишьоит.
Аңсуа иңшьаатың
Ихьчоит.

1994ш.

* * *

Амра, абык еипш агәра згоит,
Амза анык леипш бзиа избоит.
Аецә жәәанаә исхацчоит,
Исызгәакьян уртгы сшьоит.

Аңта шкәакәкәагь стахыуп,
Жәәан цаулаә сыбла рхыуп.
Аңсны-кьякья ду агәта
Сгәргьо сықәгылоуп схаҕа.

3.8. 1987ш.

СҒЫРПЫН

Схала икасцеит са сғырпын,
Иасырхәоит, уи иоҕакыуп.
Абжы нтызгазеит зынгы,
Итныргәргәауеит сыгәгы.

Сағхья, еидгәплалоит асар,
Рашәа иацырцоит аңар.
Иҗанаңуеит уи ашәт аңсы,
Сәырпын, иалаңәктоуп сыңсы.

1987ш.

АҢЛАРКӘЫКӘ

Хылңа қаңшыы, абға чыңра,
Илатәалоит зных, ачықра...
Мшәан, иазҗада җаңахәыс,
Абажә амоуп уи нңәахәыс...

Аҗахызаргә амра шәшыыз,
Мамзаргә, аңла иақәу шәчыыз,
Абажә иақәкыуп ахаңың,
Хаан иақәшәом ахы ббыңк.

Ахы қаңшыыла ас ианбашә?
Чысхәыс иазҗази абажә?
Җаи, иухъзи, ура нңәа,
Ма ушңеишазеи Анңәа...

Абрыскыыл ду дҗарханы,
Ухы уиала еиқәырханы,
Иахъаггы иҗоуп уңсы,
Игәаң пеипеиуеит ауаюңсы...

Иануҗақәуаз илабашь,
Ңаны иҗырбгатәын уңашь.
Уи нахыс иагъумам қәашь,
Игәнаҳаггы қхъақа уамшьт.

Ус уңшзазаргә аңларкәыкә
Ңәгъа ңәагхәңла уңларкыуп.
Ухаңың ма ңеи иаҗаң,
Ма думоут иуҗазңу аҗаң.

Абажә уасуа, аҗақ, аҗақ,
Арахь указам маҗак.
Хәлбаәха амам, ма шыыбжыы,
Нырңә инеиуеит уа убжыы.

Ңбабааны лахыны ңас,
Анңәа иуиҗеит лахыңңас.
Уңсы җоума ура абаажә,
Җаңахәыс измоу абажә.

Хаан иузыфом ңәак, лаҳак,
Ааи, идыр, иңәгъоуп Аҳақ.

25.12. 1978ш.

МАҢБА

Исыздыруам сахъңара,
Уажә саазқәылаз сзыхъзара.
Аңара сақәыңт, истом,
Сан исалҳәоггы қасңом.

Сабду илымҳа иаҳазом,
Санду ажәак лсырҳәазом.
Сабггы ихасңом ихәатәы,
Сара издыруеит сҳәоит схатәы.

Сгъало, уаргъалак сыхшыуп,
Ирхэалар сџахуп дыхэчуп.
Зных, иаасрыцэгъалоит схи-сџы,
Сџахцџа жџак рызхџом са сџы.

1984ш.

АЛИАСИ АЦГӘИ

Уеурпгагъазеит сыцгәы, –
Сажџа иауџалоит ацкы...
Акыира уалаган шыжыы,
Ацџа салнахит убжыы.

Иаартны илоухџошџа угџтых,
Сан, улыдтџалоуп џазных...
Зынза хъаас хџа скамџа,
Сыхџаџ уџалџарџы маза.

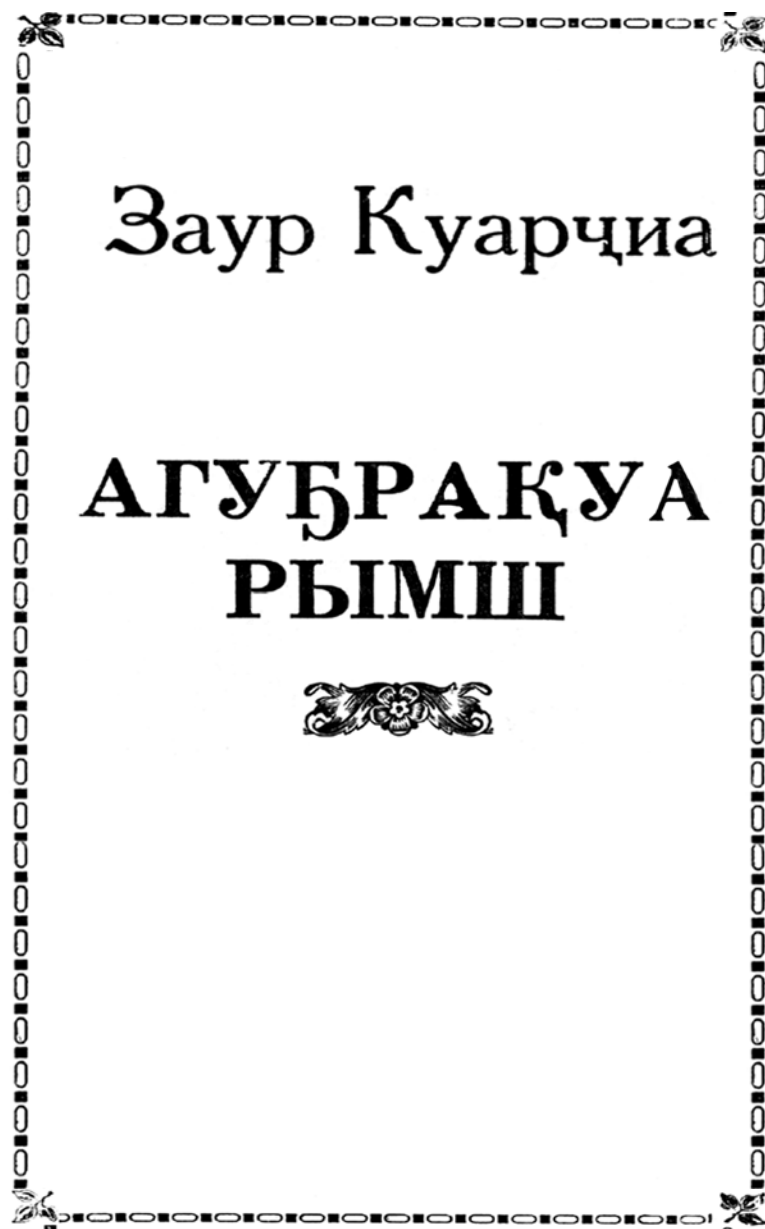
1986ш.

ИЖӘДЫРУАЗАР...

Метрак сышџага еихџазам,
Қџралагыы сыхэчуп.
Исышьџоуп иџуа ак маза,
Еснагъ исхыџшуп.

Саахъахџыр џеазоит,
Сџырны сыџыргъ исыхъзоит.
Соура ацкыыс цшынтџ еихџауп,
Жџак ахџом, зынза иџахџауп.

1985ш.

Заур Куарџиа

АГУБРАҚУА РЫМШ

дунеиафы абылра, уацэтэи уи алахьынцазы ахтынхьяара, агэтынчымра ухэа убас иреипшкэо.

Ақсадгыли ажэлари рлахьынца иазкыу ихым-қадтөиу апроблемақәа Заур Кэарčia ипоезиафы ихадарақәо ируакны аханатә иагәлсуа, ақхьао еихагы ицарны еихагы игәлтәааны ибоит ишәкә ғыц «Агәғ-рақәа рымш» акны. Ари аизга иану ажәеинраалақәеи апоемақәеи акыыңхь рымбац. Уи шыақәгылоит ы-хәтакны. Актәи афы иатцанакуа аоымтақәа автор иагитцеит ацыхәтәантәи ашқәсқәа рзы. Аюбатәи акны, апоемақәа аламцакәа, уаанза еиуеипшым ашқәсқәа раан ииоыз роуп. Уақа поезиатә лирикатә хафсахьялеи автортә хьатцралеи иаарцшуп ақыртүа фашистцәа иақзааргаз аибашьра хлымзаах ашьтахьтәи апоет иблала иибо, хатала ихтынхьяауа имариам, уадаюу, ақәғара иазыхиоу, ахыыңшымреи ахақәитреи рзы зхы-зыңсы иаеиғзо хажәлар рыңсҗазаара.

Апоет исахьарк ажәа агәра угоит, иахауцоит, избанзар гәла-ңсыла иуныруеит, иузааигеоуп. Урт зхәо, изыюуа ауаоы ақсадгыли ажәлари рхьяа ихьяауп, ргәрғара игәрғароуп. Ианшәартаз ихыңаоцәа ивар-гыланы деибашьуан. Ус анакәха, апоет ипоезиа ырцабыргыуп ақсҗазаара ахатала.

Руслан Қапба.

АШӘКӘЫ “АГӘЫҒРАҚӘА РЫМШ” – 1998 Ш

* * *

Искыыңхьрацы сашьтоуп соымтак,
Уи сазәлымхауп, сыбла ахыуп...
Са саныкамгы, инхарц сымтак
Даара кырза истахыуп.

Аха иаңхьо ргәы ақәмәығыуа,
Сабак иамфарцы сышәкәы.
Анцәа икынтә, уажә уи ауп сзыхәо,
Уаха сашьтазам еакы.

27.28.09. 1997ш.

ИСЫЛШОЗ, ИШСЫЛШОЗ...

Ак счышәзар, изызар, икоуп абра,
Зынза иаиургь сҗахзам цьара агра.
Ахы ато, агәы ато, еиғыршәшәа хәц-хәц,
Исылшоз, исшылшоз ианысцеит абғыц.

Сыңсҗазара, сгәеисра, са слахьынца,
Инткааны изоит, ааңсарак камца.
Схьяақәа, сгәақрақәа, пхьяака схықәкы,
Исылшоз, ишсылшоз, исеосмыжыт акгы.

Сыхэдагы уғә хәчык нықәцаны изгон,
Са сыжәлар рхъаа, са сихъааны избон.
Ааигәагь, ахарагь, сыблақәа рхсыжът...
Исылшоз, ишсылшоз, изжит, акы нсмыжът.

Шьюкы-шьюк ианырхәогь ыкоуп са стәы...
Напшыхәынтә, хзашьтои хәа, исылзхуа ацтәы.
Сцәахәақәа: сшьа иалцт, сда итыцт.
Ицәызымгт уаццсы,
Исылшоз, ишсылшоз, иахылцит сыцсы.

24.01. 1998ш

* * *

Ишыстахым, еиҗах, сапылт аға,
Сапыхъамшәеит иааиуаз зны сзы ахәа.
Цәқәрпағьырак сычкәынцәа сцәагеит,
Уи ахъаа сзатцымцт, исгәрәуеит,

Акәатан ацәкәа нацәхәа сцәагәеит,
Цәахәақәакгы зжит. Пытк сцәагәеит.
Мыкәмыбара гәартәкгы сыпгылт,
Сағагылт, сықәңеит, тынч сымгылт...

Сәыкачырағ цәахәақәакгы анылт,
Аха сәаҗра цәгъамкәаны испылт.
Иалсмыршац алшароуп смахәға,
Санацәынха, иааиуаз сзын ахәа.

Уаанза исыгхаз, уажә меитәшәа избоит,
Лахынцала ацьал шыкоу агәра зжит.
Сапыхъамшәт иааиуаз зны сзы ахәа,
Исыхәтамкәа еиҗах, сапылт аға.

4.04. 1997ш

ДКАЛАРЫМАШЬ?

Дкаларымашь? Уажә са исзымхәо?
Пхъа иацызцауа? Ма сус бжоу?..
Уаха мамзаргь сара исзымхәауоу?
Сгәы сарькалоу, ус схы зжьюу?..

Дкаларымашь? Сара сышьтахь
Сыхәштәарамца еиқәзырхо?
Иара ус, ма инасышьтархх
Илеимацәа зегь мцурхоу?..

Дкаларымашь? Са сгәы итыхо, –
Пхъака исымданы изго?
Са сыпсуара аҗиара иахәо,
Дкаларымашь зыгәра зго?

Дкаларымашь? Сымәа инымцәо
Инацәхымкәа имырз ицо?
Псыуа цейны, жәлар ргәы дтымцәо,
Урт ирыхәо уск казцо?

Дкаларымашь? Сыхъз змырзуа,
Пхъа еихазхауа сдац, са сцәшә?..
Сара сышьтахь җыцк апызцо,
Иазмыркыша сыонра, сгәашә...

Дкаларымашь? Са сзыкәгәгуа,
Афырхатца игәы зызтоу?
Икәша-мыкәша зегьы дрыхәауа,
Мазеи дашьтамло, дыштәоу.

Дкаларымашь? Ираиааиуа,
Ғаха сызымто, исаҗоу.

Усда-хәысда дымнаиааиуа,
Аңсуа ихъыз иаңсахо?

Дкаларымашь? Сшьа тазмыжьуа,—
Иныгәдцаны сыршыыр.
Зынза акала згәы казмыжьуа,
Ихала дытымхо ашәшьыр.

Дкаларымашь? Схәатха-сабцъар
Хатыр ақәзцо, ишахәтоу?
Дамра хыла садырсп мамзар,
Иантажьақца атра иштәу.

Дкаларымашь сымәаңызго,
Сынырцә-мәа саназцо?
Хырқашья змам... Суахта гәнызго,
Зхы иамеигзо, зегь казцо.

Дкаларушь нас, са сгәы самжьо,
Смартхә казцаша, сыңс иахәтоу?
Гәыла, цыла, уаә димабжьо,
Сыс шьяк казтәо, ишцәтоу.

Икаларушь? Снышәнап цызко, —
Сызқәатың разны иказцо?
Уаәымрала урт мныкәуа,
Иахәтоу агыжьны имцо.

Дкаларушь? Хпықәәк дзыржәуа?
Наунагзаз иказцаз сьынць...
Ишәпату, ирыхәтоуп, — идзыржәуа,
Сыңсы рныхәар, сыцәап тынч...

Дкаларымашь? Нас сгәцразука,
Иахылаңшуа уа схаңгән?

Сынахандеи, мырз ипхъазкуа,
Иныкәзго сара сдин.

Илахь чышәны уи ус диит хәа,
Сзызхәақәогы шьоук калап.
Аха ирызхәом, зынзаск дыңсит хәа,
Сцеира, рцеира, пхья ирызхап.

Иагыккалап исызхызтәало,
Инеи, фырцъанқәак, уа сахьжу.
Тынч, имццакуа, инсыдтәало,
Рхы-рәы рылағырз шахьшу.

Рцәа-ржьы ианырп, урт, сышрыгхаз,
Рзын сшықәз сара адәы.
Анцәа сихәоит, исызшәәыкхарц,
Ирзынамгзаргы сара стәы...

...Сааигәа царақәак чыт-сыт хәа
Цлак иныкәтәан ишәахәап.
Сбакавараф, еқәак, хыр-сырхәа,
Рцында фақмцабжьы тдыркыап.

Сыңсы тахәәеп, дамрак иамкуа,
Итыцырц еихап, амч мхап...
Ускан, сааигәа, сцацәа гламқәа...
Схьяа хыреып, сыесырғәгәап.

Мшәан, избан. Схы-сгәы захшәозеи?
Сцацәа, сгәыкыцәко снырфыңшып.
Урт ахьсымоу уа, сзыцәшәозеи,
Адауцәкья дырхәәеып.

Аарцә, цқья рбаха смаззаргы,
Нырцәы, наунагзаз хәикәшәоит.

Цыамыгэа цэгъа схызгазгаргы,
Слахынцадара, иахкьоит...

Дкаларымашь? Ах! Сгэцразукуа?
Иахылацшуа пхъа схаггэн.
Сынхандеи, мырз ипхъазкуа,
Иныкэзго сара сдин.

Икаларымашь? Сымоахэаста
Имоадухан, уао пхъа даго?..
Аеартбаауа, пыхъа ааста, –
Сымоа, лцшэадан ишэымбо.

20.02. 1998ш

* * *

Аеакалазоуп уажэ сшыкоу, аеакалазоуп,
Саазкэылаз, сгэы акы алазом.
Аеакалазоуп уажэ сшыкоу, аеакалазоуп,
Аха, сымоа пхъа, мап, сацэкьалазом.

Аеакалазоуп уажэ сшыкоу, аеакалазоуп,
Хыхь, сымардара ақэцэа сзымхалазо?!.
Аеакалазоуп уажэ сшыкоу, аеакалазоуп,
Дыршыа сывам, сахьтахо, сахьалазуа...

20.01. 1998ш.

* * *

Суахта ааира згэы иалсуа хэа уао дызбом,
Сеатэ нкыдшэан хланцы инталап, ижжаза.
Аеакалагь икалоитхэагь агэра згом,
Адунеиаф, наунагза уао дшазам.

Сцеира, рцеира, сара сышьтахь игъацап,
Ргэы шытызхша хэцышаамтак пхъа ирыхьзап.
Ацстазаара амазақэа такэы рцап,
Са исылымшаз, сымч зкэымхаз, дара инаргзап.

18.01. 1998ш

АЦӨАШЫЫ

Иаркыуп ацөашыы,
Пшьала, тынч изтуеит.
Игом цъа шытыбжыы...
Саргы сыпсы ззоит.

Иаркыуп итааза,
Цэыцак нхтэал, изжэуеит.
Ахыкэкы намгза –
Ифыцэаар хэа сацэшэоит...

12.02. 1998ш

АМШҚӨА

Амшкэа цоит, еишьтоуп,
Ихьацшуам, урт шытахька.
Ианкэшзахаз уашьтоуп,
Ирхыргахьеи шака...

Гэгэалаза ргэы хэуп,
Инхабыжкьеит цшак...
Срацэажэарц стахыуп,
Аха ирфьтцкьом жэак.

12.02. 1998ш

ЕС ААҘЫНРА

Ацикл

1.

Ес ааңынра, схъаакъа цъырцуеит,
Сыхъракъа реырғәғәо, сгәғракъа сцәызуеит,

Ес ааңынра, еакала схәыцуеит,
Хцыста хәчыкгы уа стәала схыцуеит,

Ес ааңынра, шәа-зызarak сауеит...
Аха сныкәашәа иагмырхо снейуеит,

Ес ааңны, еиха акала сгәгуеит,
Схъаакъа шцәырцуагъ, сығғәара сыхәоит,

Ес ааңны, сара сгәы акы ытцоит,
Сгәалакарагъ еиха ифыцхоит,

Ес ааңны, сааигәа кәицкәак цәыткәоит.
Цәахәакәакгы ус рхала иаацәырцоит.

Ес ааңынра, еиха схъаа схаштуеит,
Сызхысхьоу, сызцысхьоу, сышьтахька
схъаңшуеит...

Ес ааңны мазак сгәы итасшьоит,
Исылшаз гәаҫо, исылмшац пхасшьоит.

Ес ааңынра, бжык са сарфыхоит,
Гәғрақәак сыҫо, мчык пхъака исыхоит.

2.

Есааңны, аңстазаара са сгәы пнажәоит,
Аха еакала еиха сыпнашәоит.

Ес ааңынра, исылпсаауеит дак,
Иказамкәоу саргыы цъа сыхәҫак?

Ес ааңны, аңстазаара еиха агәра згоит,
Аха аңсабара иара атәы агоит...

Ес ааңынра ашәтыц шәтуеит, ишышәтыц,
Хәчык оеыкәажо, цытк уа, ма са сгәы шытыцп.

Ес ааңны, исылшогоь еиха еихазоуп,
Абырцкал икылхыуп, еиха иразоуп.

Ес ааңынра, акала икоуп сказшьа,
Цъа итасырхарцгы залшом са сшьа.

Издыруеит, мышкы са сгәахәтәы сахьзоит,
Сабацәа рабацәа рцас насыгзоит.

Схы ларкәны, сзыкәгылоу сыдгыыл сыгәзуеит,
Нас зны, назаза иара ашка сазцоит.

Ус баша-машагъ уафы сизжьом,
Сшәаны хаангы шытахька сгыжьуам.

Хәтыр сызиқәым ишәо, ихьацуа,
Ситцахарцгъ сҫахым псыуак ихацоу.

Ес ааңынра, санапыло аәа,
Икастцандаз сгәахәоит аәа шыаәак.

3.

Ес ааңны, сымшқәа ҕакала срыхъзоит,
Ғакала сырзышәахәоит, ҕакала исразоит.

Ес ааңны, сымра ҕакала исхаңхоит,
Ғакала илашоит, ҕакала сарңхоит.

Ес ааңны, сыдгьыл ҕакала исгәаңхоит,
Ғакала избоит, ҕакала сынхоит.

Ес ааңны, сыбао сцәыласуп, исылшо ҕастоит,
Сыгхақәа срызхәцны, исзымдыруа сцоит,

Ес ааңыра, с-ааңынгы иалоуп сыхәтак,
Ачыхь гәғәа, аңша цәцәы, сакзуам сара хьтак.

Ес ааңыра, сазңшуп акәкәу абжыы,
Ажәлақьара сазгәшьуеит, сгылоит шыжыы.

Ес ааңны, иандәықәло, ианазхауа аға,
Еиҳаггы ағаргәғәоит сара смахәға.

4.

Ес ааңыра, ҕакала сзынхьуа рацәахоит,
Иара сказыагь ҕакала еиҳа еицәахоит.

Ес ааңны, слахәыхыуп, еиҳа сласцәахоит,
Схьаа иаацәырцуагь, еиҳа исцәахуеит.

Ес ааңыра, ҕакала сара сразцәахоит,
Аңсабара, адунеи, еиҳа сазшәахәоит.

Ес ааңны, егьырт амшқәа иреиңшым ҕаакы,
Санраиааиуа ыҕоуп схьаақәа жәпакы.

Ес ааңыра, бжыыс иҕоу ҕакала исаҳауеит,
Аҕармацысцәкьаггы ҕакала ишәахәоит.

Зеггы-зеггы реиҕтаркуеит, ишәтуеит еиҕа ҕыц,
Зеггы-зеггы, ҕакала иҕоуп ргәы шьтың.

Ес ааңыра, исылшаран исыгхаз сазхьуеит,
Иара сыхгы еңныхәашәк ато сазгьуеит.

Ес ааңны, рымш ира ҳаңылоит аҕаацәа,
С-Алхаси, с-Ахреи, с-Алиаси, исзымхьчаз сцацәа...

Ес ааңыра, сылшара иацлошәа збоит,
Ес ааңны еиҳа-еиҳа схы агәра згоит.

27.29.01. 1998-99ш.ш.

ШЫЖЫЫ ИНАРКНЫ ХӘЛААНЗА

Шыжыы инаркны хәлаанза,
Ианыхәлалакь – шаанза,
Скамлеит ак нысхьымскуа,
Нцәашья рмоит сусқәа.

Уахгы-еынгы сҕынчым,
Арахь, акгы сымчым.
Сыфа иагуп, сыцәа,
Имаңзахеит сдырцәа.

Хъаа шэкы сызцэырцит,
Спара-сшыара сцэызит.
Сгархеит уа-тынхала,
Сықөхеит сара схала.

Смалхэчы исымаз нымхеит,
Сеицалт, сеицыит, смымхеит...
Уажэ зегь рыла исыгхеит,
Ус исынасыпхеит.

Сеиашыарагь реырзеит,
Азэггы сышка дцэырмцзеит.
Зны сырехэо исыхцэажэоз
Цэала иехырцэажэоз...

Шыжы инаркны хэлаанза,
Ианыхэлалакь шаанза
Скалом ак нысхымскуа,
Нцэашыа рмоут сыхтысқәа...

1.02. 1998ш

* * *

Сшыаға еихызгоит, уажэ ашышыхэа, тынч,
Еицахазшэа збахоит сара сымч.
Дыршыа сымам, исыхыыз, са сзықәшэаз,
Ак стахымкәа, схы са сгэы захшэаз.

Сгэамцхьеит. Саақсазар? Ма сажэызар?
Исмахауазар? Ма сара слашэызар?
Иапысцахью, зынза сгэы рызтамзар?
Ақстазара ма қхьака ирыхэтамзар?

Сыуафра, сара схаҥара цызшэо
Исзымхэац, исзымфыц акэзар сгэы цызжэо?
Ишыко здыруеит сыварағы иааигэаны,
Мшэан, хқалама дарей сарей хмааибуаны?

Дыршыа сымам, исыхыыз, сара исықәшэаз,
Зынза имгьеитеи зынгы ахы ахьсықәшэаз,
Аха хъаас искым, хырғаа азызуеит...
Ус акә, анс акә, уажэ акы саруазыруеит...

24.01. 1998ш

* * *

Скамлап. Цытрак ашыҥахь, снейкэыхьшэашэап.
Итынчрахап уа, са сзықәа адамра.
Акармацыс ишахэац еицш иахэап ашэа,
Ак са сзықәа аешамқсахуа изгоит агэра.

Сыгха-қхақәа уака инцэап, зегь рхы-рцыхэа,
Азэггы хъаас са сикрым, сырхаштп.
Хырқашыа змам, аанкылашыа иамам цсыхэа,
Азэггы акала, еазэггы еакала сыхыз ихэашт.

Иаанхоит дгыли-жәәани ус ишыкац,
Иқхалап амрагь, жәәанағ ишықхац.
Сыхәшҥаарамца мыцәуа, схылцшыҥтра фидарц
ицейпшу
Уи ауп сзынхуа. Дыршыас иамоуи ицейпшу?!

2.02. 1998ш

* * *

Мышкы, ари сгәәкрагь сацәцап,
Сышьтахька уаҗа сымхьяцшп.
Схы-сгәы зынзаск иҗацәзап,
Зегьы-зегь наҗ са сырхаштп.

Ус җа ашьшьыҗәа снатәап,
Игәнго, исхызгаз сазхәцп.
Сылаҗырз аҗәҗәыҗәа икаҗәап,
Аха, сыхшыю мап, сахымцп.

Мши-җхи җалап, имгыжьзуа,
Схьяақәа сгәатәә инсыжьп.
Сыуаора хьчо, имкьяшьзуа,
Схаҗара сылацш нахсыжьп.

Исылшо маҗ-сацқәак җасцап,
Мышкы җыҗоыкгы сырхамштп.
Суахҗагы җынч уа исыхьзап,
Сышьтахькягь уаҗа сымхьяцшп...

6.02. 1998ш

* * *

Сцәа-сжы акы аныруан,
Сыҗам урт зегь ззо.
Зиас җан дук сзыруам,
Имацзоуп сзыхьзо.

Снеиуеит, стәала ирлас,
Сымоа храк иаәгоуп.

Иеынлаз, иуахынлаз,
Сзыҗәаны акоуп.

Снаршәеила имхиeitaз,
Кыр уажә сгәы сагеит.
Сақәмшәеит иахьнеитәыз,
Иахьяаитәызгы сымбеит.

Сцәа-сжы акы аныруеит...
Сыҗам урт зегь ззо...
Зиас җандук сыруеит,
Иҗоуп са сзыхьзо.

6.02. 1998ш

* * *

Издыруеит, ииашан, –
Ишыҗам аиаша,
Издыруеит, сзыниашагь,
Ус сгәҗуеит баша.

Уцәа-ужы зегь җаугзар,
Мшәан, усқан узыҗои.
Агәра умгар, ак хаумцар,
Нас адәы узықәи?..

Җацқара җшеиқәнархуа
Җныхацшыа иснырныруеит.
Зегь зинла җшеиқрахуа
Уа... ииашан издыруеит.

Са издыруеит, ииашан,
Уа, ишыкам аиаша.
Сагьгәгом баша.
Издыруеит сзыниаша...

7.02. 1998ш

* * *

Сгәы, алағырз амцөом,
Сгәы ашәа амцөом.
Сныкәозар сарцөом,
Сышьталар сарцөом.

Иаҗахым цәгьак аюсра,
Иакәцп мышк аисра.
Зны, җынч, ашышьыҗәа
Иааикәтәап...

7.02. 1998ш

СЫШЫҚӘСҚӘА...

Уажә сынзырхуа,
Зны сҗазырхуа.
Уажә сеикәзырхуа,
Нас сахьзырхуа.
Сара истынхоу,
Сара исаҗоу –
Сышықәсқәа!...

202

Зегь сыңзырхуа,
Зегь сыззырхуа,
Сара исгәцхәу,
Зәы са смыцхәу, –
Сышықәсқәа!..

Шәарт шәышсыҗазгь...
Снашәцоит сыңхарс.
Уажә шәәаҗхәа
Сҗамамхт.
Аха, сымшқәа
Лҗшәада иҗхастамхт –
Сышқәсқәа!..

9.02. 1998ш

* * *

Сыңсуа бирак шыҗых –
Җхәа снеиуеит, сахьхәым.
Хаҗа гәгәак ишыҗахь,
Сгыларцы сҗахым.

Сцәа-сжыы, схаҗа зегьы,
Х-ла иргҗоуп...
Җыбала скәадазаргьы,
Доухала сыгәгәоуп...

24.03. 1998ш

203

* * *

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Шьоукгы иоуа ашьҗа ихыуп.
Ашьҗа ихыуп.

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Зэыры рылаңш уи иахыуп,
Ргэы хуп...

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп...
Арҳарагы ахы аҗахыуп,
Иаҗахыуп.

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Шьоук ирхэцроуп, иара рхыуп,
Рхаңыц хыуп...

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Пҗзыда ирҳау, фык ахыуп,
Са сгэы ахым.

Зегь аңара аҗахуп,
Иаҗахыуп.
Инахаркьангь уи рахэым,
Уахьнархэып.

27.03. 1998ш

* * *

Уажэ са сусқәа сразоит, исшәоит,
Анышә сазтогь нас уаџ дҗамлар ҳәа сшәоит.
Илеиуаз сылағырзқәа сәбахьейт,
Сгэы акәзар арахәцейцш ипахейт.

Иҗалеит әеакалаза сҗазшьа,
Исызхымго, иахьсзымуц акәым сшьа...
Сус сацклаңш, зегь ахы аҗо исразоит,
Агәра га сыҗоуп, пҗа схықәкы сахьзоит.

18.01. 1998ш

* * *

Сшыҗазаалакь, сыңсы җоуп,
Иамоуп сҗаңәа оыңа анышә.
Саргь уахь сыҗазарц сыхәҗоуп,
Нас иакырцу зынза сышә?

Аңьныш кәңал ду сызҗашәаз,
Сахьызтымцуа сгэы пҗажәоит,
иҗоуп рҗейцәа исыңәҗахаз,
Гәыҗра хәчыкгы снахьпшуейт...

1997ш

* * *

Сажәақәа, сашәақәа, иастейт аңша –
Сылаңә анаахыт, ашьыжь ианша.
Зынзагы ицааит иаман хара,
Иаңшьаргааит рҗәала рхала анхара.

Аурт баагс, ачыхь, иацөымшөааит ацаа,
Рхы иақөйтүп, ирылшо карцааит.
Адгьылгы иқәз, жөанахьгы ипрааит,
Аха, еңныхәала, шытахька имхынхәааит.

9.02. 1998ш

* * *

Өынла исылшоз, пытк кастеит,
Кырзагы скарахт.
Хэлбьехоуп, уажө, иаалашьцеит,
Зегь еиқәарахт.

Ақсабара еиқәшышы...
Хөцрак иалахт.
Ааигәа-сигәа, игом шытыбжы,
Ганкы савахт...

2.05. 1998ш

* * *

Слахынцацөгьа сеихырхө,
Мап, сымгылт са өнак.
Сгәи са сымчи среигәығон,
Сақөтөазамызт цшак.

Сзыкамлазеит сөызцөа реицш,
Иансыхөтаз сызцөырмацт.
Снеиуан ус, ишсылшоз еицш,
Сахьынхала хөцк...

Исыдцуамызт гөыхьрақөак,—
Слахынца исызшаз...
Аха исыман гөыграқөак,
Сиқөгөығон хазшаз.

Ус, амацгы салазон,
Схала саннхалакь.
Суахта тынч исеөазон,
Исышытан сахьцалакь.

Ақстазаара сарблакьеит,
Ирацөазоуп сцөыз...
Схықөкы, сымөа савнаркьеит,
Сыцсы анеиқөха сцөырцхт.

Саламгт уск исацөамыз, —
Өңныхөак соуратө знык.
Ак сырхап хөагы сашьтамызт,
Сазгөышыуамызт хьзык.

13.02. 1997ш

ХЦЕИРА...

Хык хазрытом,
Ишахөтоу.
Цқа иҳазгөагом,
Рыцсы антоу.

Ианхампыццлакь —
Хгөы цнажөоит.
Ианхапхалакь —
Ххы-хгөы ахшөоит.

Ҳанрыхәашаз,
Ҳамқәацеит.
Ирыхәашаз,
Ҳамқәазеит.

Уажә зегь гәақтоит,
Зегь аабоит.
Ҳхы авба ақтоит,
Ҳагыгәроит.

Уааы ипхъазом
Иахәтаны.
Баша ҳдәыуоит,
Цъа ҳтәаны.

Ара иҲам
Ахәатәы.
Уашьта икьасоуп
Уи атәы.

Иақдырымшьеит,
Иҳагхоуп.
Иаҳзымышьчеит,
Иҳавбоуп.

Хык ҳазрымтеит
Ианахәтаз.
Цқа иҳазгәамтеит
Рықсы антаз.

19.02. 1997ш

СНЫКӨОИТ...

Сныкөоит, уахгы-өынгы сныкөоит,
Есымша мчык уа пхъаҲа исыхоит.
Саагылеижьтеи тынч цъа сызтәом, сныкөоит,
Сыбгагы шыта, уи, ус, мац-мац ицъыкөхоит.

Сныкөоит, саакөымтцзакәа сныкөоит,
Слымха иаҳауеит, сыбла царра сыхөоит.
Сныкөоит, уахгы-өынгы сныкөоит,
Гәыграқәакгы шсааиуа уа ицсыхуеит.

Сымәахәастахәц сануп, сшаныц, сныкөоит,
Дыршыа сымам, имәадухарц иҲоу...
Сныкөоит, цсшьарак сымам, сныкөоит,
Неишыа смоутеи снейраны сахьыҲоу!..

9.04. 1997ш

* * *

Уажә акалашәа сынхоит,
Сымшқәа лцшәадала исыпхоит.
Ишоит, ихәлоит, сыҲоуп ус,
Сгәы зыхәо ҳәа иҲам уск.

Схы аус ауам, сыгәгы бжыыст,
Исоурызеи уаҳа мчыс?
Сызқәатыц сазпшуп уашьта,
Ҳыцъа сычкәынцәа рыгәта.

10.04. 1997ш

УЛАХЬЫНЦА УАНЫМШӨАН

Улахьынца уанымшөан,
Шөахстак сыннацеит хөа.
Укахаргы уацөымшөан,
Уа хөчык сжыы снарцеит хөа.

Уи укаҳара ала,
Агылашья уцап.
Уи укаҳара ала,
Цқьа аныкөашья уцап.

Уи укаҳара ала,
Угылар цхьака уцап.
Уи укаҳара ала,
Уархөцп, ґыцк уцап.

Умоа цытк уанхалар,
Азөгы улаиркөышт.
Нас уеихап ухала,
Кырза уи уаркөшп.

Иоуз зны угхала,
Пхьака умоа уцшаап.
Узалцыр зегь лыцхала,
Угөргьап, угөы мцшаап.

Пцстазаарак уазхьуазар
Ғөғөала ацьягы убап.
Ақөңара уазхиазар –
Зынгы аиааира угап.

Тынч уантөа, ак ухөом,
Зынзагы сгөы цеит хөа.

Укаҳаитхөагь ак ухөом,
Мацзак ужыы уцеит хөа.

Илтцшөаданы уеумкьан,
Уөыю ашкыл уангыл.
Умоа цхьа уацөымкьан,
Укаҳаларгы угыл.

Жөак умхөан умхөцкөа,
Иузымдыруа ца.
Еихырғөғөо ухапыцкөа,
Ухақөкы нагза.

Уи угөахөара ала,
Умоа ду уазцап.
Зны укаҳара ала,
Цқьа аныкөашья уцап.

Умшкөа лцшөада инухзаргь,
Пхьака акы унарцап.
Газарак цья иухьзаргь,
Көшракгы ухьзап.

Зны цья ихьатрахаргы,
Акаґы уазааи.
Зны цья уацахаргы,
Ғацьяра уаиааи.

Укаҳара уацөымшөан,
Пытк уа сжыы снарцеит хөа.
Улахьынца уанымшөан.
Шөахстак сыннацеит хөа.

22.04. 1997ш

* * *

Азэы сизхъуеит,
‘Еазэы сизгъуеит,
Ҙынч сызтэом.

Азэы сирцьоит,
‘Еазэы сирехэоит,
Уигъ сзыггом.

Азэы сижьоит,
‘Еазэы сижьжьоит,
Рыгэра згом.

Азэы дсызцаст,
‘Еазэы дсыгэҕаст.
Уаџра збом.

Азэы дысцрыцт,
‘Еазэы дысцэызт.
Схэалахеит.

Азэ игэра зган,
Иаҳаҕыр збан,
Синаҕхеит.

‘Еазэгы дсызчархэт,
Зынза дыччархэт,
Дсоут уажэ ҕас.

Ихэлан сызшеит,
‘Еазэы сирееит,
Дсоут ҕынхас.

Еиҕах шьоук сзылцхт,
Аха исызнымхт,

Исыҕхеит.
Сгэы җжэеит, иткэацт,..
Зегы сыркэацт.
Сзацэны сынхеит.

25.04. 1997ш

* * *

Акгыы збом, шыҕахька схьацшны,
Схьаа ззоит.
Сыкоуп, кырза сымчкэа мацны,
Сымшкэа цоит.

Сыцстазаара моасуеит лакэшэа,
Саршэоит хтыск..
Ишоит, ихэлоит, сылацш ақэшэом,
Уажэ ҕа ғыцк.

10.08. 1997ш

УЗХАГЫЛАМ

Узхагылам угэы ицхуа,
Узкэарыхоз, уажэ хэыстоуп..
Узхагылам, уи зегь рыцхауп,
Узхагылам зегь җхасҕоуп.

Узхагылам, ейба-кэеибоуп,
Нцра амам, инкабоит.
Узхагылам, умоагы уаџгоуп,
Зымџа уавганы уагоит.

Уңс ахылц, ирхылцыз ракәзаргь,
Урхагылазарц ахәтоуп.
Узхагылам, уи, уонракәзаргь,
Илыцшәадоуп, иқьацтоуп.

Хырәаа зуто, игәыгәтажьу,
Ихымжыжькаауеит, иғьазом...
Узхагылам, убла зхыжьым,
Уара удлацса иғьацом.

Узхагылам, ифугоуп,
Иргоит иақәшәаз еимтәаны.
Узацәымцаргь агәыхь уоууп,
Адәы уқәхар узацәны...

Утахеитоуп, цыла, бзала,
Харантә уахәацшра азхом.
Узхагылам, акгы узалам,
Узхагылам, акгы нхом.

31.08. 1997ш

* * *

Хьаацәгьак сакыуп, сахәаруа,
Снапырц исзыкамцт шьафак.
Уи хәшәыкгы смоут иахәара,
Иауам сапыларцгы фак.

Уа, уи уамацәкьа сақәнаршәеит,
Цқьа изакәугь смоут еилкааны.
Зырлашәцас ак сыхәда әеакәнаршеит,
Сыңсы акит, интқааны...

27.04. 1997ш

* * *

Цара рацәак са исмырҳаит,
Сәазысымшәеит исоурац малк.
Зынгы пхызырла сцәырҳаит,
Саруазыруан исыдыз уалк...

Сашьтамлакәа сара схы
Цәахәақәак уа рышьта схын.
Иасырбеит схы аңьа мыцхәы,
Уи азыхәаны сахьхәым.

Амоа сшықәызггы сынхеит,
Ақстазаараф кыр сыңхеит.
Аха сңьынңьафь сынхеит.
Сыхәштәарамца еиқәсырхеит.

7.05. 1997ш

СЕЫХӘА

Иароуп ашыжьза сзырфыхуа,
Сәацкьеит, сыңан снақәтәеит сөыхәа...
Пыхьа еиҳа уажә са схәцроуп,
Мардара дук уа пхьа схыцроуп.

Аус злоу сымч-сылшароуп,
Пыхьа еиҳа сөыскажароуп.
Аәакала сөы сыбжьароуп,
Шьта сахааихьоу, схы сымжьароуп.

Адуinei ду ахы, ацыхэа,
Еимыздароуп, сақәтәоуп оеыхэа.
Уахгы-еынгы сныкәоит, сныкәа,
Исылшашагы ыкоуп, ика.

14.05. 1997ш

* * *

Икоуп агәгырақәа рымш,
Ипшьоу, уао дзышьтоу, дзыхзызо...
Сцәақәақәа сыпсҭазаара рныпшт,
Акырза шыкоугь сызхымзо.

Сааигәа... цәашьқәак аркыуп...
Ифыцәаарушь?... уи сазхәцуеит...
Гәграла уао деибаркыуп,
Игәгра аныз, зегь ызуеит.

Сымшынца, схяақәа рныпшт,
Сзынкәа-нҭаз сзалымцит, сгәы иалоуп.
Икоуп агәгырақәа рымш...
Уао ипсы злаҭоугь уи алоуп.

24.05. 1997ш

СКАХАЛАРГЫ...

Снеиуан, сымға ааихцәаны,
Зынза сцомызт сыхцәаны.
Цаак снықәшькәрааит, уака зны, –
Сагзымгылазеит сласны...
Сышьтырхт, сьжәахыр ццәаны.

...Скахт, ус кыр, ирацәаны.
Сархәыцт пытк ирацәаны.

Санылхт сымға, сгәы пжәаны,
Сымгәажыт, схы-сгәы ахшәаны.
Акырцх шауаз адәы сцәылт,
Сыбжы нтыган зных, уа сцәыут.
Сзықәшәари схәахт, еицәаны.
Скахахт. Сгылт, сшьапы ццәаны.

Асы ауп, кыргь ихьтахап,
Пытраамхакгы ишьтахап.
Дысмоургы уак, тынхак,
Сыпсы пытк еиҭа иҭахап.
Сшыказамгы са сзацәны,
Скахалоит ирацәаны...

Снеилап сымғахь, пхьака сцап,
Исылшо, сымч зықәхо кастцап.
Цьара ак сыгхап, цья ак сцап,
Цәкәрца гырак аф сызсап.
Мап, схынхәуам, сгәы ццәаны,
Скахаларгы ирацәаны.

Акгы уауам тынч уштәоу,
Сазхәцп сымға, пхьа ишьтоу...
Скахап, сгылап, сеихалап,
Ус скәакәы-цыкәкәо сынхалап,
Иказ сус са сзы ипшьаны
Скахаларгы ирацәаны.

24.05 1997ш

* * *

Иансзымхо аҕауацѣкѣ,
Уа зыхык ма, снейѣыхѣароуп.
Сус саиааироуп схалацѣкѣ,
Уи сгѣы аҕѣгѣара сыхѣароуп.

Исамарталны сацазар,
Уаорам, шытахь ахьацрацѣкѣ.
Сыѣсыргѣгѣароуп, схацазар,
Сцацѣа рхақ ацасхѣацѣкѣ.

Пытк снацшыроуп ахара,
Имто саға сымариа.
Иалшап, уи сымч ақѣхара,
Ишыздыруагь ишымариа.

Схы збазом акалашѣа,
Сзыцсои, сшѣо шытахь схьацуазар?
Уаѣ дызқѣмшѣац сақѣмшѣеит,
Сагѣаиааироуп схацазар...

26.05. 1997ш

АѣЫЦЦЫШѢ

Сызхалома сызѣацшуа ахѣы?
Схы зжьѣу, ус ма цѣа схѣартѣу?
Аѣыццышѣ егѣа ицѣгѣаз ахы,
Иазыцшаахоит аҕѣра, уи иахѣтѣу.

218

Истахым башаза ацшра,
Сықѣлеит сымѣа, кырза икѣасан...
Аѣ ура иалцуазар аѣра,
Иалихуеит иақѣтѣѣу, уи аѣказа.

24.05. 1997ш

ПХЫЗЫРЛА

Сара пхызырла кырынтѣ сыцсхѣеит,
Избахѣеит сыуа-стынха еизаны.
Сыбла нцѣыцраа икоу гѣаѣо сыцшхѣеит,
Шьѣук еиндацла аѣы ржѣуан еисаны.

Хѣсақѣак схагылахын, рызгқѣа цѣѣуа,
Уа, ирзмыртынчуа иркын еимырхха,
Ѣа шьѣукгѣы, ргѣы ицѣсуа, уа рыхқѣа цѣуа,
Рцарцѣақѣак сырцѣыуахон, еилыхха.

Ѣа шьѣук, еидѣырбало, насх еилацѣкѣуа,
Сыцсра рхы иархѣан ицѣаѣѣон рызхара.
Идыртѣаз ихыртѣалт, игылт шьѣук еицѣкѣысуа
Ацѣар есааира иаѣын азхара.

Иану, икоу, зегь збоит, исаҳахуеит,
Стѣыуацѣа рѣацхѣа сышьѣѣоуп уа сеитцѣаа.
Сыблақѣа хѣоуп, сызцѣаѣѣом, ѣѣаҳахыуп,
Сгѣы аѣаларцс иакыуп акы еимырхха...

Иааиз стѣахыра сыцсра заханы,
Тынч иааидтѣалахт, сыцсыжра иартт аѣхѣара.
Ус, ашьыжь, саацшит, сара сцѣырханы,
Сгѣы тыцан итыцны ицон ахѣара...

26.05. 1997ш

219

* * *

Танзилиа Зумакәулова лкынтә.

Избеит, илагырз иахья фырхацак,
Пҕхәыстас дцәыуон, уа цла дук иенавцак.

Деицгәартәит зегы: дцәыуо дызбаз,
Дарбан уа ахымзг зхы иазыргаз?

Ихъзеи, гәакрас дзыкәшәзеи, мазамзар?
Ахаца, иаазгеи илагырз мамзар?

Иицәыззар, ипцәазар, дшеибашьяуаз иахәа?
Икама тых ишииуаз ишья ағьарахәа?

Ма уака иара деихырхыргь ахәала,
Дцәыуамызт ипсымтазгь, дкахауамызт варала.

Аха, иыза ихарамкәа зны игәы нирхазар,
Уи уажә дыкамкәа адунеи дапхазар,

Шьта, ахаца хырқиашья имоур ауеит,
Илагырз дацәыпхашьом, ахәхәыхәа иаауеит.

31.07. 1983ш

* * *

Рөырцәахит сыуеи, стынхеи, –
Сөызцәагы убас.
Ргәы иабоит: далгеит, дтахеит,
Изрыстари вбас.

Схьяакәа кырза сыдреицъит,
Дәахылагь исныцшт.
Слахынцагь даараза исеижъеит,
Ах, израцу, сгәгракәа рымш...

Гәграла итан са сыцсы,
Кыр схызгеит, кыр сааит.
Ицасымцт схы мап, уаоцсы.
Схыкәкы-моа сазааит...

Ицәыркья-цәырасуа ецәак
Итааза иааофацхоит.
Сзақәгәгом уажә уигьы рацәак,
Ус цытк сааитцагәгәоит...

Смыцәакәа зных иаасрышоит,
Сцәа-сжыы сҕазызуеит.
Сгәгракәа рымш снахыпшуеит,
Хәцрашәк сызцәырцуеит...

13.01. 1997ш

* * *

Кыр шыкәса сныкәон моапала,
Икасцеит исылшоз, снапала.
Нас, ахәы-пшза хракыраф санхала,
Уа, сбака сыргылеит са схала.

Икоуп игәнызгаз, – ишыцыз,
Зны, азәгы сичархәит, сыршьырцаз.
Аха сеикәхеит, уагь, исцалмызт,
Исыман агәамч ду, цья счалмызт.

Сеиқәазаргъ, кырза сдыркареит,
Уи зегъы аамтала саркъалеит...
Абартқәа еидхәцло... сгәы сыхъуеит,
Аха иғәғәоуп уи, пхъа исыхоит.

Избоит, макъанагъ исыхәоит,
Сныкәашәа инаццо, сласыхуеит.
Зных, сымәә, ачыхъ баацс, слахәыхуеит.
Сгәғрақәа рымш шызбо, ицсыхуеит...

Аха, ахәы-пшза ҳаракыраә санхала
Уа, сбака сырғылеит са схала.
Сныкәазаргъ кыр шықәса моапала,
Икасцеит исылшоз, снапала.

24.10. 1997ш

* * *

Ихынхәит сзиас-пшъа ахышьтрахъ,
Инеиуеит, з-хатәрақәак ирышьтархх...
Игәнқъуа, иғзуа, пхъака, еихауеит,
Абызшәала ажәақәак ахәауеит...

Ихынхәит сзиас-пшъа ахышьтрахъ,
Егъа шықәса царгъы са сышьтахъ
Уи, аңсы издыруеит ишеиқәхо,
Есымшааира ишацло, ишеиғъхо...

27.10. 1997ш

* * *

Зегъы-зегъ ирымоуп нцәахәык,
Амаза ргәатца ицәахыуп.
Ға шьюкгъы, еакала ргәы хәуп,
Ғазшаз урт илапш-хаа рхыуп.

Икоуп ипшьоу, зыгәра рго,
Ирызто агәахәара, амч.
Рхықәкаәы аиааира дзырго,
Ргәғрақәа еидызкыло Амш.

2.3. 1997ш

* * *

Ус акәын,
Ас акәын,
Анс акәын,
Арс акәын.

Ус ихәеит,
Ас ихәеит,
Анс ихәеит,
Арс ихәеит.

Азә дирцъоит,
Ғазә дижъоит.
Цъа дкакоит,
Цъа дқәақоит.

Цъа дхырхәоит –
Иирхәоит.
Цъа дгәакъоуп,
Цъа дпагъоуп.

Иныруеит,
Идыруеит.
Уа утәы ихәоит,
Са стәы ихәоит.

Иеирдууеит,
Улаиркәуеит.
Иеиурдыруеит,
Угәағ икуеит.

Уихьяам,
Сихьяам.
Игәы зызтоу?–
Ихоуп, дзышьтоу.

3.01. 1997ш

* * *

Ацәгьяура –
Ацәгьяршра.
Ашьыцра –
Аицабаара.
Ацәгьяхәара –
Аибарфара,
Харамхәцра –
Ацәыгьхәцра.
Аҳарамра –
Ауаоымра.
Хдырхага, –
Хтархага.

Ххырцәага,
Хнырцәага.
Иаххәеит,
Еиҗаххәеит.
Зегь башоуп,
Хазгашоуп.
Иазхәцтәуп,
Ак хәцтәуп.
Ифкыу –
Чмазароуп.

11.01. 1997ш

Сыңшуеит

Шьҗахькьяггы,
Пҗаакаггы.
Ладаггы,
Оадаггы.

Сзыроуеит

Уахьггы,
Анахьггы.
Накгы,
Аакгы.

Сығзуеит

Сыбжы
Иаҳазом

Уаџсык,
Сыџсы
Схыцрац
Иагыуп
Аџсык.

Сыџшуеит

Сыбла иабом,
Слымха
Иахауам.
Сгэы џжэоит,
Схы-сгэы ахшэоит.
Дыкам
Уак, қалак.
Фызак, тынхак.
Иахэшьак,
Иашьяк.

Сгылоуп

Сызшьапык
Нырцэыка
Инеихга.
Џанаџ
Дгыл-џшзак
Ацкараџ.

11. 1997ш

* * *

Уажэ сара зынза сзаџеуп,
Гэалақарак бзанцы исныруам.
Уажэ сыюны зынза иџаџеуп,
Ччабжьык џара ионыюуам.

Аџстазаараџ ус иауоу?
Амрагы иаџам са сзы џхара.
Еиџа иџыцны ма сиоу,
Салагарцу џыц анхара?..

Уи зегь шбашоу агэра згоит,
Ма иџэгьамхондаз ех, сыџсышьа.
Сдэыџба нсывс иџеит избоит,
Уашьџа иамам шьџахь хнырхэышьа.

14.11. 1997ш

* * *

Ирымазамкэа зынза хэаак,
Урџ сгэақрақэа ирыцлахт хьяак.
Сыбла иагнархт. Скэақэгьы ареиџыит,
Слахьынџаџэгьа. Кырза исеижьеит.

Инсымкэкэаан уа сыхшара
Саланазэоит амш еикэшара.
Џхьагы сышџақаз, уажэгь сышџақоу,
Ах, снымфасып ус сышгэақыу...

15.11. 1997ш

* * *

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырыи идырбеит.
Дызгом, мап, ихәеит:

Азә грак лымоуп – ихәеит.
Егы гхак лымоуп – ихәеит.
‘Еазә «вбак» лымоуп – ихәеит.

Азә дидырбеит,
‘Еазә дидырбеит,
Зәырыи идырбеит.
Дсызгом, мап, ихәеит.

Азәы илыгцәоуп – ихәеит,
Егы? илыццәоуп – ихәеит.
‘Еазәгы, дырныгцәоуп – ихәеит.

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырыи идырбеит.
– Уаау, дсызгом – ихәеит.

Азә дласцәоуп – ихәеит.
Егы дтынчцәоуп – ихәеит
– Иаабоит улацщәоит – рхәеит.

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырыи идырбеит.
Аха, иихәац еиҗах ихәеит:

Мап, уигь дсызгом – ихәеит,
Бзиагы дсызбом – ихәеит.
Лыгәнахагы сызгом – ихәеит.
Азәы, кырза дкәәцәоуп – ихәеит.
Егы? дгыргәалашьцәоуп – ихәеит.
‘Еазәы? Хаиуацәоуп – ихәеит.

Азә дидырбеит.
‘Еазә дидырбеит,
Зәырыи идырбеит.

Азәы? Лыцшра сгәацхом – ихәеит.
Егы? лҗазшьа сгәацхом – ихәеит.
‘Еазәы? лыла сзынхом – ихәеит.

Ари? избоит дгазам – ихәеит,
Аха лыжәла назам – ихәеит.
Дахьсыдшәкылогь гугазам – ихәеит.

Хара иаабо улацщәоит – рхәеит,
Инахырҗкәаны уцщәоит – рхәеит.
Ушқәсқәа иреиҗыиз нҗакәкәеит – рхәеит,
Иубазом, зынза уцыкәкәеит – рхәеит.

Еиҗах, уи еазә дидырбеит,
Дшоуцашәылоу агәра идыргеит.
Уажә уиакарагы ибжыи имыргеит.
Дшақәшахаҗым агәра диргеит.

Еидкылоуп лыжәлеи лыхьзи – рхәеит,
Иҗкалазеи иухьзеи – рхәеит.
Дзугәамцхо илыхьзеи – рхәеит.

Дсаҕэасымшьо сыкам – ихэеит,
Кырынтэҕь лыоны сыкан – ихэеит.
Гөббарак хабжамлеит – ихэеит,
Ус, сан длеицшнысшьалеит – ихэеит.

20.09. 1997ш

* * *

Иснаҕазом схэыцра таха,
Мцак нсыцрасуеит...
Ғынч исымазам атэаха,
Пшак ныоҕасуеит.

Есымшааира моакы сықөуп,
Цөахөак сашьтоуп.
Исзыцшаар, уи насыцуп,
Сызхыу ашьтоуп...

Зных, бырлашцас ак ааоҕаццоит,
Гөҕыхас икаццоит.
Аха ибашоуп, схы-сгэы сажьоит,
Насх, аөазоит.

Еиҕах снацкьоит, пхьака снейоит,
Сзышьтоу збароуп.
Иара уиала сыцсы еиқөсырхоит,
Схы агөра згароуп.

Уажө өакала са сгэы өөануп,
Уиакараҕь сзыччом.
Сныкөоит, амөа сықөуп, сануп,
Сгэы сартынчуам.

Сзыхьзас акөым са сзыргөырҕо,
Зынза өакыуп.
Исымпшаацоуп уажө сзеигөҕуа,
Моакы сықөуп.

3.05. 1997ш

ЛАХЬЫНЦОУП...

Уск хшашьтоу, өак цөырцуеит,
Моақөакҕы кыуп...
Ак хөуеит, өак хцөызуеит,
Уи ус иацуп.

Азө данцоит, өазө данкьоит,
Нацьнатө иаццоуп.
Азө дхалоит, өазө далкьоит,
Уигь лахьынцоуп.

Хлафуеит, зных, хөцөхөуеит,
Еснаҕь хөицшым.
Хшыччо, насх хцөыуеит,
Хөкөшөт хөззыцшым...

Шөаргөндак уажө дхөцөхт,
Ххы-хгэы ахшөоит.
Хөаиааит, зны хөцөхт,
Уи хгэы пнажөоит.

Уск хшашьтоу, өак цөырцуеит,
Моақөакҕы кыуп.
Ак хөуеит, өак хцөызуеит,
Уи ус иацуп.

25.04. 1997ш

* * *

Ацар шөахэабжь уи сгэы җнашьаауеит,
Уажэ зегы-зегь рзыхэа сгэы җшаауеит.
Зегы-зегь шөтит, уажэ рыҗсы рхалт,
Са суазыруа амөаду санхалт.

Уажэ зегы-зегь гөргөит, ишөахөит,
Ихацөцаз рыҗсы хаҗла ишөахоит.
Са сыҗстазаара лҗшөаданы, иҗацөны,
Адуinei сықәхт, наунагзагь сзацөны.

Зегы-зегь схьаауеит, изгөрөуеит,
Цөахэақэакгы сгэы иҗыцуеит, изыөуеит.
Иара уиалоуп ишҗоугь уажэ сыҗсы,
Зынза хьаас сшикымгы уаөҗсы.

Ацар шөахэабжь уи сгэы җнашьаауеит,
Уажэ, зегы-зегь рзыхэа сгэы җшаауеит.
Зегы-зегь шөтит уажэ, рыҗсы рхалт,
Са суазыруа амөаду санхалт...

25.04. 1997ш

* * *

Аурҗ. Анаатө. Адөы сцөылон.
Схала иҗысшөон ианыз сылахь.
Зны сыччон, өазных, сцөыуон,
Снагылалон уа сгэы сымахь.

Исыхөоз реиха испырхагаз
Уа сымөаөы еиха еихан.
Зымөа иансывс ауаа инагаз.
Сагынрыдҗкеит, зынза сырхан.

Аҗстазаара цҗа ацароуп
Сзаанат. Сашьтам җа пҗа сеиқөхап.
Сара сызөу, уажэ, лацароуп.
Иҗазгало, аөа шьоукхап.

24.02. 1997ш

* * *

О, Анцөа! Кыр сучҗаит, избоит.
Уажэ зыхөашьк саман сагоит.
Сагозаргь шьҗа сагааит,
Усызхьаҗшуам, усызгөааит.

О, Анцөа! Срыцҗаутөт цөгьаза,
Ах, еилыскаар цөгьазам.
Исыхөогь, уаө дызбом,
Схьцөҗкагы агөра згом.

21.01. 1997ш

* * *

Иахантөарак сызмыцөеит,
Срылан аҗхьызқөа...
Сгэы ахьаа сызмыртөеит, –
Иазхгом ацөызқөа...

Схьқөкы збоит ишбашоу,
Ицөгьазоуп уажэ сусқөа...
Сыҗстазаара шҗашоу?
Инымцөеит сыхҗысқөа.

22.01. 1997ш

* * *

1.

Зынза ак сҕахымшәә
Сықәхейтеи слак-оакуа.
Сыюна ду сахымшәә
Сеихоит, пхьа сгәаҕ-цәакуа.

Жәәанаф амза оҕаччоит,
Аха сазмырпхейт.
Сыңсҕазаара цьасшьоит,
Сзацәзаны сынхейт.

6.01. 1997ш

ӨНҢЫХӘАК СМОУА СНЕИРА

2.

Сыжәәан гәы кәеи-кәеиуа,
Хыхь ецәала итәуп...
Сызхынхәуам, сахьнеиуа...
Уа... уи ус иаңуп.

Уаҕа икоуп сцеира...
Схы-сыңсы змадоу,
Өңныхәак смоуа снейра –
Уи ауп сзы ихадоу...

7.01. 1997 ш

* * *

Алаңшхәәа – измам хәәа.
Аурт, анаатә – амш ахьаа.
Асы шкәәкәә, ацар рашәә,
Ацх еикәатцәә, аңша хьшәәшәә.

Абна еикәәра, амшын, ага,
Ашьха-шьанца, арәаш хага.
Ашьауардын – жәәан иазпагыоу,
Амоахәаста – хара инагоу...

7.01. 1997ш

* * *

Сымшқәә аанфасит,
Акгыы сгәы азцом.
җша хьшәәшәәк ныофасит,
Зынза сызқәәцом.

Гәәкра шәкы сыңгылеит,
Сцәә-сжыы хьанҕахейт.
Сығба ду заақәрылеит,
Сыюна кьаңтахеит.

8.01. 1997ш

* * *

Сңыба тацәуп, итацәуп,
Акгыы там.
Оызагь дсымам, шыта сзацәуп,
Сгәы рызтам.

Сылшарала сынхалап,
Мацк снейхап.
Уацәа ҕыцкәак сырхалап,
Ҕытк сеикәхап.

Алацшыцәгәа дынсхыцшы –
Кыр сиргәакт.
Ацсәаха ибла сантацшы –
Саалакәакт...

16.01. 1997ш

АҔША

Уажәоуп, адәы сшыкәжыыз, сышгәакуаз анша,
Исызхымгар – анышә саутарц сухәоит ацша.
Цәа акы угәы ннархазаргь, оҕацхәа иумзан,
Схала адәаҕы сшышьтоу унсывсны умцан.

Саргы зны ура уеицш сақәитын схи,
Сшақьон, сгәаҕеиуан, сныкәон мыцхәы.
Саргы зны ура уеицш слахәыхын, сыҕәҕан,
Аха иакәым зур ура сүеицшмызт, сахьхуан.

Ицәгәан зны саргы ура уеицшцәкәа схицша,
Уажә ханшьаларак сзууырц сухәоит ацша.
Ишузалмхуагь здыруеит сгәы иалоу ахы...
Сузымжыргь, хахә-мҕыхәк ма инсыкәжь
сцәахы...

21.01. 1997ш

* * *

Снап цәацәкәа ирыцоуп амса,
Ҕхәа сеихоит, урт срыкәгәҕны.
Ҕеила идырны шлацарамзоу
Искәоит ажәла, сацпыхәаны.

Уажә акәмзар, нас ианбыкәу?
Сынхарым ак сыкәмшәа...
Са сабызоуп уажә акәыкәу,
Сыбжы гоит инхәцакшәа.

23.01. 1997ш

* * *

Иаалыркәан сҕахазаргы
Жәәанаҕ, сеацә пхоит.
Мышкы, адгыл сатәхазаргы,
Са сыцсы еикәхоит.

Уи зегь гәазто, зегь збартоу,
Дҕамлари азәы?..
Сыбао, сцәа-сжыы, анышә ианарто
Еикәзырхо сыбжыы.

23.01. 1997ш

РПАТРЕҔҚӘА СРЫХӘАҔШУЕИТ...

Шыжьла сгылоит, сылағырз оҕыцкәаса,
Сазгәшьуа сцацәа рыбла аҕацшра.
Слымха бжык нҕаоуеит: «Ухацоуп, уеыкажа,
Уи цсыхәа змамоуп – башоуп азцшра».

Псеивгашьяк сзыкамцо, мчы кэарак сыламкэа,
Сгэы атра итыцны ицоит атҳара.
Хгашьяс хэа икоу дыршыа сывамкэа,
Рпатреткэа срыхэацшуеит, сыблакэа траа.

26.01. 1997

* * *

Сара кырынтэ сгэы пжэахьеит,
Схы-сыгэгы кыр иахшэахьеит.
Са ушьта зегы сзеицшуп,
Исыздыруам исцеицшу...

Сырхаштну? Уи акэм уажэ схэаа.
Сырхаштхьеит шэынтэ. Сыцсхьеит, сыржхьеит,
Са шэынтэ сырцэуахьеит, сырххьеит,
Ахцхьазара иамазам хэаа.

27.01. 1997

СЛАХЬЫНЦА

Исымоуки, уанацалбеит слахьынца,
Есымшаaira уоуа усышьтоуп уекынца.
Шэынтэ скылуххьеит, жьагьроагак сеилароа,
Сыхэчиижьтеи исыгужьуам агэроа.

Рыцхашьярак нулазамкэаны узбоит,
Уажэ, сыцака ца змазам азмышь газгоит...
Мшэан, шакантэы усыцрасхьоузеи маза.
Уа слахьынца! Шьтак, уаасылгазеит зынза.

1996

* * *

Ицеит сгэгракэа рымш,
Изкыз гэыгран сыцсы.
Сгэы итыхоз акгы рнымцшт,
Дсыхэом уашьта уаюцсы.

Сгэгракэа зымоа ипхацоуп,
Ишхамыз рылан ацэы...
Сымшкэагь шыта ипхьазоуп,
Сазцшуп, иахья, ма уацэы...

6. 1996

АЦСНЫ

Уажэ иузыркуеит аоымтакэа,
Бцъар зымкыц...
Интацэаны табиак афы,
Знык имхысц.

Зэыцэах итэаз, ускан, оныкаф,
Ишэакьаны,
Иахья иузыркуеит ажэеинраалакэа,
Ашэаны...

1996

САЖӨЕИНРААЛА

Ак амхэарцу, ус ифыцу?
Нас иахьзеи мшэан, зынза ицсьеу?
Аеакала икан рацхья,
Имацоушэа збоит уажэ иацхьо.

Саазкэылаз, сшыа-сда итымцоу?
Игэак-цэакоу, ейхымза-ейцымзоу?
Избоит шыоуки хыроаа азыруеит,
Абри уажэы саруазыруеит...

10.01. 1996

* * *

Мшэан, икоузеи уао ицэа итамзо,
Зеггы дрышыцылоит, зеггы.
Анцэа дышхашьтоугь харт хатамцо,
Гэнахак нхашьталоит зынггы.

Домокл иахэа сацагылоуп...
Сыхэда нбахнацэо сыпшуп.
Уажэ сычкэынцэа сыбла ихгылоуп,
Сзамоа сылагырз ахьшуп.

27.01. 1996

* * *

Инеипхэаба иабаци гэйгра гэартак,
Гагакэак... иаасыцрымцуа сара ишышьтоуп.
Саазкэылаз, исымазам гэырахатрак,
Хэааи, гэакреи, зегь зхызго уажэ са сыштоуп.

Уаанза исымаз сгэыгракэа, урт зегь башоуп,
Исцэеипхыттаз сажэа, сашэа, зымоа икажбу...
Иаасыдгыло маза-аргама уажэ сызгашоуп...
Хара имгакэан, адггыл ацаэ сара искэашьбу.

Ана-ара, сныкэуа сдэыкэуп, цэа сыпс амкуа,
Аха исцэаоам уи азыхэа са сгэы тько...
Иузеилагом ацстазаара азакэанкэа,
'Еуаоык дааиуеит, апкацахэа икамчы кьо...

12.09. 1995

* * *

Икоузеи усс, ех, сара сызкэмшэац,
Иарбан хэаау, ма сара сызнымшэац.
Ихэаазгоит сыдгыл ахақ хьсызымшэац,
Макэаназгы икоуп схы-сгэы зхымшэац...

Саагылеижьтэи ускафы сеикэмшэацт,
Аиашазы, ееила схы сызпымшэацт.
Азэ иэапхэа, мчыла, хэыцкгы сылмшэацт,
Схы ларкэуа, ус азэггы синымшэацт.

Исыхэтам цэара ажэакгы офымшэацт,
О, икоуп, зыбзиарагы сзымшэац.
Далагаргы азэ цас, ус сгэы цижэарц,
Ма исылоу схатара цкэа ипишэарц.

Сапылоит, шытахька схэамц, сгэы зхымшэац...
Сшыамхы ларсны, азэггы са синымшэацт.
Уажэггы сыкоуп пыхэеипш, сшыкац, сшымшэац,
Са санышэом, уаа, сабацэа знымшэац...

24.02. 1995

СЫҢСЫ

О, сыңсы, уажә сара сухаштын,
Угәыкы-цәкуа, уқәуп моакы...
Зных, уоны унҕкәахуеит сышҕа,
Урышьтоушәа збоит еа шьюуы...

Схы збоит аеакала уажәы,
Исуҕарцын суҳәоит мчык...
Саахәахәзар, слымҕа иҕаоит бжбык:
Ауаа урыхә, ухы ухаршҕла хәчык...

24.02. 1995

* * *

Зегы сзеипшны са сҕамлацыт,
Ус сгәы ҕызжәоз сҕәон, иззомыт,
Снапы еикәҕса ҕынч сызтәомыт,
Иакәм, иахәҕам, са икасҕомыт.

Цәгәас акырынтә сҕанаҕазаргь,
Еснагь сзышьҕаз, сыхкәкы аиашоуп.
Ғхәака шыаҕак сзыкамҕазаргь,
Исыцрыхоз рускәа башоуп.

Ғазных, сымч, сылшара ҕысшәон,
Скаҕа-бҕалон, ус сеихахон.
Сеиха зымчыз уа сгәы ҕыржәон,
Ак сылмшаргы, снырҕахон...

7.8. 1994

* * *

Сгәы иҕыхо зегь оҕы исзархәом,
Зных, сәуеит ус снатәаны.
Иагсмыжьуазар шыҕа исызхауам,
Сҕәыуалоит еиматәаны.

Иҕамлеит сгәы еихакканы,
Шыҕа, ҕхәа исыхәарц агәра згом
Избоит, сҕоит наҕ сҕыкәкәаны,
Сҕеихаб рыцҕа дысзыхгом.

18.9. 1994

АУАА ЗЕГЬ ЕИҢШЫМ

Зегь ирымоуп рхатә цаскәа,
Зегы ирымоуп рхатә ҕазшыа.
Азә ус дишеит Анцәа цаскәа,
Аеазә, дақәтәоуп зынза аҕша.

Азә дҕыиоуп, кырза дҕәшуп,
Цҕаа дымхәцкәа дцәажәом цас.
Уи зегь рыла ддыруп, дҕышәоуп,
Иламыс ихьчоит уаҕцас.

Азә ҕынч днәиуеит, ҕымҕкәа ҕшыала,
Ғазә дыццакуеит зегь рҕы.
Ауаа зегы еипшым ҕазшыала,
Ишеипшым еипш рхы-рҕы.

29.09. 1994

* * *

Сыкам сҕаацҕа хык сызрымтҕо,
Зынза хшыюлагы сажэым.
Аха сҕалеит уажэ сызфымтҕа,
Пыхьеипш сыказам уажэы.

Пыхьеипш иҕам, саҕаит-кэиткҕа,
Пыхьеипш иҕам, сымч-сылша,
Жэак нсихэламшэо сгылоуп, фымткҕа,
Иаасфашэшэоит зных, аҕша.

Сҕиарагы смыхэазаап,
Ацх лашэ салахт, имшазо.
Ацсҕазаара иаказшьазаап, –
Иаауфалашан, аэазо.

1.11 1994

* * *

Сзымгыло, стэамзаргь сажэны,
Пыхьеипшцэҕья сыкам уажэы.
Зегь реипш, саргы зны сыцсуеит,
Сызнысхыоу сымфохь сыцшуеит.

Саҕхьяка зиаск газгоит...
Исылшахыоу шмацзоугы збоит.
Зегь реипш саргы зны сыцсуеит,
Аха, пхья сымфохь, сыцшуеит...

1994

* * *

Азэ ак ихэашт, аэазэ еакы,
Хыроаа асҕоит уи зегь бжакы.
Смыцҕа исыршеи са шака цхы,
Аха издыруеит зегь реиха схы.

Сныкэоит, сныкэоит, ус ишапу,
Сара схы, са соуп еихабу.
Издыруада сеиха са схы, –
Смыцҕа исыршаз уа шака цхы.

Исоургы пынгылак зных,
Исызцэымцроуп уиаз агэыхь.
Аапынрала, ашэырцлақа шэтүеит.
Сара схьяа схала исхэшэтүеит.

1.01. 1994

* * *

Хҕэы хэанзамкэа данхақела аға,
Хапшыа тыцқэа дрылс ишьаьон.
Харт хцеира гылт, хацэнымырха,
Еидгылт, ифагылт, еибашыуан.

Хаонра, хгэара, ак нмыжь ирхэшон.
Икэигон иазар хдац-цашэ.
Хцеира иабашыуан, имыцҕа идыршон,
Иамкрац назаза хаонрашэ...

1994

* * *

Ари Адунеи! Избеит сызхара,
Самшътзаргы уиафра пхьа хара...
Ишсылшоз ала схатә бжыы сыргеит.
Ацәгьейи-абзиеи мацкгы еилсыргеит.

Апстазаара шоуп уамашә,
Уланашьтуеит, угәы цаны, уаншә.
Шьтахька уанхьац, уацәкьа утанархоит
Шака уқәцо, уиакарагы угәгәахоит.

1994.

УИ, СА ИСХЬААУП

Сыцкөынцәа, ргәыхәтә хьымзара,
Уи са исхьяауп.
Смацаәахәцкәа, раазара,
Уи са исхьяауп.

Пхьяка стацәа рныкәгара,
Уи са исхьяауп.
Хәгацәа нак рыкәгара,
Уи са исхьяауп.

Шьоук эфьу, ацәгьа аршара...
Уи са исхьяауп.
Исылсмыршац алшара,
Уи са исхьяауп.

Хцеира ирылшаз, ахәмшьара,
Уи са исхьяауп.
Сыдгыл гәакьа ахьчара,
Уи са исхьяауп.

13.11. 1994

* * *

Кырынтә еилагоуп ацсабара азакәанкәа,
Уао игәы ацәцартәы икоуп акыр.
Аб дшыкоу, аца иуахта нааи, иахәтамкәа,
Уи ашьтахь иарбан излақәцатәу хәтыр?

Уазхәцыр, ари Адунеи! Шакао аонаххьейи!
Шака хшыо цхафыр афахьейи анышә?
Шакао қәрахьымза рызкәа раинархейи,
Шакао назаза ианаркхьоузеи рышә?

1998

АЖӘАК

Сусае, стышөынтәала сзымхәцт,
Сшьақәкьахьейи, сбылхьейи кыргыи.
Ажәак сашьтоуп, сара исзымхәац –
Изқәсцо схы-сыпсы зегьы.

Аәанацәах, уи гәыпжәагоуп,
Уахагы сыказам избарц.
Сара сзышьтоу?.. Зынза жәакоуп,
Жәак, уао иимбац, имахац.

19.11. 1994

* * *

Ирхылом саазкәылаз сыблақәа ччацк,
Аччашья схаштит, аччашья.
Сымч сылзаазейи, иакьуп сыпсы ахац,
Ахьяаи, агәрөейи, исцеит зегь рычхашья.

Ацх-лашә сзартынчуам, сышгәжәажәо исыршоит,
Суада тбаа-тыцәзара самкуа.
Ацьма ушыргы, аблақәа аацшуеит,
Сыкоуп сыпсымкәа, сыбзамкәа.

24.11. 1994

* * *

Сгәакра сзанышәом,
Сылағырз сәыкәкәоит.
Лшарала схы псышәом,
Есааира сцыкәкәоит.

Сыенастан сагацәкәеит,
Зынза зымәа...
Мшәан, сафеит, сафацәкәеит,
Сара агәрәа.

24.11. 1994

* * *

Сматанеиуа сумцахырхәом, о, Анцәа.
Сыпсы ахьтоу схы ахызбаауеит, сара нцәа.
Иахьгза сцеира исзаанхаз, ргәхәтәы,
Спацәа рылмкаа, са сықәмцан мыцхә адәы.

Сухәоит: хыхьинтә усзылпха, зегь збо.
Еиҥах, уа уоуп, сзықәгәуа, зыгәра зго, –
Исзузбырц, сақәуршәарцы ақәнага.
Ацстазаара шыстахыцәкәамгь агәра га.

25.11. 1994

* * *

Са сызәуи? Са сызустә?
Ма сныкәану баша усда?
Иказамкәоу сызмаҥәоу,
Ак камцакәа ма ус стәоу?

Саргы исымоуп лахьынцак,
Кыр сызхзызаауа мазак...
Сшаменгәргьогь сыпсы хьтоу,
Сыказароуп ишсыхәтоу.

25.11. 1994

САРА ИСХАРОУ

Сара исхароу, исызиқәцом уи азәы.
Сара исхароу, иаанхароуп сара сәы.
Аҥак збароуп, сара иахьа, ма уацәы,
Сгәы пнажәароуп, исырччароуп схы-сәы.

Хьаас исоуп, са сымшала азә игәы нхар,
Сара исхароу, сара иснаҥароуп гәбҥан.
Уи азыхәа, исылеимцароуп азә ацәы,
Сара исхароу, иахьа исыриашап, ма уацәы.

27.11. 1994

АЦЫХӘТӘАНТӘИ АЦӘЦА ИАЦУ

Ацыхәтәантәи иацу,
Уи ус нырхагоуп.
Ацыхәтәантәи иацу,
Хәлапш наххажьп...

Ацыхэтэантэи иацу,
Зегы иахдырхагоуп.
Ацыхэтэантэи иацу,
Имжэкэа иаанхажьп.

28.11. 1994

* * *

Тынч сыңсы шыаны сымтэацт,
Саанымтцзакэа амѳа сықәуп.
Сара истэым зыхь сымтацт,
Схатэы ахыццуа уи насыцуп.

Ох, гэышыа хэа сыңсы шыа,
Сиарта сыламиазацт тынч.
Исзыңсахом шыта сказшыа,
Агхара ишафугы сымч.

28.11. 1994

* * *

«Анапи-анапи еибарзэзэоит, аѳбагы афы».
Ус акэын, ус икоуп, уажэгы хара хфы.
Азэы, азэ дизааигэоуп, еа шыоук еиуацэоуп,
Афырхатцара зыхэтэамкэа изаузгы рацэоуп.

Иказтгы хгэгракэа уаанза еакала,
Уажэы, еа шыоук дэықэлеит, зынза мѳапала...
Еикэрхоу хадсадгыл, харт хдеицэа ршьала,
Уаа, иалахэмаруеит шыоук, аеа казшьала.

1994

ИСЗЫНАМГЗАЦ СУСҚӘА

Исзынаамгзац сусқәа, исыртэзом таха,
Сдырныкэоит, сдырцэом, сдыриауам.
Исзынаамгзац сусқәа, исыртэом атэаха,
Тынчрак цыа исоуны ируам.

Ирасхэоит: Шэаасцеипш, иахыак, ма уацэык
Сгэы ус гэгэала шэамыскуа.
Аха ируам, игэамцуеит, исыларцоит цэык –
Уаа, исзынаамгзац сусқәа...

2.12. 1994

* * *

Икаитцон еснагы шыафэршэ,
Хаан имхэацыт сыбзырзы.
Кырынтэгы ихейт инаршэ...
Сагон, самимхит азы.

Сеиха-еигэуа, сынцэаха,
Схала са схы еикэсырхон.
Сыхыз иахышыуан ацэагэа,
Иазар, илшар, сцаирхон.

* * *

Иааипмыркыакэа сыхэда икэгэгэуеит еидарак,
Акы сшацоу, иаакэхауеит еакы.
Уажэы са сфыңаха сафахейт уа мардарак,
Сааигэара икамкэа мѳакы...

Егъарыла сыбжы рду сыхэхэаргы,
Аныобжыада игом аеа бжык.
Ах, сҭахатәкьеит анс сҭэаргы, ас сҭэаргы,
Сгэы смышьтошәа саатгылоит хәчык...

20.12. 1994

УРҭ...

Ргэы иабон урҭ, сара ак сылмшарашәа,
Исыцрасуан, исыгәтасуан, сладыркәуан.
Зны еиҭаркуан, зны еицаркуан, сажәа, сашәа,
Уа, зегь рыла сызныз сымәа сапдыркәкәуан.

Урҭ... шакантәы, шакарыла, са сгэы ҭыржәеи,
Сымәахыркьарц, исыларцеи шака цәы?!
Урҭ... Шакантәы, шакарыла, сҭазшыа ҭыршәеи,
Снырәахахон, ҳаибабап сҭәон, нас уацәы...

Аха снеуиан, шыҭахька схьамц, шыанца мәала,
Инсхабабаны саныркгы... Сгэы мҭазеит.
Сыерысымҭеит зынза спара ркыртә мариала,
Урҭ... рхықәкы... изышьҭаз аф, имназеит...

20.12. 1994

* * *

Исыздыруам изыхько,
Скаҳа-бғало, цәа сзанько,
Дысҭырхагахоу мишәанк,
Ус, ма савахоу цәа ганк?..

Избоит, кырза уажә сшыақәкьоуп,
Уи кыр амзызқәа ирыхькоуп...
Мра шәахәак са сзын имҭҭеит,
Сымшқәагь мацзаны инхеит...

21.12. 1994

* * *

Избоит, шыоук сара сзы ихарамшәа,
Зынза гәыразра рыбақәа ирхым...
Суахтагы снахьаҭшуеит, ихарамшәа,
Акгы сгэы ахәом, акгы сҭахым...

Уажә саазқәлаз, скалеит еакала,
Уа, сызрыцымцит хьааи, гәрәеи.
Сажәит, сеицҭит, сара мышкала,
Хаан сызқәымгәҭзоз блала исымбеи...

* * *

Егьаф иип, ҭхьака ирызхап,
Адгьыл егьафы ирызхап.
Иажьап егьаф рлахьынца,
Ишашьтоугы рьекынца.

Игәрҭап, егьаф хәмарп, иччап,
Еа шыоук ргэы ҭжәап, еикәцчап.
Адуinei ду ссиршәа ишоуп.
Азәы иқәхәлоуп, еазәы изшоуп...

1994

УМՊԱ

Եցա уццакны уцозаргы,
Иухаумырштын –
Ишкьяфэзоу умѳа...
Иара убри умѳагы
Уцсѳазаара иацыцѳахоуп...
Иулырша, уи умѳаф,
Цѳа ѳеила, хшыѳла,
Аныкѳара...

1994

ШАКАНТӨ...

Шака схы иацѳыззахьеи,
Сзымцазо пѳаѳа.
Шака гѳаѳра схызгахьеи,
Сцѳыуахьеи шака.

Шака мѳа сырнылахьеи,
Исцѳызхьѳузеи шака.
Шакаѳ мшьтыцѳгья сѳылахьеи,
Сдырхынѳхьеи шьѳахьѳа.

Шака шьыжы сгылахьеи,
Башаза, шака,
Шака шѳахсѳа рнылахьеи,
Схы-сгѳы, мшѳан, шака.

Шака сыцсы лылахеи
Пѳхьызбак зны, шака.
Дсызхьампш зымѳа дгылахьеи,
Срыцѳалтѳеи шака.

Шакантѳ сара исыкѳхѳлахьеи,
Сызхьѳзеи шакантѳ...
Сыршьырц шакаѳ сыкѳлахьеи,
Сеикѳахьѳои шакантѳ...

30.01. 1991

ХЖӨЫТӨ САРКЪАЛ БЖЬЫ

Ацѳа саалцны, са сангыло, ес шьыжы,
Сгѳы икѳѳуеит, хжѳытѳ саркъал дукѳа рыбжы.
Уи сартынчуам, хьаак снаѳоит ескьынгы,
Аѳакала инеиѳаѳахоит сыгѳгы...

Иахзымышьчаз, хьныхабаашкѳа, уртгы зѳоит,
Аха усгы, цсра-зра шрыкѳм, агѳра зѳоит.
Сгѳы иныкѳѳуеит хжѳытѳ саркъал дукѳа рыбжы
Ацѳа саалц, са сангыло, ес шьыжы.

Сыбла ихгылоуп, урт хабдуцѳа дукѳа ркѳх...
Сыбла ихгылоуп, хѳынцъ, хдаракѳац, хѳѳурых.
Ацсѳазаара скыдкьѳ самоуп, сыпнашѳоит,
Иахзымышьчаз сныхабаашкѳа, сгѳы пнажѳоит.

Хьныхабаашкѳа, ирымоуп рцас, урт, рхатѳы,
Ирчхаз гѳтыхашѳк, пѳаѳа ирымоуп аѳѳатѳы...
Зкьышыкѳсала урт ирхыргахьѳѳу рацѳѳоуп,
Хара хьмилат, ирхаѳсахьѳазѳѳу нцѳѳоуп.

Саазкѳылаз, иѳахѳѳѳѳѳѳѳ сгѳы цѳахѳѳк...
Испырхаѳѳѳ! О, ижѳдыр! Ицѳгьѳѳѳѳѳѳѳ сѳаѳѳѳ...

Саазқөылаз, са шөа-зызрак сыхтакы
Самоуп, сама, избоит, сахьзом сыгөтакы...
Хжөйтө саркьал бжыы сгөы иқөоуеит, ес шыыжыы,
Сгөы иқөоуеит, Напқа Кыагөа ду ибжыы...

7.2. 1992

* * *

Зны сгөы иабон, кырза сымчуп,
Аха уажөы ғыстуам, стынчуп.
Мап, ажөак исхөом атак,
Иказамкөоу ыа сыхөтак?

Издыруада сымшөазазар?
Аха гөгөала сгөы пжөазазар?
Сгөы пжөазазар, сгөы пцөазазар,
Сапхьа сымшкөагы пхьазазар?

Баша сгөы иабон кыр сымчуп,
Уажө саазқөылаз, ғыстуам, стынчуп.
Ишауала ус снеихап.
Ус снеихап, ма ыа стахап...

7.4. 1992

* * *

Уаха ақөымақөа ууеит, иууеит,
Рыцхарак сөеипшуп, издыруеит,
Сцөырхазшөа, зных, уа сытрысуеит,
Сцөа-сжыы ак нталан иардысуеит.

Ацх-лашө, иөахазаргы, идагөам,
Ақөымақөа игөтшьаагоуп рыбжыы.

Дара, дара, о, мап, еипырхагам,
Еикөгөамцны еифафом ржыы.

Уаха ақөымақөа ууеит, иууеит,
Сарыхьташыуеит, сцөа-сжыы стазызуеит.
Иреосхьоу рымшкөа ирыхьцөыуеит,
Пхьака ирөеипшхашагы рдыруеит...

Уаха ақөымақөа ууеит, иууеит,
Игөтшьаагоуп, сцөырхазшөа саатрысуеит...
Рыцхарак сөеипшуп, издыруеит,
Сцөа-сжыы ак нталан иардысуеит.

1992

* * *

Фартынцас, амшкөа ыкөханы ицоит,
Схатө уск, сызхьөхөаша акгыы збазом.
Ус, сыцстазара сгөы канатоит,
Цьаханым лашьцарагы агөра згазом.

Сыкөрагы, шыта исиааиуашөа збоит,
Апсцөаха дкылатөа дыпшуеит...
Суахтагы, аамтак шамоу агөра згоит,
Адгыл гыжыуеит, ихөлауеит, ишоит...

20.2. 1992

АДУННЕИ ДУ

Адунеи ду, измам хөаак,
Уи акөшарагы кыр ицөгыатөкөоуп.
Есымшааира иамоуп хьаак,
Ишеифартөоу, уамашөатөкөоуп.

Уи икэнхо, еикэмақаруеит,
Ирылымшои тынч анхара?
Ишеизцасуа еибаркаруеит,
Рыбла иабом амра цхара.

Ичынчаны шьоук еифафоит,
Ацстазара ргэы ахшэама?
Еиёахысуеит, шьоук еибахуеит,
Аеакала ргэы пжэама?

Рхы иааташэо дасу ртэала
Икоуп, рымшқэа баша инырхуеит.
Адунеи ду, шоуп, акала,
Шьоук антэыуо, еа шьоук гөргьоит.

Ауаа, сшэыхэоит, шытахька шэхьамцын,
Хазлахаз, ижэбоит, хэынцэацэгоуп...
Ауаа, сшэыхэоит, шэеикэмгэамцын,
Хазтагылоу, аамта, цэгыацэкьоуп...

Хмыцэазакэа зны ихаршаргы,
Иахдырхагам, иахэтоуп, усгы.
Ицэгазам, хнапы еикэхаршаргы,
Адунеи ду, уаароуп усгы.

20.02. 1992

II

* * *

Саанырцшуеит уахынла шытабжьык,
Сцэырханы сытрысуеит.
Уи нахыс, сгэы ааиуам мчыбжьык,
Сцэа-сжыы зегь дысуеит...

Исзеилымкааит, уажэыгы изакэу,
Цқфа дыршыагы сымам.
Сыхыыз еснагь изёаку,
Бзоума, мамзаргы цсума?

Шьоукгы сдыршэоит, хэгеита:
«Иееим, ицасым,
Ацсэаха иоуп, ихата,
Агэра га, уи цасым».

Ишэыздыруам схэеит, уи зызхэо,
Са сёы уи, мчы имам.
Сыхыыз цхамбаруп изхэо,
Уи, уртқэа дрылам.

Сусумта гэато, сцацшыо,
Ибжыы нхэцак фитуеит.
Салихуеит ацэа, цхамбжон,
Пхьа гэтракгы ситоит.

16.7. 1979

* * *

Зны-зынла аоызцэа реыртэахуеит,
Угылан ухэхэаргы, уао дубазом.
‘Едныхэак соуратэеипш: «Ргэы цуцэахьеит»
Сыкам. Изхэазгы игэра згазом.

Хайцныкэоит, хэгэтыха еибаххэоит,
‘Еазных, хнеидтэалан иаажэуеит аоы.
Шьоукгы лымкаала пату сықэрцоит,
Лассы-ласс иаауеит сырбарцы аоны.

Нас дыршыа, еилкаашыа сымазам,
Гәакрак сақәшәар, ицоит нақ инсыдц.
Сөызцәа, уаанза изасхәоз сымаза,
Избар аныстахыу, рышьтацәкыа сцәызт.

Зны-зынла аөызцәа рыбжы дыргазом,
Угылан ухәхәаргы, уао дубазом.

17.7. 1979

* * *

Исзимхәаит: «Рыцха» – са сышьтахь инхо, –
Икам-ианым рахь са сыхьыз рхо.

Сыбао амардап анышәә, санцсы,
Аха, сьдгыл гәакыә инхароуп сыцсы.

Схы нырцәыка игәеитар ишхо,
Азәгы, дбадакыуа, дгылап сырехәо...

Сара санышьтоу, сгәы уака иоарха,
Сыуацәа анцәыуо, дгәргып саға...

Уи мышкы испеипшуп, усгы имазам,
Хыаас уи акәым уажә исымоу зынза:

Нырцәы ицсу рахь са сыхьыз дмырхо,
Исырмхәарц: «Рыцха», – са сышьтахь инхо.

23.1. 1980

* * *

Ацсуараз! Ацәа интаәа аөы,
Бзиа ибаны ишьтаххуеит зәырөы.

Уи азы, азәгы мап икуам,
Ускан, зегь хгылоуп, хаузыртәом.

Уигы бзиоуп, аха иазхо?
Уиала хәцсуара еикәхо?

Хазхәцп, хәцсуара иагыу, иабзоу...
Шака иаразын ихалшо, хәцсоу.

4.2. 1980

АЗӘЫ

Уамашәацәкыала дыкоуп азәы,
Зегы ирылато дгылоуп ацәы.
Хаангы ибла бзиак абом,
Цәаоала хыцыагы, мап, харт хәаибом.

Мшәан, уамашәацәкыа дыкоуп азәы,
Дцәажәоит... икало идыруеит уацәы...
Аха, азәгы ибзырзы ихәом,
Атынха дишьтам, ауа дирхауам.

Уа исыздыруам, мамзар ихыу,
Ибла акгы амбо, амсакәа рхыу.
Цәгароуп, бзиарак илымха иахәом,
Арахь, иәәы, уиашам, рызхәом.

7.4. 1980

АМҢА СЫҚӨУП

Пыткгы сныкәеит, кыргы збеит,
Уи насыпуп.
Исылшоз гәасҗеит, схы агәра згоит,
Амҗа сықәуп.

Дыкам, дызит, шыта дҗахеит –
Шьюукгы ирхәзааит.
Ирхәоз ажәа да ирзынхеит,
Ргәы иажьзааит.

Исзымдыруз пыткгы сҗеит,
Сҗәа ианыруеит.
Агхақәагы кыр кәсҗеит,
Уигы здыруеит.

Арееираггы уажә сафуп,
Згәы цо среиуам.
Са сзышьтоузеи? Аәакыуп...
Мариа исоурым...

Шыҗахь сынхазаргы, зегь акоуп
Сус сахьзароуп.
Сара исымазоу мҗакоуп –
Пҗхьака сҗароуп.

Пыткгы сныкәеит, кыргы збеит,
Уи насыпуп.
Исылшоз гәасҗеит, схы агәра згеит,
Амҗа сықәуп.

14.6. 1980

* * *

Ишәхәо зеггы сзыкаҗом,
Шәнапеинкьара сзацкәашом.
Цәгьарак сыҗан сыказам,
Исзыжәуагы сацклапшуам.

Сҗашәырхарцы шәсышьҗахыуп,
Зынза хара сымамкәа.
Сыцәгьа хышәхәо сышьҗахьоуп,
Шьюуки... уафрак шәыламкәа.

Зынза акгы смыхьрацы
Сшәыдгылом сыхьшәашәаза.
Шәәфуп са сгәы җышәхрацы,
Мап, исхәом, исашәраза.

Цәгьарак сыҗан сыказам,
Шәыуафымрагь сацклапшуам,
Ишхәо зеггы сзыкаҗом,
Шәнапеинкьарагь сзацкәашом.

31.8. 1980

АҢСЦӘА АНЫШӘЫНҗРА ИҗЫЦИТ

Асы шкәәкәа шыҗыцит,
Апша хьшәашәа кшоит.
Анышәынҗра иҗыцит,
Рыҗсы заны ипшуеит...

Урҗгы ирымоуп ныхак...
Инхәҗак рыбжы гоит.
Урҗгы ирымоуп гәҗыхак,
Шәарҗарак рбоит...

Асы шкәакәа шытыцит,
Аңша хьшәашәа кшоит.
Аңсәә анышәынтра итыцит,
Рыңсы заны иңшуеит.

1.9. 1980

УАА ШӘАБАКОУ, СХӘЦРАҚӘА

Шәеиңшын зных, азхьцрақәа,
Са сгәы аңао шәырбгон.
Уаа шәабакоу, схәцрақәа,
Шәыкам, ңа шәызбом.

Ғазных, шәыоуа шәсышьтахиуп,
Икашәцозар қас?
Уажәоуп са шәаныстахиу,
Шәсыдгылар уақцас.

Сышқәсқәа ракәзар, рәырласны,
Цқа исызгәамта ицеит.
Уи зегь, кыр сгәы иалырсны,
Хәаас цәгәа икасцеит.

Шәеиңшын шәарт азхьцрақәа,
Зны сгәы аңао шәырбгон.
Уаа, шәабакоу, схәцрақәа,
Сшәышьтопеи, шәызбом.

19.9. 1980

* * *

Сеиха-еигәуа, сгәақ-цәакуа,
Стал-стыңуа сәә,
Сылкыхит Цәаблақ уа,
Срылоуп аңсәә...

Слахьынца санажьуп,
Шьта агәра згоит.
Пылхәтрак салажьуп,
Сзалцуам избоит.

21.04. 1981

* * *

Уа цәгәлацәкәа уажә сааңсеит,
Ус скалеит, уао игәра згом.
Адунеи ду бжак хәаңсеит,
Сзықәгәгша хәа акгы збом.

Сыбла ицашәоит зегьы,
Ус амаңгы сывс ицом,
Са сгәы қаҳазуеит зынгы,
Уаанза исылам шьта исызцом.

Шьюкгы, амц ахәашья рцеит,
Иқһазоушәа ргәра удьргоит.
Ирыгыз, ирыбзас зегь қарцеит,
Рхы еакала иудьрбоит.

Цыртышала иңоуп рыңсы, –
Рьецәыргамкәа еа шьюкгы.
Ех, дышңакоу ауаңсы,
Х-аршьынк рыда изхом акгы.

Адунеи абжак хәаңсеит,
Уао дзықәгәгша акгы збом...

29.01. 1981

* * *

Сара сықкәынра сыцәеит,
Цқәа исымбакәә.
Анцәә дуззагы сқаимцеит,
Са сымгәәкуа.

Зынгы сәызцәә сывс ицеит,
Са сымгәкәә.
Сгәы итәхозгы сымзазеит,
Ркны исымхәәкәә.

Урт исцәызыз, уаха избом,
Сымшқәә, сыцхқәә...
Са сажәырцу? Агәра згом.
Шәкы сныртымскәә.

1.5. 1981

САБ

Са санхәчыз, уара хәасгы сумкзеит.
Сгәы тыганы, сәызцәә реицшгы сумаазеит.
Саб, са сзыхәә акгы иулшоз қаумцазеит,
Аха усгы, са узбом хәә сымхәәзеит.

Тәымла саазоуп, са сызмадаз мамзар усс?
Акы нмыжкәә, урт зегь аноп сымшынца.
Са сыхъзала, цәәанк иа усгы цәа иаумырст,
Знык иадамзаргь, уазымхәцит слахынца.

Абыхәтаа сара салхәдан, ак сымбеит.
Сынцәыцасуа дәышкәәғазарак сықәын зны.
Ғәғәала скыдкәеит, даара кыргы са сеимдеит,
Аха азәгы са дысқымлеит, уа дразны.

Уажә уқсы там, сахьунызбуагы иахәтам,
Аха иулшоз сзы иқауцазтгы саб, иухәтан.
Саб сухшеит, уара сықәуцеит адәы, –
Сцеицш уазымхәц, сахьымгзакәаны сгәәхәтәы.

2.5. 1981

* * *

Сымәә цәа ихынтырахт,
Цәсеицш уажә избом.
Иаины шьоук ақырахт,
Рыгәрагы сызгом.

Истахыуп сынрабжъар,
Сахьыргзарцы фәк...
Аха итырхит рабцъар,
Сзымқәәцо шәәфәк.

8.5. 1981

* * *

Ацәгәа-мыцәгәа сыршом,
Азәы изыхәә сғам.
Иацы исылшоз сылшом,
Цәсеицшгы сығәғәам.

Сымч абакоу, изит,
Иқамкәәу шыта стәы?
Хәаә цәгәак сзыцәырцит,
Иканажыит сгәы.

11.5. 1981

ЕХ, ИАРАБИ!

Ауаю ибаю шаќа ихәарей,
Иамазам нцры.
Ех, иараби, шаќа иќьяәуи,
Ауаю ицсынцры.

Шаќа ус хьант ҫада ихәнигои,
Имои ахәатәы?..
Шаќа гәәќра усгыи ихигои,
Дықәнацы адәы.

Иара усгыи шаќа дрыцхәи,
Дафоитеи анышә.
Ех, иараби! Шаќа иќьяәуи,
Ауаю ицсынцры.

23.5. 1981

* * *

Сгәы иаамыхәоз пхызк збеит,
Сгәалаќамкәагы саацшит.
Ус сышиаз, кыр аамта згеит,
Пытк атуанахыгы сыцшит.

Ак нсыцралан, сааимнадеит,
Сцәа-сжыи италаны хәц-хәц...
Сара ацхыз агәра сымгеит,
Аха, усгыи, пытк сархәцт.

27.05. 1981

САН

Хәацья шәкәк сыхәда иахалмцеит,
Апапиә снаган сылмнацт.
Урт зегь сан акгыи халмцеит,
Хаангыи агәра лымгацт.

Кәдырцаок дыюа дишьтамызт,
Мамзаргыи, мацак дацшуа.
Ашыла уахтацса анлымамызгь,
Дгыламызт азә иацхья дашшуа...

Хлаазеит, хшьапы хәқәлыргылт.
Хә-фык, са сан илыхшаз.
Ихалшоз хусқәа хнадлыргылт,
Длыцхрааит зегь рыла хазшаз.

Уажәгыи ак аасыгхар, дархәцуеит,
Сзы, зны-зынлагь, дмыцәа илыршоит.
Уажәыгыи, сан, са дысхзызуеит,
Зынза сабицас сылшьоит.

8.7. 1981

ИСЗЫМЦШААУА...

Уашьта ибашоуп, сара исылшо, уашьта ибашоуп.
Уажә сзышьтоугыи, сара аамта ишсызгашоуп.
Исзымпшаауа сара сзышьтоу, уажә аиашоуп,
Нас уи ашьтахыгь, сзызхәцуагыи, сзыниашоуп.

Уашьта ибашоуп, сара исылшо, уашьта ибашоуп,
Мазалашәа изәыу шьоукгы са сызгашоуп...
Аҗсҗазаара, ех, ишҗашоу, мшәан, хәашгашроуп,
Исзымпшаауа сара сзышьтоу, уажә аиашоуп...

1981

* * *

Иҗоуп, сызнымшәо,
Сыбла аҗәа хым.
Сымәа саҗәымшәо
Снеиуеит, иҗкым.

Сыҗоуп са ссиршәа...
Уаю ишьтагы схым.
Җышәла азәы сиршәуа,
Усгы сҗахым.

Уала-тынхала,
Сусҗәа сырфым.
Снеиуеит, са схала,
Хаангы схыҗшым.

13.2. 1982

* * *

Зны, сынкыдырҗан шьоук җәҗьарас,
Мазалашәа ихыст...
Усҗәак калеит нас сзырҗьалаз,
Симкит азәгы усс.

Избан? Амәа са сзанхалаз?
Сзымнеит иахьсыхәҗаз.
О, слахьынҗа! Исаҗә исхараз?
Узҗеи, унсыгәҗас.

6.4. 1982

СПОЕЗИА

Удлаҗса, – иалшон сара сәаҗахар,
Сеиҗәҗах, хәагәҗьла ма сәаҗәахар.

Удлаҗса, – исызхәомызт сәахәы,
Уажә разныҗштәылан ишыҗоугь схәхәы.

Уа уоуп исгәыҗырҗо, җхьаҗа сахьҗо,
Макьанагы, исыздыруам сзыхьзо.

Хьаак соургь, исхашҗуеит лассы,
Усҗсҗазароуп, усхоуп са бласы.

Иузкыуп назаза, схы, са сыҗсы,
Уҗазшьа, са сеиҗшгы издыром уаҗҗсы.

Удлаҗса, – иалшон са сәаҗахар,
Сеиҗәҗах хәагәҗьла ма сәаҗәахар.

23.1. 1983

АҖСҗАЗААРА

Җыҗк сырдыр, исырҗа,
Аҗсҗазаара, сухәоит.
О, сымшәаша заҗа,
Избоит, җхьаҗа усыхоит.

Зныхгы, суршәит зымәа,
Ижьыргәҗу кәхьны.
Гәаҗра-җәаҗра, азәа,
Кыр сзынужьит гәхьны.

Пытк сырдыр, исырца,
Аңсазара, суҳәоит.
Шьта сымшәара заца,
Избоит, пұхәа усыхоит.

16.11. 1983

АҢСУА

Икоуп аңсуа еакала иказшьа,
Уиҥаар, ихитуеит иреиҥу иҳаңшьа.

Бзиала уаабейт хәа иңаңһа напы,
Иуиркуеит, раңһа, аңшәма еиҳабы.

Унеира иаргәрҥоит, хәчы-дула аҥаацәа,
Еизоит иаразнак агәыла-аҥацәа.

Еизымпшкәа урт зегһы умац руеит,
Аңшәма-пұхәыс лакәзар, хазы дышькыруеит.

Рыразра, ргәы аартра, аныңшуеит рхырәы,
Унаган иахьреиҥу удыртәоит ахафы.

Рхацкыс асас ирзиқәуп пату,
Аңсуа ифы усоуп, наңнатә ишапу.

Игәы нурхарҥы, ионагәҥа уантәоу,
Дувалом, дузныкәеит, псуацас ишахәҥоу.

Аңсуа, хаанҥы дицәымшәацт иаҥа,
Дахьибо иқәкны днеиуеит хаха.

Ус акәмкәа, уизныкәар уаоцас,
Аңсуа еакала икоуп ицас...

Дитиуам, дааихәом, уи ауаоңсы,
Иаҥаххарҥы, ихтницоит иңсы.

Иғәҥәоу агәақра, ихигейт зынҥы,
Аңсуа, ламыс уао, дыжәдыруаз зегһы.

18.7. 1983

АҢША

Ацых наҳаосны, ашьыжь ианша,
Иахьааз уаоы изымдыруа, иаакылкәеит аңша...
Ирылалт амхқәа, ацлақәа, хыжәжәо,
Хнаңшы-ааңшуа, иҳахьыз хзымдыр харшәо...

Иаамацәысит... насх, идыдын,
Аонқәа рықәцәа инықәст афыртын.
Зныказ, амш гәҥәала ихәар-чарт,
Арахә зегһ шәан аборақәа ирталт.

Пытрак ашьтахь, итынчза иааикәтәеит,
Ус цыара мацкыкы қәак мкаҥәеит.
Мап, дыршьа сымам, агәы цызжәаз аңша,
Иаалыркыан хзаршәаз, ашьыжь ианша?..

27.07. 1983

* * *

Сара исцәызит ус мышкала,
Исхандеихьаз мазарак.
Скәшзар акән еакала,
Ех, зны исыхыт газарак.

Уаура зламаыз, шьюук сгэы нтыркъан,
Сшыуазыруаз аасыршеит.
Исхарамыз уск снахтныркъан,
Уахык ала са сышлеит...

...Уи зегь гэато, ихыст икылкаа,
Шьюук сыпсырта иарбаны.
Ех, слапшыкэцоуп, соызцэа рылмкаа,
Сыкам уи зегь сымбонь.

27.07. 1983

СБЫЗШӨА

Сныкэоит, сцэажэоит, стынчза сагыалоит,
Аха ишэасхэом, хьаак са исныруам.
Са сбызшэала схэцуеит, сагыюеит,
Еиғыны мап, еа бызшэак сыздыруам.

Ханхарын ак хзымхэо, хайеапшуа,
Уи зыпсоу хақла ма изшэода.
Иғыз-ғызсуа хашьха хазеапшуа,
Уигьы мап, иказам бызшэада.

Зэыр иахрома мамзаргы ртызшэа,
Ацыс, ашышкэмс, аиаш?
Зегь ртэала, ирымоуп абызшэа,
Ахахэ, атла, азы аршаш.

Бызшэа змам хэа иказам акгы,
Абызшэа пшьоуп, идыруп измафэоу.
Ақсабара иаакэу зегьы,
Рхатэ бызшэалоуп рыпсгы златоу...

18.01. 1984

ЗНЫ

Зны, сацал сахыцеит, сеикэхеит,
Пхьа сзымцо, кыргы сынхеит.
Зны, ыызак исзааигэаз дсыпхеит,
Сгэы итымцэо гэрцацэгьак сзынхеит.

Зны, пхэызбакгы бзиа дызбон,
Схеихагы уи лыгэра згон.
Ашьтахь, уи далагт сылжьарц,
Дабакоу? Шьта дыкам дыбжьазт...

Зны, сызхара сцэыуеит, снатэан,
Санадхала са сызмафэам.
Среиуам, мап гэыла икэадоу,
Сақэмшэтоуп сзын ихадоу...

17.05. 1984

* * *

Са схандеиуеит, ус сшафьц,
Сыбжы неицых исмыргеит.
Исыргылеит аонра фьц,
Саб икынтэи аксымбеит.

Саргы схэйданы сшазам,
Сцынць есымша сыбла ахыуп.
Сыхэштаарамца хэыжжаза,
Ааи, еикэзарцы стахыуп.

Сыхьацамегы уа исыблып,
Иатцапхалааит сышьтэа ишьыз.
Алоақ иашэааит ахэыблы,
Хжэытэ архышьнагы уака ихшьыз.

Сгәы рахатуп, са цәгәлала,
Сыхәштәарамца санәхәатәоу.
Үынч, ашьшьыхәа, смыццакзо,
Са схатә быста снахатәо...

22.01. 1985

АДГЫЛ

Адгыл иамфо икоузеи?..
Иарсоит, иахәлабгоит зеггы.
Мшәан, Адунеи хзыкәузеи?
Хайбафоит, хчынчаны зынгы.

Амч хәа адгыл иалоузеи?
Ицшьоуп хәа нацънатә ицхьазоуп.
Мамзар, дыршьас иамоузеи,
Уи зегг, макъана имазоуп...

25.01. 1985

* * *

Дгылуп, дгылуп, зегг злыцуа,
Зегг зкәмчуа, зегг зычхауа.
Дгылуп, дгылуп, кырзагг зхыцуа,
Зегг хәхә гәрла фымтг изшьо.

Схы-сыцсы зегг адгыл иалоуп,
Адгыл ами хзыргъацо.
Хазлабеиоугг, адгыл алоуп,
Мамзар ус хәәхаргазоу.

Адгыл гәыраз, хартг иахнамтаз,
Ғакы иахнатартг агәра згом.
Адгыл хәитәит, Анцәа хамтас,
Уи еихау хәа, акгы збом.

7.09. 1985

ИКОУ...

Икоу: чхароуп
Бароуп,
Шьцылароуп.

Икоу: Мшәароуп,
Цшаароуп,
Жәылароуп.

Икоу: Цәыуароуп,
Ччароуп,
Наиааироуп.

Икоу: Қәңароуп,
Ғәғәароуп,
Иааироуп.

26.03. 1986

АЦЬЦЛА

Ихәарехо, ашыкәсқәа анаиааи,
Ахәачассакәагг аҕны имааи.
Ацъцла хәшәшқәса анахыц,
Уигг... уаоцас ацсы нахыцт...

Аглам иабызан, паса зны...
Дахьчон амбасоы иразны.
Хаан еитампацызт агэгы.
Аха, җәәара змам калом акгы...

21.09. 1987

* * *

Җаи, абааңсы, ари ауаџ дшөымбазои,
Дышламысдоу, дышуаџагоу, дышгазоу.
Хадас дхамоуп, ииҗашөаз ихөоит, дыцөхауеит,
Зөыроы җыртуам, егья реихөаргы ирычхауеит.

Жөак зхөода, дрылагыжыны зегь иршөоит,
Изхиркьаз хөа акыкамкөа игөы пжөоит.
Ихыз нагоуп, уи зегь рыла адөахыы,
Ирызгөаџом кырза ишагхахьоу ихы.

Җаи, абааңс, ари ауаџ дшөымбазои?
Ус шаќантөы, нас исашөхөи хөаиргазои.
Сыгөра жөгозар, хөа дхаматөам шьта зынза
Ионы иңсы ишьааит, төанчарахыы уи данца.

24.10. 1987

* * *

Малдук сашьтам, еикөсырхарц,
Уи иагысымам, иагысмырхөаит.
Истахыуп абра сынхарц,
Сара абраќа сиит, сызхөаит.

Сагьазгөдууп слахыынца,
Сыңсҗазаара баша имөамст.
Сааигөа игылоуп сҗацөа,
Уртгы раб иңынңь иагөтамсп.

17.12. 1987

ХАРТ ХАИБАТӨЫМ

Изакөтөы тынхөдарои,
ңсыхөа хөа змам.
Изакөтө лахыынцадарои,
Дыршьа хөа змам.

Хгөаќит, ңа хцөаќит,
Хөамчкөа хөамшөеи...
Ас иамуит, анс иамуит...
Уа хөарт, хзыкөшөеи?!.

Ари, мшөан, илакөуп,
Уаха хөатөым...
Иаанхөазгы уи аќоуп...
...Хөарт хөаибатөым...

5.11. 1989

* * *

Итынчроуп, уажөы адөыхыы,
Ацх акыр инаскөеит.
Иаакөчөеит амза ахөахыы,
Схөцуа схөала снатөеит...

Схэцрақәа цоит еиңхытта...
Мап, иагьмачым дарггы.
Ғеила исзеилмкааит схаҭа,
Бжык нықәаит сыгәггы...

Ақсабара зыроуеит,
Амза сышка иңшуеит.
Жәақәак сгәы иҭыхуа зыроуеит,
Смыцәакәа ус иаасыршоит.

* * *

Дыкоуп дхалалны,
Цьа иакәм имхәацт.
Азәы изы дхарамны
Хааны дкамлацт.

Аха, уивалар,
Ицәгьоуп иказшьа.
Шәчык гылаз ивара,
Иҭаирхом ишьа.

* * *

Ак мбакәа, ак мукәа,
Сызәыз зны цтәан.
Ак мхәакәа, ак мчыкәа,
Ус баша стәан.

Аамҭа цеит, ицацәкьеит,
Зынзаск зны сқалт.
Зегь рышьҭахь сынхацәкьеит,
Шьыбжь хыцны иҭалт.

Сзымцеит, пхьака самшьҭит,
Амоа санхалт.
Пыҭоыкгы сырхашҭит,
Кыр хыхьгы ихалт.

Цьа, скаҳаит, сыбгалеит,
Сышьҭырмхт анапқәа.
Уа кыргы сыцәхалеит,
Исықәтәеит ақәа.

Сахькажыыз, зных сҭалеит,
Исықәнаут асы...
Нас пыҭкгы схәарчарит,
Аха иҭымцит сыҭсы.

Ак мбакәа, ак мукәа,
Сызәыз зны цтәан.
Ам мхәакәа, ак мчыкәа,
Ус баша стәан.

* * *

Амоа дшықәуз ак иаҳазшәа,
Хыхь ахәы данхала,
Уара иухәазшәа, сара исхәазшәа,
Избеит иара ихала.

Уара иуузшәа, сара изузшәа,
Зны ҳагәҭа дныбжьалан,
Иеыкаитцеит зегь иа иусшәа,
Ҳаибаирфеит цшьала.

Игәра зных иуиргазошәа,
Ихәоит ажәабжь дуқәа...

Иара итәала уиргазошәә,
Дталан, дтысуеит, укәә.

Амоа дшықәз, ак иаҳазшәә,
Хыхь, ахәы данхала,
Уара иухәазшәә, сара исхәазшәә,
Избоит иара ихала.

1980 ш.

АХАХӘ УРШЫРГЫ...

Шьюк нагыланы срыцәхәит,
Зыгәра згоз са схеицш.
Исмычхашазгы сывчәит,
Срывсит, кыр сырцеицшт.

Сгәы нпцәаза, саргы сағбит,–
Ианалага дхаршәоит...
Изымгәғрыз зны изгәағбит,
Ахахә уршыргы ипжәоит...

1980 ш.

* * *

Сцәыуеит, сгылоуп, сасуеит ашә,
Зны сгәыбзыгуеит, зны сеицашәт.
Егәа зундаз уи маатит,
Ашәи сарей мап хмааибит...

Сывжы рдуны зны сыхәхәеит,
Аныобжымзар егьсмаҳәит...
Сгәақт, суазырит, пхәа сеихеит,
Аха, илцшәаданы сынхеит.

1980 ш.

О, ААМҢА!

О, аамҗа, зегы збо,
Зыгәра зго.
Ханзырхо, хәикәзырхо,
Хҗазырхо.

Зных, дыршыа хәамазам
Хә хзынхыа...
Уара уоуп зегь зыхәшәтәуа,
Изыргыо.
1980 ш.

Акыпхь зымбац

* * *

Ак схарошәә,
Ак бхарамшәә.
Боыстааушәә,
Боыстаамшәә.
Бкәшушәә,
Бкәышымшәә.
Бцәыуошәә,
Бымцәыуошәә.
Бцәәжәошәә,
Бымцәәжәошәә.
Бгәәашәә,
Бымгәәашәә.
Быччошәә,
Бмыччошәә.
Сывбошәә,
Сбымбошәә.
Сыгәра бгошәә,
Ибымгошәә.
Ак бхәошәә,
Ибымхәошәә.

Бкацины,
Бгызмалны,
Быцьнышны,
Бзыланны,
Бшоуп уамашә.
Исыздыруам
Саҗһаҕа
Сзыниаша...
Уа исычҗауеит
Уаматҗәкья.
Бысхыччо
Барацҗәкьо?
Уажәгь
Агәра згом.
Амкәба еицшны
Азы аанагом.
Бхаҗәтәоуп...
Есқынгы
Ибгом уа
Игәра.
Бзакәцәкьоу,
Бказшьацәкья,
Иббозтгы
Быгра.
«Саҗамыз,
уҗаҗһа» – җәа
Зны исабҗәон.
Нас, раҗһатәи
Ашьаҕа
Бәынкнабҗауан.

1978

САРА СУАҒЫЗ

Сара убла сыкәнашьаргы,
Ииашаны сыхә умшьаргы,
Сзупымлазо, нас, уашьтангы,
Ак сызуамҗәо сыпҗашьаргы,
Ус са сыказ, са суағыз.

Снихьынҗалан азәы сыоуа,
Скылпш-кылзыроуа сашьтам ииуа.
Зны зегь рышьтахь са сынхаргы,
Имоа изынамгзеит рҗәаргы,
Аха усгы са суағыз.

Слахьынца, икалоит акала,
Аҗышә снықәца са саркьалар...
Сусқәа мамзар иҗагәҗасыр,
Шьапәаршә сыҗа азә дсыгәҗасыр,
Аха, усқангы суағыз.

Са сеатәагь жәәан икыдзар,
Мышкы, иалшоит сыхьз мыззар.
Аха икамлои аәакала,
Сыҗсы сыхьҗыр, уа мышкала,
Нас, сҗахамҗазгы суағыз.

1980 ш.

* * *

Хьаак сыма сдәықәуп,
Уажә сызвоугы рхоуп.
Скароуп. Амәа сықәуп,
Схы ба бышка ихоуп.

Аңша оҕахәт-хәтуеит,
Исанахәоит мазак...
Саргыы сгәы хыт-хытуеит,
Исыцрасуеит мцак.

19.9. 1980ш.

* * *

Сусқәа еим, сусқәа,
Схәцырта рацәоуп.
Инымцәазо ахтысқәа,
Рыла сымғаа ццәоуп...

Сдырцәом уажә аңхызқәа,
Урт зегь еикәатцәоуп...
Сцәажәазом сымхәцкәа,
Сажәагь кыр иғьцәоуп.

Уахгы-еынгы стынчым,
Зык сагошәа збоит...
Уашьта акгы сымчым,
Башаза сықәцоит.

3.10. 1980 ш.

М. Г.

СЫБЗЫҢШУП

Сыбыңшуп, сыбыңшуп,
Амшқәа ықәҕа ицоит.
Сыбла траа ус сыңшуп,
Хьяас икасцоит.

Изакәи, мшәан, бызбом,
Кыргыы аамта цеит.
Уажә быбжыы цәа ибыргом,
Бказшьа шыта исцеит...

Усс бзықәшәаз, бынзырхаз,
Ма исырдыр ионы.
Изакәи, исахәи нас,
Икалаз аоны?

Сыбыңшуп, сыбыңшуп,
Амшқәа ықәҕа ицоит.
Сыбла траа ус сыңшуп,
Хьяас икасцоит.

19.10. 1980 ш.

* * *

Шәара-зызрак ынхабжыысит,
Хғәы хәанзамкәа зны...
Бгәалакарагь зынза ибжыысит,
Быкамызт бразны.

Ус азә лызбахә сымхахәаргыы,
Башоуп, са схы зжьоит.
Әнак цәа сыканы сынхаргыы,
Зегь акоуп сгыжьюеит.

5.12. 1980ш.

САРА СГӨЫ

Уанацъалбеит
Сара сгөы,
Усзеилкаауам
Узакөү
Лнапы укөца
Дулахөмаруа,
Уршө укажъны,
Днеиуеит
Дкөаруа,
Баша угылоуп
Умақаруа,
Уеилалгазеит
Абла қаруа.
Уанацъалбеит
Сара сгөы,
Закө казшьозеи
Иузапу?
Баша уадуп
Сара сжы.
Срыцхамшьакөа
Ухала сшы.
Хааибуам қарт
Қоыцъа, идыр
Пытк ианеикөахамца
Қатыр.
Мамзар хыда
Са сҕахар?
Нас аңсҕазаара
Уҕаххар?
Ма исырдыр,
О, суҕөоит
Сгөы,
Моас уа
Иалухуа узкөү?...

1979

* * *

Дысөаччеит, ажөакгы уаҕа илымхөеит,
Дласны дынсыдкөеит, шыҕахька деихеит.
Мап, ажөа сылмтеит, са сылмыргөт,
Гөаныла жөанаө снага слыргылт.

Амца сыцралан, зныхгы сбылуан,
Дгыла дысөаччо, ус дызбалон.
Сгөы цон иҕыцны, исзымхөеит ажөак,
Исықөкны дхысыр еиҕын, ашөақь.

Нкылашьа сывамызт, са сөахөатөын,
Ускан, исхызгаз, уи зегь хөатөым...
Дныцаркьан слышьтан, уи, са жьацас,
Ла сылпхьазозтгы, мшөан, ешьацас?

Снашьталан зныхгы изгеит лара лкөых...
Лыбла схыцшылан, лхы лалыркөыхт.
Исыздыруам, аиаша, иҕаз уи лыгөгы.
Дысөаччо сеилалгеит, уаҕа акагы.

27.4.1981ш.

САРА БА БӨАҢХЬА

Сара ба бөаңхьы, сгөы иҕыхо сызхөом,
Ацөажөашьа схаштит, сжөаргы сызхом.
Сара ба бөаңхьа, сеиөызахт ахөчы,
Зны-зынлагь сцөыуоит, схы нықөцан ахчы.

Сара ба бөаңхьа, исцөызт схацара,
Өымтуа, схөцуа, сыцоуп ақөатара.

Апшқа сеиызахт, зныхгы сзеиҥацуам,
Хьаас сызмада, азэггы сгееиҥазом.

Зных, бара бааигға снейны сгылахуп,
Бгәырғара, бгәамцра, стәала срылахуп.
‘Еазныхгы ееила сақшөом изура,
Аха гәыкала сашьтоуп бөызара.

Иҥоуп, иҥоуп, шьоук ацөгға зыршогы,
Аха издыруеит, урт акгы шрылмшогы.
Уахгы-еынггы бааигға сныҥөозар, –
Сара, ба бәаҥхья истахыуп сыказар.

Сара ба бәаҥхья, сақәлап амцагы,
Ҧныда-гәарада, стәап, ара амцагы.
Хьаас ак сымоума, быда, мамзаргы,
Иара ба бәаҥхья, ишанхеит амзагы.

29.4. 1981ш.

* * *

Дугәаҥхама рхәан,
Мамоу – ихәеит.
Бзиа дубама рхәан,
Мамоу – ихәеит.
Улышьтома рхәан,
Мамоу – ихәеит.
Гьынгашк дтәа
Дахьхәыцуаз,
Дзышьццылаз
Дауҥхәыцуаз...
Мап, бзиа дибоит
Ихәеит.

Длышьтоуп, дигоит –
Ихәеит.
Ҧыҥья, хөы,
Инейбырхәеит.
Нас ҥыҥык
Инейцырхәеит.
Дызымдыруаз,
Дзымбацыз
Ҧыҥык дәықәлеит
Дырбарцаз.
Амитә ҥалеит –
Рхәеит,
Лҥаацәа? Уауаау, –
рхәеит.
Хазҥаб длышьтоуп
Дижьоит – рхәеит.
Мдыр – бзамыҥәс
Хәишьоит – рхәеит.
Арахь иара
Хәоу дыр имазам,
Еилыркаарц
Иашьталт имаза...
Ихәазма рылацәа?
Ирмахәзеи лыуацәа?
Ас анырхәа агәылацәа,
Ирацәаөхеит ақәылацәа...
Ажәлантәқәа нагылан:
Хәхәшьа бзиа дибоит –
Рхәеит.
Ишиашо шьҥа агәра хҥоит –
Рхәеит.
Зеггы ишәахәоит,
Ижәбоит – рхәеит,
Уаа ахьымзҥ

Хиргоит – рхәеит.
Шьюкы дхапкоит –
Рхәеит.
Аха... Ус хлакәоит –
Рхәеит.
Ға пытдык,
Дахшып – рхәеит.
Егырт: даххәахәа-
Жьахәап рхәеит.
Хахымзг хыхраф
Ихахәап – рхәеит.
Абырг кәышцәа,
Дад, шәаагыл – рхәеит,
Уака шыта акәап
Шәыргыл – рхәеит.
Зынза шәус ахы атам –
рхәеит.
Икашәцо уаорам, ихәартам –
рхәеит.
Уи, ус зхы иатәазшьо хыдам –
рхәеит.
Шәнигәтасратәгы дхәыдам –
рхәеит.
Ишәхәаз зегь шәзынагзарым –
рхәеит.
Ишәтахыу шәызилагзарым –
рхәеит.
Ижәдыр, иаргы дхацоуп–
рхәеит.
Есқынгы абцар дацоуп
Рхәеит.
Дшәыцәшәан шытахька дхьацуам
Рхәеит.
Еикәшәыргәагәаз ак алцуам
Рхәеит.

Шәцеира шәрыхзыз
Пхьа изыниаша – рхәеит.
Уи атқыс хазнеип
Аиаша – рхәеит.
Ғеишәа еилхаргап, итаҳцаап
Рхәеит.
Шәахәшьа-пшзагы хлазцаап
Рхәеит.
– Дад аиаша бхәароуп
рхәеит.
Ажәлар икоу рахароуп
Рхәеит.
– Игәтыха макьана исмаҳацт
лхәеит.
Иныкәырпшшәагь имхәацт
лхәеит.
Исыкәйтцацәон пату
лхәеит.
Абызхәацәа идыртыутут
лхәеит.
Исыкәйтцацәон хатыр
лхәеит,
Шыта иаанаго шәа ижәдыр
лхәеит.
Зныказ, саргы цәгы дсымбеит
лхәеит,
Иара изгәамтеит, имбеит
лхәеит.
Зынза ибжы имыргеит
лхәеит,
Стәала, сыгәра имгеит
Лхәеит.
Уаа, зынза сиргазеит
лхәеит.
Кыргь сгәыҕон, симгазеит

лхәеит.
Сусқәа шеипхьттаз,
Ишамуа ала,
Үеипшцөгьак сцәа-сжьы
Ианыруеит
лхәеит.
Аха сгәы аңышәа
шамоу ала,
Бзиа сшибо здыруеит
лхәеит.
Баша сыңшит
лхәеит.
Сифеит, сишьит
лхәеит.
Уаоыс симшьеит
лхәеит.
Сыекнасхауеит,
Сашьцәа сырпхашьеит
лхәеит.
Бзиа сызбаз
Игәы җыхтәуп
лхәеит.
Дҗамлароуп,
Даңырхтәуп
лхәеит.
Дад, ибыхы, баангыл
рхәеит.
Бажәа еееим, иаанкыл
рхәеит.
Шәаргы шәыешәыртынч
рхәеит.
Шәақәымгәыгын шәымч
рхәеит.
Шәкамақәа ртра иҗашәц
рхәеит.

Ажәлар ирхәо хашәц
рхәеит.
Ас аипш ажәа хәатәым
рхәеит,
Ус, Аңсуара иатәым
рхәеит.
Нас шәарпхашьяп, иутәым,
рхәеит.
Дагьеигәырҗап атәым
рхәеит.
Уи зегь еееимрак иазхәоуп
рхәеит,
Шәеизымҗыгын иазхоуп
рхәеит.
Шәхықәкы, шәымса,
Пҗа ишьтоуп
рхәеит,
Ацәгьеи бзиееи еишьтоуп
рхәеит.
Аңстазаара ус иақәуп
рхәеит,
Шәеилибакаар хәқуп
рхәеит.
Аизааигәара шәыбжьан
рхәеит,
Уажә шәхы шәгәы шәымжьан
рхәеит.
Дад, шәзызхәыцша крҗкоуп
рхәеит.
Даргы жәларык ыкоуп
рхәеит.
Имақоымзаргь шәеинызкыуа
рхәеит,
Шәааилабжьақәа шәыонуцҗа
рхәеит.

Шәус аамсташәан шәазныкә рхәеит.
Хәизыжәымган еазнык
рхәеит.
Анышә ужыр, иаауеит анышә
рхәеит.
Шәаагәеибәтан шәеинышә
рхәеит.
Дад, аҕәышра аҕахуп
рхәеит.
Дад, ауаура аҕахуп
рхәеит.
Дад, аилкаара
Аҕахуп рхәеит.
Дад, шәыццакцәеит иахәтам
рхәеит.
Лағырз маароуп бла хьтам
рхәеит.
Шәхала шәхы ахьз ашәт,
Шәазхәыц рхәеит.
Иаҕсам шәызеу,
Шәаҕәытц рхәеит.

5.6. 1978ш

САРА АБРИ СЫДГЫЛАҢ

Стәоуп, ажәдан сацапшуа еивызгоит сыпсып,
Сара абри аҕынчраҕ исымоуп насып,
Абраҕа, сара схы еакала избоит,
Сыпстәзаараҕ ииашан ғәҕәала агәра згоит.

Абраҕа, зегы-зегы са сзыхә еакыуп,
Ипшьоуп рыхьз-рыпша, урт цәҕа срызгәкыуп,

Абраҕа саныкоу иғәҕәоуп сара сымч,
Абраҕоуп, сгәы рахәтны сахьыцәоугы тынч.

Абра еиха сақәшәоит иутәу, ихәатәу,
Ахәҕгы-адугы исызрықәуп пату.
Стәоуп, ажәдан сацапшуа еивызгоит сыпсып,
Сара абри сыдгылаҕ, исымоуп насып.

30.4. 1986ш

Ахқәа

Ашәкәы "Ахара азааигәахара" – 1996

Ифымшәо ахәштәарамца Р. Қапба.....	7
Схы са сақәйтзарц сҭахуп.....	27
«Сашьҭазам амал, аҭара...».....	28
Ҕыхьа ибналаз.....	29
Шака хкы ыкои... ..	30
«Иуын, ихәан...».....	31
Иуаароуп.....	33
Ҕхыз.....	35
«Сыкам сҭахцәа хык сызрымҭо...».....	36
«Ҕья мшгароуп, еимacroуп...».....	36
«Сара усқан, акгы схарам...».....	37
Шакантә.....	38
Сҕынцъ.....	39
Апоезиа Анцәахә-Ҕхәызба.....	40
Ааныжьра ансықәшәо ари адунеи... ..	41
Сҕынцъ.....	42
Ахара азааигәахара	42
Аиоызаратә шарж.....	44
«Мызыкыуп ақәа кыдцәа илеиуеит...».....	45
«Ҕсуацас хәтыр хәеикәымцәзеит...».....	45
«Зны еихацқәак сҭадырхеит...».....	45
«Ҕаха снаҭазом слапықәшәа...».....	46
«Уаанза исымаз авбақәа...».....	46
Сгәы	46
Сцәахәақәа.....	47
«Азәгы дгәырҕап, еазәгь дыччап...».....	47
«Ирхылом саазқәылаз сыблақәа ччацк...».....	47
Азы ахышьтрахь... ..	48
«Шака иҭамзо ҭазахьоузеи сара сцәа...».....	48
Аҭсабара азақәанқәа... ..	49
Сабцъар.....	49

«Мап, сыбжамеамзар сҭахым...».....	49
Сызмыртынчуа мазак сныруеит.....	49
«Сыхәштәарамца хәжажаза еикәуп...».....	49

**Ашәкәы "Ахатца данхацоу" – 1994 ш.
"Сымшқәа рышьҭа"**

Ааҕынроуп.....	53
«Указшьа цәгьоуп шьоукы исархәоит...».....	54
«ИҔысцәеит сҭәагәжькәа...».....	54
Ҕлоу.....	55
«Мыцхәароуп...».....	56
Аҭша.....	56
«Инеилыюры-ааилыюрит ажәоанаә...».....	58
Иацтәи амш.....	58
«Шьҭахь сынхазаргь...».....	59
Усқан са саауеит... ..	60
Анахьгы-арахьгы... ..	57
«Анацъалбеит, икамландаз уашьҭа еикәымчрак».....	60
Абас нас ианбанза?.....	61
Сыказаргы сыхәчиижьҭеи машәырк схымҭо....	62
Иқәшәыргыл ацәцақәа... ..	63
Ахышьтрахь.....	64
Ахәычы дцәыуеит... ..	65
«Шака икьасан сымәа сықәлеи...».....	65
«Издыруеит, пыҭрак ашьҭахь сара сиңеипшу...».....	66
Зыҭсы еикәхаз... ..	66
«Сымшқәа схибахәа ицоит, нақ, еишьҭаланы...».....	67
Абнеи ақырши.....	68
«Икои уажә насыҭны?».....	69

«Уажәшьта иаңсома азхәцра...».....	69
Снырхыпшуеит... ..	70
«Са сыңстазаара аңа исзатом...».....	71
«Ҙынч ңара ҳаикәшәандаз...».....	71
Жаныхә Ашта.....	72
Апоезиа нңәәхә – пңәызба.....	73
«Ифымтзакәә стәан зны ңынч...».....	73
Схәыңра	74
«Исңәызлакғыы сгәы уашыта иасырсуам...».....	75
Ан, агара рңысла.....	75
«Пңәыс даазымго дарбан хаңоу...».....	76
Сышқәсқәә.....	77
«Ишңақоу, мшәан, абңар ақазшыа...».....	78
Сңәәхәәқәә.....	78
Ааңын	79
Алада, Ааада.....	80
«Ҙыриңа.....	80
Игәы узтоуп аңсуа хаңа.....	82
«Сгәы иабоит, зных са сыхәңушәә...».....	84
Сбызшәә.....	85
Дысныхәоит, ауааы.....	86
Ааызңәә ирызкны.....	87
«Ашәқәә зегь аартуп...».....	87
Аибашыра.....	88
Агранатамиот зкыз аруаа... ..	89
Аибашыаы қәыпш.....	90
Аиааира амш.....	90
Зыхыз еилкаам аруаа.....	91
Ахыз-аңша.....	91
«Аруаа иаидгылт ахәңқәә...».....	92
«Ари аибашыра хлымзаах...».....	92

«Изакәы рңарңәоузеи, рыңңа, иңахаз...».....	92
«Сара избеит ауааы ианиқәшәоз ахы...».....	93
Ас ханңа.....	93
«Зегьы еилаҳаит...».....	94
Уажә ҳаазқәылаз... ..	94

Ҙшыба-ңшыба ңәәхәала

«Мазалашәә саңәәжәеит суахта...».....	97
«Ҙынч, ашышыыхәә снаиааироуп...».....	97
«Ибызкны ажәеинраалақәә зыауеит...».....	97
«Ҙытк сеиңахазарғыы...».....	97
«Схы збоит уажә еилагошәә...».....	97
«Аамңеи аңстазаареи маасуеит...».....	98
«Сыбзиабара бышытоуп...».....	98
«Қәралағыы сыңәгьам, ңытк нысңит...».....	98
«Шә-ңстазаарак сымазаргь...».....	98
«Зных бара сбымбошәә...».....	98
«Сшәан, сыгагахь снейхеит, снамңаст...».....	98
«Аәазә ишқа ба быңшуеит...».....	99
«Сыбла нңаан, бызбеит уа пңыз...».....	99
«Азәых, игарң даәуп бжыла...».....	99
«Агәәқра ңәгьа аңкыыс, аңсра бзиа...».....	99
«Иахьа сгылеит са шыыжы...».....	99
Сгәы.....	100
«Сыбзиабара шааиз еиңш иңеит...».....	100
«Устахым хәә ба иансабхәә»... ..	100
«Икоуп игәықәтажытәым...».....	100
«Иаазқәылаз иалагт ңәгьа ихытаҳуа...».....	101
«Ууааыбжара уахымскәә...».....	101
«Ухала ухы ужьозар...».....	101

«Мацк угәы бжъажьозар...».....	101
«Ицауроу, ихаку...».....	101
«Кыр сацкпацшны изжит...».....	101
«Уаха сашьтам мазарак...».....	102
«Сылацәа нтаар...».....	102
«Разкыуп, насыпуп...».....	102
“Рацхьатәи абзиабара”	102

Оба-оба цәахәала

«Ауауы ихы мчыла изшазом...».....	103
«Икоуп аиаша, ахәахәа, амц...».....	103
«Анацәалбеит, нырцәы илашьцахарым?.. ..».....	103
«Зегь реиха истаху...».....	103
«Цәа рымазам ауауы ихәыцрақәа...».....	103
«Адунеи ду – Анцәа имаза...».....	103
«Бсымтиит, бсымшәиит...».....	103
«Сгәы амца гәғәала иацрабцацпхьаза...».....	103
«Мышкы ииуа, мышкы дыцсуеит...».....	104
«Азә дыцсны...».....	104
«Са сзы акәзар узааиуа суахта...».....	104

Ашәкәы "Улахынца ануеижьо " – 1996

«Зегьы-зегьы сара хьаас зны искын...».....	107
«Хпыфк нхтәало, ицсацоуп хәа...».....	107
«Изыохьоу зегь, ргырак нхом...».....	107
Уаха атц лашьца... ..	108
Ишцазури?.. ..	108
Уа ицәган сажәымта... ..	110
«Сшәахьеит сара, зегь рыла сшәахьеит...».....	110
«Исыздыруам иахьызгара уажә са схи...».....	111
«Ах ишцакасто»... ..	111

Азәы изкны.....	111
«Изыстахьуи жәларык срылахә?.. ..».....	112
Сыззыцшуи?	113
«Мап, иказам акгы, са сызхьымзо...».....	113
«Сныкәоит са зегь реицш...».....	114
«Ублакьеит, ушьақәкьеит...».....	115
Лацкәыт.....	115
«Сышәшәиуан, бани барей сышәшәиуан...».....	117
«Лада исархәоит: уоадатәуп...».....	117
«Слымха бжык нтаот...».....	118
«Санаакәхалогьы ыкоуп сызәымтүа...».....	119
Ицагәышьеит уи схәыцра.....	119
«Шьоук алаццышәт, шьоук алаблит... ..».....	121
«Сара, саныкам, азәгы риашатәыс симоуроуп...».....	122
Ацсәахә.....	123
Шьоук адиссертациакәа рыхьчон... ..	124
Адунеи еибаркуп қәадла.....	126
«Сызизи? Схи иастоит азцаара...».....	126
«Схәыцра моаст наптәымла...».....	127
«Ажә мшәыкәан изиуам...».....	128
«Исычхап, исычхап...».....	128
«Схи-сгәы зны бынцалан...».....	129
«Пытфокгы цәыцаччоит...».....	129
Ачымазао.....	130
«Уала-тынхала ицоит пхьа шьоукы...».....	131
«Уажә са быжкәак таха сыртом...».....	132
«Сныкәоит амоа сыкәуп...».....	134
«Сгәы нтыпсаауеит...».....	135
Аоныка.....	135
Аброуп.....	136
«Уахгы-өынгы сныкәуандаз...».....	137
Тынчроуп.....	138
«Иоагылан жәак зхәада...».....	138

Абрака.....	139
Сгәы	139
«Садтәалазааит ахыз...».....	140
Амоа сықәыз... ..	141
«Зны икалап ус...».....	141
«Уа зхәы змырзуа икоу цасоуп...».....	142
Ажәа.....	142
«Иафәымцт, ақәа аура иафуп...».....	143
«Амш иснаҫо збап...».....	144
«Шыыжь амра цәырцуан...».....	144
Иабакоу?.....	144
«Шьюукгы акы ҳахьцшуп...».....	145
«Сгәы ак ыцхәуеит, аеырмазан...».....	145
Схәыцрамшқәа – Аацы...».....	146

Ашәкәы "Ашьәфақәа" – 1994

Азыркәи.....	149
Адәыкрын.....	149
Амца.....	150
Хыырцдыс игба.....	150
Ашьәфақәа.....	151
Амра.....	152
Арбагықәа реикәфьтра.....	152
Асы.....	153
Ацыс	154
Ацха.....	155
Улаша сиетцәа.....	155
Ашәа рхәоит ашәыртцлақәа.....	156
Ажәцарақәа аапын.....	156
Сзиас.....	157
Асы.....	158
Сара ачаала сқьоит.....	159

Ахәцқәа.....	160
Ацсны.....	160
Ацшагы.....	160
Ашыыжь.....	162
Ацәақәа.....	162
Ашыыц.....	163
Сара сбызшәа.....	163
«Мшәан, уажәоуми нас анша...».....	164
Азын.....	165
Аапын.....	166
Ацстхәақәа.....	166
«Кыкы-кыкыы!»!.. ..	167
Алиаси ацсызи.....	167
Ахақәа.....	168
Адагыбжьқәа.....	169
Ажәцарақәа.....	169
«Ахәцқәа неины азы иҫарыжьит акыыр...».....	170
«О, ажәоан цаула...».....	170
Ақәцьма.....	171
Ала.....	171
Адагы.....	172
Азыркәиқәа.....	173
Апоезиа.....	173
«Сыбҫа-сыбҫа...».....	174
«Дәаб азы ағы...».....	175
Аапын.....	175
«Нырцәи-аарцәи ҳаибабо...».....	176
Ашәт.....	176
Ацсуа ицшьаатыц ихьчоит.....	177
«Амра абык еипш агәра згоит...».....	179
Сәырпын.....	179
Ацларкәыкә.....	180
Маҫа.....	181

Алиаси ацгәи.....	182
Ижәдыруазар... ..	182

Ашәкәы "Агәыграқәа рымш" – 1998

Р. Қапба «Апоет иажәа».....	185
«Искыпқьрацы сашьтоуп сәымтәк...».....	187
«Исылшоз, ишсылшоз...».....	187
«Ишыстахым еиҥах, сапылт аға...».....	188
Дқаларымашь.....	189
«Аәкалазоуп уажә сшыкоу, аәкалазоуп...».....	192
«Суахта аиааира згәы иалсуа хәа уао дызбом...».....	192
Ацәашы.....	193
Амшқәа.....	193
Ес аапынра.....	194
«Шыжыы инаркны хәлаанза...».....	197
«Сшьаға еихызгоит, уажә ашышьыхәа тынч...».....	198
«Скамлап. Пытрак ашьтахь...».....	199
«Мышкы, ари сгәакрагь сацәцап...».....	200
«Сцәа-сжыы акы аныруан...».....	200
«Издыруеит, ииашан...».....	201
«Сгәы алағырз амцәом...».....	202
Сышықәсқәа.....	202
«Сыңсуа бирақ шьтых...».....	203
«Зегь ақара атахуп...».....	204
Уажә са сусқәа сразоит, исшәоит...».....	205
«Сшықазалакь сыңсы тоуп...».....	205
«Сажәақәа, сашәақәа, иастеит ақша...».....	205
«Еынла исылшоз пытк қасцеит...».....	206
«Слахынцәацәгьа сеихырхәо...».....	206
Хцеира.....	207
Сныкәоит.....	209

«Уажә акалашәа сынхоит...».....	209
Улахынцәа уанымшәан.....	210
Азәы сизхьуеит... ..	212
«Акгыы збом, шьтахька сшьақшыны...».....	213
Узхагылам.....	213
«Хьаацәгьак сакыуп, сахәаруа...».....	214
«Қара рацәак са исмырхаит...».....	215
Сеыхәа.....	215
«Икоуп агәыграқәа рымш...».....	216
Скақаларгьы.....	216
«Иансзымхо ақауацәкьа...».....	218
Аеыццышә.....	218
Қхызырла.....	219
«Избеит илағырз иахьа... Зумкулова лыкнытә...».....	220
«Реырцәахит, сыуеи, стынхеи...».....	220
«Кыр шықәса сныкәон моапала...».....	221
Ихынхәит сзиас-пшьа ахьышьтрахь...».....	222
«Зегьы-зегьы ирымоуп нцәахәк...».....	223
«Ус акәын, ас акәын...».....	223
«Ацәгьаура, ацәгьаршра...».....	224
Сыңшуеит.....	225
«Уажә сара зынза сзацәуп...».....	227
«Ирымазамкәа зынза хәаак...».....	227
«Азә дидырбеит, еазә дидырбеит...».....	228
«Иснатом схәцра таха...».....	230
Лажынцоуп.....	231
«Ақар шәахәабжь уи сгәы тнашьаауеит...».....	232
«Аурт. Анаатә. Адәы сцәылон...».....	232
«О, Анцәа! Кыр сучхаит, избоит...».....	233
«Иахантәарак сызмыцәеит...».....	233
«Зынза ак сҥахымшәа...».....	234
«Едныхәак смоуа снеира...».....	234
«Алапшхәаа – измам хәаа...».....	235
«Сымшқәа аанқасит...».....	235
«Сцъыба тацәуп, итацәуп...».....	235
Ақша.....	236

«Снап җаҗаҗаҗа ирыцоуп амса...».....	237
«Иаалыркыаны стахазаргы...».....	237
«Рпатретҗа срыхәаҗшеит...».....	237
«Сара кырынтә сгәы җрәахәеит...».....	238
Слахынҗа.....	238
«Ицеит сгәыҗраҗа рымш...».....	239
Аҗсны.....	239
Сажәеинраала.....	239
«Мшәан, иҗоузеи уау иҗәа иҗамзо...».....	240
«Инеиҗхьба иабаҗеи гәыҗра гәартак...».....	240
«Иҗоузеи усс, еҗ сара сызкәмшәаҗ...».....	241
Сыҗсы.....	242
«Зегь сзеиҗшы са сҗамлаҗызт...».....	242
«Сгәы иҗыхо зегь оҗы исзархәом...».....	243
Ауаа зегь еиҗшым.....	243
«Сыҗам стааҗәа хык сызрымҗо...».....	244
«Сзымгыло стәамзаргы сажәны...».....	244
«Азә ак ихәашт, аәазә еакы...».....	245
«Хгәы хәанзамкәа данхәҗәла аҗа...».....	245
«Ари Адунеи! Избеит сызхара...».....	246
Уи, са исхәаауп.....	246
«Кырынтә еилагоуп аҗсабара азакәанкәа...».....	247
«Агәыҗраҗа рымш, зышҗа харт хәихо...».....	247
Ажәак.....	247
«Ирхылом саазкәылаз сыблаҗәа ччаҗк...».....	247
«Сгәаҗра сзанышәом...».....	248
«Сматанеиуа сумҗахырхәом, о, Анҗәа...».....	248
«Са сызәуи? Са сызустада?...».....	249
Сара исхароу.....	249
«Аҗыхәтәантәи аҗәа иаҗу...».....	249
«җынч сыҗсы шыаны сымтәаҗт...».....	250
«Анапи-анапи еибарзәзәоит...».....	250
«Исзынамгзаҗ сусҗәа...».....	251
Уи.....	251

«Иааиҗмыркыакәа сыхәа иҗәҗәҗәоит...».....	251
Урт... ..	252
«Исыздыруам изыхкәо...».....	252
«Избоит, шыоук сара сзы ихарамшәа...».....	253
«Егәау иип, җхәаҗа ирызхәп...».....	253
Умәа.....	254
Шаҗантә.....	254
Хжәытә саркыал бжы.....	255
«Зны сгәы иабон, кырза сымҗуп...».....	256
«Уаҗа аҗәҗмаҗәа ууеит...».....	256
«Фартынҗас, амшкәа ыҗәханы иҗоит...».....	257
Адуinei ду.....	257
«Саанырҗшеит уахынла шыҗабжык...».....	258
«Зны-зынла аҗызҗәа реырҗәахуеит...».....	258
«Исзимхәааит: «Рыҗа», са сышыҗахь инхо...».....	260
«Аҗсуараз! Аҗәа инҗаҗәа аҗы...».....	261
Азәы.....	261
Амәа сыкәуп.....	262
Ишәхәо зегьы сзыҗаҗом...».....	263
Аҗсәа анышәынҗра иҗыҗит... ..	263
Уаа шәабакоу схәыҗраҗәа... ..	264
«Сеиха-сеигәауа сгәаҗ-җәаҗуа...».....	264
«Уа җәҗалаҗкәа уажә сааҗсеит...».....	265
«Сара сыҗкәынра сыҗәеит...».....	266
Саб.....	266
«Сымәа җа ихынҗырахт...».....	267
«Аҗәҗа-мыҗәҗа сыршом...».....	267
Еҗ, иараби!.....	268
«Сгәы иамыхәоз җхызк збеит...».....	268
Сан.....	269
Исзымҗшаауа.....	269
«Иҗоуп сызнымшәо...!».....	270
«Зны, сынкыдырҗан шыоук җәҗарас...».....	270
Споезиа.....	271
Аҗстазара.....	271

Ацсуа.....	272
Ацша.....	273
«Сара исцэызит ус мышкала...!».....	273
Абызшэа.....	274
Зны.....	275
«Са схандеиуеит, ус, сшафьц...».....	275
Адгьыл.....	276
«Дгьылуп, дгьылуп, зегьы злыцуа...».....	276
Икоу... ..	277
Ацьцла.....	277
«Хаи, абаацс ари ауаю дшэымбазои...».....	278
«Малдук сашьтам еикэсырхарц...».....	278
Харт хаибатэым.....	279
«Итынчроуп уажэы адэахьы...».....	279
Дыкоуп дхалаланы	280
«Ак мбакэа, ак мукэа...».....	280
«Амоа дшыкэз ак иахазшэа...».....	281
Ахахэ уршыргьы... ..	282
«Сцэыуеит, сгылоуп, сасуеит ашэ...».....	282
О, Аамта!	283
Акьыпхь зымбац ажэеинраалакэа.....	283
«Ак схароушэа...».....	283
Сара суафыз.....	285
«Хьаак сыма сдэыкэуп...».....	286
«Сускэа еим, сускэа...».....	286
Сыбзыпшуа.....	287
«Шэара-зызarak ынхабжысит...».....	288
Сара сгэы.....	289
«Дысфаччеит, ажэакгы уаха илымхэеит...».....	289
Сара бара бэапхьа.....	290
«Дугэапхама рхэеит...».....	296
Сара абри сыдгылаф.....	296

Заур Гьаргь-ица Кэарциа

Июымтакэа реизга
Цшь-томкны

Аобатэи атом

Куарчия Заур Георгиевич

**Собрание сочинений
в четырех томах
том второй**

Аформат 84x108^{1/32}. Атираж 500. Икацэ. акьыпхь бгыц. 9,75
Иныкэ. кьыпхь бгыц 16,4. Афатапқа № 510.

Ацсны Ахэынткарра
“Акьыпхь оны”
ақ. Акэа, Ешба имоа 168.

